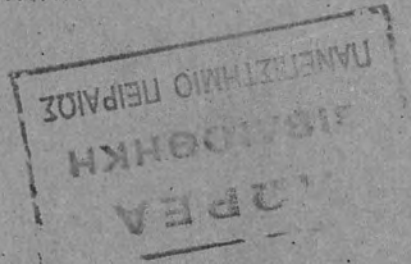

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΣΧΙΝΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τεύχος Γ'

ΕΝΟΧΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΝΩΤ. ΒΙΟΜ.
ΣΧΟΛΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ 1975

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΣΧΙΝΑ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ
ΑΣΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Τεύχος Γ'
ΕΝΟΧΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΙΔΙΚΟΝ ΜΕΡΟΣ

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΡΑ ΤΗ ΑΝΩΤ. ΒΙΟΜ.
ΣΧΟΛΗ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ 1975

ΤΙΤΛΟΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
Είσαγωγή	I
§ 1.- <u>Δωρεά</u>	
I.- 'Ορισμός, σύστασις	3
II.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	4
III.- 'Ανάκλησις τῆς δωρεᾶς	6
IV.- Μικτή δωρεά	7
§ 2.- <u>Πώλησις</u>	
I.- 'Ορισμός - Κατάρτισις	7
II.- Κατανομή τοῦ κινδύνου	8
III.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	10
1) 'Υποχρεώσεις τοῦ πωλητοῦ	II
2) 'Υποχρεώσεις τοῦ ἀγοραστοῦ	18
IV.- 'Ιδιαιτέρα εἴδη συμβάσεων πωλήσεως	
1) Πώλησις ἐπί δοκιμῆς	20
2) Σύμφωνον ἐξωνήσεως	21
3) Χρηματοδοτουμένη πώλησις	22
§ 3.- <u>'Ανταλλαγή</u>	23
§ 4.- <u>Μίσθωσις πράγματος</u>	
I.- 'Ορισμός - Κατάρτισις	24
II.- 'Υποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	
1) 'Υποχρεώσεις τοῦ ἐμισθωτοῦ	25
2) 'Υποχρεώσεις τοῦ μισθωτοῦ	29
III.- 'Ενέχυρον ἐμισθωτοῦ ἐπί εἰσκομισθέντων	32
IV.- Λήξις τῆς μισθώσεως	33
V.- 'Εμποίησις τοῦ μισθίου	35

§ 5.- <u>Μίσθωσις ἀγροτικοῦ κτήματος ἢ ἄλλου προσοδοφόρου ἀντικειμένου</u>	39
§ 6.- <u>Ἐπίμορτος ἀγροληφία</u>	42
§ 7.- <u>Μίσθωσις ἐργασίας</u>	
I.- Ὅρισμός-Κατάρτισις-Συλλογική σύμβασις ἐργασίας-Ἐργατικόν Δίκαιον	43
II.- Ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	
1) Ὑποχρεώσεις ἐκμισθωτοῦ	46
2) Ὑποχρεώσεις μισθωτοῦ	47
III.- Λήξις τῆς συμβάσεως	50
§ 8.- <u>Μίσθωσις ἔργου</u>	
I.- Ὅρισμός - σύστασις	52
II.- Ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	54
1) Ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργολάβου	55
2) Ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργοδότου	57
III.- Λύσις τῆς συμβάσεως	59
§ 9.- <u>Μεσιτεία</u>	
I.- Ὅρισμός - Κατάρτισις	60
II.- Ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	61
III.- Λύσις τῆς συμβάσεως	63
§ 10.- <u>Προκήρυξις</u>	65
§ 11.- <u>Ἐντολή</u>	
I.- Ὅρισμός - σύστασις	67
II.- Ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων	
1) Ὑποχρεώσεις ἐντολοδόχου	73
2) Ὑποχρεώσεις ἐντολέως	75
III.- Λήξις τῆς συμβάσεως	76
IV.- Παροχή συμβουλῆς ἢ συστάσεως	76

	Σελίς
§ I2.- <u>Διοίησεις άλλοτρίων</u>	
I.- Έννοια - Έκανότης	78
II.- Έποχρεώσεις τών μερών	79
1) Έποχρεώσεις διοικητοῦ άλλοτρίων	79
2) Έποχρεώσεις τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως	81
III.- Διοίησεις άλλοτρίων ὡς ίδίων	81
§ I3.- <u>Έταιρία</u>	
I.- Όρισμός - Σύστασις	82
II.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις τών έταίρων	84
1) Έποχρεώσεις τών έταίρων	84
2) Δικαιώματα τών έταίρων	88
III.- Έποκλεισμός έταίρου	91
IV.- Διοίησεις τῆς έταιρίας	92
1) Διαχείρισις	93
2) Ένάκλησις διαχειριστοῦ	94
3) Παραίτησις διαχειριστοῦ	94
4) Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις τοῦ διαχειριστοῦ	95
5) Έντιπροσώπευσις ἢ έκπροσώπησις τῆς έταιρίας	95
V.- Λύσις καί έκκαθάρισις τῆς έταιρίας	
A) Λύσις τῆς έταιρίας	96
B) Έκκαθάρισις τῆς έταιρίας	99
VI.- Κτήσις νομικῆς προσωπικότητος ὑπό ἀστικῆς έταιρίας	101
VII.- Ένώσεις προσώπων	104
§ I4.- <u>Κοινωνία</u>	
I.- Όρισμός - σύστασις - μερίδια	106

	Σελίς
II.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις κοινωνῶν	107
1) Δικαιώματα τῶν κοινωνῶν	107
2) Ὑποχρεώσεις τῶν κοινωνῶν	109
III.- Διοίησις τοῦ κοινουῦ	109
IV.- Λύσις τῆς κοινωνίας καί διανομή τοῦ κοινουῦ	111
§ 15.- <u>Δάνειον</u>	113
§ 16.- <u>Χρησιδάνειον</u>	115
§ 17.- <u>Παρακαταθήκη</u>	
I.- Ὅρισμός - χαρακτήρ συμβάσεως	118
II.- Ὑποχρεώσεις συμβαλλομένων	119
1) Ὑποχρεώσεις θεματοφύλακος	119
2) Ὑποχρεώσεις τοῦ παρακαταθέτου	120
III.- Ἀνώμαλος παρακαταθήκη	121
IV.- Μεσεγγύησις	122
§ 18.- <u>Εὐθύνη ξενοδόχων</u>	123
§ 19.- <u>Ἰσόβιος πρόσδοος</u>	125
§ 20.- <u>Παίγνιον - στοίχημα - λαχεῖον</u>	126
§ 21.- <u>Ἐγγύησις</u>	
I.- Ὅρισμός - Κατάρτισις	128
II.- Εὐθύνη - ἐνστάσις ἐγγυητοῦ	130
III.- Σχέσις ἐγγυητοῦ καί πρωτοφειλέτου	131
IV.- Ἀπόσβεσις ἐγγυήσεως	132
V.- Ἐντολή πρὸς πίστωσιν τρίτου ("πιστω- τική ἐντολή")	133
§ 22.- <u>Συμβιβασμός</u>	134
§ 23.- <u>Ἀφηρεμένη ὑπόσχεσις ἢ ἀναγνώρισις χρέους</u>	137

§ 24.-	<u>Ἐκτάξις</u>	
	I.-	Ἐννοια - σύστασις 139
	II.-	Λειτουργία τῆς ἐκτάξεως 141
	1)	Σχέσις μεταξύ ἐκτασσομένου καί λήπτου 141
	2)	Σχέσις μεταξύ ἐκτάσσοντος καί λήπτου 143
	3)	Σχέσις μεταξύ ἐκτάσσοντος καί ἐκτασσομένου 143
	III.-	Ἀπόσβεσις καί μεταβίβασις τῆς ἐκτάξεως 144
§ 25.-	<u>Ἀνώνυμα χρεώγραφα - Τοκομερίδια - Ἐτεροι τίτλοι ἢ σύμβολα</u>	
	I.-	Ἀνώνυμα χρεώγραφα 145
	II.-	Τοκομερίδια 149
	III.-	Τίτλοι καί σύμβολα νομιμοποιήσεως ἢ μαρτυρίας 150
§ 26.-	<u>Ἐπίδειξις πράγματος</u>	151
§ 27.-	<u>Ἀδικαιολόγητος πλουτισμός</u>	
	I.-	Περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ-προϋποθέσεις ἀπαιτήσεως ἐξ αὐτοῦ
	1)	Γενικός κανών 153
	2)	Προϋποθέσεις ἀπαιτήσεως ἐξ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ 154
	A.-	Πλουτισμός τοῦ λήπτου 154
	B.-	Ἐλλειψις νομίμου αἰτίας ἐκ τοῦ πλουτισμοῦ 155
	II.-	Ἐκτασις τῆς εὐθύνης τοῦ λήπτου 156
	III.-	Εἰδικαί περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ 159

	Σελίς
§ 28.- <u>Ἄδικοπραξίαι</u>	
I.- "Ἐννοια	161
II.- Γενικοί κανόνες εὐθύνης ἐξ ἄδικοπραξίας	163
A) Εὐθύνη ἐκ παρανόμου συμπεριφορᾶς	163
1) Παράνομος συμπεριφορά	164
2) Ζημία	165
3) Ὑπαιτιότης	165
B) Προσβολή τῶν χρηστῶν ἠθῶν	167
III.- Εἰδικαί διατάξεις περί εὐθύνης ἐξ ἄδικοπραξιῶν	169
1) Δυσφημητικαί διαδόσεις	169
2) Προσβολή τῆς τιμῆς γυναικός	170
3) Εὐθύνη προστήσαντος	170
4) Εὐθύνη τοῦ ἐποπτεύοντος ἄλλον καί τοῦ κατέχοντος ζῶον	173
5) Εὐθύνη ἐκ τῆς πτώσεως κτίσματος ἢ ἄλλου ἔργου	174
IV.- "Ἐννομοι συνέπειαι τῆς ἄδικοπραξίας	175
V.- Ἰκανοποιήσις ἠθικῆς βλάβης	178
VI.- Παραγραφή	179
§ 29.- <u>Καταδολίευσις τῶν δανειστῶν</u>	
I.- "Ἐννοια - ἀπαλλοτριώσεις	179
II.- "Ὅροι διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως	180
1) Δόλος τοῦ ὀφειλέτου	181
2) Γνώσις τοῦ ὑπέρ οὗ ἢ ἀπαλλοτριώσις (τρίτου)	181
3) Ἀφερεγγυότης τοῦ ὀφειλέτου	183
III.- Διάρρηξις τῆς ἀπαλλοτριώσεως	183
Βιβλιογραφία	185

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ καθιερωμένη ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων παρέχει, ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς, τὴν εὐχέραιαν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν συμβαλλόντων οἰκουμένην περιεχομένου. Ἡ συχνὴ ἐτέρωθεν ἐπανάληψις εἰς τὰς συναλλαγὰς συμβάσεων, ἔχουσῶν ὡς περιεχόμενον τὴν αὐτὴν παροχὴν, δύναται νὰ ὀδηγήσῃ εἰς τυποποιήσιν τῶν συμβάσεων τούτων. Οὕτω δημιουργοῦνται κατηγορίαι συμβάσεων, τινὲς τῶν ὁποίων ἔχουν καθιερωθῆ εἰς τὰς συναλλαγὰς. Οἱ συνηθέστεροι καὶ σπουδαιότεροι οὔτοι τύποι συμβάσεων, ἐνοχαὶ προκύπτουσαι ἐξ ἀδικοπραξίας ἢ σχέσεων ὁμοιαζουσῶν πρὸς συμβατικὰς ἢ ἀδικοπρακτικὰς, ὡς ὁ ἀδικαιολόγητος πλουτισμὸς καὶ ἡ καυαδολίευσις τῶν δανειστῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἐνοχικαὶ σχέσεις ἐκ καταστάσεων, ὡς ἡ διοίησις ἀλλοτρίων καὶ ἡ κοινωνία, ῥυθμίζονται ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον "Ἐνοχικὸν Δίκαιον" καὶ δὴ εἰς τὸ δεύτερον μέρος τούτου, τὸ ὁποῖον συνηθίζεται νὰ ἀποκαλεῖται Εἰδικὸν Ἐνοχικὸν Δίκαιον ἢ Εἰδικὸν Μέρος τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου.

Ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἐρρυθμισμένων ἐνοχικῶν σχέσεων καὶ ἰδίᾳ συμβατικῶν τύπων δύναται νὰ ἐμφανισθοῦν εἰς τὰς συναλλαγὰς συγχε-
κριμέναι ἐνοχικαὶ σχέσεις μὴ ἐρρυθμισμέναι (ἀποκαλούμεναι συνηθῶς ἄτυποι ἢ ἀνόνομοι σχέσεις ἢ συμβάσεις). Αἱ ἐνοχικαὶ σχέσεις αὗται ῥυθμίζονται κατ' ἀρχὴν βάσει τῶν συμπεφωνημένων ὑπὸ τῶν μερῶν, περαιτέρω δὲ ἀντιμετωπίζονται δι' ἀναλόγου ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται διὰ τὰς πλέον ὁμοι-

αζούσας εἰς τάυτας ἐρρυθμισμένας ἐνοχικάς σχέσεις καί ἰδίᾳ συμβάσεις, ἐν συνδυασμῷ καί πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ ἐρμηνείας τῶν δηλώσεων βουλήσεως καί συμβάσεων (Α.Κ. 173 καί 200) καί τῆς καλοπίστου ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν (Α.Κ. 288). Ἐάν ἡ μὴ ἐρρυθμισμένη σύμβασις περιέχῃ καί στοιχεῖα ἐρρυθμισμένης συμβάσεως θά ἀντιμετωπισθῇ αὕτη βάσει τῶν θεωριῶν καί ἀρχῶν, αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται διὰ τὰς μικτάς συμβάσεις.

Οἱ κατ' ἰδίαν τύποι συμβάσεων καί αἱ λοιπαί ἐνοχικαί σχέσεις δύνανται νά καταταχθοῦν εἰς ὁμάδας βάσει γενικῶν κριτηρίων, ἰδίᾳ τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου, τοῦ σκοποῦ ἢ τῆς φύσεως τῆς ὀφειλομένης παροχῆς. Παρ' ὅλον ὅμως ὅτι ὑφίσταται ἀμφιβολία ἐάν ἡ διάρθρωσις τῆς ῥυθμίσεως τῶν συμβατικῶν τύπων καί λοιπῶν ἐνοχικῶν σχέσεων ἐν τῷ Ἀστικῷ Κώδικι ἐγένετο βάσει ὠρισμένου συστηματικοῦ κριτηρίου καί παρ' ὅλον ὅτι θά ἦτο δυνατή διάφορος κατάταξις, ἴσως πλέον ὀρθή ἀπὸ συστηματικῆς ἀπόψεως οὐχ' ἦττον θά ἀκολουθήσωμεν εἰς τὴν ἀνά χειρὰς ἀνάπτυξιν τοῦ Ἰδιικοῦ Μέρους τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου τὴν σειρὰν ῥυθμίσεως ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τῶν συμβατικῶν τύπων καί εἰδικῶν ἐνοχικῶν σχέσεων διὰ τὸν εὐχερέστερον συνδυασμὸν ὑπὸ τῶν μελετῶντων ἢ χρησιμοποιοῦντων τὴν παροῦσαν ἀνάπτυξιν μετὰ τῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος.-

§ 1.- Δωρεά

I.- Ο ρ ι σ μ ό ς, σ ύ σ τ α σ ι ς

Ἡ δωρεά ἔχει διπλὴν ἔννοιαν. Σημαίνει ἐν πρώτοις τὴν ἑτεροβαρῆ σύμβασιν διὰ τῆς ὁποίας ὁ εἷς τῶν συμβαλλομένων (δωρητῆς), συμφωνοῦντος τοῦ ἑτέρου (δωρεοδόχου), ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν παροχῆς πρὸς τοῦτον ἀντικειμένου περιουσίας ἄνευ οἰουδήποτε ἀνταλλάγματος ἐκ μέρους τοῦ δωρεοδόχου. Ὡς δωρεά δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ἀφ' ἑτέρου καὶ τὸ παραχωρούμενον περιουσιακὸν ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ περιεχόμενον τῆς παροχῆς τῆς συμβάσεως δωρεᾶς (βλ. Α.Κ. 496).

Ἡ δωρεά δύναται νὰ ἀφορᾷ εἰς οἰανδήποτε παροχὴν, ἢ ὁποία ἔχει συναλλακτικὴν ἀξίαν (HEDELMANN) καὶ φέρει ὡς ἄμεσον ἀποτέλεσμα μείωσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀγαθῶν τοῦ δωρητοῦ καὶ περιουσιακὸν ὄφελος ὡς πρὸς τὸν δωρεοδόχον διὰ τῆς ἀυξήσεως τοῦ ἐνεργητικοῦ ἢ μείωσεως τοῦ παθητικοῦ του ἢ διὰ τῆς ἀποφυγῆς δαπανῶν (π.χ. μεταβίβασις κυριότητος ἢ σύστασις ἑτέρου ἐμπραγμάτου δικαιώματος, σύστασις ἢ ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως, ἄφεισις χρέους κλπ.), ἐφ' ὅσον γίνεται, κατὰ τὴν πρόθεσιν καὶ συμφωνίαν τῶν μερῶν, ἄνευ ἀνταλλάγματος. Ὡς ἀντάλλαγμα πάντως δέν θεωρεῖται τὸ ἠθικὸν καθῆκον τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ δωρεοδόχου ἔναντι τοῦ δωρητοῦ του.

Διὰ νὰ χωρήσῃ μείωσις τῆς περιουσίας τοῦ δωρητοῦ, θὰ πρέπει ἢ παροχὴ νὰ προέρχηται ἐκ τῆς περιουσίας του καὶ ἐν γένει ἐκ τῶν ἐχόντων οἰκονομικῆν ἀξίαν ἀγαθῶν του (περιουσία ἐν οἰκονομικῇ ἔννοίᾳ). Ὡς

ἐκ τούτου παράλειψις κτήσεως περιουσίας (π.χ. διά τῆς μή ἐκμεταλλεύσεως εὐκαιρίας κτήσεως) ἢ παραίτησις ἀπὸ δικαιώματος μήπω κειτημένου, ὡς καὶ ἀποποίησης κληρονομίας ἢ κληροδοσίας, γενόμεναι πρὸς ὄφελος ἄλλου προσώπου, δέν ἀποτελοῦν δωρεάν πρὸς τοῦτο (Α.Κ. 497).

Ἡ σύμβασις δωρεᾶς πρέπει νά καταρτισθῆ ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητας διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου. Ἀκυρος ὅμως ἐλλείπει συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου δωρεᾶ κινήτου πράγματος καθίσταται ἔγκυρος, ἀφ' ἧς ὁ δωρητῆς παραδῶσῃ τὴν νομὴν τοῦ πράγματος εἰς τὸν δωρεοδόχον (Α.Κ. 498) ἐκουσίως, ἐλευθέρως καὶ ἄνευ ἐπιφυλάξεως (Φραγκίστας).

II.- Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

Τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων καθορίζονται κατ' ἀρχὴν βάσει τῶν διατάξεων, ὑπὸ τῶν ὁποίων ρυθμίζεται ἡ δικαιοπραξία, δι' ἧς ἐκπληροῦται ἡ σύμβασις τῆς δωρεᾶς. Αἱ διατάξεις ὅμως αὗται ὑφίστανται τροποποιήσεις τινάς, ὑπαγορευομένας ἐκ τῆς χαριστικότητος τῆς παροχῆς. Οὕτω:

α) Ὁ δωρητῆς εὐθύνεται μόνον διὰ δόλον καὶ βλαπτικὴν ἀμέλειαν (Α.Κ. 499 § I).

β) Ἐάν τὸ δωρηθέν ἔχη πραγματικά ἢ νομικά ἐλαττώματα, ὁ δωρητῆς εὐθύνεται δι' αὐτὰ μόνον ἐάν ὑπεσχέθη τὴν μὴ ὑπαρξίν τοιούτων ἢ δολίως (ἢτοι ἐκ μακρῆς προθέσεως) τὰ ἀπέκρυψε (Α.Κ. 499 § 2).

γ) Ἐάν ὁ δωρητῆς κατέστη ὑπερήμερος περὶ

τήν εκπλήρωσιν τῆς παροχῆς, δέν ὑποχρεοῦται εἰς τήν καταβολήν τόκων ὑπερημερίας (Α.Κ. 500). Ὑποχρεοῦται ὅμως εἰς καταβολήν νομίμων τόκων ἀπό τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς (Α.Κ. 346) (τόκοι ἐπιδικίας).

δ) Ὁ δωρητής δικαιούται, ἐκ λόγων ἐπιεικείας, νά ἀρνηθῆ ὑπό ὠρισμένας εἰδικάς προϋποθέσεις τήν εκπλήρωσιν τῆς δωρεᾶς (Α.Κ. 501) (εὐεργέτημα εὐπορίας). Μετά τήν εκπλήρωσιν ὅμως αὐτῆς δέν χωρεῖ ἀναζήτησις τοῦ δωρηθέντος, εἰμή μόνον εἰς τάς περιπτώσεις ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς.

ε) Ἡ ὑποχρέωσις ἐκ δωρεᾶς συνισταμένης εἰς περιοδικάς παροχάς, π.χ. διατροφῆς, ἀποσβέννυται, ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ἄλλως, διά τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ (Α.Κ. 502).

στ) Ἐπί δωρεᾶς ὑπό τ ρ ό π ο ν, ἐφ' ὅσον ὁ δωρητής ἐξεπλήρωσε τήν δωρεάν, δικαιούνται οὗτος, οἱ κληρονόμοί, του ἢ ὁ ὑπέρ οὔ ὁ τρόπος τρίτος (σύμβασις ὑπέρ τρίτου) κλπ. νά ἀπαιτήσουν παρά τοῦ δωρεοδόχου τήν ἐκτέλεσιν τοῦ τρόπου (Α.Κ. 503).

Τρόπος εἶναι ὄρος (παρεπομένη συμφωνία) προστιθέμενος εἰς δωρεάν, διά τοῦ ὁποίου ἐπιβάλλεται παντός εἴδους ὑποχρέωσις (πρός πρᾶξιν ἢ παράλειψιν) εἰς τόν δωρεοδόχον, π.χ. νά διαθέσῃ τό δωρηθέν καθ' ὠρισμένον τρόπον.

Ὁ δωρεοδόχος δικαιούται νά ἀρνηθῆ τήν εκπλήρωσιν τοῦ τρόπου, ἐάν ἡ ἀξία τοῦ δωρηθέντος δέν καλύπτῃ τήν δαπάνην ἐκτελέσεως τοῦ τρόπου, οὔτε συμ-

πληροῦται τὸ ἐλλεῖπον (Α.Κ. 504).

III.- Ἀνάκλησις τῆς δωρεᾶς

Ὁ δωρητὴς ἢ ὁ κληρονόμος τοῦ δικαιоῦνται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις (Α.Κ. 505 ἕως 508) νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν δωρεάν, π.χ. ἕνεκεν ἀχαριστίας τοῦ δωρεοδόχου, ἐκδηλωθείσης διὰ βαρέος παραπτώματος πρὸς τὸν δωρητὴν κλπ., ἕνεκεν ἐκ προθέσεως τοῦ δωρεοδόχου θανατώσεως ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δωρητοῦ, ἕνεκεν ὑπαιτίου παραλείψεως ἐκτελέσεως τοῦ τρόπου, ἐπιγεννήσεως γνησίου τέκνου τοῦ δωρητοῦ κλπ.

Ἡ ἀνάκλησις τῆς δωρεᾶς γίνεται δι' αὐτοῦ μο-
νομεροῦς δηλώσεως τοῦ ἔχοντος δικαίωμα ἀνακλήσεως
πρὸς τὸν δωρεοδόχον, εἰς ἣν πρέπει νὰ ἀναφέρεται ὁ
λόγος τῆς ἀνακλήσεως. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δωρεοδό-
χου δὲν χωρεῖ ἀνάκλησις. Ἐπίσης ἀποκλείεται ἡ ἀνά-
κλησις τῆς δωρεᾶς εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ὡς ἐπὶ
παροχῆς συγγνώμης εἰς τὸν δωρεοδόχον, λόγῳ παρελεύ-
σεως ἔτους (Α.Κ. 510), ὡς καὶ δωρεᾶς γενομένης ἕνε-
κεν ἰδιαιτέρου ἠθικοῦ καθήκοντος, ἀπορρέοντος ἐκ συ-
γκεκριμένων περιστάσεων ἢ ἐκ λόγων κοινωνικῆς εὐπρε-
πέας (Α.Κ. 512), π.χ. δῶρα γενεθλίων, γαμήλια τοι-
αῦτα κλπ.

Αἱ συνέπειαι τῆς ἀνακλήσεως εἶναι ὅτι ἡ μὲν ὑ-
ποχρέωσις τοῦ δωρητοῦ πρὸς παροχὴν ἀποσβέννυται, ἡ
δὲ ἐκπληρωθεῖσα παροχὴ ἀναζητεῖται κατὰ τὰς διατά-
ξεις περὶ ἀδικαιολογίτου πλουτισμοῦ (Α.Κ. 509 ἐν συνδ.
μέ 908 ἐπ.)

IV.- Μικτή δωρεά

Ἡ μικτή δωρεά εἶναι μία μικτή σύμβασις, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ στοιχεῖα δωρεᾶς καί ἑτέρου συμβατικοῦ τύπου. Π.χ. πωλεῖται ἓν πρᾶγμα, συμφωνοῦν των τῶν μερῶν, εἰς τιμὴν μικροτέραν τῆς κανονικῆς ἐπὶ τῇ προθέσει δωρεᾶς. Διὰ τὴν ρύθμισιν αὐτῆς ὑποστηρίζονται διάφοροι θεωρίαι (βλ. Φραγκίσταν Ἑρμ. Α.Κ. ἄρθρ. 496 ἄρ. 21 ἐπ.), ὡς ἡ τοῦ διαχωρισμοῦ, τῆς ἐνδότητος, τῆς ἀξιολογήσεως τοῦ σκοποῦ (ESSER) κλπ. Καθ' ἡμᾶς ἡ μικτή δωρεά δύναται νά ἀντιμετωπισθῇ βάσει τῆς γενικῆς ἀρχῆς ρυθμίσεως τῶν μικτῶν συμβάσεων διὰ τῆς ἀνευρέσεως καί προσαρμογῆς τοῦ δικαίου (βλ. ἡμέτερον Ἑνοχικόν Δίκαιον, Γενικόν Μέρος § 7 I ζ).

§ 2.- Πώλησις

I.- Ὁρισμός - Κατάρτισις

Ἡ πώλησις εἶναι μία ἀμφοτεροβαρῆς σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ μὲν εἰς συμβαλλόμενος (πωλητής) ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νά μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα ἐπὶ τοῦ πωληθέντος πράγματος ἢ τὸ πωληθέν δικαίωμα καί νά παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἕτερον (ἀγοραστήν), οὗτος δέ ὑπόσχεται νά καταβάλλῃ τὸ συμφωνηθέν τίμημα (Α.Κ. 513).

Ἡ πώλησις δύναται νά ἀφορᾷ εἰς πᾶν ἀντικείμενον, ἥτοι πρᾶγμα ἢ δικαίωμα καί ἐν γένει εἰς πᾶν ἀντικειμενικῶς ἀγαθόν δεκτικόν κυκλοφορίας εἰς τὰς συναλλαγὰς, ὡς π.χ. ὀλόκληρον ἐπιχείρησιν, φήμην, πε-

λατεΐαν κλπ., εἰς μελλοντικόν πράγμα, π.χ. τὴν ἀνεγερθησομένην οἰκίαν, τὴν μέλλουσαν παραγωγὴν, τοὺς ἀλιευθησομένους ἰχθῦς κλπ.

Τὸ τίμημα πρέπει νὰ συνίσταται εἰς χρήματα, ἄλλως ἢ σύμβασις θὰ εἶναι εἴτε ἀνταλλαγὴ, εἴτε μικτὴ σύμβασις, περιέχουσα τὰ στοιχεῖα τῆς πωλήσεως καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἑτέρου συμβατικοῦ τύπου, εἰς τὸν ὁποῖον κατὰ νόμον ἐμφανίζονται ταῦτα. Δύναται νὰ συμφωνηθῇ ἡ καταβολὴ τοῦ τιμήματος διὰ παντός εἴδους χρήματος ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ.

Ἡ σύμβασις τελειοῦται εὐθύς ὡς συμφωνήσουν τὰ μέρη ἐπὶ τοῦ οὐσιώδους περιεχομένου αὐτῆς, τουτέστι κυρίως τοῦ ἀντικειμένου τῆς πωλήσεως καὶ τοῦ τιμήματος. Τήρησις ὠρισμένου τύπου διὰ τὰς ἑκατέρωθεν δηλώσεις βουλήσεως κατ' ἀρχὴν δέν ἀπαιτεῖται, εἰμὴ μόνον εἰς ἅς περιπτώσεις ὁ νόμος ἐπιβάλλει τοιοῦτον ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως, π.χ. Α.Κ. 369

II.- Κατανομὴ τοῦ κινδύνου

Ὁ κίνδυνος ἐπὶ τῆς πωλήσεως εἶναι θέμα, τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ εἰς τὴν τύχην τῆς ἀντιπαροχῆς, τοῦ τιμήματος (ENNECCERUS-LEHMANN). Διὰ τοῦτο ἀποκαλεῖται καὶ κίνδυνος ἀντιπαροχῆς. Ἐάν δηλ. ἀπηλλάσσετο ὁ πωλητὴς τῆς ὑποχρεώσεώς του πρὸς παροχὴν τοῦ πωληθέντος ἔνεκα γεγονότος, δι' ὃ οὗτος δέν ὑπέχει εὐθύνην καὶ ἀπηλλάσσετο βάσει τῆς γενικῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 380 Α.Κ. καὶ ὁ ἀγοραστὴς τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς καταβολὴν τοῦ τιμήματος, τότε τὸν κίν-

δυνον τῆς τυχαίας καταστροφῆς τοῦ πωληθέντος θά ἔφε-
ρεν ὁ πωλητής μέχρις ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, διό-
τι θά ἔχανε τήν ἀξίωσίν του ἐπὶ τοῦ τιμήματος. Ἐάν
ὅμως ὑπεχρεοῦτο ὁ ἀγοραστής νά καταβάλλῃ τό τίμημα
πρό τῆς ὀλοσχεροῦς ἐκπληρώσεως τῆς ὑποχρέωσης τοῦ
πωλητοῦ, παρά τήν τυχαίαν καταστροφήν τοῦ πωληθέν-
τος, τότε τόν κίνδυνον τῆς τυχαίας καταστροφῆς τού-
του θά ἔφερεν ὁ ἀγοραστής.

Ὁ Ἄστ. κῶδιξ ῥυθμίζει εἰδικῶς ἐπὶ τῆς πω-
λήσεως, ἡγά παρέκκλισιν ἀπό τὰς γενικὰς ἀρχάς, ὡς
ἔξῃς τόν κίνδυνον τῆς ἀντιπαροχῆς: Ὁ ἀγοραστής
φέρει τόν κίνδυνον τῆς τυχαίας (τουτέστιν ἄνευ ὑ-
παιτιότητός τινος τῶν συμβαλλομένων) καταστροφῆς
ἢ χειροτερεύσεως:

α) τοῦ πωληθέντος ἀπό τῆς ὑλικῆς (σωματικῆς)
παραδόσεως τῆς κατοχῆς τούτου εἰς αὐτόν (ἀγοραστήν),

β) τοῦ πωληθέντος ἀκινήτου ἀπό τῆς μεταγρα-
φῆς, εἴαν ἐχώρησεν αὕτη πρό τῆς παραδόσεως (Α.Κ. 522),
ἄλλως ἀπό τῆς παραδόσεως,

γ) τοῦ ἀποσταλέντος πράγματος αἰτήσῃ τοῦ ἀ-
γοραστοῦ εἰς τόπον διάφορον τοῦ τόπου ἐκπληρώσεως
τῆς παροχῆς, ἀφ' ὅτου τό πρᾶγμα παραδοθῆ εἰς μετα-
φορέα (π.χ. ταχυδρομεῖον, σιδηρόδρομον κλπ.) πρός
ἀποστολήν (Α.Κ. 524) ἢ ὁ ἴδιος ὁ πωλητής ἀναλάβῃ
τήν μεταφοράν τοῦ πωληθέντος αἰτήσῃ τοῦ ἀγοραστοῦ.

Ἐπὶ πλειστηριασμοῦ κινήτου ἢ ἀκινήτου τόν
κίνδυνον τῆς τυχαίας καταστροφῆς ἢ χειροτερεύσεως
φέρει ὁ ὑπερθεματιστής ἀπό τῆς κατακυρώσεως (ἄρθρ

1017 § 3 Κώδ. Πολ. Δικον.).

Ἐξ ὅτου ὁ ἀγοραστής φέρει τὸν κίνδυνον τοῦ πράγματος, λαμβάνει τὰ ὠφελήματα καὶ φέρει τὰ βάρη τούτου (Α.Κ.525), π.χ. φόρους, ἀσφάλιστρα κλπ.

Εἰς τὰς προαναφερθείσας περιπτώσεις ὁ ἀγοραστής φέρει τὸν κίνδυνον, δηλ. ὑποχρεοῦται νά καταβάλλῃ τὸ τίμημα, παρ' ὅλον ὅτι δέν ἔχει μεταβιβασθῆ εἰσέτι ἡ κυριότης εἰς αὐτόν, π.χ. λόγῳ ἐλλείψεως τῆς κυριότητος τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ τοῦ πωληθέντος. Ἐάν ὁ πωλητής μετεβίβασεν εἰς τὸν ἀγοραστήν καὶ τὴν κυριότητα, τότε ἔχει ἐκπληρώσει τὰς συμβατικὰς ὑποχρεώσεις του καὶ συνεπῶς δέν τίθεται πλέον θέμα κινδύνου ἀντιπαροχῆς.

III.- Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων καθορίζονται κατ' ἀρχὴν βάσει τῶν γενικῶν διατάξεων περί ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων. Συνεπῶς ἕκαστος συμβαλλόμενος ὑποχρεοῦται νά ἐκπληρώσῃ τὴν παροχὴν του παραχρῆμα, ἐλλείψει διαφόρου συμφωνίας. Μὴ ἐκπληρῶν ὅθεν οὗτος τὴν ὑποχρέωσίν του πρὸς παροχὴν παραχρῆμα καὶ ἀπαιτῶν παρά ταῦτα τὴν ἀντιπαροχὴν, ἀποκρούεται διὰ τῆς ἐνστάσεως τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συναλλαγματος (Α.Κ. 374 ἐπ.). Ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι εὐθύνονται, ἐλλείψει διαφόρου συμφωνίας, διὰ πᾶν πταῖσμα. Εἰδικώτερον αἱ σπουδαιότεραι ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων μιᾶς συμβάσεως πωλήσεως εἶναι αἱ ἐξῆς:

1.- Υποχρεώσεις του πωλητοῦ

α) Ὁ πωλητής ὑποχρεοῦται νά μεταβιβάσῃ εἰς τόν ἀγοραστήν τήν κυριότητα ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος ἢ τό πωληθέν δικαίωμα, ἀπηλλαγμένα νομικοῦ ἐλαττώματος (Α.Κ. 514). Συνεπῶς ὁ πωλητής ὑποχρεοῦται νά μεταβιβάσῃ τήν πλήρη καί ἀπηλλαγμένην παντός βάρους κυριότητα ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος, ὡς καί τό πλήρες καί ἐλεύθερον παντός βάρους ἢ περιορισμοῦ δικαίωμα.

Νομικόν ἐλάττωμα εἶναι πᾶν αἴτιον τό ὁποῖον, ἀνεξαρτήτως ὑπαιτιότητος τοῦ πωλητοῦ, ἐμποδίζει τήν ἐκ μέρους τούτου μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος ἢ τοῦ πωληθέντος δικαιῶματος πλήρων καί ἀπηλλαγμένων παντός βάρους καί περιορισμοῦ ὑπέρ οἴουδῆποτε. Συνεπῶς νομικόν ἐλάττωμα ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος ἀποτελεῖ πᾶν ἐμπράγματον ἢ ἐνοχικόν δικαίωμα τρίτου, παραμένον καί μετὰ τήν πώλησιν ἐπί τοῦ πωληθέντος καί δυνάμενον νά ἀντιταχθῇ κατά τοῦ ἀγοραστοῦ. Π.χ. νομικόν ἐλάττωμα ὑφίσταται, ὅταν τό πωληθέν ἀνήκῃ κατά κυριότητα εἰς τρίτον ἢ ὅταν τρίτος ἔχῃ ἐνέχυρον ἢ ὑποθήκην ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος. Δέν θεωροῦνται νομικά ἐλαττώματα περιορισμοί τῆς κυριότητος, καθοριζόμενοι ὑπό τοῦ νόμου, ὡς π.χ. δικαίωματα ὑπέρ τῶν γειτόνων.

Νομικά ἐλαττώματα ἐπί δικαιωμάτων ἀποτελοῦν αἱ ἐνστάσεις, αἱρέσεις κλπ., καθῶς ἐπίσης καί ἡ τυχόν ἀνυπαρξία τοῦ πωληθέντος δικαιῶματος.

Ὁ πωλητής δέν εὐθύνεται ὑπό ὠρισμένας προϋ-

ποθέσεις διά νομικά έλαττώματα, ήτοι επί γνώσεως τοῦ αγοραστοῦ (βλ. Α.Κ. 515) καί επί συμφωνίας ἀποκλειούσης ή περιοριζούσης τήν εὐθύνην ταύτην (βλ. Α.Κ. 518).

Ἐάν ὁ πωλητής δέν μεταβιβάσῃ τήν κυριότητα ἐπί τοῦ πωληθέντος πράγματος ή τό πωληθέν δικαίωμα ή έάν τό πωληθέν ἔχῃ κατά τήν σύναψιν τῆς πώλησεως νομικόν έλάττωμα, θεωρεῖται ὁ πωλητής ὅτι δέν ἐξεπλήρωσε τάς ἐκ τῆς συμβάσεως πώλησεως ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις του. Ὡς ἐκ τούτου δύναται ὁ αγοραστής νά ἀσκήσῃ κατά τοῦ πωλητοῦ τά δικαιώματα, τά ὁποῖα ἐπί ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων παρέχονται εἰς τόν δανειστήν κατά τοῦ μή ἐκπληροῦντος τάς ὑποχρεώσεις του ὀφειλέτου, ἰδίᾳ κατά τοῦ ἐν ὑπερημερίᾳ ή ὑπαιτίῳ ἀδυναμίᾳ τελοῦντος ὀφειλέτου (Α.Κ. 516 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 374 ἐπ.). Οὕτως ὁ αγοραστής δύναται νά ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως ή ἄρσεως τοῦ έλαττώματος (π.χ. πρὸς ἐξάλειψιν ὑποθήκης) ή νά ἀντιτάξῃ τήν ἔνστασιν τοῦ μή ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος ή νά ἀπαιτήσῃ ἀποζημίωσιν ἕνεκα μή ἐκπληρώσεως τῆς συμβάσεως ή νά ὑπαναχωρήσῃ αὐτῆς κατά τάς περί ὑπερημερίας ή ὑπαιτίου ἀδυναμίας τοῦ ὀφειλέτου διατάξεις κλπ.

Αἱ ὡς ἄνω ἀξιώσεις τοῦ αγοραστοῦ κατά τοῦ πωλητοῦ ἕνεκα νομικοῦ έλαττώματος τοῦ πωληθέντος ὑπόκεινται εἰς τήν συνήθη παραγραφὴν.

Ὁ αγοραστής ὀφείλει νά ἐπικαλεσθῇ καί ἀποδείξῃ ὅτι τό πωληθέν ἔχει νομικά έλαττώματα (Α.Κ. 517).

β) Ὁ πωλητής ὑποχρεοῦται νά παραδώσῃ τό πωληθέν πράγμα εἰς τόν ἀγοραστήν, τουτέστι τήν ναμήν αὐτοῦ.

γ) Ἐκτός τῶν ἀναφερθεισῶν δύο βασικῶν ἢ κυρίων ὑποχρεώσεων, βαρύνουν τόν πωλητήν καί τινες μή αὐτοτελεῖς ὡς καί παρεπόμεναι ὑποχρεώσεις. Οὕτως ὁ πωλητής ὑποχρεοῦται νά παράσῃ ὠρισμένης πληροφορίας περί τοῦ πωληθέντος εἰς τόν ἀγοραστήν καί νά παραδώσῃ εἰς τοῦτον τά εἰς τήν κατοχήν του εὐρισκόμενα ἀποδεικτικά ἔγγραφα περί τῶν δικαιωμάτων του ἐπί τοῦ πωληθέντος (Α.Κ. 519), π.χ. τίτλους, μισθωτήρια κλπ.

δ) Ὁ πωλητής εὐθύνεται, ἀνεξαρτήτως ὑπαιτιότητος ἢ γνώσεως αὐτοῦ, ἐάν τό πωληθέν ἔχῃ πραγματικά ἐλαττώματα ἢ στερῆται συνομολογηθεισῶν ιδιοτήτων (Α.Κ. 534 ἐπ.). Οὕτως ὁ πωλητής ὑπέχει εὐθύνην ἐξασφαλίσεως τοῦ ἀγοραστοῦ (καλουμένην συνήθως παρ' ἡμῶν ἐγγυοδοτική ἢ ἐγγυητική ἢ ἀγορανομική εὐθύνη), ὅτι τό πωληθέν ἀνταποκρίνεται εἰς τάς προσδοκίας τοῦ ἀγοραστοῦ διά τήν ποιότητα τοῦ πωληθέντος, ὡς προσδιορίζονται αὐταί ἐκ τῶν συναλλακτικῶν ἡθῶν ἢ ὑπό τῆς συμβάσεως.

Πραγματικόν ἐλάττωμα εἶναι πᾶσα ἀποδοκιμαζομένη παρέκκλισις ἐκ τῆς κανονικῆς ποιότητος τοῦ πράγματος, ἡ ὁποία ἀναιρεῖ ἢ μειοῖ οὐσιωδῶς τήν ἀγοραστικήν ἀξίαν ἢ τήν χρησιμότητα αὐτοῦ. Ἡ κανονική ποιότης προσδιορίζεται τόσον ἀφρημένως καί ἀντικειμενικῶς βάσει τῆς συνήθους χρήσεως τοιοῦτω πράγματων, ὅσον καί βάσει τῆς κατά τήν σύμβα -

σιν προϋποτιθεμένης χρήσεως τοῦ ἀγορασθέντος.

Ὡς συνομολογηθεῖσα ἰδιότης νοοῦνται ἡ ἰδιότης ἐκεῖνη καί ἐν γένει οἱ προσδιορίζοντες τὴν ἀξίαν τοῦ πωληθέντος συντελεσταί, διὰ τὴν ὕπαρξιν τῶν ὀποίων ἡγγυήθη δηλ. ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν ὁ πωλητῆς διὰ ῥητῆς δεσμευτικῆς δηλώσεως, ἡ ὁποία κατέστη περιεχόμενον τῆς συμβάσεως.

Αἱ ἔννομοι συνέπειαι τῆς εὐθύνης τοῦ πωλητοῦ ἔνεκα πραγματικοῦ ἐλαττώματος ἢ ἐλλείψεως συνομολογηθείσης ἰδιότητος εἶναι ἐν συντομίᾳ αἱ ἑξῆς:

Ὁ ἀγοραστής δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ κατὰ τὰς ἐν τῷ νόμῳ προϋποθέσεις εἴτε

α) ἀναστροφήν τῆς πωλήσεως, εἴτε

β) μείωσιν τοῦ τιμήματος, εἴτε

γ) ἀντικατάστασιν τοῦ πωληθέντος κατὰ γένος ὠρισμένου πράγματος δι' ἑτέρου ἀπηλλαγμένου ἐλαττώματος ἢ φέροντος τὰς συμφωνηθείσας ἰδιότητας, εἴτε

δ) ἀποζημίωσιν ἔνεκα μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως.

Τὰ ἀνωτέρω δικαιώματα τοῦ ἀγοραστοῦ δύνανται νὰ διευρυνθοῦν, ἐάν ὁ πωλητῆς χορηγήσῃ εἰς τὸν ἀγοραστήν ἐγγύησιν δι' ἰδιαιτέρας ἰδιότητος καί ὠρισμένην ποιότητα τοῦ πωληθέντος, π.χ. ἔτησίαι ἐγγύησις καλῆς λειτουργίας ὠρολογίου. Ἡ ἐγγύησις αὕτη δύναται νὰ ἔχῃ διαφόρους ἐννοίας, ὡς π.χ. παρατάσεως τῆς προθεσμίας εὐθύνης τοῦ πωλητοῦ (βλ. Α.Κ. 556) κλπ.

Ὁ πωλητής εὐθύνεται διὰ τὸ πραγματικὸν ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον ὑφίσταται καθ'ὄν χρόνον ὁ κίνδυνος μεταβαίνει εἰς τὸν ἀγοραστήν. Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ὅμως λαμβάνεται ὑπ'ὄψιν καὶ ὁ χρόνος καταρτίσεως τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 543) ἢ ὁ μετὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῆς καὶ πρό τῆς μεταθέσεως τοῦ κινδύνου εἰς τὸν ἀγοραστήν (Α.Κ. 544), ἐφ'ὅσον ὅμως τὸ πραγματικὸν ἐλάττωμα ὑφίσταται καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς μεταθέσεως τοῦ κινδύνου εἰς τὸν ἀγοραστήν.

Ἄπασαι αἱ ὡς ἄνω ἀξιώσεις (ἀγωγαί) τοῦ ἀγοραστοῦ παραγράφονται μετὰ παρέλευσιν δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς παραδόσεως ἐπὶ ἀκινήτων καὶ ἕξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἀγοραστήν ἐπὶ κινήτων (Α.Κ. 554, βλ. καὶ ἄρθρα 555 ἕως 558). Ἐάν ὅμως ὁ πωλητής ἀπέκρυψε δολίως τὸ ἐλάττωμα ἢ τὴν ἔλλειψιν τῆς συμφωνηθείσης ἰδιότητος, αἱ ἀξιώσεις τοῦ ἀγοραστοῦ δι'ἀναστροφὴν, μείωσιν τοῦ τιμήματος ἢ ἀποζημίωσιν παραγράφονται κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις (βλ. Α.Κ. 557). Ἐπίσης ἡ γενικὴ παραγραφή ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ἀξιώσεις, αἱ ὁποῖαι γεννῶνται μετὰ τὴν ἀσηθηεῖσαν ἀναστροφὴν ἢ τὴν αἰτηθεῖσαν μείωσιν τοῦ τιμήματος πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀναστροφῆς ἢ τῆς μείωσης (Σπηλιόπουλος).

Ἀναστροφή σημαίνει ἀνατροπὴν τῆς πωλήσεως. Συνεπεία τῆς ἀναστροφῆς ἀποσβέννυται ἡ ἐνοχικὴ σχέση, ὡς ἐάν ἡ σύμβασις δέν εἶχε καταρτισθῆ. Ὡς ἐκ τούτου ὁ μὲν ἀγοραστής ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα ἐλεύθερον παντός ὑπ'αὐτοῦ ἐπιτεθέντος βάρους (ἤτοι ἐμπραγμάτου ἢ ἐνοχικοῦ δικαίωματος ὑπὲρ τρί -

του, δυναμένου νά αντιταχθῆ κατά τοῦ πωλητοῦ), ὡς καί τὰ ἐξαχθέντα ἀπὸ τῆς εἰς αὐτόν παραδόσεως ὠφελήματα, ὁ δὲ πωλητὴς ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ τὸ τίμημα ἐντόκως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰσπράξεως, τὰ ἔξοδα τῆς πωλήσεως (π.χ. συμβολαιογραφικά, χαρτόσημον, φόρον μεταβιβάσεως) καί τὰς ἀναγκαίαις ἢ ἐπιφελεῖς δαπάνας τοῦ ἀγοραστοῦ διὰ τὸ πρᾶγμα (Α.Κ. 547, βλ. καί ἄρθρα 548 καί 549). Οὕτως ἡ ἀναστροφὴ ἀποτελεῖ μίαν "ἐξειδικευμένην ὑπαναχώρησιν" (FI-KENTSCHER) ἐκ τῆς συμβάσεως.

Μείωσις τοῦ τιμήματος εἶναι ἡ σχετικὴ ἐλάττωσις τοῦτου κατ'ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἡλαττωμένην ἀξίαν τοῦ πωληθέντος (ESSER). Οὕτως ἡ μείωσις τοῦ τιμήματος συνίσταται εἰς τὴν ἐλάττωσιν τοῦτου κατ'ἀναλογίαν πρὸς τὴν σχέσιν, ἡ ὁποία ὑφίστατο κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως μεταξύ τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ πράγματος (ἦτοι τῆς γενικῆς ἀγοραστικῆς τοῦ ἀξίας) καί τῆς ἀξίας του συνεπεία τοῦ ἐλαττώματος. Π.χ. ἐάν πωληθῆ πρᾶγμα τι ἀντὶ 3.000 δραχμ. καί ἡ ἀγοραστικὴ ἀξία τοῦτου συνεπεία τοῦ ἐλαττώματος ἀνέρχεται εἰς 2.400 δραχμάς, ἐνῶ ἡ πραγματικὴ ἀξία τοῦτου ἄνευ τοῦ ἐλαττώματος θὰ ἦτο 3.600 δραχμαί, τὸ τίμημα θὰ μειωθῆ κατὰ τὴν σχέσιν 3.600 πρὸς 2.400, ἦτοι εἰς τὰ 2/3, δηλ. εἰς 2.000.-

Ἐάν ὅθεν παραστήσωμεν τὴν πραγματικὴν ἀξίαν τοῦ πωληθέντος μέ ΠΑ, τὴν συμβατικὴν ἀξίαν τοῦτου μέ ΣΑ καί τὴν ἀγοραστικὴν τοῦ ἀξίαν συνεπεία τοῦ ἐλαττώματος μέ ΕΑ θὰ προκύψῃ ὁ ἐξῆς τύπος, βάσει τοῦ ὁποίου δύναται νά προσδιορισθῆ τὸ ἡλαττω-

μένον συνεπεία τοῦ ἐλαττώματος τίμημα (HT).

$$\text{HT} = \frac{\Sigma \text{A} \times \text{EA}}{\text{ΠΑ}}$$

Ἐάν, εἴτε κατά τήν σύναφιν τῆς πωλήσεως, εἴτε μεταγενεστέρως συνεπεία κληρονομικῆς διαδοχῆς ἢ ἐκχωρήσεως, εἶναι πλείονες οἱ πωληταί ἢ οἱ ἀγορασταί, τότε ἡ μὲν ἀναστροφή ἀσχεῖται παρά πάντων τῶν πωλητῶν καί κατά πάντων τῶν ἀγοραστῶν, ἡ δέ μείωσις τοῦ τιμήματος δύναται νά ἀπαιτηθῆ καί παρ' ἐκάστου ἀγοραστοῦ ἢ καθ' ἐκάστου πωλητοῦ συμμετρως (Α.Κ. 553). Οὕτως ἡ μὲν ἀναστροφή εἶναι ἀδιαίρετος, ἡ δέ μείωσις τοῦ τιμήματος διαιρετή.

Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀποκλείεται ἡ ὡς ἄνω εὐθύνη τοῦ πωλητοῦ ἔνεκα πραγματικοῦ ἐλαττώματος ἢ ἐλλείψεως συμφωνηθείσης ιδιότητος, ὡς π.χ. ἐάν ὁ ἀγοραστής ἐγνώριζε τό ἐλάττωμα κατά τήν συνομολόγησιν τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 536, βλ. καί ἄρθρ. 537), ἐάν συνεφωνήθη κατά τήν σύναφιν τῆς συμβάσεως ἢ μεταγενεστέρως ἀποκλεισμός ἢ περιορισμός τῆς εὐθύνης τοῦ πωλητοῦ (βλ. Α.Κ. 538), ἐάν ὁ ἀγοραστής παρέλαβε τό πρᾶγμα ἄνευ ῥητῆς ἢ ἔστω καί σιωπηρᾶς ἐπιφυλάξεως καί ἐν γνώσει τοῦ ἐλαττώματος ἢ τῆς ἐλλείψεως συνομολογηθείσης ιδιότητος (Α.Κ. 545), ἐάν παρητήθη τῶν δικαιομάτων του κλπ.

Ἀσήμαντα ἐλαττώματα ἢ ἀσήμαντος διαφορά μεταξύ ὑπεσχημένης ιδιότητος καί πραγματικότητος δέν λαμβάνονται ὑπ' ὄφιν βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν (βλ. Α.Κ. 288).

2.- Υποχρεώσεις του αγοραστοῦ

α) Ὁ ἀγοραστής ὑποχρεοῦται νά καταβάλῃ τό τίμημα, ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ἄλλως, συγχρόνως μέ τήν παράδοσιν τοῦ πωληθέντος ("χέρι μέ χέρι"). Ἐάν τό τίμημα δέν ἐπιστώθῃ, ὀφείλει ὁ ἀγοραστής τόκους ἐπ' αὐτοῦ, ἀφ' ὅτου λαμβάνει τά ὠφελήματα τοῦ πράγματος (Α.Κ. 529). Εἰς τήν περίπτωσιν ὅθεν τῆς πιστώσεως τοῦ τιμήματος, τοῦ καθορισμοῦ δηλ. προθεσμίας διὰ τήν καταβολήν τούτου, ὁ πωλητής δέν δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ τόκους, οὔτε ἔχει δικαίωμα ὑπαναχωρήσεως ἕνεκα καθυστερήσεως τοῦ τιμήματος (ΑΚ 531).

Ἐάν συνεφωνήθῃ ὡς τίμημα ἡ ἀγοραία ἢ χρηματιστηριακή τιμή, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν πρὸς καθορισμόν ταύτης ὁ μέσος ὅρος τιμῶν, αἱ ὁποῖαι διαμορφοῦνται ἐν τῇ ἀγορᾷ διὰ περισσοτέρων πωλήσεων πραγμάτων τοῦ αὐτοῦ εἴδους καί τῆς αὐτῆς ποιότητος (Ἰαζῆς) ἢ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ ἀξιῶν ἢ ἐμπορευμάτων ἐν τῷ χρόνῳ καί τόπῳ ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς, ἐφ' ὅσον δέν προκύπτει ἄλλο τι. Ἐάν τό τίμημα τοῦ πράγματος ὠρίσθῃ κατὰ μονάδα βάρους, ἐφ' ὅσον δέν προκύπτει ἀντίθετος ῥητή ἢ σιωπηρά συμφωνία, σκοπεῖται τό καθαρὸν βᾶρος (Α.Κ. 530), τουτέστι τό προκείμενον μετὰ τήν ἀφαίρεσιν τοῦ ἀποβάρου ἐκ τοῦ ὀλικοῦ ἢ μικτοῦ βάρους.

Ἐάν εἰς σύμβασιν πωλήσεως ἐτέθῃ ὁ ὅρος περί διατηρήσεως τῆς κυριότητος τοῦ πωλητοῦ ἐπὶ τοῦ πράγματος μέχρις ἀποπληρωμῆς τοῦ τιμήματος, δικαιο-

οὔται ὁ πωλητής εἴτε νά ἀπαιτήσῃ τὸ τίμημα, εἴτε νά ὑπαναχωρήσῃ ἐκ τῆς συμβάσεως, ἀσκῶν τὰ ἐκ τῆς κυριότητος δικαιώματά του, ἐάν ὁ ἀγοραστής κατέστη ὑπερήμερος περί τήν καταβολήν τοῦ τιμήματος (Α.Κ. 532) (βλ. Α.Π. 221/1969). Εἰς μίαν τοιαύτην σύμβασιν, περιέχουσιν τόν ὅρον τοῦτον, ἐφ' ὅσον δέν προκύπτει ἄλλο τι ἐξ αὐτῆς, ἡ ἐμπράγματος δικαιοπραξία τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ πωληθέντος τελεῖ ὑπὸ τήν ἀναβλητικὴν αἴρεσιν τῆς ἀποπληρωμῆς τοῦ τιμήματος, ἡ ἐνοχικὴ ὅμως σύμβασις τῆς πωλήσεως εἶναι καθαρὰ, ἀνεξάρτητος δηλ. αἰρέσεώς τινος.

Τὰ μετὰ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως καί τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῆς συνδεόμενα ἔξοδα καί αἱ δαπάναι κατανέμονται μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων βάσει συμφωνίας· ἐλλείπει δέ τοιαύτης, κατὰ τὰς συναφεῖς συμπληρωματικὰς διατάξεις τοῦ Ἀστ.Κώδικος (ἄρθρα 526 ἕως 528, βλ. διὰ φόρον μεταβιβ. ἀκινήτων ν.1587/50).

β) Ὁ ἀγοραστής ὑποχρεοῦται νά παραλάβῃ τὸ ἀγορασθέν πρᾶγμα (ἄλλως Γαζῆς). Ἐάν ὅθεν οὔτος δέν παραλαμβάνῃ τὸ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ προσφερόμενον προσηκόντως πρᾶγμα, καθίσταται ὑπερήμερος, τόσον ὡς δανειστής, διότι δέν ἀποδέχεται τήν παροχὴν τοῦ ὀφειλέτου, ὅσον καί ὡς ὀφειλέτης ὡς πρὸς τήν ὑποχρέωσιν του πρὸς παραλαβὴν τοῦ πράγματος. Ὡς παραλαβῆ νοεῖται ἡ πραγματικὴ (ὕλική) παράδοσις τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ καί ἡ λῆψις τούτου ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἡ ὁποία ἀπαλλάσσει τόν πωλητὴν ἀπὸ τῆς κατοχῆς τοῦ πράγματος.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ὑποχρέωσις αὕτη πρὸς παραλαβὴν

τοῦ πωληθέντος εἶναι δευτερεύουσα ὑποχρέωσις τοῦ ἀγοραστοῦ, ὁ πωλητής δέν δύναται, κατά κανόνα, νά ἀσκήσῃ τά δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ ἐπί ὑπερημερίας ὀφειλέτου ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως, ἐάν ὁ ἀγοραστής δέν παραλαμβάνῃ τό πρᾶγμα. Π.χ. δέν θά τύχῃ ἐφαρμογῆς τό ἄρθρ. 383 Α.Κ., ἀλλ' αἱ γενικαί διατάξεις περί ὑπερημερίας ὀφειλέτου. Οὕτως ὁ πωλητής δύναται νά ἐγείρῃ ἀγωγὴν ὅπως καταδικασθῇ ὁ ὑπερήμερος ἀγοραστής νά παραλάβῃ τό πωληθέν καί νά καταβάλῃ, ἐκτός τοῦ τιμήματος, ἀποζημίωσιν κατ' ἄρθρ. 343 ἢ Ι ΑΚ (βλ. ἐν μέρει ἄλλως Α.Π. 520/1969).

IV.- Ἰδιαίτερα εἴδη συμβάσεων πωλήσεως

1.- Πώλησις ἐπί δοκιμῇ

Πώλησις ἐπί δοκιμῇ εἶναι μία πώλησις, τῆς ὁποίας ἡ ἰσχὺς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ πωληθέντος ὑπό τοῦ ἀγοραστοῦ, γινομένης κατ' ἐλευθέραν κρίσιν τούτου. Διὰ τοῦτο ἡ πώλησις ἐπί δοκιμῇ θεωρεῖται τελοῦσα ἐν ἀμφιβολίᾳ ὑπό τὴν ἐξουσιαστικὴν ἀναβλητικὴν αἴρεσιν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀγοραστοῦ (Α.Κ. 563).

Ἡ ἐγκρίσις τοῦ ἀγοραστοῦ πρέπει νά δηλωθῇ ἐντός τῆς ταχθείσης προθεσμίας ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, ἐντός εὐλόγου προθεσμίας τασσομένης ὑπό τοῦ πωλητοῦ. Ἐάν τό πωληθέν ἔχῃ παραδοθῇ εἰς τόν ἀγοραστήν πρὸς δοκιμὴν καί οὗτος σιωπήσῃ, θεωρεῖται ὅτι ἐγκρίνει τὴν πώλησιν, ἐάν ὅμως δέν ἔχῃ παραδοθῇ, λογίζεται ὅτι τὴν ἀποποιεῖται (Α.Κ. 564).

Ἡ ἐγκρίσις, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ δικαιοπρακτι-

κήν δήλωσιν βουλήσεως, δύναται νά δηλωθῆ καί σιωπη-
ρῶς, π.χ. διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσεως τοῦ πράγματος.

Ἡ πώλησις ἐπὶ δοκιμῇ διαφέρει τῆς πώλησεως
μέ δικαίωμα ἀντικαταστάσεως τοῦ πωληθέντος δι' ἐτέ-
ρου ἀντικειμένου τῆς αὐτῆς περίπου ἀξίας. Ἡ πώλη-
σις αὕτη δεσμεύει τούς συμβαλλομένους ἅμα τῇ καταρ-
τίσει της.

2.- Σύμφωνον ἐξωνήσεως

Τό σύμφωνον ἐξωνήσεως ἀποτελεῖ ὅρον (πρόσθε-
τον συμφωνίαν) τῆς συμβάσεως πώλησεως, διὰ τοῦ οποί-
ου οἱ συμβαλλόμενοι (ἀγοραστής καί πωλητής) συμφω-
νοῦν, ὅτι ὁ πωλητής θά δικαιουῖται νά ἀγοράσῃ ἐκ νέ-
ου παρά τοῦ ἀγοραστοῦ τό εἶς αὐτόν πωληθέν κατόπιν
σχετικῆς δηλώσεώς του (πωλητοῦ). Ἡ ἐξώνησις δύνα-
ται νά θεωρηθῆ ὡς μία ἐπαναγορά ὑπό τοῦ πωλητοῦ, ἐ-
ξαρτωμένη ἐξ ἀναβλητικῆς αἰρέσεως. Ταύτην ἀποτελεῖ
ἡ δήλωσις τοῦ πωλητοῦ ὅπως ἐπαναγοράσῃ τό πωληθέν,
ἀσκῶν ἓν διαπλαστικόν δικαίωμα προαιρέσεως (OPTION).

Ἡ περί ἐξωνήσεως δήλωσις, ὡς ἄλλως τε καί ὁ
ὅρος τῆς ἐξωνήσεως, πρέπει νά περιβληθοῦν τόν τύπον,
ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖται διὰ τήν σύμβασιν τῆς πώλησεως
(βλ. Α.Κ. 567).

Ἡ δήλωσις περί ἐξωνήσεως πρέπει νά συντελε-
σθῆ ἐντός πενταετίας ἀπό τῆς συντάξεως τοῦ συμφώνου
ἐξωνήσεως, ἐάν δέν συνεφωνήθῃ ἄλλη προθεσμία ἢ ἡ
συμφωνηθεῖσα εἶναι μακροτέρᾳ τῆς πενταετίας (Α.Κ.
566).

Ἡ ἐξώνησις συντελεῖται διὰ μονομεροῦς δηλώσεως τοῦ πωλητοῦ πρὸς τὸν ἀγοραστήν ὅτι ἀσκεῖ τὸ δικαίωμα ἐξωνήσεως. Συνεπεία τῆς περὶ ἐξωνήσεως δηλώσεως ὁ μὲν ἀγοραστής ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ τῶν παραρτημάτων του ἐλεύθερον τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιτεθέντων βαρῶν (π.χ. ἐνεχύρου, ὑποθήκης), ὁ δὲ πωλητὴς νὰ καταβάλλῃ τὸ τίμημα (Α.Κ. 568). Δημιουργεῖται οὕτω μία νέα σχέσις πωλήσεως, ἡ σχέσις τῆς ἐξωνήσεως, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ συμμετέχοντες ἔχουν θέσιν ἀντίθετον τῆς εἰς τὴν ἀρχικὴν σύμβασιν πωλήσεως.

Ὡς τίμημα ἐξωνήσεως λογίζεται τὸ τῆς πωλήσεως, ἐὰν δὲν συνεφωνήθη ἰδιαίτερον τίμημα διὰ τὴν ἐξώνησιν (Α.Κ. 566 § I).

3.- Χρηματοδοτουμένη πώλησις

Ἡ χρηματοδοτουμένη πώλησις ἀποτελεῖ μίαν σύμβασιν πωλήσεως, ἡ ὁποία συνδυάζεται μέ ὑπόσχεσιν δανείου τρίτου (χρηματοδότου), συνήθως Τραπεζῆς, πρὸς τὸν ἀγοραστήν. Βάσει τῆς ὑποσχέσεως δανείου ἀναλαμβάνει ὁ χρηματοδότης τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλῃ τὸ τίμημα εἰς τὸν πωλητὴν τοῦ πράγματος, ὅπερ παραλαμβάνει κατὰ κυριότητα ὁ ἀγοραστής. Ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀγοραστοῦ περιορίζεται ἔναντι τοῦ χρηματοδότου, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλει ὁ ἀγοραστής νὰ καταβάλλῃ, συνήθως εἰς δόσεις, τὸ καταβληθέν εἰς τὸν πωλητὴν τίμημα. Ἡ χρηματοδοτουμένη πώλησις δύναται νὰ συνδυάζεται μέ μίαν σύμβασιν χρηματοδοτήσεως τοῦ πωλητοῦ ὑπὸ τοῦ τρίτου χρηματοδότου, δηλ.

συνήθως τῆς Τραπεζῆς.

Εἶναι δυνατόν ὁ πωλητής νά ἐγγυηθῆ εἰς τόν τρίτον τήν ὑπό τοῦ ἀγοραστοῦ ἀπόδοσιν τοῦ δανείου. Πρὸς ἀσφάλειαν τοῦ τρίτου δανειστοῦ, δηλ. τοῦ χρηματοδότου, δύναται ὁ ἀγοραστής νά μεταβιβάσῃ εἰς αὐτόν (τρίτον) τό ἀγορασθέν πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἀπαιτήσεώς του ἐν τοῦ δανείου (κατά Γαζῆν, Ἑρμ. ΑΚ ἄρθρ. 532 ἄρ. 89, τοιαύτη συμφωνία δέον νά θεωρηθῆ ἀνίσχυρος).

§ 3.- Ἀ ν τ α λ λ α γ ῆ

Ανταλλαγῆ εἶναι ἡ ἀμφοτεροβαρῆς σύμβασις, δι' ἧς ἐκάτερος συμβαλλόμενος ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν νά μεταβιβάσῃ εἰς τόν ἕτερον τήν κυριότητα ἐπὶ τοῦ ἀνταλλασσομένου πράγματος ἢ τό ἀνταλλασσόμενον δικαίωμα καί νά παραδώσῃ τό πρᾶγμα. Ἐνῶ δηλ. ἐπὶ πωλήσεως ἀντάλλαγμα τοῦ πωλουμένου εἶναι χρηματικόν πῶσον, ἐπὶ ἀνταλλαγῆς ἡ ἀντιπαροχὴ συνίσταται εἰς ἕτερον πρᾶγμα ἢ δικαίωμα.

Λόγῳ τῆς ὁμοιότητος τῆς ἀνταλλαγῆς πρὸς τήν πώλησιν ἐφαρμόζονται ἐπ' αὐτῆς αἱ περί πωλήσεως διατάξεις, προσαρμοζόμεναι εἰς τήν ἰδιομορφίαν τοῦ συμβατικοῦ τούτου τύπου. Οὕτω π.χ. αἱ ἀφορῶσαι εἰς τό τίμημα ἐπὶ πωλήσεως διατάξεις δέν δύνανται νά τύχουν, κατ' ἀρχήν, ἐφαρμογῆς ἐπὶ ἀνταλλαγῆς. Κατά τὰ λοιπὰ ἕκαστος τῶν συμβαλλομένων εὐθύνεται ἔναντι τοῦ ἑτέρου ὡς πωλητής, κρίνεται δέ διὰ τήν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαιτουμένην παροχὴν ὡς ἀγοραστής (Α.Κ. 573).

§ 4.- Μίσθωσις πράγματος

I.- 'Ορισμός - κατάρτισις

Ἡ σύμβασις μισθώσεως πράγματος εἶναι μία ἀμφοτεροβαρῆς ἐνοχικὴ σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἷς συμβαλλόμενος (ἐκμισθωτῆς) ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ ἐτέρου (μισθωτοῦ) νὰ παραχωρήσῃ εἰς αὐτόν διαρκοῦντος τοῦ χρόνου τῆς συμβάσεως τὴν χρῆσιν τοῦ πράγματος (μισθίου), ὁ δὲ μισθωτῆς ὑπόσχεται νὰ καταβάλλῃ τὸ μίσθωμα. Συνεπῶς ἡ μίσθωσις πράγματος εἶναι ἡ παραχώρησις τῆς χρήσεως πράγματος ἔναντι χρηματικοῦ ἀνταλλάγματος (μισθώματος).

Διὰ τῆς συμβάσεως μισθώσεως πράγματος δύναται νὰ συμφωνηθῇ ἡ παροχὴ τῆς χρήσεως μόνον πράγματος ἱκανοῦ πρὸς χρῆσιν καὶ οὐχὶ δικαιώματος ἢ ἀξιώσεως. Τὸ κατὰ χρῆσιν παραχωρούμενον πρᾶγμα δύναται νὰ εἶναι κινητὸν ἢ ἀκίνητον καὶ, κατὰ κανόνα, μὴ ἀναλωτὸν. Ἐάν τοῦτο εἶναι ἀναλωτὸν, ἡ σύμβασις θὰ εἶναι μᾶλλον πώλησις. Ἀκόμη καὶ ξένα πρᾶγματα δύνανται νὰ ἐκμισθωθοῦν.

Τὸ ἀντάλλαγμα τῆς χρήσεως δύναται νὰ συνίσταται εἰς χρῆμα ἢ ἐτέραν παροχὴν. Ἀλλ' ἀπλῆ μίσθωσις πράγματος, ὡς ἡ ῥυθμιζομένη ὑπὸ τῶν ἀρθρων 574 ἕως 618 Α.Κ., ὑφίσταται μόνον ἐάν τὸ μίσθωμα εἶναι χρηματικὸν ποσόν. Ἐάν τοῦτο συνίσταται εἰς παροχὴν μὴ χρηματικὴν, θὰ πρόκειται περὶ μικτῆς συμβάσεως μισθώσεως πράγματος καὶ τοῦ ἐτέρου ἐκείνου συμβατικοῦ τύπου, τοῦ ὁποῦλου ἡ κατὰ νό -

μον παροχή αποτελεί αντιπαροχήν τῆς χρήσεως, π.χ. μίσθωσις πράγματος καὶ πώλησις ἢ μίσθωσις πράγματος καὶ μίσθωσις ἐργασίας ἢ ἔργου κλπ.

Ἡ σύμβασις μισθώσεως πράγματος δέν ἀπαιτεῖται νά περιβληθῆ ὠρισμένον τύπον. Μόνον ἐάν πρόκειται περί μισθώσεως ἀκινήτου διαρκείας μακροτέρας τῶν ἐννέα ἐτῶν, ἀπαιτεῖται συμβολαιογραφικόν ἔγγραφο καὶ μεταγραφή τούτου (Α.Κ. 618 βλ. κατωτ. ὑπό V) προκειμένου νά ἀντιταχθῆ ἡ μίσθωσις ἔναντι νέου κτήτορος διὰ τό μετὰ τήν παρέλευσιν τῶν ἐννέα ἐτῶν χρονικόν διάστημα.

Διὰ τῆς συμβάσεως μισθώσεως πράγματος παραχωρεῖται ἡ χρῆσις τοῦ μισθίου συνήθως εἰς τόν μισθωτήν. Οὐχ ἥττον οὗτος ἔχει δικαίωμα νά παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τήν χρῆσιν τοῦ μισθίου καὶ ἰδίᾳ νά τό ὑπεκμισθώσῃ, ἐφ' ὅσον δέν συμφωνήθῃ τό ἐναντίον (βλ. Α.Κ. 593). Διὰ τῆς παραχωρήσεως ὅμως τῆς χρήσεως ἢ ὑπεκμισθώσεως ταύτης εἰς τρίτον δέν ἀπαλλάσσεται ὁ μισθωτής τῶν ἐκ τῆς συμβάσεως μισθώσεως ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων του ἔναντι τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Πολλῶ μᾶλλον εὐθύνεται ἔναντι τούτου καὶ διὰ τό πταῖσμα τοῦ τρίτου, εἰς ὃν παρεχώρησε τήν χρῆσιν.

II.- ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

1.- ὑποχρεώσεις τοῦ ἐκμισθωτοῦ

α) Κυρία ὑποχρεώσεις τοῦ ἐκμισθωτοῦ εἶναι νά παραχωρήσῃ εἰς τόν μισθωτήν καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς μισθώσεως τήν χρῆσιν τοῦ μισθίου καὶ δῆ κατὰ ἀλλήλου διὰ τήν συμφωνηθεῖσαν χρῆσιν καὶ νά διατηρῆ τοῦτο κατάλληλον καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τῆς μισθώ-

σεως (Α.Κ. 575). Ὑποχρεοῦται ὅθεν ὁ ἐκμισθωτής νά προβαίνη εἰς τάς ἀναγκαίαις ἐπισκευάς τοῦ μισθίου, π.χ. εἰς ἐκείνας αἱ ὁποῖαι κατέστησαν ἀναγκαῖαι ἐκ τυχαίας βλάβης τούτου, ὅχι ὅμως καί νά ἀνοικοδομήσῃ τὸ μίσθιον, ἐάν τυχόν καταστραφῇ τοῦτο τελείως.

Ἐπειδὴ ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 575 εἶναι ἐνδοτικῶς δικαίου, ὁ ἐκμισθωτής ἀπαλλάσσεται, κατὰ κανόνα, διὰ ῥητοῦ ὅρου τῶν μισθωτηρίων τῆς ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 575 ἐπιβαλλομένης αὐτῷ ὑποχρέωσης διαρκοῦς φροντίδος διὰ τὸ μίσθιον. Αὕτη μετατίθεται συνήθως εἰς τὸν μισθωτὴν.

Ἡ ἐπιτρεπομένη κατὰ τὴν σύμβασιν χρήσις τοῦ μισθίου δύναται νά προκύπτῃ ἐκ τοῦ σκοποῦ τῆς συμβάσεως, τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν, ὡς καί τῶν ἐκάστοτε βιοτικῶν σχέσεων καί ἀναγκῶν.

Ἐάν ὁ ἐκμισθωτής δέν ἐκπληρώσῃ τὴν ὡς ἄνω ὑποχρέωσίν του πρὸς ἔγκαιρον παραχώρησιν καταλλήλου καί ἀπαρακωλύτου χρήσεως τοῦ πράγματος κλπ., δύναται ὁ μισθωτής εἴτε νά ἀπαιτήσῃ κατὰ τάς γενικὰς διατάξεις τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ἢ ἀποζημίωσιν, εἴτε νά καταγγείλῃ τὴν μίσθωσιν ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου (βλ. Α.Κ. 584, 585, 586), ἀπαιτῶν ἐνδεχομένως καί ἀποζημίωσιν λόγῳ μὴ ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως.

Ἐάν ὅμως εἰδικώτερον τὸ μίσθιον ἔχῃ πραγματικόν ἢ νομικόν ἐλάττωμα ἢ ἐάν ἐλλείπῃ ἐκ τοῦ μισθίου συμφωνηθεῖσα ἰδιότης ἢ διαρκούσης τῆς μισθώ-

σεως ἐκλείψῃ τοιαύτη ιδιότης, δύναται ὁ μισθωτῆς νά ἀσκήσῃ διαζευκτικῶς καί ὠρισμένα εἰδικά δικαιώματα παρεχόμενα εἰς αὐτόν ἐκ τοῦ νόμου ὑπό τὰς ἐν αὐτῷ καθοριζομένας προϋποθέσεις (Α.Κ. 576 ἕως 578, 583 καί 588), ἥτοι δικαιοῦται (ἐκλεκτικῶς κατὰ Βάλ-ληνδαν):

ι) εἰς μείωσιν ἢ μή καταβολήν τοῦ μισθώματος

ιι) εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τήν μή ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ἢ

ιιι) εἰς ἄρσιν τοῦ ἐλαττώματος ἢ τῆς ἐλλείψεως ιδιότητος ὑπό τοῦ ιδίου (μισθωτοῦ) καί ἀπαίτησιν τῆς σχετικῆς δαπάνης ἢ

ιυ) εἰς καταγγελίαν τῆς συμβάσεως μισθώσεως.

Ὁ μισθωτῆς δύναται νά ἀσκήσῃ τὰ δικαιώματα ταῦτα, ἐάν εἶναι ἐφικτή ἢ ἄρσις τοῦ ἐλαττώματος ἢ ἡ ἀποκατάστασις τῆς συμφωνηθείσης ιδιότητος (Τριανταφυλλόπουλος).

Πραγματικόν ἐλάττωμα εἶναι πᾶσα ὑλική (σωματική) ἔλλειψις τοῦ μισθίου καί πᾶσα ἐν γένει σχέσις (περίστασις), ἡ ὁποία παρακωλύει ἀμέσως ἐν μέρει ἢ ἐντελῶς τήν συμφωνηθεῖσαν χρῆσιν, π.χ. ὑγρασία, ὑπερβολικὸς θόρυβος, ἀνυπόφορος δυσσομία κλπ.

Ἡ συμφωνία περὶ ιδιότητός τινος τοῦ μισθίου δύναται νά γίνῃ καί σιωπηρῶς. Μία τοιαύτη συμφωνία ὅμως δέν συνάγεται ἄνευ ἐτέρου ἐκ τοῦ ὅτι ὁ μισθωτῆς ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν ἐκμισθωτὴν τὸν σκοπὸν τῆς μισθώσεως.

Νομικόν ἐλάττωμα εἶναι δικαίωμα τρίτου ἐπὶ τοῦ μισθίου, βάσει τοῦ ὁποίου οὗτος ἀφῆρεσεν ἀπὸ τὸν μισθωτὴν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τὴν συμφωνηθεῖσαν χρῆσιν τοῦ μισθίου (βλ. Α.Κ. 583). Ἐπομένως μόνον ἐάν ἀφαιρεθῇ ἢ χρῆσις τοῦ μισθίου ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ὑφίσταται νομικόν ἐλάττωμα, ἄνευ αὐτῆς τὸ ἀπλοῦν δικαίωμα τοῦ τρίτου, π.χ. ὑποθήκη ἢ προσημελώσεις, δέν ἀποτελεῖ κἄν νομικόν ἐλάττωμα.

Εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀποκλείεται ἡ εὐθύνη τοῦ ἐκμισθωτοῦ, π.χ. ἐπὶ γνώσεως τοῦ μισθωτοῦ (Α.Κ. 579) ἢ ἀγνοίας ἐκ βαρείας ἀμελείας αὐτοῦ τοῦ πραγματικοῦ ἐλαττώματος (βλ. Α.Κ. 581) ἢ ἀνεπιφυλάκτου παραλαβῆς τοῦ μισθίου ἐν γνώσει τοῦ πραγματικοῦ ἐλαττώματος ἢ τῆς ἐλλείψεως συμφωνηθείσης ἰδιότητος (Α.Κ. 581) ἢ συμφωνίας ἀποκλειούσης ἢ περιοριζούσης τὴν εὐθύνην ἕνεκα πραγματικοῦ ἢ νομικοῦ ἐλαττώματος (βλ. Α.Κ. 582).

β) Δευτερεύουσαι ὑποχρεώσεις τοῦ ἐκμισθωτοῦ εἶναι νά καταβάλλῃ τὰ δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου βάρη καὶ τοὺς φόρους τοῦ μισθίου (Α.Κ. 591) (οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ βάρη ἐκ τῆς χρήσεως τούτου, π.χ. δαπάνην ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, ὕδατος κλπ., ἅτινα φέρει ὁ μισθωτῆς) καὶ νά ἀποδώσῃ εἰς τὸν μισθωτὴν ὠρισμένας δαπάνας, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ μισθίου (βλ. Α.Κ. 591 καὶ 603 περὶ ἑξαμήνου παραγραφῆς τῆς ἀξιώσεως ἕνεκα δαπανῶν), π.χ. ἐκείνας δι' ὧν ἀπετράπη ἡ καταστροφή ἢ ἡ μείωσις τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος (ἀναγκαῖαι δαπάναι).

2.- Υποχρεώσεις του μισθωτοῦ

α) Κυρία υποχρέωσις τοῦ μισθωτοῦ εἶναι νά καταβάλλῃ τό μίσθωμα ὡς ἀντάλλαγμα τῆς παραχωρουμένης εἰς αὐτόν ὑπό τοῦ ἐκμισθωτοῦ χρήσεως τοῦ μισθίου.

Τό μίσθωμα καταβάλλεται κατά τάς συμπεφωνημένας ἢ εἰθισμένας προθεσμίας (π.χ. σήμερον κρατεῖ μᾶλλον συνήθεια προκαταβολῆς τοῦ μισθώματος, ἰδίᾳ ἐν Ἀθήναις), ἐν ἐλλείψει δέ τοιούτων, κατά τήν λῆξιν τῆς μισθώσεως ἢ τῶν βραχυτέρων τυχόν διαστημάτων, κατά τά ὁποῖα συνεφωνήθη ἡ καταβολή τοῦ μισθώματος (Α.Κ. 595), π.χ. μηνός, τριμηνίας κλπ.

Ὁ μισθωτής δέν ὑποχρεοῦται εἰς τήν καταβολήν μισθώματος, ἐάν ὁ ἐκμισθωτής δέν δύναται νά παραχωρήσῃ τήν χρῆσιν τοῦ μισθίου. Ἀντιθέτως ὑποχρεοῦται ὁ μισθωτής νά καταβάλλῃ τό μίσθωμα, ἐάν δέν κάμνη χρῆσιν τοῦ μισθίου ἐκ λόγων ἀφορώντων εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ (Α.Κ. 596), π.χ. λόγῳ ἀσθενείας, φυλακίσεως, στρατεύσεως αὐτοῦ κλπ.

Ἐάν ὁ μισθωτής καθυστερῇ τό μίσθωμα ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, δικαιοῦται ὁ ἐκμισθωτής νά ἀπαιτήσῃ τήν καταβολήν τοῦ μισθώματος ἢ νά καταγγείλῃ τήν μίσθωσιν πρό ὠρισμένης ἐν τῷ νόμῳ καθοριζομένης προθεσμίας, ἀπαιτῶν συνάμα καί ἀποζημίωσιν ἕνεκα προῶρου λύσεως τῆς μισθώσεως (βλ. Α.Κ. 597, 598). Δέν ἀπαιτεῖται νά συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις τῆς ὑπερμερείας τοῦ μισθωτοῦ (Οὔτω Ζέπος, Βάλληνας, ἄλλως Α.Π. 270/1970, Καυκάς). Πάντως ἡ ἄσκησις

τοῦ δικαιώματος τούτου τοῦ ἐμισθωτοῦ περί καταγγελίας τῆς μισθώσεως δέν θά πρέπει νά συνιστᾶ εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν κατάχρησιν δικαιώματος, ἡ ὁποία θά ὑπάρχῃ ἐάν ἡ καθυστέρησις καταβολῆς τοῦ μισθώματος ὀφείλεται εἰς ἀντικειμενικῶς ἐξαιρετικᾶς καί γενικῶς ἐκτάκτους περιστάσεις, δικαιολογούσας βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς καλῆς πίστεως τήν καθυστέρησιν.

Διά τῆς καταγγελίας λύεται ἡ σχέση τῆς μισθώσεως διά τό μέλλον (βλ. Α.Κ. 587). Ἐάν ὅμως ὁ μισθωτής καταβάλλῃ τό καθυστερούμενον μίσθωμα μετά τῶν τυχόν ἐξόδων τῆς καταγγελίας, καθίσταται αὕτη ἄνευ ἀποτελέσματος (Α.Κ. 597 § 2).

Ἡ ἀξίωσις καταβολῆς τοῦ μισθώματος ὑπόκειται εἰς πενταετῆ παραγραφὴν (Α.Κ. 250 ἀριθμ. 16).

β) Τόν μισθωτὴν βαρύνουν καί ὠρισμέναι δευτερεύουσαι ὑποχρεώσεις αἱ σπουδαιότεραι τῶν ὁποίων εἶναι αἱ ἐξῆς: Ὑποχρεοῦται:

1) Νά μεταχειρίζεται τό μίσθιον μετ' ἐπιμελείας καί ὡς συνεφωνήθη καί νά τηρῇ τήν προσήκουσαν συμπεριφορὰν πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐνοίκους ἐπὶ ποινῇ ἀμέσου καταγγελίας τῆς μισθώσεως (μετά προηγουμένην ἔγγραφον ἢ προφορικὴν διαμαρτυρίαν τοῦ ἐμισθωτοῦ, βλ. Α.Π. 30/1970) καί ἀποζημιώσεως (Α.Κ. 594). Π.χ. ὑφίσταται ἀντισυμβατικὴ χρῆσις τοῦ μισθίου ὅχι μόνον ἐάν ὁ μισθωτὴς κάμνη χρῆσιν τοῦ μισθίου διάφορον τῆς εἰς τήν σύμβασιν μισθώσεως καθοριζομένης ἢ εἰς τόν σκοπὸν τῆς συμβά-

σεως ανταποκρινομένης, αλλά και όταν παραβαίνη τον κανονισμόν του μισθίου, ἐφ' ὅσον οὗτος ἔχει καταστή στοιχείον τῆς συμβάσεως μισθώσεως.

Ἡ ἀξίωσις ἀποζημιώσεως ὑπόκειται εἰς ἐξάμηνον παραγραφὴν (Α.Κ. 602).

ιι) Νὰ προστατεύη τὸ μίσθιον ἀπὸ ζημιῶν, εὐθυνόμενος διὰ ζημίας προκαλουμένας καὶ ἀπὸ μέλη τῆς οἰκογενείας του, τὸ ὑπηρετικόν του προσωπικόν, τοὺς ἐπισκέπτας του κλπ. Ἀπόρροια τῆς ὑποχρέωσως ταύτης τοῦ μισθωτοῦ προστασίας τοῦ μισθίου εἶναι ἑτέρα ὑποχρέωσις αὐτοῦ πρὸς ἔγκαιρον προειδοποίησιν τοῦ ἐκμισθωτοῦ περὶ ἀναφανέντων ἐλαττωμάτων τοῦ μισθίου ἢ δικαιωμάτων, τὰ ὅποια τρίτος ἀντιποιεῖται ἐπὶ τοῦ μισθίου (βλ. Α.Κ. 589).

ιιι) Νὰ ἀποδώσῃ τὸ μίσθιον κατὰ τὴν λῆξιν τῆς μισθώσεως εἰς οἴαν κατάστασιν τὸ παρέλαβε (Α.Κ. 599). Ἡ ὑποχρέωσις ὅμως αὕτη τοῦ μισθωτοῦ δέν σημαίνει, ὅτι οὗτος ἀναλαμβάνει τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐκ τῆς κανονικῆς χρήσεως τοῦ μισθίου φθορᾶς τούτου. Ἐάν ὁ μισθωτὴς δέν ἀποδίδῃ τὸ μίσθιον, δύναται ὁ ἐκμισθωτὴς νὰ ἐγείρῃ κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν ἀποδόσεως τῆς χρήσεως τοῦ μισθίου κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ Κώδ. Πολ. Δικ. (ἄρθρα 647 καὶ ἐπ.).

III.- Ἐνέχυρον ἐκμισθωτοῦ ἐπί εἰσκομισθέντων

Ὁ ἐκμισθωτής ἀκινήτου ἔχει ἐνέχυρον ἐκ τοῦ νόμου ἐπί τῶν εἰς τό μίσθιον εἰσκομισθέντων κινήτων πραγμάτων τῶν ἀνημόντων κατὰ κυριότητα εἰς τόν μισθωτήν καί τούς μετ' αὐτοῦ συνοικοῦντας (σύζυγον καί τέκνα), ὡς καί τόν ὑπομισθωτήν καί τούς μετ' αὐτοῦ συνοικοῦντας (σύζυγον καί τέκνα) (μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλομένων εἰς τόν ὑπεκμισθωτήν μισθωμάτων). Τό νόμιμον τοῦτο ἐνέχυρον τοῦ ἐκμισθωτοῦ ὑφίσταται πρός ἀσφάλειαν τῶν καθυστερουμένων μισθωμάτων τοῦ διανυομένου καί τῶν δύο πρό τῆς κατασχέσεως τῶν πραγμάτων ἐτῶν.

Εἰς τό νόμιμον ἐνέχυρον ὑπόκεινται τά εἰσκομιζόμενα εἰς τό μίσθιον κινήτά, χρήματα καί ἀξιόγραφα, οὐχί ὅμως κινήτά ὡς πρός τά ὅποια ὁ πωλητής ἔχει παρακρατήσει τήν κυριότητα μέχρις ἀποπληρωμῆς τοῦ τιμήματος.

Τό νόμιμον ἐνέχυρον δέν βαρύνει πράγματα, τά ὅποια εἶναι ἀκατάσχετα κατὰ τόν Κώδ. Πολ. Δικονομίας (ἄρθρ. 953), π.χ. ἐνδύματα, κλινοστρωμαί, ἔπιπλα κλπ.

Τό νόμιμον ἐνέχυρον ἐπί τῶν εἰσκομισθέντων ἀποσβέννυται, ἐάν ταῦτα ἐξαχθοῦν ἐκ τοῦ μισθίου καί μεταφερθοῦν ἄλλαχοῦ, ἐκτός ἐάν ὁ ἐκμισθωτής τά κατάσχη ἢ τά θέσῃ ὑπό δικαστικὴν μεσεγγύησιν (βλ. Α.Κ. 606 ὡς ἀντικατεστάθη ὑπό τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ Πίσταγ. Ν. τοῦ Κ. Πολ. Δικον.).

Ὁ μισθωτής δύναται νά ἀπαλλάξῃ τοῦ νομί-

μου ἐνεχύρου εἰσκομισθέντα πράγματα διὰ παροχῆς ἀσφαλείας μέχρι τῆς ἀξίας τῶν ἀπαλλασσομένων πραγμάτων (Α.Κ.607), ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι μικρότερα τοῦ ὕψους τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἐκμισθωτοῦ, ἄλλως μέχρι τοῦ ὕψους αὐτῆς.

IV.- Λῆξις τῆς μισθώσεως

Ἡ λῆξις τῆς μισθώσεως ἐπέρχεται, ἐκτός τῶν περιπτώσεων τῶν ὀφειλομένων εἰς γενικούς λόγους, π.χ. διὰ συμφωνίας, εἴτε

α) διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ ὠρισμένου χρόνου, δι' ὃν ἔχει συνομολογηθῆ ἢ μίσθωσις, εἴτε

β) διὰ καταγγελίας (Α.Κ. 608).

Μίσθωσις ὠρισμένου χρόνου ὑφίσταται ὄχι μόνον ὅταν οὗτος ἔχη καθορισθῆ ῥητῶς ἐν τῇ συμβάσει τῆς μισθώσεως, π.χ. διὰ χρονικόν διάστημα ἡμέρας, μηνός, ἐβδομάδος, ἔτους κλπ., ἀλλὰ καί ὅταν ἡ διάρκεια τῆς μισθώσεως συνδυάζεται μετὰ τινος περιωρισμένης χρονικῶς χρήσεως, π.χ. μίσθωσις γερανοῦ μέχρις ἀποπερατώσεως τῆς οἰκοδομῆς κλπ.

Ἐάν παρέλθῃ ὁ ὠρισμένος χρόνος, λήγει αὐτοδικαίως ἡ μίσθωσις. Ἐάν ὅμως ὁ μισθωτής ἐξακολουθῆ τὴν χρῆσιν τοῦ μισθίου κινητοῦ ἢ ἀκινήτου καί μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ συνομολογηθέντος (ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς) ὠρισμένου χρόνου ἐν γνώσει καί ἄνευ ἐναντιώσεως τοῦ ἐκμισθωτοῦ, ἡ μίσθωσις λογίζεται, κατὰ τὴν ἐρμηνευτικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 611 Α.Κ., ὡς ἀνανεωθεῖσα ἐπ' ἀόριστον χρόνον.

Ἡ καταγγελία εἶναι μονομερῆς ἀπευθυντέα δή-
λωσις βουλήσεως περί τῆς μελλοντικῆς λήξεως διαρ-
κοῦς τινος ἐννόμου σχέσεως. Διακρίνεται εἰς ἀπρό-
θεσμον καταγγελίαν, ὅταν ἐπιφέρῃ αὐτὴ πάραυτα τὴν
λήξιν τῆς ἐννόμου σχέσεως καὶ εἰς καταγγελίαν ὑπό
προθεσμίαν, ὅταν ἡ λήξις τῆς ἐννόμου σχέσεως ἐπέρ-
χεται μετὰ τὴν παρέλευσιν ὠρισμένης προθεσμίας ἀ-
πὸ τῆς καταγγελίας. Δύναται νὰ γίνῃ καὶ σιωπηρῶς,
π.χ. διὰ τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς ἀποδόσεως τῆς χρήσε-
ως τοῦ μισθίου (βλ. ἄρθρ. 662 Κώδ. Πολ. Δικ.).

Ἡ μίσθωσις λήγει μετὰ παρέλευσιν τῆς ἐν
τῷ νόμῳ καθοριζομένης προθεσμίας ἀπὸ τῆς καταγγε-
λίας εἰς πᾶσαν περίπτωσιν καθ' ἣν δέν λήγει αὐτὴ
διὰ τῆς παρελεύσεως ὠρισμένου χρόνου καὶ δῆ:

α) Ἐάν ἡ μίσθωσις εἶναι ἀορίστου διαρκεί-
ας (βλ. Α.Κ. 609).

β) Ἐάν ἡ μίσθωσις συνωμολογήθῃ διὰ χρόνον
μακρότερον τῆς τριακονταετίας ἢ ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ
ἐκμισθωτοῦ ἢ μισθωτοῦ (βλ. Α.Κ. 610).

γ) Ἐάν ἀποβιώσῃ ὁ μισθωτῆς (βλ. Α.Κ. 612)

δ) Ἐάν ὁ μισθωτῆς εἶναι δημόσιος ὑπάλλη-
λος καὶ μετατεθῇ εἰς ἄλλον τόπον (βλ. Α.Κ. 613).

Ἐάν ἡ μίσθωσις εἶναι μακρᾶς διαρκείας
καὶ προϋποθέτει προσωπικὴν συνεργασίαν τῶν μερῶν
βασιζομένην ἐπὶ ἀγαθῶν σχέσεων μεταξὺ των καὶ ἀ-
μοιβαίας κατανοήσεως, δύναται ἡ μίσθωσις νὰ λή-
ξῃ δι' ἀπροθέσμου καταγγελίας ἔνεκα σπουδαίου λό-
γου (οὕτως ἡ νομολογία τοῦ Γερμανικοῦ Ἀκυρωτι-

κοῦ καί γερμανοί συγγραφεῖς). Τοιοῦτος σπουδαῖος λόγος ὑφίσταται, ὅταν ἐμφανισθοῦν περιστάσεις, συνεπεῖρα τῶν ὁποίων δέν δύναται πλέον νά ζητηθῆ ἄπο τόν συμβαλλόμενον κατά τάς ἀρχάς τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν ἢ συνέχισις τῆς συμβατικῆς σχέσεως.

Αἱ περί λήξεως τῆς μισθώσεως διατάξεις τοῦ Ἑστικοῦ Κώδικος θεμελιοῦνται ἐπί τῆς δικαιοπρακτικῆς αὐτονομίας τῆς ἰδιωτικῆς βουλήσεως καί δὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν συμβάσεων καί τῆς ἐλευθερίας τῆς καταγγελίας τῆς μισθώσεως. Αἱ ἐλευθερίαι ὅμως αὗται ἔχουν ὑποστῆ κατά καιρούς, ἀκόμη καί μέχρι προσφάτως, σημαντικόν περιορισμόν, ἄν μὴ τέλειον παραμερισμόν, ἀπό τὰ διάφορα νομοθετήματα περί ἐνοικιοστασίου. Σήμερον ὑφίσταται περιορισμός τῆς αὐτονομίας τῆς ἰδιωτικῆς βουλήσεως ἐν σχέσει πρὸς τὴν μίσθωσιν πράγματος ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς λεγομένης προστασίας τῆς ἐπαγγελματικῆς στέγης. Κατὰ τὸ σχετικόν νομοθέτημα (Ν.Δ. 225/1969) ἀφ' ἑνός μὲν περιορίζονται οἱ λόγοι καταγγελίας τῆς μισθώσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ προστατευομένων καταστημάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ ἐπιβάλλεται ἡ ὑποχρέωσις εἰς τόν καταγγέλλοντα τὴν μίσθωσιν ἐκμισθωτὴν ὅπως καταβάλλῃ ὠρισμένην ἀποζημίωσιν εἰς τόν μισθωτὴν.

V.- Ἐκποίησης τοῦ μισθίου

Ὁ Ἑστικός Κώδιξ ρυθμίζει μόνον τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐκποιήσεως μισθίου ἀκινήτου ἐπὶ τῆς μισθώσεως τούτου. Διακρίνει μίσθωσιν ἀποδεικνυομένην

δι' ἔγγραφου βεβαίας χρονολογίας^{I)} καὶ μίσθωσιν μὴ ἀποδεικνυομένην διὰ τοιούτου ἔγγραφου.

Ἐάν ἡ μίσθωσις ἀποδεικνύεται δι' ἔγγραφου βεβαίας χρονολογίας καὶ ὁ ἐκμισθωτῆς διαρκούσης τῆς μισθώσεως, τουτέστι μετὰ τὴν σύναψιν τῆς συμβάσεως μισθώσεως καὶ πρὸ τῆς λήξεως αὐτῆς, μεταβιβάσῃ εἰς τρίτον τὴν κυριότητα τοῦ μισθίου ἢ παραχωρήσῃ ἄλλο ἐμπράγατον δικαίωμα ἀποκλεῖτον εἰς τὸν μισθωτὴν τὴν χρῆσιν, π.χ. ἐπικαρπλίαν, ἡ μίσθωσις δέν θίγεται καὶ ὁ νέος κτήτωρ ὑπεισέρχεται εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τῆς μισθώσεως, ἐκτός ἐάν ἐγένετο ἀντίθετος συμφωνία εἰς τὸ μισθωτήριον (Α.Κ. 614). Συνεπῶς εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὀλόκληρος ἡ συμβατική μισθωτική σχέσις, περιλείουσα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις, μεταβιβάζεται ἐκ τοῦ νόμου εἰς τὸν νέον κτήτορα. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουν καὶ ἐπὶ πλειστηριασμοῦ τοῦ μισθίου ἀκινήτου (βλ. ἄρθρ. 1009 Κώδ. Πολ. Δικον.).

Ἐάν ἡ μίσθωσις εἶναι διαρκείας μακροτέρας τῶν ἐννέα ἐτῶν, δέν ἀρκεῖ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον βεβαίας χρονολογίας, ἀλλ' ἀπαιτεῖται συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφον καὶ μεταγραφὴ τούτου, ἵνα ἡ μίσθωσις ἰσχύῃ ἔναντι τοῦ νέου κτήτορος (Α.Κ. 618) διὰ

I) Τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον λαμβάνει βεβαίαν χρονολογίαν ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, ὡς π.χ. διὰ τῆς θεωρήσεως ὑπὸ συμβολαιογράφου ἢ ἄλλου ἀρμοδίου κατὰ νόμον δημοσίου ὑπαλλήλου, διὰ τοῦ θανάτου ἑνὸς τῶν ὑπογραψάντων κλπ. (βλ. ἄρθρ. 446 Κώδ. Πολ. Δικον.).

τό πέρα τῶν ἑννέα ἐτῶν χρονικόν διάστημα.

Ἐάν ἡ μίσθωσις δέν ἀποδεικνύεται δι' ἐγγράφου βεβαίως χρονολογίας ἢ περιέχεται ἐν τῷ μισθωτηρίῳ ὁ ὅρος ὅτι ὁ νέος κτήτωρ θά δικαιούται εἰς ἀποβολήν τοῦ μισθωτοῦ, ὁ νέος κτήτωρ δύναται νά καταγγεῖλῃ τήν μίσθωσιν, τηρουμένης τῆς ἐν τῷ νόμῳ καθοριζομένης προθεσμίας (βλ. Α.Κ. 615).

Προκαταβολαί, ἐκχωρήσεις καί κατασχέσεις μισθωμάτων, γενόμεναι μέχρι τῆς ἐκποιήσεως τοῦ μισθίου, ἰσχύουν ἔναντι τοῦ νέου κτήτορος μόνον διά μισθώματα μέχρι τριῶν μηνῶν ("κρίσιμος περίοδος" κατά HECK), ἀρχομένων ἀφ' ἧς οὗτος ἐγνωστοποίησεν εἰς τόν μισθωτήν τήν ἐκποίησιν (Α.Κ. 616, βλ. καί ἄρθρ. 617 διά μισθώματα κατασχεθέντος ἐνυποθήκου ἀκινήτου).

Ἐπί μισθώσεως κινητοῦ πράγματος δύναται νά ὑποστηριχθῆ ἀνάλογος ἐφαρμογή ἐπ' αὐτῆς τῶν περί ἐκποιήσεως μισθίου ἀκινήτου διατάξεων. Ἡ κρατοῦσα ὅμως ἀντίθετος ἄποφιν δέχεται ὅτι ὁ μισθωτής προστατεύεται ἔναντι τοῦ νέου κτήτορος, ὁ ὁποῖος ἀποκτᾶ τήν κυριότητα κινητοῦ διατελοῦντος ἐν τῇ νομῇ τρίτου δι' ἐκχωρήσεως τῆς κατά τοῦ τρίτου διενδικητικῆς ἀγωγῆς (Α.Κ. 1035), ἀντιτάσων τό ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς μισθώσεως δικαίωμα πρός κατοχήν τοῦ πράγματος. Ἡ ἄποφιν αὕτη δέν λύει τό πρόβλημα πῶς καί ἐάν θά πραγματοποιηθῆ ἡ διαδοχή εἰς τήν σύμβασιν τῆς μισθώσεως, εἰς τρόπον ὥστε ὁ νέος κτήτωρ νά ἔχῃ ἅπαντα τά δικαιώματα καί τάς ὑποχρεώσεις τοῦ τέως κτήτορος ἐκ τῆς συμβάσεως μισθώ-

σεως.

Πρός αντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τούτου θά πρέπει νά δεχθῶμεν συμβατικήν ἐκχώρησιν καί ἀ-
πασῶν τῶν ἐπὶ τῆς συμβάσεως μισθώσεως θεμελιουμέ-
νων ἀξιώσεων τῶν συμβαλλομένων, ὡς καί ἀναδοχὴν
τῶν ἐξ αὐτῆς ἀπορρεουσῶν ὑποχρεώσεων. Ἄνευ τῆς
ἐκχωρήσεως καί ἀναδοχῆς ταύτης αἱ ἀξιώσεις τοῦ
μισθωτοῦ ἐκ τῆς μισθωτικῆς σχέσεως, π.χ. περί δια-
τηρήσεως τοῦ πράγματος καταλλήλου, θά στρέφονται
κατὰ τοῦ ἀρχικοῦ ἐκμισθωτοῦ (LARENZ). Τοῦτο ὅμως
σημαίνει, ὅτι ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος τοῦ μι-
σθίου κινητοῦ πράγματος ἐπιφέρει διχοτόμησιν τῆς
μισθωτικῆς σχέσεως, διατηρουμένης ἐν μέρει μὲν με-
τά τοῦ παλαιοῦ κυρίου, ἀντιτασσομένης δέ κατὰ τὰ
λοιπὰ ἔναντι τοῦ νέου κτήτορος.

Ἄνευ τῆς ὡς ἄνω ἐκχωρήσεως καί ἀναδοχῆς δέ-
ον ὅπως γίνῃ δεκτὴ λῆξις τῆς μισθώσεως κινητοῦ συ-
νεπείφ τῆς μεταβίβασεως τῆς ἐπ' αὐτοῦ κυριότητος
εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διὰ τῆς συμβάσεως πωλήσεως ἀνα-
ληφθείσης ὑποχρεώσεως τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἔναντι τοῦ
νέου κτήτορος (οὕτω Καυκάς διὰ τὴν ἀγοραπωλησίαν,
ἐννοῶν προφανῶς τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος).
Ἡ λῆξις αὕτη ἀφ' ἑνὸς μὲν δέον ὅπως θεωρηθῇ ἀπόρ-
ροια τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ δίκαιόν μας δέν γνωρί-
ζει συμβατικὴν μεταβίβασιν ὀλοκλήρου ἐννόμου σχέ-
σεως (Μπαλῆς), ἀφ' ἑτέρου δέ θά ἡδύνατο νά συναχθῇ
βάσει τοῦ κατ' ἀντιδιαστολήν ἐπιχειρήματος τοῦ ἀν-
τλουμένου ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ῥυθμίσεως τῆς ἐπι-
δράσεως τῆς πωλήσεως μόνον ἐπὶ τῆς μισθώσεως ἀκι-

νήτου, εάν δέν ήθελε γίνη δεκτή ή ως άνω ύφ'ήμων προτεινομένη ανάλογος έφαρμογή τών σχετικών διατάξεων επί τής έκποιήσεως μισθίου κινητοῦ.

§ 5.- Μίσθωσις άγροτικοῦ κτήματος ή άλλου προσοδοφόρου αντικειμένου

Ἡ σύμβασις μισθώσεως προσοδοφόρου αντικειμένου (ή πάκτωσις) είναι μία άμφοτεροβαρής σύμβασις, διά τής οποίας ο μέν εις συμβαλλόμενος (έκμισθωτής) αναλαμβάνει τήν ύποχρέωσιν νά παραχωρήσῃ εις τόν έτερον (μισθωτήν) τήν χρῆσιν καί τήν κατά τούς όρους τής τακτικῆς έκμεταλλεύσεως κάρπωσιν πράγματος ή δικαιώματος, ο δέ μισθωτής ύποχρεοῦται εις τήν καταβολήν μισθώματος. Ὡς μίσθιον δύνανται νά είναι πᾶν καρποφόρον ή προσοδοφόρον πράγμα, π.χ. έπιχειρήσεις, δικαιώμα, π.χ. εύρεσιτεχνίας κλπ.

Ἐάν τό κατά χρῆσιν καί κάρπωσιν παραχωρούμενον πράγμα είναι άγροτικόν κτήμα, ή μίσθωσις καλεῖται ειδικώτερον υπό τοῦ Κώδικος μισθωσις άγροτικοῦ κτήματος ή άγρομισθωσις. Ἀγροτικόν κτήμα χαρακτηρίζεται τό ακίνητον, τοῦ οποίου κύριος προορισμός είναι ή γεωργική εκμετάλλευσις.

Ἐπί τής μισθώσεως προσοδοφόρου αντικειμένου εφαρμόζονται κατά βάσιν αναλόγως αἱ περί μισθώσεως πράγματος διατάξεις (Α.Κ. 620, 639 § 2). Διά τοῦτο χαρακτηρίζεται αὔτη ως παρηλλαγμένον είδος τής μισθώσεως (LEONHARD). Ἐν τούτοις ο Κῶδιξ θέτει καί ώρισμένας ειδικάς διατάξεις διά τήν

ἄγρομισθωσιν, αἱ ὁποῖαι ἀποκλείουν τὰς γενικὰς περὶ μισθώσεως πράγματος διατάξεις. Μέρος τῶν εἰδικῶν τούτων περὶ ἄγρομισθώσεως διατάξεων ἰσχύει καί ἐπὶ πάσης ἐτέρας μισθώσεως προσοδοφόρου πράγματος ἢ δικαιώματος (βλ. Α.Κ. 638). Τέλος ὁ κῶδιξ θέτει καί τινας εἰδικὰς διατάξεις περὶ τῆς μισθώσεως κτηνῶν (κτηνοληψία) (Α.Κ. 639, 640 § I).

Ἡ κυρία ὑποχρέωσις τοῦ ἐμισθωτοῦ προσοδό-
φόρου ἀντικειμένου εἶναι νὰ παραχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ δικαίωμα εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ εἶναι κατάλληλον πρὸς λήψιν τῶν καρπῶν, συνεπῶς νὰ κατα-
στῇ δυνατὴ ἡ ἀπόλαυσις αὐτῶν.

Ὁ μισθωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἐκμεταλλεῦται τὸ μίσθιον ἐπιμελῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὸν προορι-
σμόν του ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς συμπεφωνημένης, ἄλ-
λως τῆς συνήθους καὶ κανονικῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐ-
τοῦ, μεριμνῶν ἰδίᾳ διὰ τὴν διατήρησιν τῆς παραγω-
γικότητος αὐτοῦ. Προκειμένου νὰ ἐπιφέρῃ οὐσιώδη μεταβολὴν εἰς τὸν τρόπον ἐκμεταλλεύσεως αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπηρεάζῃ ταύτην οὐσιωδῶς πέρα τοῦ χρό-
νου τῆς μισθώσεως, δεόν ὅπως λάβῃ προηγουμένην συναίνεσιν τοῦ ἐμισθωτοῦ (Α.Κ. 623).

Αἱ σπουδαιότεραι διαφοραὶ τῆς ῥυθμίσεως τῆς ἄγρομισθώσεως ἀπὸ τῆς μισθώσεως πράγματος εἶ-
ναι αἱ ἑξῆς:

1.- Ὁ μισθωτὴς, ἐφ' ὅσον δέν προκύπτει ἄλ-
λο τι, δέν δύναται ἄνευ συναίνεσεως τοῦ ἐμισθω-
τοῦ νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἄλλον τὴν χρῆσιν τοῦ μισθί-

ου καί ἰδίᾳ νά τό ὑπεκμισθώσῃ (Α.Κ. 624) καί τοῦ-
το διότι ἡ μίσθωσις καρποφόρου ἢ προσοδοφόρου ἀν-
τικειμένου δημιουργεῖ στενοτέραν σχέσιν ἐμπιστο-
σύνης μεταξύ τῶν συμβαλλομένων ἀπό τήν ἀπλήν μί-
σθωσιν πράγματος.

2.- Τό μίσθωμα εἶναι καταβλητέον εἰς τό τέ-
λος τοῦ μισθωτικοῦ ἔτους, ἐάν δέν ἔχη συμφωνηθῆ
ἢ συνηθίζεται ἄλλο τι (Α.Κ. 625).

3.- Τό νόμιμον ἐνέχυρον τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐπί
τῶν εἰσχομισθέντων ἐκτείνεται καί ἐπί τῶν καρπῶν
τοῦ μισθίου, ἐφ' ὅσον οὗτοι δέν εἶναι ἐκ τῶν ἀκα-
τασχέτων (Α.Κ. 626).

4.- Ἐν περιπτώσει οὐσιώδους μειώσεως τῆς
προσόδου τοῦ μισθίου ἔνεκα γεγονότων ἀνωτέρας βί-
ας ἔχει δικαίωμα ὁ μισθωτής νά ζητήσῃ ἀνάλογον
μείωσιν τοῦ μισθώματος (Α.Κ. 627).

5.- Ὁ μισθωτής ἀγροτικοῦ κτήματος ἔχει ὑ-
ποχρέωσιν νά καταβάλῃ ὠρισμένας προσθέτους δαπά-
νας, αἱ ὁποῖαι δέν βαρύνουν τόν μισθωτήν πράγμα-
τος (Α.Κ. 62I), κατὰ δέ τήν λήξιν τῆς μισθώσεως
ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ, ἐκτός τοῦ μισθίου, καί
τινα πράγματα περιλαμβανόμενα εἰς τόν ἐξοπλισμόν
του (Α.Κ. 629, 630).

6.- Παρέχεται εἰς τόν ἐκμισθωτήν ἀγροτικοῦ
κτημάτων δικαίωμα καταγγελίας τῆς μισθώσεως ἐν
περιπτώσει θανάτου τοῦ μισθωτοῦ, ἐάν οἱ κληρονό-
μοι του δέν παρέχουν τὰ ἐχέγγυα καταλλήλου ἐκμε-
ταλλεύσεως τοῦ μισθίου (Α.Κ. 632).

7.- Ἡ σιωπηρά ἀναμίσθωσις ἀγρομισθώσεως χωρεῖ ὑπὸ τοῦς ὅρους τοῦ νόμου δι' ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς συνομολογηθείσης λήξεως (Α.Κ. 633).

8.- Ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεωτικὴ τετραετής ἀπὸ τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως μισθώσεως ἐλαχίστη διάρκεια τῆς ἀγρομισθώσεως (Α.Κ. 634, 635).

§ 6.- Ἐπίμορτος ἀγροληψία

Ἡ ἐπίμορτος ἀγροληψία ἀποτελεῖ εἶδος τῆς μισθώσεως ἀγροτικοῦ κτήματος, συνιστάμενον εἰς τό ὅτι κατ' αὐτὴν συμφωνεῖται μίσθωμα εἰς ποσοστὸν ἐκ τῶν καρπῶν, προσδιοριζόμενον κατὰ συμφωνίαν ἢ, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, ἐκ τῆς ἐπιτοπίου συνηθείας (Α.Κ. 641). Μὴ ὑπαρχούσης δέ οὔτε συνηθείας τινός οἱ ἐκ τοῦ μισθοῦ καρποὶ διανέμονται μεταξὺ ἐκμισθωτοῦ καὶ ἀγρολήπτου κατ' ἴσα μέρη (Α.Κ. 643).

Ἐπὶ τῆς ἐπιμόρτου ἀγροληψίας ἐφαρμόζονται, κατὰ βάσιν, ἀναλόγως αἱ περὶ μισθώσεως ἀγροτικοῦ κτήματος διατάξεις μετὰ τινων παραλλαγῶν. Οὕτως ὁ ἐκμισθωτὴς ἔχει τὴν γενικὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ μισθοῦ καὶ τὴν ἐποπτεῖαν τῶν σχετικῶν ἐργασιῶν (Α.Κ. 642).

Ὁ ἐκμισθωτὴς δικαιούται ὑπὸ τὰς ἐν τῷ νόμῳ προθεσμίας νὰ καταγγεῖλῃ τὴν σύμβασιν, εἴαν ὁ ἀγρολήπτης κατέστη ἀνίκανος πρὸς καλλιέργειαν τοῦ κτήματος ἕνεκα χρονίας νόσου, τὰ δέ μέλη τῆς οἰκογενείας του δέν δύνανται νὰ τὸν ἀντικαταστήσουν

εἰς τὴν ἐπιμελῆ καὶ προσήκουσαν καλλιέργειαν τοῦ-
του (Α.Κ. 647).

§ 7.- Μίσθωσις ἐργασίας

Ι.- Ὁρισμός - Κατάρτισις - Συλλογικὴ Σύμβασις ἐρ-
γασίας - Ἐργατικὸν Δίκαιον

Ἡ σύμβασις μισθώσεως ἐργασίας^{Ι)} εἶναι ἡ ἀμ-
φοτεροβαρῆς σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν εἰς συμβαλλόμε-
νος (ἐκμισθωτῆς) ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ἔναν-
τι τοῦ ἑτέρου (μισθωτοῦ) νὰ παρέχῃ τὴν ἐργασίαν
του ἐφ' ὠρισμένον ἢ ἀόριστον χρόνον, ὁ δὲ ἕτερος
(μισθωτῆς) ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλλῃ τὸν μισθόν.

Τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς συμβάσεως
μισθώσεως ἐργασίας εἶναι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐκμισθω-
τοῦ πρὸς παροχὴν προσωπικῆς δραστηριότητος οἰασδή-
ποτε φύσεως ἢ καὶ ἀπλῆς ἐτοιμότητος πρὸς ἀνάπτυ-
ξιν δραστηριότητος καὶ οὐχὶ τοῦ ἐπιτυχανομένου
δι' αὐτῆς ἀποτελέσματος, ὡς συμβαίνει ἐπὶ τῆς μι-
σθώσεως ἔργου.

Ἀντάλλαγμα τῆς παρεχομένης ἐργασίας, δηλ.

Ι) Ὁ ὅρος τῆς μισθώσεως ἐργασίας εἶναι ἀδόκιμος.
Προτιμότερος θὰ ἦτο ὁ ὅρος "σύμβασις ἐργασί-
ας" ἢ ἀκόμη καὶ "σύμβασις συνεργασίας". Περιε-
λήφθη ὅμως ὁ "ἀμφιβόλου ὀρθότητος" ὅρος τῆς
μισθώσεως ἐργασίας, διότι "ἐν ἀπορίᾳ ἄλλων
ὄρων διὰ τὰ συμβαλλόμενα μέρη" ἐχρησιμοποιή-
θησαν οἱ ὅροι "ἐκμισθωτῆς" διὰ τὸν ἐργαζόμε-
νον καὶ "μισθωτῆς" διὰ τὸν ἐργοδότην (Τριαντα -
φυλλόπουλος).

μισθόν, δύναται νά ἀποτελῆ οἰαδήποτε παροχή, πλὴν ὅμως ἡ συγκεκριμένη σύμβασις δέν θά εἶναι ἀπλῆ μίσθωσις ἐργασίας ἀλλά μικτή σύμβασις, ἐάν ὁ μισθός δέν συνίσταται μόνον εἰς χρηματικὴν παροχήν. Πάντως ὁ μισθός δύναται νά ὑπολογίζεται κατὰ χρόνον, κατὰ μονάδα παρεχομένης ἐργασίας, κατ' ἀποκοπὴν ἢ εἰς ποσοστὸν ἐκ τῶν κερδῶν, χωρὶς ἢ σύμβασις νά μεταβάλλῃ τὴν ιδιότητά της ὡς τοιαύτη μισθώσεως ἐργασίας, ἀρκεῖ ὁ ἐργαζόμενος νά προσλαμβάνεται ἢ ἀπασχολῆται ἐφ' ὠρισμένον ἢ ἀόριστον χρόνον (Α.Κ. 648). Οὕτως ἡ σύμβασις ἐργασίας δημιουργεῖ μίαν συμβατικὴν σχέσιν διαρκείας, ὡς ἡ μίσθωσις πράγματος.

Ἡ μίσθωσις ἐργασίας διαφέρει τῆς συμβάσεως προμηθείας ὑπηρεσιῶν, δι' ἧς ὁ εἰς συμβαλλόμενος ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ἔναντι τοῦ ἑτέρου νά τοῦ προμηθεύσῃ καί ἐξασφαλίσῃ τὴν παροχὴν τῆς ἐργασίας τρίτου, π.χ. ὁ ἱμπρεσσάριος ἑνὸς θεατρικοῦ θιάσου ὑπόσχεται νά ἐξασφαλίσῃ τὴν παροχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ θιάσου.

Ἡ σύμβασις μισθώσεως ἐργασίας καταρτίζεται κατὰ κανόνα ἀτύπως ἀκόμη καί σιωπηρῶς. Ἐξαιρέσεις ἰσχύουν δυνάμει εἰδικῶν νόμων δι' ὠρισμένα εἶδη συμβάσεως ἐργασίας, ὡς καί διὰ τὴν συλλογικὴν σύμβασιν ἐργασίας, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται νά γίνῃ ἐγγράφως. Ἡ συλλογικὴ σύμβασις ἐργασίας εἶναι μία ἐνοχικὴ σύμβασις καταρτιζομένη μεταξύ μισθωτῶν ἢ μιᾶς ἢ πλειόνων ὀργανώσεων αὐτῶν, ἐχουσῶν ἀντιπροσωπευτικὸν χαρακτῆρα καί ἐμισθωτῶν ἢ μιᾶς ἢ περισσοτέρων ὀργανώσεων αὐτῶν, ἐχουσῶν ἀντιπροσωπευτικὸν ὡσαύτως χαρακτῆρα, διὰ τῆς ὁποίας καθορίζονται,

κατά τάς περί τούτου διατάξεις τοῦ νόμου, οἱ ὅροι ὑφ' οὓς θά συνομολογῶνται αἱ κατ' ἰδίαν συμβάσεις ἐργασίας τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τήν συλλογικήν σύμβασιν ἀτόμων ἢ ἐνώσεων, τουτέστιν ἐν τῷ πλαισίῳ ἰσχύος τῆς συλλογικῆς συμβάσεως ἐργασίας. Αὕτη ἔχει οὕτω τόν χαρακτῆρα μιᾶς κανονιστικῆς συμβάσεως ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἰδιόμορφον πηγὴν δικαίου. Οἱ ὅροι τῶν κατ' ἰδίαν συμβάσεων ἐργασίας, οἱ ὅποιοι ἀντιτίθενται πρὸς τήν συλλογικήν σύμβασιν ἐργασίας, εἶναι ἄκυροι, ἐάν δέν εἶναι εὐνοϊκώτεροι διὰ τόν ἐκμισθωτὴν. Ἀντί τούτων ἰσχύουν οἱ ὅροι τῆς συλλογικῆς συμβάσεως ἐργασίας (Α.Κ. 680), οἱ ὅποιοι οὕτω καθίστανται ὅροι τῶν κατ' ἰδίαν συμβάσεων ἐργασίας (βλ. τό αὐτό καί περί διαιτητικῶν ἀποφάσεων Α.Π. 665/1970).

Περὶ τῶν συλλογικῶν συμβάσεων ἐργασίας ὑφίσταται εἰδική νομοθεσία (Ν. 3239/1955, τροποποιηθεῖς καί συμπληρωθεῖς μεταγενεστέρως, βλ. καί Ν.Δ. 186/1969, ὡς ἰσχύει μετὰ τό Ν.Δ. 73/1974).

Ἡ παροχὴ ἐργασίας ρυθμίζεται ὄχι μόνον ὑπὸ τῶν περί μισθώσεως ἐργασίας διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἀλλὰ καί ὑπὸ πλήθους εἰδικῶν νόμων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τόν ἰδιαίτερον κλάδον τοῦ Ἐργατικοῦ Δικαίου. Τὸ Ἐργατικὸν Δίκαιον, ἔχον ὡς ἀντικείμενον ρυθμίσεως κυρίως σύμβασιν ἢ σχέσιν ἐξηρητημένης ἐργασίας, ἀποικλείει κατ' ἀρχὴν τάς περί μισθώσεως ἐργασίας διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἐπὶ συμβάσεων ἢ σχέσεων ἐργασίας ἢ θεμάτων αὐτῶν ρυθμιζομένων ὑπὸ τούτου (Ἐργατικοῦ Δικαίου) (βλ.

άρθρ. 38 Είς. Ν.Α.Κ.). Ούτως ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ ὡς νόμος γενικὸς ἔχει ἐπικουρικὴν ἰσχὺν ἔναντι τῆς ἐργατικῆς νομοθεσίας, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ὡς εἰδική (Τριανταφυλλόπουλος), καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς σχέσεις ἢ θέματα ἐμπίπτοντα εἰς τὸ πεδίου ἰσχύος της.

II.- Ἵποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

Αἱ σπουδαιότεραι ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων εἶναι αἱ ἑξῆς:

1.- Ἵποχρεώσεις ἐκμισθωτοῦ

α) Ὁ ἐκμισθωτὴς ὑποχρεοῦται νὰ παρέχη τὴν ἐργασίαν του κατ' ἀρχὴν αὐτοπροσώπως καὶ μόνον εἰς τὸν ἀντισυμβαλλόμενον μισθωτὴν (Α.Κ. 651) (προσωπικὸς χαρακτήρ τῆς συμβάσεως μισθώσεως ἐργασίας).

β) Ὁ ἐκμισθωτὴς ὀφείλει νὰ ἐπιδεικνύη τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας του, εὐθύνεται δέ κατ' αὐτὴν διὰ πᾶσαν ἐκπαΐσματός του (δόλου ἢ ἀμελείας) προξενουμένην εἰς τὸν μισθωτὴν ζημίαν (Α.Κ. 652). Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας του ὀφείλει ὁ ἐκμισθωτὴς νὰ ἀκολουθῆ εὐσυνειδήτως τὰς ὁδηγίας, τὰς ὁποίας ὁ μισθωτὴς ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ διευθυντικοῦ του δικαιώματος παρέχει εἰς αὐτόν (ἐκμισθωτὴν), ἐφ' ὅσον αἱ ὁδηγαὶ καὶ ἐντολαὶ δέν ἀντίκεινται εἰς τὸν νόμον, τὴν ἠθικὴν κλπ.

γ) Τὸν ἐκμισθωτὴν βαρύνουν καὶ τινες δευτερεύουσαι (παρεπόμεναι) ὑποχρεώσεις, ὡς ἡ ὑποχρέωσις παροχῆς ἐργασίας ἐπὶ πλεόν τῆς συμφωνηθείσης ἐπὶ τῇ καταβολῇ συμπληρωματικῆς ἀμοιβῆς (Α.Κ. 659),

ή "ύποχρέωσις πίστεως" ἔναντι τοῦ ἐργοδότου του, συνισταμένη εἰς τό ὅτι δέον νά παραλείπη πᾶν ὅ,τι ἀντίκειται εἰς τό πνεῦμα τῆς προσωπικῆς σχέσεως ἐμπιστοσύνης (HEDEMANN) καί νά ἐνεργῇ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρός ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῆς ἐπιχειρήσεως, π.χ. τήρησιν ἐπαγγελματικοῦ ἀπορρήτου κλπ.

2.- Ἵποχρεώσεις μισθωτοῦ

α) Κυρία ὑποχρέωσις τοῦ μισθωτοῦ εἶναι νά καταβάλλῃ τόν μισθόν (Α.Κ. 653), ἔστω καί ἐάν ἔνεκα λόγων ἀφορώντων εἰς αὐτόν (μισθωτήν) καί μή ὀφειλομένων εἰς ἀνωτέραν βίαν (π.χ. εἰς φυσικάς καταστροφάς, κατακλυσμαίαις βροχάς, καθιστώσας ἀδύνατον τήν παροχήν οἰασδήποτε ἐργασίας ('Εφ. Ἀθ. 749/73 ΕΒΔ 32, 475), πολεμικά γεγονότα) ἀδυνατῇ νά ἀποδεχθῇ τήν προσφερομένην ὑπό τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐργασίαν. Δικαιοῦται ὅμως ὁ μισθωτής εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην ἢ ὅταν κατέστη ὑπερήμερος περί τήν ἀποδοχήν τῆς ἐργασίας, ὅτε ὀφείλει πάλιν τόν μισθόν, νά ἐκπέσῃ ἐκ τοῦ ὀφειλομένου μισθοῦ πᾶν ὅ,τι ὁ ἐργαζόμενος ὠφελήθη ἐκ τῆς ἐργασίας του ἢ τῆς ἀλλαχοῦ παροχῆς αὐτῆς (Α.Κ. 656) (βλ. Α.Π. 753/71 ΕΒΔ 31, 355).

Ἐν ἐλλείψει συμφωνίας περί τόν μισθόν καταβάλλεται ὁ καθοριζόμενος ὑποχρεωτικῶς ὑπό νόμου, συλλογικῆς συμβάσεως ἢ διαιτητικῆς ἀποφάσεως μισθός, μή ὑπάρχοντος δέ οὔτω καθωρισμένου μισθοῦ, καταβάλλεται ὁ ἐν τῷ τόπῳ καί χρόνῳ ἐκπληρώσεως τῆς παροχῆς τῆς ἐργασίας εἰθισμένος μισθός (Α.Κ. 653). Ὁ ὑπό τοῦ νόμου, συλλογικῆς συμβάσεως ἢ διαιτητικῆς ἀποφάσεως καθοριζόμενος μισθός ἀποτε-

λεῖ συνήθως ὑποχρεωτικά ἐλάχιστα ἢ ῥυώτατα ὅρια καταβλητέου μισθοῦ.

Μέρος τοῦ μισθοῦ ἢ πρόσθετον ἀντάλλαγμα τῆς παρεχομένης ἐργασίας ἀποτελοῦν τὰ δῶρα, π.χ. Πάσχα, Χριστουγέννων - Π. Ἔτους καί διάφορα ἐπιδόματα, καταβαλλόμενα ὑπό τοῦ ἐργοδότη, π.χ. οἰκογενειακά, ἀνθυγιεινῆς ἐργασίας, εἰσφοράί κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως ὑπέρ τῶν ἐργαζομένων (βλ. Α.Π. 755/69).

Ὁ μισθός, ἐλλείπει ἀντιθέτου συμφωνίας ἢ συνηθείας, εἶναι καταβλητέος μετὰ τήν παροχήν τῆς ἐργασίας ἢ κατὰ τήν λήξιν τῶν χρονικῶν διαστημάτων, βάσει τῶν ὁποίων ὑπολογίζεται οὗτος, ἐν πάσῃ δέ περιπτώσει ἅμα τῇ λήξει τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 655).

Ὁ ἐμισθωτής διατηρεῖ τήν ἀξίωσίν του ἐπί τοῦ μισθοῦ ὑπό τὰς ἐν τῷ νόμῳ προϋποθέσεις καί προθεσμίας καί ἐάν κωλύεται νά ἐργασθῆ ἔνεκα σπουδαίου λόγου μή ὀφειλομένου εἰς ὑπαιτιότητά του (Α.Κ. 657, 658), συνεπεῖα τοῦ ὁποίου δέν δύναται νά ἀπαιτηθῆ ἀπό αὐτόν ἡ παροχή τῆς ἐργασίας του, π.χ. λόγῳ ἀσθενείας του, θανάτου πλησιεστέρου συγγενοῦς του κλπ.

Ὁ συμφηφισμός ἀπαιτήσεων τοῦ μισθωτοῦ κατὰ τοῦ ἐμισθωτοῦ πρός τόν ὀφειλόμενον μισθόν, ὡς καί αἱ κρατήσεις ἐκ τοῦ μισθοῦ, ἢ κατάσχεσις τούτου ὑπό τοῦ μισθωτοῦ καί τρίτων καί ἡ ἐκχώρησις ὑπόκεινται εἰς περιορισμούς πρός ἐξασφάλισιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἐμισθωτοῦ καί τῆς οἰκογενείας του (Α.Κ. 664, 665). Δέν ἀποκλείεται ὁμως συμβιβασμός

κατ'άρθρ. 87I Α.Κ. πρὸς ὀριστικὴν ἐπίλυσιν διαφορᾶς μεταξὺ ἐκμισθωτοῦ καὶ μισθωτοῦ (βλ. Α.Π.66I/1970).

β) Τὸν μισθωτὴν βαρύνει ἡ "ὕποχρέωσις προνοίας"^{I)} διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγείαν, τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν τοῦ ἐκμισθωτοῦ. Ὀφείλει πρὸς τοῦτο νὰ διαρρυθμίζῃ τὰς συνθήκας ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως, ὡς καὶ τοὺς χώρους ἐργασίας καὶ διαμονῆς κατὰ τρόπον προστατεύοντα καὶ διασφαλίζοντα τὸν ἐκμισθωτὴν (βλ. Α.Κ. 662, 663). Ἐν περιπτώσει ὑπαιτίου παραβάσεως τῆς ὑποχρέωσews ταύτης προνοίας καθίσταται ὁ μισθωτὴς ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐκμισθωτοῦ.

Ὁ μισθωτὴς ὑποχρεοῦται προσέτι, ὑπὸ ὠρισμένων προϋποθέσεων, ἐν περιπτώσει νόσου τοῦ παρ' αὐτῷ προσληφθέντος καὶ διαιτωμένου ἐκμισθωτοῦ, δηλ. τοῦ τρώγοντος καὶ κοιμωμένου παρὰ τῷ ἐργοδοτῇ, νὰ παρέχῃ εἰς αὐτὸν ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον περιθάλψιν καὶ ἰατρικὴν ἀντίληψιν (Α.Κ. 660, 66I).

γ) Ὁ μισθωτὴς ὑποχρεοῦται ὑπὸ ὠρισμένων προϋποθέσεων νὰ παρέχῃ εἰς τὸν ἐργαζόμενον ἄδειαν ἀναφυχῆς ὠρισμένης διάρκειας (βλ. Α.Κ. 666, 667).

δ) Τὸν μισθωτὴν βαρύνουν καὶ ἕτεροι δευτε-
ρεύουσαι ὑποχρέωσις, ὡς ἡ ὑποχρέωσις πραγμα-
τικῆς ἀπασχολήσεως τοῦ ἐκμισθωτοῦ, ἡ ὑποχρέωσις κα-

I) Κατὰ τὸν FIKENTSCHER, SCHULDRECHT, 1965, σελ. 425, ἡ ὑποχρέωσις προνοίας εἶναι κυρία ὑποχρέωσις τοῦ μισθωτοῦ.

ταβολῆς πέρα τοῦ μισθοῦ καί ἰδιαιτέρας εὐλόγου ἀμοιβῆς δι' ἐφευρέσεις γενομένης ὑπό τοῦ ἐκμισθωτοῦ κατά τήν ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας καί μή ἀνηκούσας εἰς αὐτόν (βλ. Α.Κ. 668), ἡ ὑποχρέωσις παροχῆς εἰς τόν ἐκμισθωτήν τοῦ ἀναγκαίου ἐλευθέρου χρόνου πρός εὔρεσιν ἄλλης ἐργασίας μετά τήν καταγγελίαν τῆς συμβάσεως ἐργασίας (Α.Κ. 677) ἢ ἐπικειμένης τῆς λήξεως τῆς ὠρισμένης διαρκείας αὐτῆς, ἡ ὑποχρέωσις χορηγήσεως ἀπλοῦ ἢ λεπτομεροῦς πιστοποιητικοῦ ἐργασίας (Α.Κ. 678), ἡ ὑποχρέωσις ἴσης μεταχειρίσεως τῶν ἐκμισθωτῶν (βλ. Ἐφ. Ἀθ. 3913/71 ΕΕΔ 31, 468 διὰ παροχὴν καφέ'').

III.- Λήξις τῆς συμβάσεως ἐργασίας

Ἡ σύμβασις ἐργασίας παύει, ἐκτός τῶν περιπτώσεων λύσεως πάσης συμβάσεως, ὡς π.χ. δι' ἀντιθέτου συμφωνίας^(I) κλπ., καί ἐκ τῶν ἐξῆς εἰδικῶν λόγων:

α) Ἐάν εἶναι ὠρισμένης διαρκείας αὐτοδικαίως ἅμα τῇ λήξει τοῦ χρόνου δι' ὄν συνωμολογήθη ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, τουτέστιν ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ σκοποῦ ἢ τοῦ εἴδους τῆς ἐργασίας. Οὕτω π.χ. ὠρισμένου χρόνου εἶναι ἡ σύμβασις, καθ' ἣν ὁ ἐκμισθωτής ἀποχωρεῖ αὐτοδικαίως τῆς ἐργασίας ἅμα τῇ συμπληρώσει ὠρισμένου ὁρίου ἡλικίας (βλ. Α.Π. 678/1970).

β) Διὰ καταγγελίας γινομένης πρό ὠρισμένης προθεσμίας (Α.Κ. 669, 670) ἢ ὁποτεδήποτε, ἄνευ τηρήσεως προθεσμίας, ἄλλ' ἔνεκα σπουδαίου λόγου (Α.Κ. 672) ἢ καί ἄνευ τοιούτου ἐπί μισθώσεως ἐμπιστευτικῶν ἐλευθερίων ἐργασιῶν, π.χ. ἰατρῶν, καθηγητῶν κλπ., ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ ἐκμισθωτής δέν τελεῖ εἰς διαρκῆ σχέσιν ἐπί παγίῳ μισθῷ (Α.Κ. 676).

I) βλ. Ἐφ. Ἀθ. 3537/71 ΕΕΔ 31, 289.

γ) Διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἢ τοῦ μισθωτοῦ, ἐάν τὰ μέρη ἀπέβλεψαν κυρίως εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ, δηλ. εἰς παροχὴν ἐργασίας ἀποκλειστικῶς εἰς τόν μισθωτὴν προσωπικῶς. Ἐν τῇ περιπτώσει αὐτῇ τοῦ θανάτου τοῦ μισθωτοῦ δύναται τό δικαστήριον νά ἐπιδικάσῃ εἰς τόν ἐκμισθωτὴν εὐλόγον ἀποζημίωσιν διὰ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 675).

Σπουδαῖος λόγος πρὸς καταγγελίαν τῆς συμβάσεως εἶναι πᾶν περιστατικόν συνεπείᾳ τοῦ ὁποίου δέν δύναται πλέον νά ἀπαιτηθῇ κατὰ τὴν καλὴν πίστιν ἀπὸ τόν ἕνα ἐκ τῶν συμβαλλομένων ἢ συνέχισις τῆς σχέσεως ἐργασίας, π.χ. κλονισμός τῆς ἐμπιστοσύνης, βαρεῖα παράβασις τῶν συμβατικῶν ὑποχρεώσεων κλπ. Ὁ σπουδαῖος λόγος δέον νά ἀναφέρεται μετὰ πληρότητος ἐν τῇ καταγγελίᾳ.

Ἐάν ὁ σπουδαῖος λόγος, δι' ὃν ἐχώρησεν ἡ καταγγελία, συνίσταται ἢ ὀφείλεται εἰς ὑπαίτιον παράβασιν ὑπὸ τοῦ ἑνὸς συμβαλλομένου (λήπτου τῆς καταγγελίας) τῶν μετὰ τῆς συμβάσεως συνδεομένων ὑποχρεώσεων του, ὑποχρεοῦται οὗτος νά ἀποκαταστήσῃ πᾶσαν ζημίαν τὴν ὅποιαν ὑπέστη συνεπείᾳ τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως ὁ καταγγεῖλας αὐτήν (Α.Κ. 673). Ἐάν δέ ὁ σπουδαῖος λόγος, δι' ὃν ἐχώρησε καταγγελία ἐκ μέρους τοῦ μισθωτοῦ, ὀφείλεται εἰς μεταβολὴν τῶν προσωπικῶν ἢ περιουσιακῶν του σχέσεων, δύναται τό δικαστήριον νά ἐπιδικάσῃ εἰς τόν ἐκμισθωτὴν εὐλόγον ἀποζημίωσιν διὰ τὴν λύσιν τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 674).

Ἐάν σύμβασις ἐργασίας ὠρισμένου χρόνου λή-

ξη λόγω παρελεύσεως αὐτοῦ καί ὁ ἐμισθωτής ἐξακο-
λουθῆ νά παρέχῃ τήν ἐργασίαν του ἐν γνώσει καί ἄ-
νευ ἐναντιώσεως τοῦ μισθωτοῦ, ἡ σύμβασις λογίζε-
ται ἀνανεωθεῖσα ἐπ' ἀόριστον χρόνον, ἥτοι ὡς σύμβα-
σις ἐργασίας ἀορίστου διαρκείας (Α.Κ. 671).

§ 8.- Μίσθωσις Ἔργου

Ι.- Ὁρισμός - σύστασις

Σύμβασις μισθώσεως ἔργου εἶναι ἀμφοτεροβα-
ρῆς σύμβασις, δι' ἧς ὁ εἷς συμβαλλόμενος (ἐργολά-
βος) ἐναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν νά ἐκτελέσῃ ὠρι-
σμένον ἔργον, ὁ δέ ἕτερος (ἐργοδότης) ὑπόσχεται
νά καταβάλῃ τήν συμφωνηθεῖσαν ἀμοιβήν (Α.Κ. 681).

Ἔργον, τό ὁποῖον ὑπόσχεται ὁ ἐργολάβος, εἶ-
ναι πᾶν ὑλικόν ἢ αὔλον ἀποτέλεσμα, δυνάμενον νά
ἐπιτευχθῆ δι' οἰασδήποτε δραστηριότητος ἢ ἐργασί-
ας, π.χ. μεταφορά προσώπου ἢ πραγμάτων, κατασκευή
ἢ μεταβολή πράγματος, ἐκτέλεσις ζωγραφικοῦ πίνα-
κος κλπ. Ἐάν τό ἀποτέλεσμα θά πραγματοποιηθῆ ὑ-
πό τοῦ ἰδίου τοῦ ἐργολάβου ἢ τρίτου, εἶναι θέμα
ἐρμηνείας τῆς συγκεκριμένης συμβάσεως. Ἐν ἀμφι-
βολίᾳ πάντως ὁ ἐργολάβος ὀφείλει νά ἐκτελέσῃ τό
ἔργον αὐτοπροσώπως (βλ. Α.Κ. 684). Δέν ἐμποδίζε-
ται ὅμως, κατ' ἀρχήν, καί ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ
νά προσλάβῃ βοηθόν.

Ἡ μίσθωσις ἔργου διαφέρει κατὰ τοῦτο τῆς
μισθώσεως ἐργασίας, ὅτι, ἐνῶ ὁ ἐργολάβος ὑπόσχε-
ται ὠρισμένον ἀποτέλεσμα ἐργασίας ἢ προσπαθείας,

ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τούτου καὶ συνεπῶς δέν ὀφείλεται, ὁ ἐκμισθωτῆς μισθώσεως ἐργασίας ὑποχρεοῦται νά παράσχη αὐτὴν ταύτην τὴν ἐργασίαν του, ἀδιαφόρως ἀποτελέσματος.

Ἐάν ὁ ἐργολάβος, ἐκτός τῆς κατασκευῆς ἔργου ἢ ἐν συναρτήσει πρὸς αὐτό, ἀναλάβῃ καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νά μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα πράγματος συνδεδεμένου μετὰ τοῦ ἔργου, π.χ. ὡς φορέως ἢ προϋόντος τούτου, καὶ νά παραδώσῃ τὸ πρᾶγμα, τότε ἡ σύμβασις αὕτη εἶναι μικτὴ σύμβασις μισθώσεως ἔργου καὶ πωλήσεως, ἐφ' ὅσον τὰ μέρη ἀπέβλεφαν καὶ εἰς τὸ ἔργον καὶ δέν ἀποτελεῖ τοῦτο ἀπλῆν προπαρασκευαστικὴν ἐνέργειαν διὰ τὴν πώλησιν ὠρισμένου πράγματος, ἔχοντος συμπεφωνημένας ἰδιότητας, ὅτε θά πρόκειται περὶ ἀπλῆς συμβάσεως πωλήσεως. Ὁ Ἀστικὸς Κῶδιξ θέτει συναφῶς τὸν ἐρμηνευτικὸν κανόνα (ἄρθρ. 683), καθ' ὃν ἐπὶ τῆς συμβάσεως πρὸς κατασκευὴν ἔργου ἐφαρμόζονται ἐν ἀμφιβολίᾳ αἱ περὶ πωλήσεως διατάξεις, ἐάν τὴν πρὸς κατασκευὴν τοῦ ἔργου ἀπαιτουμένην ὕλην χορηγῇ ὁ ἐργολάβος, αἱ περὶ μισθώσεως ἔργου δέ, ἐάν τὴν ὕλην χορηγῇ ὁ ἐργοδότης. Ἐκ τοῦ ἐρμηνευτικοῦ κανόνος τούτου προκύπτει, ὅτι ἡ μίσθωσις ἔργου εἶναι ἀπλῆ, ἐάν τὴν ὕλην χορηγῇ ὁ ἐργοδότης. Ἐάν τὴν ὕλην χορηγῇ ὁ ἐργολάβος καὶ ἡ σύμβασις εἶναι μικτὴ τοιαύτη μισθώσεως ἔργου καὶ πωλήσεως, ἐφαρμόζονται, ἐκτός τῶν περὶ μισθώσεως ἔργου διατάξεων, κατ' ἀναλογίαν καὶ αἱ περὶ πωλήσεως διατάξεις, καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς θέματα συνδεδόμενα μέ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ

έργολάβου νά μεταβιβάση τήν κυριότητα επί τῆς χρησιμοποιηθείσης ύλης καί νά παραδώσῃ ταύτην.

Αἱ περί μισθώσεως ἔργου καί πωλήσεως διατάξεις θά ἐφαρμοσθοῦν κατ'ἀναλογίαν ἐπί τῆς μικτῆς ταύτης συμβάσεως μισθώσεως ἔργου καί πωλήσεως, προσαρμοζόμεναι μεταξύ των καί πρός τήν ὅλην συμβατικήν σχέσιν.¹⁾

Οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς μισθώσεως ἔργου εἶναι ἡ ὑποχρέωσις καταβολῆς ἀμοιβῆς. Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ μάλιστα (ἄρθρ. 682) θέτει τόν ἐρμηνευτικόν κανόνα (νόμιμον τεκμήριον κατὰ Δεληγιάννην), καθ' ὅν λογίζεται συμφωνηθεῖσα σιωπηρῶς ἀμοιβή, ἐάν τό ἔργον ἐκτελῆται κατὰ τάς συνήθεις περιστάσεις μόνον ἐπ' ἀμοιβῆ. Ὁ τρόπος καταβολῆς πάντως καί τό εἶδος αὐτῆς ἐπαφίενται εἰς τήν ἐλευθέραν συμφωνίαν τῶν συμβαλλομένων. Ἐάν ἡ ἀμοιβή δέν εἶναι χρηματική, ἡ σύμβασις θά εἶναι μικτή μισθώσεως ἔργου καί τοῦ ἐτέρου ἐκείνου συμβατικοῦ τύπου, οὔτινος ἡ παροχή ἀποτελεῖ τήν ἀντιπαροχήν τοῦ ἔργου.

Διά τήν σύμβασιν μισθώσεως ἔργου δέν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις ὠρισμένου τύπου, ἐκτός ἐάν εἰδική διάταξις νόμου ὀρίζῃ ἄλλως.

II.- Ἵποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

Οἱ σύμβαλλόμενοι ἔχουν κατ'ἀρχήν τάς γενικὰς ἐκ τῆς καταρτίσεως συμβάσεως, καί ἰδίᾳ ἀφοροτροβαροῦς τοιαύτης, ἀπορρεούσας ὑποχρεώσεις. Αἱ εἰδικώτεραι ἐκ τῆς συμβάσεως μισθώσεως ἔργου ἀ-

I) Ὁ Α.Π. 8/73 (ΒΕΔ 32,342) ἐχαρακτήρισεν ὡς μίσθωσιν ἔργου τήν μικτήν σύμβασιν μεταβιβάσεως ποσοστῶν τοῦ οἰκοπέδου ἔναντι κατασκευῆς ἀριθμοῦ διαμερισμάτων τῆς πολυκατοικίας ὑπό τοῦ ἐργολάβου, ἀποβλέψας εἰς τόν σκοπόν τῶν συμβαλλομένων.-

πορρέουσαι ὑποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων εἶναι αἱ ἑξῆς:

1.- Ἵποχρεώσεις τοῦ ἐργολάβου

α) Κυρία ὑποχρέωσις τοῦ ἐργολάβου εἶναι νά ἐκτελέσῃ προσηκόντως, δηλ. ἐγκαίρως καί ἄνευ ἐλαττωμάτων τό ἀναληφθέν ἔργον. Ὁ ἐργοδότης συνεπῶς ἔχει δικαίωμα ἐκ τῆς συμβάσεως νά ἀπαιτήσῃ ἔργον ἀπηλλαγμένον ἐλαττωμάτων καί φέρον τάς συνομολογηθείσας ἰδιότητες. Ἡ ἐκ τοῦ νόμου εὐθύνη αὕτη τοῦ ἐργολάβου δύναται νά ἐπιταθῇ, π.χ. διά παροχῆς ἐγγυήσεως εἴτε περί ἐλλείψεως ἐλαττωμάτων, εἴτε περί ὠρισμένων ἰδιοτήτων τοῦ ἔργου.

Ἐάν ὁ ἐργολάβος παραβαίνη τήν ὑποχρέωσιν του ταύτην, δικαιούται ὁ ἐργοδότης, ὑπό τούς ὅρους τοῦ νόμου, νά ὑπαναχωρήσῃ τῆς συμβάσεως, ἐάν ὑφίσταται ἀντισυμβατική συμπεριφορά τοῦ ἐργολάβου ἀφορῶσα εἰς τόν χρόνον παραδόσεως τοῦ ἔργου (Α.Κ. 686). Ἐπί προβλεπομένης μετά βεβαιότητος ἐλαττωματικῆς ἢ ἀντιθέτου πρὸς τήν σύμβασιν κατασκευῆς, δικαιούται ὁ ἐργοδότης νά τάξῃ εἰς τόν ὑπαίτιον ἐργολάβον εὐλογον προθεσμίαν διορθώσεως τῶν ἐλλείψεων καί, ἀπράκτου ταύτης παρερχομένης, νά ἐκτελέσῃ ὁ ἴδιος (ὁ ἐργοδότης) τήν διόρθωσιν, ἐπιβαρύνων διά τῆς γενομένης δαπάνης τόν ἐργολάβον (Α.Κ. 687).

Ἐάν τό ἐκτελεσθέν ἔργον ἔχῃ ἐλαττώματα, δικαιούται ὁ ἐργοδότης ἐν πρώτοις νά ἀντιτάξῃ τήν ἔνστασιν τοῦ μή ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος (IARENZ ἄλλως Α.Π. 463/61, Καυκῆς, Μπαλῆς) καί προσέ-

τι ειδικώτερον ν'άπαιτήση, υπό τους όρους του νόμου, διαζευκτικῶς εἴτε διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων ἐντός εὐλόγου προθεσμίας, εἴτε ἀνάλογον μείωσιν τῆς ἀμοιβῆς, εἴτε τήν ἀναστροφήν τῆς συμβάσεως, εἴτε ἀποζημίωσιν (Α.Κ. 688, 689, 690) πρός ἀποκατάστασιν πάσης ζημίας προερχομένης ἐκ τῆς ἡλαττωμένης ἀξίας, τῆς ἀδυναμίας χρησιμοποίησεως ἢ τοῦ τυχόν ἐπικινδύνου τοῦ ἔργου. Ὁ ἐργοδότης στερεῖται τῶν ἐδικῶν δικαιωμάτων τούτων, ἐάν εἶναι ὑπαίτιος τῶν ἐλλείψεων ἢ ἐάν ἐνέκρινε τό ἔργον (Α.Κ. 691, 692).

Αἱ ὡς ἄνω εἰδικαί ἀξιώσεις τοῦ ἐργοδότη ἔνεκεν ἐλλείψεων τοῦ ἔργου παραγράφονται μετά παρέλευσιν ἕξ μηνῶν, ἐάν δέ πρόκειται περί οἰκοδομήματος ἢ ἄλλης ἀκινήτου ἐγκαταστάσεως, π.χ. γεφύρας, διώρυγος κλπ., μετά παρέλευσιν δέκα ἐτῶν; ἀφ' ἧς παρελήφθη τό ἔργον (Α.Κ. 693).

β) Δευτερεύουσαι ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργολάβου εἶναι νά χρησιμοποιοῖ ἐπιμελῶς τήν υπό τοῦ ἐργοδότη χορηγηθεῖσαν ὕλην, νά λογοδοτήσῃ περί αὐτῆς, νά ἐπιστρέψῃ τό τυχόν ὑπόλοιπον αὐτῆς εἰς τόν ἐργοδότην καί νά εἰδοποιήσῃ ἀμελλητί τοῦτον εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις (Α.Κ. 685, 697 ἔ 2).

Πάντως ὁ ἐργολάβος δέν εὐθύνεται διά τήν τυχαίαν καταστροφήν ἢ χειροτέρευσιν τῆς υπό τοῦ ἐργοδότη χορηγηθείσης ὕλης. Τόν κίνδυνον ταύτης φέρει ὁ ἐργοδότης (Α.Κ. 698 ἔ 2).

2.- Υποχρεώσεις εργοδότη

α) Κυρία υποχρέωσις τοῦ εργοδότη εἶναι νά καταβάλη εἰς τόν εργολάβον τήν ἀμοιβήν.

Αὕτη καταβάλλεται, ἐλλείψει διαφόρου συμφωνίας, κατὰ τήν παράδοσιν ἢ ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου ἢ ἐκάστου τμήματος αὐτοῦ, ἐάν ἡ παράδοσις ἢ ἡ ἀποπεράτωσις τοῦ ἔργου καί ἡ καταβολή τῆς ἀμοιβῆς συνεφωνήθησαν κατὰ τμήματα (Α.Κ. 694).

Ἐπί ὠρισμένης προϋποθέσεως δικαιούται ὁ εργολάβος νά ἀπαιτήσῃ ἀμοιβήν καί δαπάνας καί ἐάν τό ἔργον κατεστράφη ἢ ἐχειροτέρευσε πρό τῆς παραδόσεως ἢ κατέστη ἀδύνατος ἢ ἐκτέλεσις αὐτοῦ (Α.Κ. 699). Πάντως ἐπί ἀνυπαιτίου διὰ τὰ μέρη καταστροφῆς, χειροτερεύσεως κλπ. τοῦ ἔργου πρό τῆς παραδόσεως αὐτοῦ οὐδεμίαν ἀμοιβήν δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ ὁ εργολάβος, ὁ ὁποῖος οὕτω φέρει τόν "κίνδυνον τῆς ἀμοιβῆς" του μέχρι τῆς παραδόσεως. Ἐπί μερικῆς τυχαίας καταστροφῆς δικαιούται ὁ εργολάβος ἀμοιβῆς διὰ τό ἐκτελεσθέν μέρος τοῦ ἔργου.

Ἐάν ὁ εργοδότης κατέστη ὑπερήμερος περί τήν ἀποδοχήν τοῦ ἔργου, τόν κίνδυνον φέρει οὗτος (Α.Κ. 698 § I), ὅστις, ὡς ἐκ τούτου, θά υποχρεωθῇ νά καταβάλη τήν ἀμοιβήν.

Ὁ εργολάβος ἔχει νόμιμον ἐνέχυρον ἐπί τῶν ἐν τῇ κατοχῇ του κινητῶν πραγμάτων τοῦ εργοδότη, ἅτινα κατεσκεύασεν ἢ ἐπεσκεύασε πρός ἀσφάλειαν τῶν ἀπαιτήσεών του ἐκ τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 695), π.χ. τῆς ἀπαιτήσεως ἀμοιβῆς, δαπανῶν, ἀποζημιώσε-

ως κλπ.

Μέχρι τῆς ὀφειλομένης εἰς τόν ἐργολάβον ἀμοιβῆς τῆς προερχομένης ἐκ κατασκευῆς οἰκοδομικοῦ ἔργου ἢ ἄλλης ἀκινήτου ἐγκαταστάσεως ἔχουν, ἐν εἴδει προνομίου, ἀπαίτησιν ἀπ' εὐθείας κατά τοῦ ἐργοδότη διὰ τόν μισθόν των οἱ χρησιμοποιοῦμενοι πρὸς τοῦτο ἐργάται (Α.Κ. 702).

β) Δευτερεύουσαι ὑποχρεώσεις τοῦ ἐργοδότη εἶναι νά ἀποδεχθῆ τό ὑπό τοῦ ἐργολάβου ἐκτελεσθέν συμφώνως πρὸς τήν σύμβασιν ἔργον (βλ. Α.Κ. 698 § I), τουτέστι νά δηλώσῃ, ἔστω καί σιωπηρῶς, ὅτι ἀναγνωρίζει καί ἐγκρίνει (βλ. Α.Κ. 692) τήν παροχήν τούτου ὡς σύμφωνον πρὸς τήν σύμβασιν. Ἐπί ἔργου, ἔχοντος ὑλικήν ὑπόστασιν, ἡ ἀποδοχή τούτου, τουτέστιν ἡ ἔγκρισις αὐτοῦ, πραγματοποιῆται διὰ τῆς παραδόσεως αὐτοῦ ὑπό τοῦ ἐργολάβου (βλ. Α.Κ. 694) καί τῆς δυνατότητος παραλαβῆς αὐτοῦ ὑπό τοῦ ἐργοδότη (βλ. Α.Κ. 692, 693) κατά τήν ἀντίληψιν τῶν συναλλαγῶν, ἐκτός ἐάν ὁ ἐργοδότης δηλώσῃ ἐντός εὐλόγου προθεσμίας, ὅτι δέν ἀποδέχεται τό ἔργον ὡς διάφορον τοῦ ἐν τῇ συμβάσει καθοριζομένου.

Ἐάν ὁ ἐργοδότης παραβῆ τήν ὑποχρέωσιν του ταύτην, θά δικαιουῖται ὁ ἐργολάβος νά τόν ἐξαναγκάσῃ δι' ἀγωγῆς εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς καί, ἐπί ὑπερημερίας του, νά ἀπαιτήσῃ, ἐκτός τῆς ἀμοιβῆς του, ἀποζημίωσιν διὰ τήν ἐκ τῆς καθυστερήσεως ζημίαν του ἢ, ὑπό τούς ὅρους τοῦ νόμου, μόνον ἀποζημίωσιν διὰ τήν μή ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 343).

III.- Λύσις τῆς συμβάσεως

Ἡ σύμβασις μισθώσεως ἔργου λύεται κατὰ τοὺς γενικοὺς τρόπους λύσεως συμβάσεως. Εἰδικώτερον ὅμως ὁ ἐργοδότης δικαιούται νά καταγγεῖλῃ τήν σύμβασιν, δηλ. νά προκαλέσῃ μονομερῶς τήν λύσιν αὐτῆς, κατὰ πάντα χρόνον μέχρι τῆς περατώσεως τοῦ ἔργου. Ὅφειλει ὅμως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τήν συμφωνηθεῖσαν ἀμοιβήν, ἡ ὁποία μειοῦται κατὰ τό ποσόν τῆς ἐξοικονομηθείσης δαπάνης ἐκ τῆς ματαιώσεως τοῦ ἔργου, ὡς ἐπίσης καί πάσης ὠφελείας, τήν ὁποίαν ἀπεκόμισεν ἐξ ἄλλης ἐργασίας αὐτοῦ ἢ δολίως παρέλειπε νά ἀποκομίσῃ ὁ ἐργολάβος (Α.Κ. 700). Τό δικαίωμα τοῦτο καταγγελίας δύναται νά ἀποκλεισθῇ διά συμφωνίας μεταξύ τῶν συμβαλλομένων.

Ἐπίσης ὁ ἐργοδότης δύναται νά καταγγεῖλῃ τήν σύμβασιν, ἐάν καθίσταται ἀναγκαῖα οὐσιώδης ὑπέρβασις τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐπί τοῦ ὁποίου βασίζεται ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου καί τοῦ ὁποίου τήν ἀκρίβειαν δέν ἠγγυήθη ὁ ἐργολάβος. Ὅφειλει ὅμως ὁ ἐργοδότης ἀμοιβήν διά τὰς μέχρι τῆς καταγγελίας ἐκτελεσθείσας ἐργασίας (Α.Κ. 697 § I). Ὁ χρησιμοποιοῦμενος ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ ὄρος τῆς "ὑπαναχωρήσεως" ἔχει οὐσιαστικῶς τήν ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν τῆς καταγγελίας τῆς συμβάσεως, δηλ. τῆς μονομεροῦς λύσεως αὐτῆς, ἡ ὁποία εἶναι μερική, ἐφ' ὅσον ὁ καταγγέλλων ἐργοδότης ὑποχρεοῦται νά καταβάλλῃ μέρος τῆς ἀμοιβῆς.

Ἡ σύμβασις μισθώσεως ἔργου λύεται διά τοῦ

θανάτου τοῦ ἐργολάβου, ἐάν οἱ συμβαλλόμενοι ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἔργου, ἀπέβλεψαν κυρίως εἰς τό πρόσωπον αὐτοῦ. Λυομένης ἐκ τοῦ λόγου τούτου τῆς συμβάσεως, ὑποχρεοῦται ὁ ἐργοδότης νά καταβάλη εἰς τούς κληρονόμους τοῦ ἐργολάβου τήν ἀξίαν τοῦ χρησίμου ὑλικοῦ καί μέρος τῆς ἀμοιβῆς ἀναλογοῦν εἰς τήν ἐκτελεσθεῖσαν μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἐργολάβου ἐργασίαν (Α.Κ. 701).

§ 9.- ΜΕΣΙΤΕΙΑ

I.- Ὁρισμός - Κατάρτισις

Σύμβασις μεσιτείας εἶναι σύμβασις δι' ἧς ὁ εἷς τῶν συμβαλλομένων ὑποχρεοῦται ἔναντι τοῦ ἑτέρου (μεσίτου) νά καταβάλη ἀμοιβήν διὰ τήν μεσολάβησιν τούτου ἢ διὰ τήν ὑπ' αὐτοῦ (μεσίτου) ὑπόδειξιν εὐκαιρίας πρὸς σύναψιν συμβάσεως.

Ἡ σύμβασις μεσιτείας δύναται νά εἶναι εἴτε ἑτεροβαρῆς, ὡς ἄνω, εἴτε ἀμφοτεροβαρῆς, ὅταν ὁ μεσίτης ἀναλαμβάνη "θετικὴν ὑποχρέωσιν δραστηριότητος" πρὸς μεσολάβησιν ἢ ὑπόδειξιν εὐκαιρίας διὰ τήν σύναψιν συμβάσεως. Ἡ ἀμφοτεροβαρῆς αὕτη σύμβασις ὅμως δύναται νά θεωρηθῇ ὅτι φέρει τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τῆς μισθώσεως ἔργου ("μισθώσεις ἔργου μεσίτου") ἢ τῆς μισθώσεως ἐργασίας ("μισθώσεις ἐργασίας μεσίτου").

Ἡ ἀμοιβή συνίσταται κατ' ἀρχήν εἰς χρηματικὴν παροχήν, μὴ ἀποκλειομένης ὅμως καί τῆς μὴ χρηματικῆς τοιαύτης, ὅτε δυνατὸν νά πρόκειται περὶ μικτῆς συμ-

βάσεως.

Ἡ συμφωνία περί ἀμοιβῆς δέν ἀποτελεῖ προϋπόθεσιν καταρτίσεως τῆς συμβάσεως μεσιτείας, διότι ἡ ἀμοιβή λογίζεται σιωπηρῶς συμφωνηθεῖσα, ἐάν ἡ μεσολάβησις ἢ ἡ ὑπόδειξις εὐκαιρίας γίνεται κατὰ τάς συνήθεις περιστάσεις μόνον ἐπ' ἀμοιβῆ ἢ ἐάν αὕτη ἀνετέθη εἰς μεσίτην κατ' ἐπάγγελμα. Ὡς δέ δέν καθωρίσθη τό ποσόν τῆς ἀμοιβῆς, θεωρεῖται συμφωνηθεῖσα ἢ κατὰ τήν διατίμησιν ἰσχύουσα ἢ ἐν ἐλλείψει διατιμήσεως ἢ εἰθισμένη ἀμοιβή ἐν τῷ τόπῳ (Α.Κ. 705) καταρτίσεως τῆς συμβάσεως.

Ἡ σύμβασις μεσιτείας καταρτίζεται ἀτύπως, ἐκτός ἐάν ὁ νόμος ὀρίζει ἄλλως (βλ. ν. 1228/1938 καί ν.δ. 2583/1953).

II.- Ἵποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ εἰς τό περί μεσιτείας κεφάλαιον περιέχει μόνον διατάξεις περί τῆς ἀξιώσεως τοῦ μεσίτου δι' ἀμοιβήν καί δαπάνας, ῥυθμίζων οὕτως τάς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀντισυμβαλλομένου τοῦ μεσίτου. Ἐμμέσως μόνον ἐκ τοῦ ἄρθρου 706 συνάγονται δύο ὑποχρεώσεις τοῦ μεσίτου ἦτοι:

α) ὅπως μή ἐνεργήσῃ καί διὰ τόν ἕτερον συμβαλλόμενον, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἀποκλείεται ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως τοῦ μεσίτου μετά τοῦ ἀναθέτοντος εἰς αὐτόν τήν μεσολάβησιν ἢ ὑπόδειξιν εὐκαιρίας πρός σύναψιν συμβάσεως καί

β) ὅπως μή δεχθῆ παρά τοῦ ἑτέρου ὑπόσχεσιν

ἀμοιβῆς ὑπό περιστάσεις ἀντιτιθεμένης πρὸς τὴν καλὴν πίστιν.

Ἐάν ὁ μεσίτης παραβῆ τὰς ὑποχρεώσεις του ταύτας, δέν δικαιούται εἰς ἀμοιβὴν οὐδέ εἰς δαπάνας.

Ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τούτων δύναται περαιτέρω νά συναχθῆ ὡς δευτερεύουσα ὑποχρέωσις τοῦ μεσίτου ἢ "ὑποχρέωσις πίστεως" τούτου ἔναντι τοῦ ἀντισυμβαλλομένου του, θεμελιουμένη προσθέτως ἐπὶ τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῶν συναλλακτικῶν ἡθῶν, περιλαμβάνουσα ὠρισμένας εἰδικωτέρας ὑποχρεώσεις, ἥτοι ὅπως μὴ ἀντιταχθῆ οὗτος ἐν γνώσει εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως καὶ μὴ ἐπηρεάσῃ τοὺς ὅρους αὐτῆς κατὰ τρόπον ἐπιζήμιον διὰ τὸν ἀντισυμβαλλόμενον του, ἐπίσης ὅπως γνωστοποιήσῃ εἰς τοῦτον οὐσιώδη στοιχεῖα ἀφορῶντα εἰς τὴν συναπτέαν σύμβασιν, π.χ. περὶ τῆς φερεγγυότητος τοῦ ἑτέρου κλπ.

Ἐπαίτιος παράβασις τῆς ὑποχρέωσως ταύτης πίστεως δύναται νά ὀδηγήσῃ εἰς ἀπώλειαν τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῆς ἀμοιβῆς, ἐνδεχομένως δέ καὶ τῶν δαπανῶν, κατ'ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 706 (ἄλλως ESSER, ὅστις ἀναγνωρίζει δικαίωμα ἀποζημιώσεως λόγῳ θετικῆς παραβάσεως τῆς συμβάσεως).

Εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις τῆς ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως μεσιτείας ὁ μεσίτης φέρει προσέτι τὰς ἐκ τοῦ εἴδους αὐτῆς ἀπορρεούσας εἰδικὰς ὑποχρεώσεις.

Ἡ μόνη ὑποχρέωσις τοῦ ἀντισυμβαλλομένου τοῦ μεσίτου ἐκ τῆς συμβάσεως μεσιτείας εἶναι νά καταβάλῃ εἰς τόν μεσίτην ἀμοιβήν καί δαπάνας κατά τούς ὅρους τοῦ νόμου (Α.Κ. 703, 704). Οὕτως ἡ ὑποχρέωσις πρός καταβολήν ἀμοιβῆς τελεῖ ὑπό τήν αἴρεσιν τῆς ἐγκύρου καταρτίσεως τῆς συμβάσεως συνεπεία τῆς μεσολαβήσεως ἢ ὑποδείξεως τοῦ μεσίτου, ἡ ὁποία θά πρέπει κατά ταῦτα νά τελῇ εἰς αἰτιώδη συνάφειαν πρός τήν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως.

Ἐάν ἡ συμφωνηθεῖσα ἀμοιβή τοῦ μεσίτου εἶναι μεγάλη δυσαναλόγως πρός τά ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα διὰ τῆς παροχῆς τῶν ὑπηρεσιῶν ἢ τῆς δραστηριότητός του, δικαιούται ὁ ὀφειλέτης νά ζητήσῃ ἀπό τό δικαστήριον τήν μείωσιν αὐτῆς εἰς τό προσῆκον μέτρον (Α.Κ. 707).

Ἡ ὑπόσχεσις προξενητικῶν γάμου καί τυχόν συναφῶν δαπανῶν, ἔστω καί ὑπό τήν μορφήν ἀφηρημένης ὑποσχέσεως χρέους ἢ δι' ἀποδοχῆς συναλλαγματικῆς κλπ., εἶναι ἄκυρος, τά δέ τυχόν καταβληθέντα ἀναζητοῦνται (Α.Κ. 708).

Ἐάν ὁ ἀποδέκτης συναλλαγματικῆς καλυπτοῦσης προξενητικά γάμου καταβάλῃ πρός τρίτον καλῆς πίστεως τό ποσόν αὐτῆς, δύναται νά ἀναζητήσῃ τά καταβληθέντα παρά τοῦ μεσίτου.

III.- Λύσις τῆς συμβάσεως

Ἡ σύμβασις μεσιτείας λύεται κατά τὰς γενικὰς ἀρχὰς λύσεως πάσης συμβάσεως, ὡς π.χ. δι' ἀντι-

θέτου συμφωνίας. Προσέτι ἡ ἑτεροβαρῆς σύμβασις μεσιτείας λύεται διὰ μονομεροῦς δηλώσεως τοῦ ἀντισυμβαλλομένου τοῦ μεσίτου περί μή ἐπιθυμίας του δεσμεύσεως πλέον ἐκ τῆς συμβάσεως μεσιτείας. Ἡ δὴλωσις αὕτη, ἡ ὁποία δύναται νά λάβῃ τήν μορφήν ἀνακλήσεως τῆς ὑποσχέσεως ἀμοιβῆς, δύναται νά γίνῃ κατὰ πάντα χρόνον, ἐκτός ἐάν ὁ μεσίτης ἔχη ἤδη ὑποδείξει εὐκαιρίαν πρὸς σύναψιν συμβάσεως ἢ ἔχη μεσολαβῆσει πρὸς τοῦτο. Ἐάν κατ'ἀκολουθίαν τῆς ὑποδείξεως ἢ μεσολαβήσεως ταύτης καταρτισθῇ ἡ σύμβασις, ἡ προηγηθεῖσα αὐτῆς δήλωσις τοῦ ἀντισυμβαλλομένου τοῦ μεσίτου περί μή δεσμεύσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς συμβάσεως, γενομένη κατὰ τρόπον ἀντιτιθέμενον πρὸς τήν καλήν πίστιν καί τὰ χρηστά ἦθη, εἶναι ἄνευ ἐννόμου σημασίας καί ὡς ἐκ τούτου δέν ἀπαλλάσσει αὐτόν τῶν ἐκ τῆς συμβάσεως μεσιτείας ὑποχρεώσεων του (βλ. Α.Κ. 207). Τό δικαίωμα τοῦ ἀντισυμβαλλομένου τοῦ μεσίτου περί ἐλευθέρας λύσεως τῆς συμβάσεως μεσιτείας δύναται δι'αὐτῆς νά περιορισθῇ ἢ νά ἀποκλεισθῇ, ὅτε ἡ λύσις δύναται νά χωρήσῃ μόνον ἔνεκα σπουδαίου λόγου.

Ἐπί ἑτεροβαροῦς συμβάσεως μεσιτείας οὐδεμία, ὡς ἐλέχθη, δέσμευσις δημιουργεῖται διὰ τόν μεσίτην καί συνεπῶς δέν τίθεται θέμα προκλήσεως ὑπ'αὐτοῦ τῆς λύσεως τῆς συμβάσεως, τήν ὁποίαν ἐν πάσῃ περιπτώσει δύναται οὗτος νά προκαλέσῃ ὅποτε-δήποτε, ἐφ'ὅσον βεβαίως δέν ἐνεργεῖ κατὰ τρόπον ἀντίθετον πρὸς τήν καλήν πίστιν καί τὰ χρηστά ἦθη, ὅτε δύναται νά ὑποχρεωθῇ εἰς ἀποζημίωσιν (βλ.

A.K. 919).

Ἐάν ἡ σύμβασις μεσιτείας εἶναι ἀμφοτεροβαρῆς, θά λύεται κατά τὰς διατάξεις, αἱ ὅποια ἰσχύουν διὰ τόν τύπον τῆς συμβάσεως, πρὸς τόν ὅποιον ὁμοιάζει αὕτη, π.χ. τῆς μισθώσεως ἐργασίας ἢ ἔργου.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ θανάτου ἐνός συμβαλλομένου ἐπὶ τῆς συμβάσεως μεσιτείας θά ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς φύσεως καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς.

§ 10.- Προκήρυξις

Προκήρυξις εἶναι ἡ δημοσίᾳ γενομένη ὑπόσχεσις ἀμοιβῆς δι' ἐκτέλεσιν πράξεως, ἰδίᾳ δι' ἐπίτευξιν ἀποτελέσματος (βλ. A.K. 709), π.χ. διὰ μίαν ἐφεύρεσιν, ἀνακάλυψιν ἐγκληματίου, ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντος κλπ.

Οὕτως ἡ προκήρυξις ἀποτελεῖ μονομερῆ δικαιοπραξίαν (ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἴρεσιν) δεσμευτικὴν διὰ τόν ὑποσχόμενον, ὅστις ὑποχρεοῦται νά καταβάλλῃ τὴν ἀμοιβὴν εἰς τόν ἐκτελέσαντα καὶ ἂν ἔτι οὗτος ἐνήργησεν ἀσχέτως πρὸς τὴν προκήρυξιν (A.K. 709) ἢ εἶναι ἀνίκανος πρὸς δικαιοπραξίαν.

Ἡ ὑπόσχεσις θεωρεῖται γενομένη δημοσίᾳ ἐάν τεληθῇ κατά τρόπον κατάλληλον νά διαδοθῇ εἰς μέγαν κύκλον ἀπροσδιορίστων προσώπων.

Ἡ ἀμοιβή εἶναι συνήθως χρηματικὴ, χωρὶς νά ἀποκλείεται ἀμοιβὴ μὴ χρηματικὴ.

Ὁ προκηρύξας δύναται ν' ἀνακαλέσῃ τὴν προκήρυξιν μέχρι περατώσεως τῆς πράξεως ἢ ἐπιτεύξεως τοῦ ἀποτελέσματος, ἐκτός ἐάν παρητήθῃ τῆς ἀνακλήσεως ἐν τῇ προκηρύξει. Ἐάν ἡ ἀνάκλησις δέν γνωστοποιηθῇ καθ' ὄν τρόπον ἐγένετο ἡ προκήρυξις ἢ κατὰ παραπλήσιον ἢ δι' ἰδιαιτέρας ἀνακοινώσεως, εἶναι ἄκυρος ἔναντι ἐκείνου ὅστις ἐξετέλεσε τὴν πρᾶξιν ἐν ἀγνοίᾳ μὲν τῆς ἀνακλήσεως, ἀποβλέψας ὁμως εἰς τὴν ἀμοιβὴν (Α.Κ. 710).

Ἐάν ἡ προκηρυχθεῖσα πρᾶξις ἐξετελέσθῃ ὑποπλειόνων αὐτοτελῶς, ἥτοι κεχωρισμένως καὶ ἄνευ συνδρομῆς τῶν λοιπῶν, ἡ ἀμοιβὴ ἀνήκει ἐν ἀμφιβολίᾳ εἰς τὸν πρῶτον ἐκτελέσαντα, ἐπὶ δέ συγχρόνου ἐκτελέσεως ὑπὸ τούτων εἰς πάντας κατ' ἴσα μέρη (ΑΚ 711).

Ἐάν διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ προκηρυχθέντος ἀποτελέσματος συνέπραξαν πλείονες, ἐνεργήσαντες ἀπό κοινου, π.χ. εἰς τὴν σύλληψιν ἐγκληματίου, ὑποχρεοῦται ὁ προκηρύξας νὰ κατανείμῃ τὴν ἀμοιβὴν μεταξύ αὐτῶν κατὰ δικαίαν κρίσιν ἀναλόγως τῆς συμβολῆς ἐκάστου (Α.Κ. 712). Ἐάν ἡ κατανομή δέν εἶναι δικαία, ἐνεργεῖται αὕτη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κατόπιν ἀγωγῆς τοῦ δικαιοῦχου.

Ἐάν ἡ ἀμοιβὴ συνίσταται εἰς ἀδιαίρετον παροχὴν κατανεμητέαν εἰς πλείονας δικαιοῦχους κατ' ἴσα μέρη ἢ κατὰ δικαίαν κρίσιν, ὡς ἄνω, τό ἀντικείμενον, εἰς ὃ ἀφορᾷ αὕτη, θά πρέπει νὰ μεταβιβασθῇ εἰς τούτους κατὰ τό προσῆκον ἐκάστῳ ποσοστόν ἐξ ἀδιαιρέτου (βλ. Α.Κ. 495).

Εἰδικήν περίπτωσιν προκηρύξεως ἀποτελεῖ ἡ προκήρυξις ἀμοιβῆς ἢ βραβείου (ἐπάθλου) ἀπονεμητέου μετὰ διαγωνισμόν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον ἢ ἐπίτευξιν τοῦ καλυτέρου ἀποτελέσματος. Ἡ προκήρυξις αὕτη εἶναι ἰσχυρά μόνον ἐάν περιέχη προθεσμίαν πρὸς διεξαγωγὴν τοῦ διαγωνισμοῦ (Α.Κ. 709 § 2).

§ II.- Ἐντολή

I.- Ὅρισμός - σύστασις

Σύμβασις ἐντολῆς εἶναι ἡ ἑτεροβαρῆς σύμβασις δι' ἧς ὁ εἷς τῶν συμβαλλομένων (ἐντολοδόχος) ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διεξαγάγῃ ἀνευ ἀμοιβῆς τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἑτέρου (ἐντολέως) ὑπόθεσιν (βλ. Α.Κ. 713).

Ἡ ἔλλειψις ἀμοιβῆς διακρίνει μὲν τὴν σύμβασιν ἐντολῆς ἀπὸ τὴν μίσθωσιν ἐργασίας καὶ τὴν μίσθωσιν ἔργου, δὲν καθιστᾷ ὅμως ταύτην σύμβασιν δωρεᾶς, διότι ἡ διεξαγωγὴ ὑποθέσεως δὲν ἀποτελεῖ ἀντικείμενον περιουσίας παρεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου εἰς τὸν ἐντολέα. Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὴν ἐντολὴν ἐλλεῖπει τό στοιχεῖον τῆς συμφωνίας περὶ χαριστικῆς παροχῆς. Παρὰ ταῦτα ἡ ἐντολή, ἐφ' ὅσον εἶναι ἄμισθος, ὑπάγεται εἰς τὴν γενικὴν κατηγορίαν τῶν συμβάσεων ἐλευθεριότητος.

Ἡ ὑπόθεσις δύναται νὰ ἀφορᾷ εἰς οἰανδήποτε πρᾶξιν ἢ δραστηριότητα, νομικῆς ἢ πραγματικῆς φύσεως, ἐνδιαφέρουσαν τὸν ἐντολέα ἢ τρίτον ἢ τινα

ἐξ αὐτῶν καί τόν ἐντολοδόχον (βλ. Α.Κ. 724) καί ἔχουσαν οἰανδήποτε ἀξίαν διὰ τόν ἐνδιαφερόμενον. Οὕτως ἡ ἐντολή δύναται νά δοθῆ διὰ τήν κατάρτισιν δικαιοπραξίας, δι' ὑπόδειξιν εὐκαιρίας ἐπωφελοῦς ἐπενδύσεως χρημάτων κλπ. καί ἐν γένει διὰ πᾶν ὅ,τι δύναται νά ἀποτελέσῃ περιεχόμενον τῆς παροχῆς ἐκμισθωτοῦ ἢ ἐργολάβου μισθώσεως ἐργασίας ἢ ἔργου. Ἡ "ὑπόθεσις" ὅμως δέον ὅπως μή ἀντιβαίνη εἰς τόν νόμον καί τά χρηστά ἦθη, ἄλλως ἡ σύμβασις εἶναι ἄκυρος.

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ δέν καθορίζει ὠρισμένον τύπον διὰ τήν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως τῆς ἐντολῆς. Ἐπομένως δύναται αὕτη νά καταρτισθῆ καί σιωπηρῶς. Οὐχ ἦττον ὑπεστηρίχθη καί ἡ νομολογία ἐδέχθη, ὅτι ἡ ἐντολή πρὸς σύναψιν συμβάσεως ἐχούσης ἀντικείμενον τήν σύστασιν, μετάθεσιν, ἀλλοίωσιν ἢ κατάργησιν ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπὶ ἀκινήτου, εἴτε ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐντολέως, εἴτε διὰ λογαριασμόν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐντολοδόχου, ἀπαιτεῖται νά γίνῃ ἐνώπιον συμβολαιογράφου (Α.Π. ΙΙ4/Ι960).

Ἡ ἄποψις αὕτη δέν δύναται νά γίνῃ δεκτὴ, διότι ἡ ἐντολή εἶναι αὐτοτελὴς σύμβασις, τελείως διάφορος τῆς συμβάσεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τήν διεξαχθησομένην ὑπόθεσιν. Ἡ ἐντολή ἀφορᾷ ἀποκλειστικῶς καί μόνον εἰς τήν σχέσιν ἐντολέως καί ἐντολοδόχου, ἐνῶ ἡ διεξαχθησομένη ὑπόθεσις ἀφορᾷ εἰς τήν σχέσιν ἐντολοδόχου καί τρίτου. Ὡς ἐκ τούτου δέν ἀπαιτεῖται διὰ τήν ἐντολήν συμβολαιογραφικόν ἔγγραφον (βλ. Α.Π. 388/Ι969) καί ὅταν πρὸς ἐκπλή-

ρωσιν τῆς ἐντολῆς ἀπαιτῆται νά καταρτισθῆ δικαιοπραξία ἔχουσα ὡς ἀντικείμενον, τουτέστι πρωτεῦον καί κύριον περιεχόμενον, τήν σύστασιν κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπί ἀκινήτου (βλ. Α.Κ. 369).

Ἡ σύστασις κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπί ἀκινήτου ἀποτελεῖ "ἀντικείμενον" μιᾶς δικαιοπραξίας, ὅταν εἴτε δι' αὐτῆς ἐπέρχεται ἀμέσως ἡ σύστασις κλπ. τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος (ἐκποιητική δικαιοπραξία), εἴτε δι' αὐτῆς παράγεται ἄμεσος καί κυρία ὑποχρέωσις πρός σύστασιν κλπ. τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος (ὑποσχετική δικαιοπραξία), ἡ ὁποία σύστασις κλπ. ἀποτελεῖ οὕτω τήν κυρίαν παροχήν τῆς καταρτιζομένης (ὑποσχετικῆς) δικαιοπραξίας. Ποιοῦτον τι ὅμως δέν συμβαίνει ἐπί ἐντολῆς, ἔστω καί ἐάν ἡ κυρία ὑποχρέωσις τοῦ ἐντολοδόχου καί συνεπῶς ἡ παροχή τούτου ἔναντι τοῦ ἐντολέως του συνίσταται εἰς τό νά καταβάλλῃ οὗτος προσπαθείας πρός κατάρτισιν δικαιοπραξίας, δι' ἧς θά ἐπέλθῃ σύστασις κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἀκόμη καί ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐντολέως.

Διά τῆς συμβάσεως ταύτης θά συσταθῆ τό ἐμπράγματον δικαίωμα ὑπέρ τοῦ ἐντολέως, ὅχι βάσει τῆς συμβάσεως ἐντολῆς καί εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, ἀλλά κατ' ἐφαρμογήν τῶν διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος περί ἀντιπροσωπεύσεως καί πληρεξουσιότητος, ἡ ὁποία εἶναι "ἀφρημένη" (ESSER). Ἡ παροχή δηλ. τοῦ ἐντολοδόχου συνίσταται ἀποκλειστικῶς καί μόνον εἰς τήν κατάρτισιν μιᾶς συμβάσεως ὀρισμένου περιε-

χομένου καί οὐχί εἰς τήν σύστασιν ἐμπραγμάτου δικαιώματος, ἔστω καί ἐάν ἡ συναπτέα σύμβασις ἔχη ὡς ἀντικείμενον, δηλ. περιεχόμενον, τήν σύστασιν τούτου. Οὕτως ἡ σύστασις τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος ὑπέρ τοῦ ἐντολέως δέν εἶναι οὔτε ἄμεσον, ἀλλ' οὔτε καί ἔμμεσον ἀποτέλεσμα τῆς συμβάσεως ἐντολῆς, διότι δέν δύναται νά λεχθῆ ὅτι ἡ σύμβασις ἐντολῆς ἀποτελεῖ παραγωγικόν αἷτιον τῆς (ὑποσχετικῆς ἢ ἐκποιητικῆς) συμβάσεως περί συστάσεως κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος. Μεταξύ τῶν δύο τούτων συμβάσεων δέν ὑπάρχει αἰτιώδης συνάφεια, ὡς δέν ὑπάρχει αἰτιώδης συνάφεια μεταξύ τῆς κυρίας ὑποχρέωσης τοῦ ἐντολοδόχου ἐκ τῆς συμβάσεως ἐντολῆς καί τοῦ ἐννόμου ἀποτελέσματος τῆς συμβάσεως περί συστάσεως ἐμπραγμάτου δικαιώματος.

Ἐάν κατά τήν σύμβασιν ἐντολῆς ἀναλάβῃ ὁ ἐντολοδόχος τήν ὑποχρέωσιν νά συνάψῃ ἐπ' ὀνόματί του καί διά λογαριασμόν του σύμβασιν, ἔχουσιν ὡς περιεχόμενον τήν σύστασιν κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος περί ἀκινήτου, καί πράγματι τήν συνάφη, θά ἔχη ἐκπληρώσει τήν κυρίαν ὑποχρέωσίν του, δηλ. τήν παροχήν ἐκ τῆς συμβάσεως ἐντολῆς, χωρίς νά ἐπέλθῃ ἐντεῦθεν ἡ σύστασις κλπ. τοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος ὑπέρ τοῦ ἐντολέως. Συνεπῶς οὔτε ἡ σύμβασις αὕτη ἐντολῆς ἔχει ὡς ἀντικείμενον, δηλ. κύριον καί πρωτεῦον περιεχόμενον, τήν σύστασιν ἐμπραγμάτου δικαιώματος. Ἡ δευτερεύουσα ἢ παρεπομένη ὑποχρέωσις τοῦ ἐντολοδόχου ὅπως ἀποδώσῃ εἰς τόν ἐντολέα πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἰδικῆς του "ἀπαιτήσεως διακανονισμοῦ"

(ABWICKLUNGSSANSPRUCH κατὰ τόν ESSER) τό εἰς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς κτηθέν ὑπ' αὐτοῦ, δέν δύναται νά προσδώσῃ εἰς τήν σύμβασιν τῆς ἐντολῆς ὡς "ἀντικείμενον", δηλ. κύριον καί πρωτεῦον περιεχόμενον αὐτῆς, τήν σύστασιν κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος.

Ταῦτα καταδεικνύονται καί ἐκ τοῦ ὅτι, ἐάν ὁ ἐντολοδόχος δέν ἐκπληρώσῃ τήν κυρίαν ὑποχρέωσιν του πρός σύναφιν συμβάσεως, θά δύναται ὁ ἐντολεύς νά τόν ἐξαναγκάσῃ ὅπως προβῆ εἰς τήν σχετικήν "πράξιν" τουτέστι τήν κατάρτισιν τῆς ἀντιστοίχου δικαιοπραξίας (βλ. Κωδ. Πολ. Δικ. 946 § I) ἢ νά ἀσκήσῃ κατ' αὐτοῦ τά δικαιώματα, τά ὅποια ἐπί ὑπερημερίας ἢ ὑπαιτίου ἀδυναμίας τοῦ ὀφειλέτου προσήκουν εἰς τόν δανειστήν.

Ἀντιθέτως ἡ ἐκπλήρωσις τῆς παροχῆς ὑποσχετικῆς δικαιοπραξίας, ἐχούσης ὡς ἀντικείμενον, ἐν τῇ ἐκτεθείσῃ ἐννοίᾳ, τήν σύστασιν κλπ. ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπί ἀκινήτου, τουτέστι δικαιοπρακτικῆν δῆλωσιν βουλήσεως, θεωρεῖται γενομένη ἅμα τῇ τελεσιδικίᾳ τῆς ἀποφάσεως (βλ. Κώδ. Πολ. Δικ. 949).

Οὔτε ἡ ἀποφίς καθ' ἣν ἡ ἐντολή, περιεχόμενον τῆς ὁποίας εἶναι ἡ σύναφίς δικαιοπραξίας ἰδίῳ ὀνόματι τοῦ ἐντολοδόχου, διά λογαριασμόν ὅμως τοῦ ἐντολέως, ἀποτελεῖ προσύμφωνον περί ἀναμεταβιβάσεως τοῦ παρά τοῦ ἐντολοδόχου κτηθέντος εἰς τόν ἐντολέα (Παιριντάνης, Καποδίστριας) δύναται νά γίνῃ δεκτή. Ἡ σύμβασίς ἐντολῆς, καθ' ἑαυτή, οὐδεμίαν συμφωνίαν τοιαύτης ἀναμεταβιβάσεως περικλείει, διότι ἐν

τοιαύτη περιπτώσει τό ἄρθρον 719 Α.Κ.θά ἦτο περιττόν, ἐφ' ὅσον θά ἐταυτίζετο κατά περιεχόμενον πρός τό ἄρθρ. 713 Α.Κ. Ἐκτός αὐτοῦ, τό προσύμφωνον μιᾶς ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως εἶναι ὡσαύτως ἀμφοτεροβαρῆς σύμβασις. Ἐάν ὅθεν ἡ ἐντολή εἶχεν ὡς περιεχόμενον ἀμφοτεροβαρῆ σύμβασιν, θά ἔπαυε νά εἶναι ἑτεροβαρῆς ἢ ἔστω καί ἀπλῶς ἢ ἀτελῶς ἀμφοτεροβαρῆς σύμβασις καί θά καθίστατο πλήρως ἀμφοτεροβαρῆς σύμβασις, διότι ὁ ἐντολεύς θά ἀνελάμβανε τήν ὑποχρέωσιν νά συμπράξῃ μετά τοῦ ἐντολοδόχου εἰς τήν κατάρτισιν τῆς κυρίας συμβάσεως. Περαιτέρω θά διηυρύνετο τό περιεχόμενον τῆς ἐντολῆς, διότι τότε ὁ ἐντολοδόχος δέν θά ἀνελάμβανε μόνον τήν ὑποχρέωσιν νά καταρτίσῃ σύμβασιν μετά τρίτου, ἀλλά καί μετά τοῦ ἐντολέως. Τοῦτο ὅμως δέν δύναται πλέον νά θεωρηθῆ διεξαγωγή ὑποθέσεως, ἀλλά κατάρτισις αὐτοτελοῦς καί διακεκριμένης συμβάσεως (τοῦ προσυμφώνου), ἡ ὁποία ἀπλῶς θά συνεδυάζετο μετά τῆς ἐντολῆς, ὅπως δύναται νά συνδυασθῆ μετ' αὐτῆς καί ἡ πληρεξουσιότης. Τοῦτο καταδεικνύεται ἐκ τῆς διατυπώσεως, τήν ὁποίαν θά ἠδύνατο νά ἔχῃ μία τοιαύτη "σύνθετος" σύμβασις. Ὁ ἐντολεύς θά ἔπρεπε νά εἶπῃ εἰς τόν ἐντολοδόχον: σοῦ ἀναθέτω νά ἀγοράσῃ τό τάδε ἀκίνητον ἐπ' ὀνόματί σου καί ἀναλαμβάνω τήν ὑποχρέωσιν νά τό ἀγοράσω ἀπό σέ. Ὁ ἐντολοδόχος, ἀποδεχόμενος τήν δήλωσιν ταύτην τοῦ ἐντολέως του, θά ἐδήλου, ἔστω καί σιωπηρῶς, πρῶτον μέν ὅτι θά ἀγοράσῃ τό ἀκίνητον ἀπό τόν τρίτον καί δεύτερον ὅτι θά τό μεταπωλήσῃ εἰς τόν ἐντολέα του. Διά τήν "σύνθετον" ὅμως σύμβασιν ταύτην ἐντολῆς καί προσυμφώνου πωλήσεως ἀπαιτεῖται

τύπος μόνον διὰ τό προσύμφωνον (Α.Κ.Ι66) καί οὐ-
χί καί διὰ τήν ἐντολήν, ὡς ἀκριβῶς καί ἐπί συνδυ-
ασμοῦ ἐντολῆς καί πληρεξουσιότητος ἀπαιτεῖται τύ-
πος μόνον διὰ τήν τελευταίαν (Α.Κ.2Ι7 § 2) (Τσι-
ριντάνης).

Τέλος ἡ ἄποφιν αὕτη, ἐπιβάλλουσα εἰς τόν
ἐντολέα τήν ὑποχρέωσιν νά συνάψῃ τήν σύμβασιν
κτήσεως τοῦ παρά τοῦ ἐντολοδόχου κτηθέντος ἀντί-
κειται εἰς τό ἄρθρον 7Ι9, τό ὁποῖον δικαίωμα μό-
νον παρέχει εἰς τόν ἐντολέα νά ἀπαιτήσῃ τό παρά
τοῦ ἐντολοδόχου κτηθέν, χωρίς νά ἐπιβάλῃ εἰς αὐ-
τόν ἀντίστοιχόν ὑποχρέωσιν.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων προκύπτει γενικῶς ὅτι
οὐδεῖς τύπος πρός ἔγκυρον σύναψιν συμβάσεως ἐν-
τολῆς ἀπαιτεῖται, ἔστω καί ἐάν ὁ ἐντολοδόχος ἀ-
ναλαμβάνῃ δι' αὐτῆς τήν ὑποχρέωσιν νά καταρτίσῃ
δικαιοπραξίαν, δι' ἣν ὁ νόμος καθορίζει συστατι-
κόν τύπον.

II.- Ἐποχρεώσεις τῶν συμβαλλομένων

1.- Ἐποχρεώσεις ἐντολοδόχου

α) Κυρία ὑποχρέωσις τοῦ ἐντολοδόχου εἶναι
νά ἐκτελέσῃ μετ' ἐπιμελείας καί κατ' ἀρχήν αὐτο-
προσώπως τήν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ ὑπόθεσιν, εὐθυνό-
μενος διὰ πᾶν πταῖσμα (Α.Κ. 7Ι4).

Δύναται νά ὑποκαταστήσῃ ἕτερον πρός ἐκτέ-
λεσιν τῆς ἀνατεθείσης αὐτῷ ὑποθέσεως ἐν τῷ συ-
νόλῳ της μόνον ἐάν ὠρίσθῃ τοιοῦτον τι ἐν τῇ συμ-

βάσει ἢ ἐξηναγκάσθη ὁ ἐντολοδόχος ἐκ τῶν περι-
στάσεων ἢ συνηθίζεται ἢ ὑποκατάστασις (Α.Κ. 715).
Οἱ περιορισμοί ὅμως οὗτοι δέν ἰσχύουν διὰ τὴν
πρόσληψιν βοηθοῦ.

Ἡ εὐθύνη τοῦ ἐντολοδόχου διὰ τὸ πταῖσμα
τοῦ ὑποκαταστάτου (ὑπεντολοδόχου) ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ
ἐάν οὗτος προέβη εἰς τὴν ὑποκατάστασιν ἄνευ δικαι-
ώματος ἢ ἔχων τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα (Α.Κ. 716).

β) Ὁ ἐντολοδόχος ὑποχρεοῦται νά ἀκολουθῇ
τάς ὁδηγίας τοῦ ἐντολέως. Παρέκκλισις ἀπὸ τῶν ὀρί-
ων τῆς ἐντολῆς ἐπιτρέπεται μόνον περωρισμένως (βλ.
Α.Κ. 717).

γ) Ὁ ἐντολοδόχος ὑποχρεοῦται νά παρέχη εἰς
τόν ἐντολέα πληροφορίας περὶ τῆς ἀνατεθείσης ὑπο-
θέσεως καί μετὰ τὸ πέρασ ταύτης λογοδοσίαν (Α.Κ.
718, βλ. ἄρθρ. 303).

δ) Ὁ ἐντολοδόχος ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ
εἰς τόν ἐντολέα πᾶν ὅ,τι ἔλαβε παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκ-
τέλεσιν τῆς ἐντολῆς, ὡς καί πᾶν ὅ,τι ἀπέκτησεν
οὗτος παρά τρίτων ἐκ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς (Α.Κ.
719) μετὰ τῆς ἐπαυξήσεως, τῶν παραρτημάτων καί
τῶν καρπῶν αὐτῶν.

ε) Ἐάν ὁ ἐντολοδόχος ἐχρησιμοποίησε δι' ἐ-
αυτὸν χρήματα τοῦ ἐντολέως εὐρεθέντα εἰς χεῖρας
του ἐξ αἰτίας τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς ὀφεί-
λει νόμιμον τόκον ἐπ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς χρησιμοποίη-
σεως (Α.Κ. 720).

Πλήν τῆς πρώτης, ἥτις εἶναι κυρία, ἅπασαι αἰ λοιπαὶ ὡς ἄνω ὑποχρεώσεις τοῦ ἐντολοδόχου εἶναι δευτερεύουσαι ἢ παρεπόμεναι.

2.- Ὑποχρεώσεις ἐντολέως

Ὁ ἐντολεύς ὑποχρεοῦται:

α) νά προκαταβάλλῃ εἰς τόν ἐντολοδόχον τάς διὰ τήν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης (Α.Κ. 721),

β) νά ἀποδώσῃ εἰς τόν ἐντολοδόχον πᾶν ὅ,τι οὗτος ἐδαπάνησε πρὸς κανονικὴν, ἥτοι προσήκουσαν (σύμφωνον πρὸς τὴν σύμβασιν) ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς (Α.Κ. 722) καί

γ) νά ἀποκαταστήσῃ εἰς τόν ἐντολοδόχον πᾶσαν ζημίαν, ἣν ὑπέστη οὗτος ἀνυπαιτίως κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς (Α.Κ. 723) ἢ ἐπ'εὐκαιρίᾳ αὐτῆς.

Ὡς δαπάνη νοεῖται πᾶσα ἐκουσία θυσία περιουσιακῶν ἀξιῶν γενομένη πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ἢ ὡς ἀναγκαῖα συνέπεια τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς.

Αἱ ὡς ἄνω ὑποχρεώσεις τοῦ ἐντολέως δέν μεταβάλλουν τὴν σύμβασιν τῆς ἐντολῆς εἰς ἀμφοτεροβαρῆ τοιαύτην, οὔτε ἀποτελοῦν ἀντιπαροχὴν τοῦ ἐντολέως ἔναντι τῆς παροχῆς τοῦ ἐντολοδόχου. Εἶναι ὑποχρεώσεις ἀφορῶσαι εἰς τὴν "ἐκκαθάρισιν" τῆς συμβατικῆς σχέσεως τῶν μερῶν.

III.- Λήξις τῆς συμβάσεως

Ἐκτός τῶν γενικῶν λόγων λήξεως μιᾶς συμβάσεως, ὑφίστανται οἱ κάτωθι εἰδικοί λόγοι, οἱ ὅποιοι βασίζονται ἐπὶ τῆς φύσεως τῆς συμβάσεως ἐντολῆς ὡς σχέσεως ἐμπιστοσύνης καὶ προκαλοῦν τὴν λύσιν αὐτῆς διὰ τὸ μέλλον, χωρὶς νὰ θίγῃται ἀπαιτήσεις τῶν συμβαλλομένων ἀπορρέουσας ἐκ τῶν προαναφερθεισῶν ὑποχρέωσεων αὐτῶν, π.χ. ἀποδόσεως τῶν κτηθέντων, ἀποκαταστάσεως ζημιῶν κλπ. Οὕτω:

1.- Ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, δικαιούται ὁ μὲν ἐντολεύς νὰ ἀνακαλέσῃ, ὁ δὲ ἐντολοδόχος νὰ καταγγεῖλῃ τὴν ἐντολὴν κατ' ἀρχὴν κατὰ πάντα χρόνον (Α.Κ. 724, 725) διὰ τὸ μέλλον.

2.- Ὁ θάνατος, ἐνὸσφ' δέν ὠρίσθη τὸ ἐναντίον, ἢ δικαστικὴ ἢ νόμιμος ἀπαγόρευσις καὶ ἢ πτώχευσις τοῦ ἐντολέως ἢ ἐντολοδόχου, ὡς καὶ ἢ διάλυσις νομικοῦ προσώπου ἐπιφέρουν λύσιν τῆς ἐντολῆς (Α.Κ. 726, βλ. ἄρθρα 727 καὶ 728 περὶ ὑποχρέωσεως συνεχίσεως τῆς ἀνατεθείσης ὑποθέσεως καὶ περὶ εὐθύνης τοῦ ἐντολέως καὶ μετὰ τὴν λύσιν τῆς ἐντολῆς, ἕως ὅτου ὁ ἐντολοδόχος λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς).

IV.- Παροχὴ συμβουλῆς ἢ συστάσεως

Ἐάν τις ἔδωκε συμβουλὴν ἢ σύστασιν ἢ πληροφορίαν δέν εὐθύνεται διὰ τὴν προκληθεῖσαν ζημίαν ἐκ τῆς παροχῆς αὐτῆς, ἐκτός ἐάν ὁ δούς ταύτην ἀνέλαβε διὰ συμβάσεως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παράσχῃ συμ-

βουλήν ἢ σύστασιν ἢ νά ἀποκαταστήσῃ πᾶσαν ζημίαν ἐκ τῆς παροχῆς αὐτῆς ἢ ἐάν ἐτέλει ἐν δόλφ (Α.Κ. 729) κατὰ τήν δόσιν τῆς συμβουλῆς, δηλ. ἔδωκεν ἐν γνώσει ἐσφαλμένην ἢ ψευδῆ συμβουλήν ἢ σύστασιν ἐπί τῇ προθέσει νά ζημιώσῃ τόν ἕτερον. Ἐξαιρέσει ὅθεν τῆς εὐθύνης ἐκ συμβάσεως, π.χ. τοῦ ΟΤΕ ἢ τοῦ ΕΙΡΤ, πληροφοροῦντος τήν ὥραν (Καποδίστριας), δέν γεννᾶται ὑποχρέωσις πρός ἀποζημίωσιν ἐξ ἀμελείας ἐκ συμβουλῆς ἢ συστάσεως, αἵτινες οὕτως ἐντάσσονται εἰς μίαν ἀπλῆν κοινωνικὴν, ἐξωδικαιϊκὴν σφαῖραν (TIKENTSCHER), θεωροῦνται δηλ. ὡς ἀπλῆ φιλοφροσύνη ἄνευ νομικῆς δεσμεύσεως. Τοιαύτη σύμβασις, ἡ ὁποία δύναται νά εἶναι π.χ. μίσθωσις ἐργασίας ἢ ἔργου, θεωρεῖται ὅτι ὑφίσταται, ἐάν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς τά μέρη ἀπέβλεφαν εἰς ἀμοιβήν διὰ τήν συμβουλήν ἢ σύστασιν. Οὕτω π.χ. ὁ δικηγόρος, παρέχων συμβουλήν ἐπ' ἀμοιβῆ, εὐθύνεται διὰ τήν παρασχεθεῖσαν ἐξ ἀμελείας ἐσφαλμένην συμβουλήν.

Ἐιδικὴ συμφωνία περί ἀποκλεισμοῦ τῆς εὐθύνης ἐκ τῆς παροχῆς συμβουλῆς ἢ συστάσεως, π.χ. ῥήτρα "ἄνευ εὐθύνης", δέν ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης τόν δόντα ταύτην, ἐάν ἐτέλει ἐν δόλφ.-

§ 12.- Διοικήσεις άλλοτριών

I.- Έννοια - Ίκανότης

Διοικήσεις άλλοτριών ύφίσταται όταν διεξάγη τις άλλοτρίαν υπόθεσιν άνευ έντολής και έν γένει χωρίς νά δικαιουται ή υποχρεουται έξ οιασδήποτε αίτίας (έννόμου σχέσεως) είς τήν διεξαγωγήν ταύτης.

Η υπόθεσις νοεΐται και ένταυθα έν τῇ εύρείᾳ έννοιά, τῇ έκτεθείση είς τήν σύμβασιν έντολής. Περιλαμβάνει δηλ. οιασδήποτε πᾶξιν ή δραστηριότητα νομικῆς ή πραγματικῆς φύσεως. Ούτω π.χ. διοικήσεις άλλοτριών ύπάρχει, όταν περισυλλέγη τις άνήλικον τέκνον περιφερόμενον και τό φροντίζη, όταν θραύη τήν θύραν οίκίας γείτονος διά νά επισκευάση ζημίαν τῆς έγκαταστάσεως ύδατος, όταν τις είσπράττη χρήματα καταβαλλόμενα υπό τρίτου διά φίλον τοῦ είσπράττοντος, όταν καταβάλλη όφειλήν τοῦ τρίτου, π.χ. είς τήν ΔΕΗ, τόν ΟΤΕ κλπ. πρός άποφυγήν διακοπῆς τῆς παροχετεύσεως ή τῆς συνδέσεως κλπ.

Διοικήσεις άλλοτριών (καλουμένη γνησίᾳ) ύπάρχει κατά ταυτα όταν ό διοικῶν τήν άντικειμενικῶς άλλοτρίαν υπόθεσιν γνωρίζη ή έχη τήν έντύπωσιν ότι ενεργεΐ πρός τό συμφέρον ή διά λογαριασμόν τρίτου, τοῦ κυρίου τῆς άλλοτρίας ύποθέσεως (ήθελημένον άλλοτριον ένδιαφέρον κατά FIKENTSCHER). Τοῦτο όμως δέν αποκλείει νά επιδιώκη ό διοικῶν άλλοτρίαν υπόθεσιν και ταυτόχρονον ίκανοποίησιν ιδικοῦ του ένδιαφέροντος, π.χ. θραύει τις τήν θύραν δια-

μερίσματος γείτονος πρὸς κατάσβεσιν ἀρχομένης πυρκαϊᾶς, ἢ ὅποια δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καί εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ ἰδίου τοῦ διοικοῦντος.

Ὁ διοικῶν ἀλλοτρίαν ὑπόθεσιν δύναται νὰ εἶναι καί πρόσωπον ἀνίκανον ἢ περιορισμένης ἰκανότητος πρὸς δικαιοπραξίαν (βλ. Α.Κ. 735). Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καί διὰ τὸν κύριον τῆς ὑποθέσεως.

II.- Ἐπιτασσόμενα τῶν μερῶν

Ἡ σχέση τῆς διοικήσεως ἀλλοτρίων δημιουργεῖ ὠρισμένα δικαιώματα καί εἰδικὰς ὑποχρεώσεις εἰς τὰ μετέχοντα αὐτῆς πρόσωπα, ἥτοι τὸν διοικοῦντα τὴν ἀλλοτρίαν ὑπόθεσιν ἢ διοικητὴν ἀλλοτρίων καί τὸν κύριον τῆς ὑποθέσεως.

1.- Ἐπιτασσόμενα διοικητοῦ ἀλλοτρίων

α) Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων ὑποχρεοῦται νὰ διεξαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν πρὸς τὸ συμφέρον καί κατὰ τὴν πραγματικὴν ἢ εἰκαζομένην θέλησιν τοῦ κυρίου. Οὐχ ἥττον ἡ θέλησις τούτου πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν νόμον ἢ τὰ χρηστά ἥθη, ἄλλως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν (Α.Κ. 730). Π.χ. ἡ σωτηρία τοῦ αὐτοκτονοῦντος εἶναι ἐπιτρεπομένη διοίκησις ἀλλοτρίων ὡς ἠθικῶς ἐπιτασσομένη ἐνέργεια (LARENZ).

Τὸ συμφέρον νοεῖται ἀντικειμενικῶς, ἥτοι τὸ ἀναγνωριζόμενον κατὰ κανόνα ὡς συμφέρον τοῦ κυρίου βάσει ἀντικειμενικῆς παρατηρήσεως καί ἐκτιμήσεως τοῦ συνόλου τῶν περιστάσεων. Συμφέρον εἶναι θετικὴ ἀξιολόγησις ἀγαθοῦ, πράξεως ἢ καταστάσεως,

ἔχουσα ὡς κριτήριον τοὺς σκοποὺς ἢ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ εἰς ὃν ἀφορᾷ τοῦτο (βλ. LEONHARD).

Διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς μὲν πραγματικῆς θελήσεως πρέπει νὰ δοθῇ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα: "τί θέλει ὁ κύριος τῆς ὑποθέσεως", τῆς δέ εἰκαζομένης θελήσεως εἰς τὸ ἐρώτημα "ποῖαν δύναμαι νὰ φαντασθῶ ἐγὼ βάσει τῶν γνωστῶν μοι περιστάσεων ὡς θέλησιν τοῦ κυρίου"; (HECK) (ἄλλως πως FIKENTSCHER, προτείνων τὴν ἀνεύρεσιν μιᾶς "λογικῆς μέσης θελήσεως").

β) Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων ὑποχρεοῦται νὰ ἀναγγείλῃ τὴν ἀνάληψιν τῆς διεξαγωγῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸν κύριον, εὐθύς ὡς ἤθελε καταστῆ τοῦτο δυνατὸν καὶ νὰ ἀναμείνῃ τὰς ὁδηγίας του, ἐὰν δὲν ἐπίκειται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς (A.K. 733).

γ) Ὁ διοικητὴς ἀλλοτρίων ἔχει τὰς αὐτὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἐντολοδόχου, ἥτοι πρὸς λογοδοσίαν, ἀπόδοσιν τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως κτηθέντων καὶ καταβολὴν τόκων (A.K. 734).

δ) Ἐὰν ἐκ τῆς διοικήσεως προέκυψε ζημία, εὐθύνεται ὁ διοικητὴς κατ' ἀρχὴν διὰ πᾶν πταῖσμα. Ἡ εὐθύνη ὅμως αὕτη δύναται, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τὰ τυχηρά (A.K. 731) ἢ νὰ περιορισθῇ εἰς τὸν δόλον καὶ τὴν βαρεῖαν ἀμέλειαν (A.K. 732).

Ἡ εὐθύνη τοῦ διοικητοῦ περιορίζεται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων κατὰ τὰς περὶ ἀδικαιολο-

γήτου πλουτισμοῦ διατάξεις, ὡς καί κατὰ τάς περί ἀ-
δικοπραξιῶν τοιαύτας, ἐάν ὁ διοικητής εἶναι ἀνίκα-
νος ἢ περιορισμένης ἱκανότητος πρὸς δικαιοπραξι-
αν (Α.Κ. 735).

2.- Ἵποχρεώσεις τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως

Μόνη ὑποχρέωσις τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως καί
συνεπῶς ἀντίστοιχος ἀπαιτήσις τοῦ διοικητοῦ εἶναι
νά καταβάλῃ ὁ κύριος τὰς δαπάνας τῆς διοικήσεως
καί νά ἀποκαταστήσῃ τὰς ἐκ τῆς διοικήσεως ζημίας
τοῦ διοικητοῦ ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου (Α.Κ. 736,
737, 738). Εἰς τὰς δαπάνας περιλαμβάνεται καί τυ-
χὸν ἀμοιβή τοῦ διοικητοῦ, ἐάν ἡ διοίκησις ἀφορᾷ
εἰς τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, π.χ. ἱατροῦ, δικηγόρου,
ὅστις θά δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ τὴν βάσει διατι-
μήσεως καθοριζομένην ἢ τὴν συνῆθη ἀμοιβήν.

Αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως ἀλλοτρίων ἀπαιτήσεις
τῶν μερῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν γενικὴν, εἰκοσαετῆ
παραγραφῇ.

III.- Διοίησις ἀλλοτρίων ὡς ἰδίων

Οἱ ἐκτεθέντες κανόνες ἰσχύουν ἐπὶ γνησίας
διοικήσεως ἀλλοτρίων, ἢ ὅποια ὑπάρχει, ὡς ἐλέχθη,
ὅταν ἡ ὑπόθεσις εἶναι πράγματι ἀλλοτρία καί ὁ δι-
οικητής διοικῇ ταύτην οἰκειοθελῶς ὡς ἀλλοτρίαν ἢ
δέν θέλῃ νά τὴν διεξαγάγῃ ὡς ἰδίαν. Δέν ἰσχύουν,
ὡς εἰκόσ, ἐάν πρόκειται περί ἰδίας ὑποθέσεως τοῦ
διοικητοῦ, ὁ ὁποῖος ὅμως τὴν θεωρεῖ ἐκ πλάνης ὡς
ἀλλοτρίαν. Ὅταν πρόκειται περί πράγματι ἀλλοτρί-

ας υποθέσεως, τήν ὁποίαν ἐν τούτοις ὁ διοικητής θεωρεῖ ὡς ἰδίαν, εἴτε ἐν γνώσει ὅτι πρόκειται περί ἀλλοτρίας υποθέσεως, (ἠθελημένον ἴδιον συμφέρον κατά FIKENTSCHER), εἴτε ἐκ πλάνης θεωρῶν ταύτην ὡς ἰδίαν, ἰσχύουν οἱ ἐξῆς κανόνες:

α) Ἐάν ὁ διοικητής γνωρίζῃ ὅτι πρόκειται περί ἀλλοτρίας υποθέσεως τήν ὁποίαν ὅμως παρά ταῦτα διοικεῖ ὡς ἰδίαν, ἦτοι πρὸς τό συμφέρον του, ἐν πρώτοις εὐθύνεται κατά τὰς περί ἀδικοπραξιῶν διατάξεις, δεύτερον, ὑπέχει τὰς ἐκ τῆς διοικήσεως ἀλλοτρίων ὑποχρεώσεις καί, τρίτον, ἡ ἀπαίτησίς του ἀποδόσεως δαπανῶν κρίνεται κατά τὰς περί ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ διατάξεις (Α.Κ. 739).

β) Ἐάν ὁ διοικητής θεωρῇ πεπλανημένως τήν διεξαγομένην παρ' αὐτοῦ ἀλλοτρίαν ὑπόθεσιν ὡς ἰδίαν (π.χ. πώλησις ἀλλοτρίου πράγματος ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι εἶναι ἴδιον) δέν ἐφαρμόζονται αἱ διατάξεις περί διοικήσεως ἀλλοτρίων (Α.Κ. 740). Ἡ σχέσις τῶν ἐνδιαφερομένων καί αἱ ἐκατέρωθεν ἀπαιτήσεις αὐτῶν θά κριθοῦν κατά τὰς περί ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ διατάξεις.

§ 13.- Ἐταιρία

I.- Ὁρισμός - Σύστασις

Σύμβασις ἐταιρίας εἶναι ἡ σύμβασις δι' ἧς δύο ἢ πλείονες ὑποχρεοῦνται ἀμοιβαίως εἰς τήν διά κοινῶν εἰσφορῶν ἐπιδιώξιν κοινοῦ σκοποῦ καί ἰδίως οἰκονομικοῦ (βλ. Α.Κ. 741).

Ἡ ἐταιρία δύναται νά ἐπιδιώκη ἀμέσως οἰον-
δήποτε νόμιμον καί θεμιτόν, ὑλικόν ἢ ἠθικόν κοινόν
σκοπόν, π.χ. ἐπιστημονικόν, καλλιτεχνικόν κλπ. καί
ἐν γένει νά ἔχη ὡς ἀποστολήν οἷα σδήποτε φύσεως δρα-
στηριότητα. Μεγαλυτέραν πρακτικὴν σημασίαν ὅμως ἔ-
χουν αἱ ἐταιρίαι, αἱ ὁποῖαι ἐπιδιώκουν ἄμεσον οἰ-
κονομικόν ὄφελος.

Ἡ σύμβασις ἐταιρίας δύναται νά καταρτισθῆ
κατ' ἀρχὴν ἀτύπως, ἀκόμη καί σιωπηρῶς. Οὐχ ἦττον ἐ-
άν διὰ τὴν συμφωνίαν παροχῆς τινος τάσσεται ἐν τῷ
νόμῳ συστατικὸς τύπος, οὗτος ἀπαιτεῖται καί διὰ
τὴν σύμβασιν τῆς ἐταιρίας, δι' ἧς ἀναλαμβάνεται ἡ
ὑποχρέωσις εἰσφορᾶς τῆς παροχῆς ταύτης. Π.χ. ἐπὶ
εἰσφορᾶς τῆς κυριότητος ἀκινήτου (βλ. Α.Κ. 369)
ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐταιρικὴν σύμβασιν συμβολαιο-
γραφικόν ἔγγραφον.

Ἡ ἐταιρικὴ σύμβασις δέν εἶναι ἀμφοτεροβαρῆς
σύμβασις κατὰ κυριολεξίαν, διότι αἱ παροχαὶ τῶν ἐ-
ταίρων δέν ἀνταλλάσσονται, ἀλλ' εἰσφέρονται πρὸς ἐ-
πιδίωξιν τοῦ κοινοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ. Ὡς ἐκ τού-
του χαρακτηρίζεται ἡ σύμβασις ἐταιρίας ὡς "σύμβα-
σις ὀργανώσεως" ἢ δημιουργικὴ, καθ' ὅσον ἐπ' αὐτῆς
θεμελιούται ἡ δημιουργία, ὀργάνωσις καί λειτουργία
τῆς κοινῆς ἐταιρικῆς θελήσεως.

Αἱ περὶ ἀμφοτεροβαρῶν συμβάσεων διατάξεις
δέν ἐφαρμόζονται εὐθέως ἐπὶ τῆς συμβάσεως ἐταιρί-
ας εἰ μὴ μόνον κατ' ἀναλογίαν καί ἐφ' ὅσον προσαρμό-
ζονται ἐκάστοτε πρὸς τὴν ἰδιομορφίαν τῆς συμβάσε-

ως έταιρίας (πρβλ. Α.Κ. 743).

Έάν ή είσφορά έταΐρου δέν εΐναι χρηματική, ή έταιρική σύμβασις λαμβάνει τήν μορφήν μιᾶς μικτῆς έρρυθμισμένης συμβάσεως έταιρίας καί τοῦ τύπου εκείνου συμβάσεως, τοῦ ὁποίου ή μή χρηματική παροχή άντιστοιχεΐ πρός τήν είσφοράν τοῦ έταΐρου.

"Ακυρος έξ οΐουδήποτε λόγου έταιρία, λειτουργήσασα ήδη, καθίσταται "έταιρία έν τοΐς πράγμασι", ήτις θά άντιμετωπισθῆ κατά τάς άρχάς, αΐ ὁποΐαι προτείνονται πρός ρύθμισιν τοιούτων συμβάσεων (βλ. Τεϋχ. β' 7 Ι στ.)

II.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις τῶν έταΐρων

Τά δικαιώματα καί αΐ ὑποχρεώσεις τῶν έταΐρων ρυθμίζονται διά τῆς έταιρικής συμβάσεως. Συμπληρωματικῶς δέ καθορίζονται ὑπό τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος αΐ ὑποχρεώσεις καί τά δικαιώματα τῶν έταΐρων ὡς έξῆς:

1.- Υποχρεώσεις τῶν έταΐρων

α) Κυρία ὑποχρέωσις τῶν έταΐρων εΐναι ή διά κοινῶν είσφορῶν έπιδίωξις κοινοῦ σκοποῦ.

Αΐ είσφοραΐ δύνανται νά συνίστανται εΐς οΐανδήποτε παροχήν (πρᾶξιν ή παράλειψιν), κατάλληλον πρός πραγμάτων τοῦ κοινοῦ σκοποῦ, π.χ. έργασίαν, χρήματα, έτερα πράγματα είσφερόμενα κατά χρῆσιν ή κυριότητα κλπ. Έάν δέν συνεφωνήθη άλλως, οΐ έταΐροι ὑποχρεοῦνται εΐς ἴσας είσφοράς (Α.Κ. 742).

Ἐπί μικτῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν καί αἱ διατάξεις τοῦ συμβατικοῦ τύπου, τοῦ ὁποίου ἡ παροχή ἀποτελεῖ ἑταιρικὴν εἰσφοράν. Οὕτως ὁ κίνδυνος τῆς εἰσφορᾶς καί ἡ εὐθύνη δι' ἐλαττώματα ῥυθμίζονται βάσει τῶν περί πωλήσεως, μισθώσεως πράγματος ἢ ἐργασίας διατάξεων, προσαρμοζομένων εἰς τὰς περί ἑταιρίας διατάξεις, αἱ ὁποῖαι διέπουν τόν ἑταιρικόν δεσμόν ἐν τῷ συνόλῳ του, ἔάν ἡ εἰσφορά συνίσταται εἰς μεταβίβασιν τῆς κυριότητος ἢ χρήσεως πράγματος ἢ εἰς παροχὴν ἐργασίας (Α.Κ. 744).

Ἐάν ὁ ἑταῖρος δέν ἐκπληροῖ τὴν ὑποχρέωσιν του πρὸς συνεισφοράν, δύναται ἐν πρώτοις νά ἐξανεγκασθῆ πρὸς τοῦτο δι' ἀγωγῆς ἐγειρομένης εἴτε ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ εἴτε ὑπὸ τινος ἢ πλειόνων συνεταίρων, οἱ ὁποῖοι ὅμως θά ἀπαιτήσουν ὅπως ἡ εἰσφορά παρασχεθῆ εἰς πάντας τοὺς ἑταίρους κατὰ λόγον τῆς ἑταιρικῆς μερίδος ἐκάστου (βλ. Α.Κ. 758 § I).

Οἱ ἑταῖροι ἔχουν προσέτι δικαίωμα νά καταγγείλουν τὴν σύμβασιν ἑταιρίας ἐπὶ ὑπερημερίας ἢ ἀδυναμίας ἑταίρου πρὸς καταβολὴν τῆς εἰσφορᾶς καί ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεών του (Α.Κ. 743).

β) Ἐτέρα βασικῆς σημασίας ὑποχρέωσις ἐκάστου ἑταίρου εἶναι ἡ ὑποχρέωσις πίστεως, συνεπεῖα τῆς ὁποίας ὀφείλει οὗτος ἀρνητικῶς μὲν νά παραλείπη πᾶν ὅ,τι προσκρούει εἰς τόν σκοπὸν καί τό συμφέρον τῆς ἑταιρίας, θετικῶς δέ νά πράττη πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται κατὰ τὰς περιστάσεις ἀπὸ τό συμφέρον αὐτῆς,

π.χ. νά ἀποτρέπη τυχόν ζημίας ἀπειλούσας τήν ἐταιρίαν.

Εἰδική ἔκφρασις τῆς ὑποχρέωσης ταύτης πίστεως εἶναι ἡ ἀπαγόρευσις ἀνταγωνισμοῦ, συνισταμένη εἰς τό ὅτι ὁ ἐταῖρος δέν δικαιούται νά ἐνεργῇ δι' ἴδιον ἢ ἀλλότριον λογαριασμόν πράξεις ἀντιτιθεμένας εἰς τά συμφέροντα τῆς ἐταιρίας (Α.Κ. 747). Οὕτω π.χ. ἀπαγορεύεται νά ἀσκῇ ὁ ἐταῖρος ἀτομικῶς κατ' ἐπάγγελμα πράξεις περικλειομένας εἰς τόν κοινόν ἐταιρικόν σκοπόν ἢ νά μετέχη ἄλλης ἐταιρίας ἐχούσης τόν αὐτόν ἢ παρεμφερῆ σκοπόν, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς ἀσκήσεως τοιούτων πράξεων ἢ τῆς συμμετοχῆς εἰς τοιαύτην ἐταιρίαν παραβλάπτονται τά συμφέροντα τῆς ἐταιρίας.

γ) Ἐκαστος ἐταῖρος ἀφ' ἐνός μέν ὑποχρεοῦται ἔναντι τῶν λοιπῶν νά μή διαθέσῃ τό μερίδιόν του ἐπί τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ δέν δικαιούται νά ζητήσῃ τήν διανομήν τοιούτων πραγμάτων μέχρι πέρατος τῆς ἐκκαθαρίσεως (Α.Κ. 761).

Ἡ ὑποχρέωσις μή διαθέσεως τοῦ μεριδίου ἐπί τῶν κοινῶν πραγμάτων, νοουμένη ὡς ἀπαγόρευσις διαθέσεως τούτου, ἔχει ταχθῆναι πρὸς τό συμφέρον τῆς ἐταιρίας πρωτίστως καί τῶν συνεταίρων ἐκ δευτέρου. Συνεπῶς ὑπέρ αὐτῶν ὑφίσταται καί ἡ ἀνεργεια ἐκ τῆς παραβάσεως τῆς ἀπαγορεύσεως διαθέσεως. Δύνανται ὡς ἐκ τούτου οὔτοι, εἴτε ἐκ τῶν προτέρων νά συναινέσουν εἰς τήν διάθεσιν, εἴτε ἐκ τῶν ὑστέρων νά τήν ἐγκρίνουν, παραιτούμενοι τοῦ

δικαίωματος προβολῆς τῆς ἀνενεργείας (ἄλλως Ν.Ρό-
κας). Θά πρέπει ὅμως νά γίνῃ δεκτόν, ὅτι εἶναι ἀ-
ναγκαῖον ὅπως ἡ συναίνεσις ἢ ἔγκρισις δοθῇ ὑπό τοῦ
ἐκπροσώπου τῆς ἐταιρίας καί ὑφ' ἀπάντων τῶν λοιπῶν
συνεταίρων. (Ἡ διερεύνησις τῆς σημασίας καί τῶν
ἐννόμων συνεπειῶν τῆς διαθέσεως ταύτης παρεμποδί-
ζεται ἀπό τά περιωρισμένα ὅρια τῆς παρούσης ἀνα-
πτύξεως).

δ) Οἱ ἐταῖροι εὐθύνονται διά τὰς ἐκ τῆς δια-
χειρίσεως ἢ ἀντιπροσωπεύσεως τῆς ἐταιρίας γεννηθεί-
σας ὑποχρεώσεις ἔναντι τρίτων κατά λόγον μέν τῆς
ἐταιρικῆς των μερίδος (Α.Κ.759) ἀλλά δι' ὀλοκλήρου
τῆς περιουσίας των (εἶδος περιωρισμένης κατά ποσο-
στόν εὐθύνης). Ἀντίθετος συμφωνία μετά τοῦ τρί-
του, ἀποκλείουσα τήν ἀπεριόριστον εὐθύνην τῶν ἐ-
ταίρων καί περιορίζουσα τήν εὐθύνην ἐπί τῶν κοι-
νῶν πραγμάτων, εἶναι ἐπιτρεπτή.

ε) Οἱ ἐταῖροι ὑποχρεοῦνται νά συμμετέχουν
εἰς τὰς ζημίας τῆς ἐταιρίας κατ' ἴσα μέρη, ἀνεξαρ-
τήτως εἰσφορᾶς, ἐλλείψει ἀντιθέτου συμφωνίας (Α.Κ.
763). Συμφωνία καθ' ἣν εἷς τῶν ἐταίρων ἀπαλλάσσε-
ται τῶν ζημιῶν εἶναι ἄκυρος, ἐκτός ἐάν οὗτος συν-
εισφέρῃ μόνον τήν ἐργασίαν του (Α.Κ. 764).

στ) Οἱ ἐταῖροι ἐνέχονται κατά λόγον τῆς συμ-
μετοχῆς των εἰς τὰς ζημίας διά τό ἐλλεῖπον πρός
ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν καί ἀπόδοσιν τῶν εἰσφορῶν με-
τά τήν διάλυσιν τῆς ἐταιρίας (Α.Κ. 783).

ζ) Ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ὑποχρεώσεών των

εύθύνονται οἱ ἑταῖροι μόνον διὰ τὴν ἐν τοῖς ἰδί-
οις ἐπιμέλειαν (Α.Κ. 746). Ὁ περιορισμὸς οὗτος
τῆς εὐθύνης ἰσχύει καὶ κατὰ τὴν ὑπὸ ἑταίρου ἄσκη-
σιν τῶν καθηκόντων τοῦ διαχειριστοῦ (ἄλλως ἢ μᾶλ-
λον κρατοῦσα παρ' ἡμῖν ἄποφιν), καθ' ὅσον τὸ ἄρθρ.
754 ἀφ' ἐνός μὲν παραπέμπει εἰς τὰς περὶ ἐντολῆς
διατάξεις "ὡς πρὸς τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώ-
σεις τοῦ διαχειριστοῦ ἑταίρου", ἄρα οὐχὶ ὡς πρὸς
τὴν εὐθύνην αὐτοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου διότι αἱ διατάξεις
αὗται ἐφαρμόζονται "ἀναλόγως", συνεπῶς ἐφ' ὅσον δέν
προσκηρῶν εἰς τὰς εἰδικὰς περὶ ἑταιρίας διατά-
ξεις, ὡς εἶναι ἢ τοῦ ἄρθρου 746.

2.- Δικαιώματα τῶν ἑταίρων

α) Οἱ ἑταῖροι ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς
τὴν διαχείρισιν, τὴν ἐκπροσώπησιν καὶ τὴν ἐκκαθά-
ρισιν τῆς ἑταιρίας κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου ἢ
τὰς μεταξὺ των συμφωνίας.

β) Ἐκαστος ἑταῖρος ἔχει δικαίωμα νὰ λαμβάνη
αὐτοπροσώπως γνῶσιν τῆς πορείας τῶν ἑταιρικῶν ὑπο-
θέσεων, νὰ ἐξετάζη τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα αὐτῆς
καὶ νὰ καταρτίζη περίληψιν τῆς περιουσιακῆς κατα-
στάσεως τῆς ἑταιρίας. Τὰ δικαιώματα ταῦτα δέν δύ-
ναι νὰ ἀποκλεισθοῦν διὰ συμφωνίας (Α.Κ. 755).

Ὁ χρόνος καὶ ὁ τρόπος ἀσκήσεως τῶν δικαιωμά-
των τούτων θὰ προσδιορίζωνται, ἐλλείψει διαφόρου
συμφωνίας, βάσει τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῶν συναλ-
λακτικῶν ἡθῶν, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν καὶ τῆς ὑπο-

χρεώσεως πίστεως τῶν ἐταίρων.

γ) Ἐκαστος ἐταῖρος δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ ἀπό τούσ συνεταίρους του ἢ τόν διαχειριστήν νά τόν καταστήσουν κοινωνόν, κατά λόγον τῆς ἐταιρικῆς του μερίδος, εἰς τήν εἰσφοράν τῶν συνεταίρων του ἢ εἰς πᾶν ὅ,τι ὁ διαχειριστής ἀπέκτησεν ἰδίῳ ὀνόματι ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύσει τῆς ἐταιρίας (Α.Κ.758) (βλ. Α.Γ. 556/1969). Ἐπί τῶν εἰσφορῶν καί τῶν κτωμένων δημιουργεῖται τοιουτοτρόπως μία κοινωνία κατ' ἰδανικά μέρη ἀνάλογα πρός τᾶς ἐταιρικᾶς μερίδας τῶν ἐταίρων.

δ) Οἱ ἐταῖροι ἔχουν δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τά κέρδη τῆς ἐταιρίας. Ἡ συμμετοχή εἰς ταῦτα εἶναι δι' ὅλους τούσ ἐταίρους ἴση, ἀνεξαρτήτως εἰσφορᾶς, ἐλλείπει ἀντιθέτου συμφωνίας (Α.Κ. 763 § I).

Εἶναι ἄκυρος συμφωνία, καθ' ἣν εἰς τῶν ἐταίρων ἀποκλείεται τῶν κερδῶν (Α.Κ.764 § I) (λεόντειος ἐταιρία).

Ἐν ἐλλείψει διαφόρου συμφωνίας ἢ ἐν ἀμβιβολίᾳ τά κέρδη διανέμονται εἰς τό τέλος ἐκάστου (διαχειριστικοῦ) ἔτους, ἐάν ἡ ἐταιρία ἔχῃ διάρκειαν μακροτέραν τοῦ ἔτους (Α.Κ. 762).

ε) Οἱ ἐταῖροι ἔχουν δικαίωμα ἐπί τοῦ προϊδόντος τῆς ἐκκαθάρισεως τῆς ἐταιρίας κατά λόγον τῆς μερίδος ἐκάστου ἐπί τῶν κερδῶν (Α.Κ. 782).

Ὁ προσωπικός χαρακτήρ τῆς ἐταιρίας, θεμελιουμένης συνήθως ἐπί τῆς σχέσεως ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν συνεταίρων, καθιστᾷ κατ' ἀρχήν ἀνέφικτον

τήν μεταβίβασιν τῆς ιδιότητος τοῦ ἑταίρου εἰς τρίτον (Πρβλ. Α.Κ. 761). Ἀλλά καί αὐταί αἱ ἀπαιτήσεις τῶν ἑταίρων κατ' ἀλλήλων ἐκ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως κατ' ἀρχήν δέν μεταβιβάζονται (Α.Κ. 760).

Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη διαθέσεως δέν ἰσχύει α) διὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ διαχειριστοῦ ἑταίρου ἐκ τῆς διαχειρίσεως, ἐφ' ὅσον δύνανται νά ἀπαιτηθοῦν καί πρό τῆς ἐκκαθαρίσεως, π.χ. ἀποδόσεως δαπανῶν του καί β) διὰ τὰς ἀπαιτήσεις καταβολῆς κερδῶν καί τοῦ προϊόντος τῆς ἐκκαθαρίσεως (Α.Κ. 760 § 2). Ἄπασαι αἱ λοιπαί ἀπαιτήσεις καί τὰ δικαιώματα τῶν ἑταίρων καλύπτονται ὑπό τῆς ἀπαγορεύσεως διαθέσεως, ὡς π.χ. τό δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τήν διοίκησιν τῆς ἑταιρίας, ἀποζημιώσεως κατά τοῦ διαχειριστοῦ, ἐξετάσεως τῶν βιβλίων τῆς ἑταιρίας κλπ.

Δεδομένου ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἔχει ταχθῆ πρός τό συμφέρον τῆς ἑταιρίας καί τῶν λοιπῶν ἑταίρων, χωρεῖ διάφορος συμφωνία, προηγουμένη συναίνεσις εἰς τήν διάθεσιν ἢ μεταγενεστέρα ἔγκρισις αὐτῆς κατά τὰ ἰσχύοντα, ὡς ἄνω, ἐπί διαθέσεως τοῦ μεριδίου ἐπί τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἡ μεταβίβασις τῆς ἑταιρικῆς ιδιότητος καί ἡ συνεπεΐφ ταύτης ἔξοδος ἑταίρου καί εἴσοδος νέου δέν θίγει τήν ταυτότητα τῆς ἑταιρίας.

III.- Ἀποκλεισμός ἑταίρου

Ὁ ἑταῖρος δύναται ν' ἀποκλεισθῆ τῆς ἑταιρίας μόνον ἕνεκα σπουδαίου λόγου ἀφορῶντος εἰς ὑπαίτιον παράβασιν τῶν ὑποχρεώσεων αὐτοῦ βάσει ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου, τό ὅποῖον ἐπιλαμβάνεται κατόπιν αἰτήσεως πάντων τῶν λοιπῶν ἑταίρων. Ἀπό τῆς ἐπιδόσεως τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως εἰς τόν ἀποκλειόμενον ἑταῖρον συνεχίζεται ἡ ἑταιρία μεταξύ τῶν λοιπῶν (Α.Κ. 771). Ἐντεῦθεν δύναται νά συναχθῆ νόμιμος ὑποχρέωσις τοῦ ἀποκλειομένου ἑταίρου ὅπως μεταβιβάσῃ εἰς τούς συνεταίρους του, κατά λόγον τῆς ἑταιρικῆς μερίδος ἐκάστου, τό ποσοστόν συμμετοχῆς του εἰς τά κοινά πράγματα ἐπὶ τῇ καταβολῇ εἰς αὐτόν τῆς ἀξίας τῆς ἑταιρικῆς του μερίδος, ἥτοι τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς του εἰς τὴν δρῶσαν ἑταιρίαν κατά τόν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς τελεσιδίκου ἀποφάσεως. Ἐάν ἡ ἀξία τῆς ἑταιρικῆς μερίδος εἶναι ἀρνητική, οὐδέν θά λάβῃ ὁ ἀποκλειόμενος ἑταῖρος. Ἡ εὐθύνη του πάντως ἔναντι τρίτων διὰ τὰς ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἢ ἀντιπροσωπεύσεως τῆς ἑταιρίας γεννηθείσας ὑποχρεώσεις μέχρι τοῦ χρονικοῦ σημείου τοῦ ἀποκλεισμοῦ του διατηρεῖται (πρβλ. Α.Κ. 759), ἐκτός ἐάν οἱ λοιποὶ ἑταῖροι ἀναδεχθοῦν τό χρέος του ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τούτων.

Ἡ ἑταιρία ὑποχρεοῦται ἐτέρωθεν νά ἀποδώσῃ εἰς τόν ἀποκλειόμενον ἑταῖρον αὐτούσια τά κατά χρῆσιν εἰσενεχθέντα παρ' αὐτοῦ πράγματα (πρβλ. Α.Κ. 779).

IV.- Διοικήσις τῆς Ἑταιρίας

Ἡ διοικήσις τῆς ἑταιρίας περιλαμβάνει ἅπαντα ἐν γένει τά πραγματικά (ὕλικά) καί νομικά μέτρα, τά ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητα διὰ τήν πραγματοποίησιν τοῦ κοινοῦ ἑταιρικοῦ σκοποῦ (ESSER). Αὕτη διακρίνεται εἰς ἐσωτερικήν καί ἐξωτερικήν σχέσιν. Ἡ ἐσωτερική σχέσις, καλουμένη διαχείρισις, περιλαμβάνει τήν διεξαγωγήν τῶν ὑποθέσεων τῆς ἑταιρίας, ἀντιμετωπιζομένην ἀπό τῆς πλευρᾶς τῶν ἐταίρων. Εἰς ταύτην ἀνάγεται δηλ. τό ζήτημα κατά πόσον οἱ ἑταῖροι ἔχουν δικαίωμα νά ἐπηρεάσουν τόν τρόπον διεξαγωγῆς τῶν ἑταιρικῶν ὑποθέσεων καί ἐπομένως ἐάν ὑποχρεοῦνται μεταξύ των νά ἀναγνωρίσουν τό ἀποτέλεσμα τῆς διεξαγωγῆς τούτων.

Ἡ ἐξωτερική σχέσις τῆς διοικήσεως τῆς ἑταιρίας, καλουμένη ἀντιπροσώπευσις ἢ ἐκπροσώπησις αὐτῆς ἀφορᾷ εἰς τήν διεξαγωγήν τῶν ὑποθέσεων τῆς ἑταιρίας μετά τρίτων, τουτέστι τῶν μή ἐμφανιζομένων ὑπό τήν ιδιότητα ἑταῖρου τῆς ἑταιρίας. Οὕτως ἡ ἀντιπροσώπευσις ἢ ἐκπροσώπησις τῆς ἑταιρίας ἀναφέρεται εἰς τό θέμα κατά πόσον ἑταῖρος ἢ μή ἑταῖρος δύναται νά καταρτίσῃ δικαιοπραξίαν μετά τρίτων ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ἐταίρων, νά ἀποκτήσῃ δηλ. δικαιώματα δι' αὐτούς καί νά τούς ἐπιβαρύνῃ μέ ὑποχρεώσεις. Οὕτως ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει ἡ ἀντιπροσώπευσις τῆς ἑταιρίας σημαίνει τήν πληρεξουσιότητα τήν ὁποίαν οἱ ἑταῖροι ἔχουν χορηγήσει εἰς τόν ἐκπρόσωπον τῆς ἑταιρίας, δηλ. ἑαυτῶν.

Ἐπί τῆς διοικήσεως τῆς ἐταιρίας ἰσχύουν ἐν συντομίᾳ τὰ ἑξῆς:

1.- Διαχείρισις

Ὁ τρόπος διαχειρίσεως τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων εἶναι κατ'ἀρχὴν ζήτημα συμφωνίας τῶν ἐταίρων. Διακρίνονται τρεῖς τρόποι διαχειρίσεως:

α) Συλλογικὴ διαχείρισις

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει εἰς ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἐταίρους, ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι διὰ πᾶσαν πράξιν ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, ἔστω καὶ σιωπηρά, ὅλων τῶν ἐταίρων.

Ἡ συλλογικὴ διαχείρισις ἰσχύει ἐλλείψει διαφόρου συμφωνίας (Α.Κ. 748 § I).

β) Διαχείρισις κατὰ πλειοψηφίαν

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει μὲν εἰς ὅλους ἢ τινὰς τῶν ἐταίρων, πλὴν ὅμως αἱ ἀποφάσεις τούτων λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφίαν (ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας). Ἐν ἀμφιβολίᾳ ἡ πλειοψηφία ὑπολογίζεται ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐταίρων (Α.Κ. 748 § 2).

γ) Ἀτομικὴ διαχείρισις

Ἡ διαχείρισις ἀνήκει εἰς ἅπαντας τοὺς ἐταίρους ἢ τινὰς ἐξ αὐτῶν μεμονωμένως. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἕκαστος τῶν λοιπῶν ἐταίρων ἢ διαχειριστῶν θά δύναται, ἐφ'ὅσον δέν συνεφωνήθη ἄλλως, νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἐνέργειαν ὠρισμένης πράξεως πρό τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς. Ἡ ἐναντίωσις ἰσχύει ἐναντι τῶν τρίτων, μόνον ἐάν οὔτοι συνηλλάγησαν ἐν γνώσει τῆς

έναντιώσεως (Α.Κ. 750). Ἡ έναντίωσις νοεῖται ὡς ἔλλειψις πληρεξουσιότητος.

Εἰς πᾶσαν περίπτωσιν περιορισμοῦ τῆς διαχειρίσεως εἰς ἓνα ἢ τινὰς τῶν ἐταίρων οἱ λοιποὶ ἀποκλείονται τῆς διαχειρίσεως (Α.Κ. 749 § I). Οὗτοι ὅμως δέν στεροῦνται τοῦ δικαιώματος ἐνημερώσεώς των περί τῆς πορείας τῶν ἐταιρικῶν ὑποθέσεων κλπ. (Α.Κ. 755).

2.- Ἀνάκλησις διαχειριστοῦ

Ἡ ἀνάκλησις τῆς διὰ τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως ἀνατεθειμένης διαχειρίσεως εἰς ἓνα ἢ τινὰς τῶν ἐταίρων δύναται νά γίνῃ μόνον ἔνεκα σπουδαίου λόγου, ἰδίᾳ ἔνεκα βαρείας παραβάσεως καθηκόντων ἢ ἀνικανότητος πρὸς τακτικὴν διαχείρισιν καί, ἐκτός ἐναντίας συμφωνίας, δι' ὁμοφώνου ἀποφάσεως πάντων τῶν λοιπῶν ἐταίρων (Α.Κ. 752).

3.- Παραίτησις διαχειριστοῦ

Ὁ ἐταῖρος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔχει ἀνατεθῆ διὰ τῆς ἐταιρικῆς συμβάσεως ἡ διαχείρισις τῆς ἐταιρίας, δύναται νά παραιτηθῆ τῆς διαχειρίσεως μόνον ἔνεκα σπουδαίου λόγου καί κατ' ἀρχὴν οὐχὶ ἀναίρως, ἐκτός ἐάν συντρέχῃ σπουδαῖος λόγος καί διὰ τὴν τοιαύτην ἄκαιρον παραίτησιν (Α.Κ. 753).

Ἡ ἀνάκλησις πάσης ἄλλης διαχειρίσεως καί ἡ παραίτησις οἰουδήποτε ἑτέρου διαχειριστοῦ θά ἐξαρτηθῆ ἐκ τῆς φύσεως τῆς συνδεούσης τοῦτον μετὰ τῆς ἐταιρίας σχέσεως, π.χ. ἐντολῆς, μισθώσεως ἐργασίας, καί θά ῥυθμισθῆ βάσει τῶν ἀντιστοιχῶν διατάξεων

τοῦ τύπου τούτου συμβάσεως.

Συμφωνία περί μή ἀνακλήσεως ἢ μή παραιτήσεως ἕνεκα σπουδαίου λόγου εἶναι ἄκυρος.

4.- Τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τοῦ διαχειριστοῦ ρυθμίζονται κατ'ἀνάλογον ἐφαρμογὴν τῶν περί ἐντολῆς διατάξεων, ἐάν οὗτος εἶναι ἑταῖρος (Α.Κ. 754 § I), τῶν διατάξεων δέ τοῦ ἀντιστοίχου συμβατικοῦ τύπου εἰς πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν, π.χ. διαχειριστοῦ συνδεομένου μετὰ τῆς ἑταιρίας διὰ μισθώσεως ἐργασίας βάσει τῶν διατάξεων περί μισθώσεως ἐργασίας.

Ὁ διαχειριστής ἑταῖρος δέν δικαιούται ἀμοιβῆς, ἐκτός ἐναντίας συμφωνίας (Α.Κ. 754 § 2).

5.- 'Αντιπροσώπευσις ἢ ἐκπροσώπησις τῆς ἑταιρίας.

Ὁ διὰ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως καθορισθεὶς διαχειριστής θεωρεῖται ἐν ἀμφιβολίᾳ ὅτι ἔχει καὶ τὴν πληρεξουσιότητα νά ἀντιπροσωπεύῃ τοὺς λοιποὺς ἑταῖρους ἔναντι τρίτων (Α.Κ. 756) ("Ἀρχὴ παραλληλισμοῦ δικαιώματος διαχειρίσεως καὶ ἐκπροσώπησεως")^I.

Ἡ διὰ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως δοθεῖσα εἰς ἑταῖρον πληρεξουσιότης δύναται νά ἀνακληθῆ ὡς ἡ διαχείρισις (Α.Κ. 752) καί, ἐάν ἐδόθη ἐν συνδυασμῷ πρὸς αὐτήν, ὁμοῦ μετὰ τῆς διαχειρίσεως (Α.Κ. 757).

I) Βλ. W. Schmidt-Rimpler, εἰς Festschrift für Knur σελ. 239 ὑποσ. I3.

Πᾶσα ἑτέρα πληρεξουσιότης δύναται νά ἀνακληθῆ κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις περί ἀνακλήσεως καὶ παύσεως τῆς πληρεξουσιότητος (Α.Κ. 218 ἕως 223).

Δικαιώματα κτηθέντα ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ καὶ ὑποχρεώσεις ἀναληφθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ διὰ λογαριασμόν τῶν λοιπῶν ἐταίρων ὠφελοῦν ἢ ὑποχρεοῦν τούτους κατὰ λόγον τῆς ἐταιρικῆς μερίδος ἐκάστου (Α.Κ. 758 § 2 καὶ 759).

V.- Λύσις καὶ ἐκκαθάρισις τῆς ἐταιρίας

A.- Λύσις τῆς ἐταιρίας

Ἡ σύμβασις ἐταιρίας λύεται κατ' ἀρχὴν κατὰ τοὺς γενικοὺς τρόπους ἄρσεως μῶς συμβατικῆς σχέσεως, π.χ. δι' ἀντιθέτου συμφωνίας, πληρώσεως διαλυτικῆς αἰρέσεως κλπ., προσέτι δέ κατὰ τοὺς ἐξῆς εἰδικοὺς τρόπους:

1.- Αὐτοδικαίως διὰ παρελεύσεως τοῦ ὀρισμένου χρόνου δι' ὃν συνεστήθη ἡ ἐταιρία (Α.Κ. 765).

Ἐάν μετὰ τὴν πάροδον τοῦ ὀρισμένου χρόνου δι' ὃν συνεστήθη ἡ ἐταιρία, συνεχίζεται αὕτη σιωπηρῶς, θεωρεῖται ὅτι παρετάθη ἐπ' ἄοριστον χρόνον (Α.Κ. 769).

2.- Διὰ μονομεροῦς καταγγελίας ὑπὸ τινος ἐταίρου, ἀπευθυνομένης πρὸς ἅπαντας τοὺς λοιποὺς ἐταίρους.

Ἡ καταγγελία δύναται νά γίνῃ μόνον ἕνεκα

σπουδαίου λόγου, αναφερομένου ἐν τῇ καταγγελίᾳ, ἐάν ἡ ἐταιρία εἶναι ὠρισμένης διαρκείας (Α.Κ. 766), ὅποτεδήποτε δέ καί ἄνευ τηρήσεως οἰασθήποτε προθεσμίας ἢ ἐπικλήσεως οἰουδήποτε λόγου ἐάν αὕτη συνεστήθη δι' ἄοριστον χρόνον (Α.Κ. 767) ἢ ἐφ' ὅρου ζωῆς τινος τῶν ἐταίρων (βλ. Α.Κ. 768).

Σπουδαῖος λόγος ὑφίσταται ὅταν δέν δύναται βᾶσει τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν νά ἀπαιτηθῇ ἀπό τόν καταγγέλλοντα ἐταῖρον ἢ συνέχισις τῆς ἐταιρίας. Οὕτω σπουδαῖος λόγος πρός καταγγελίαν τῆς συμβάσεως εἶναι π.χ. ἡ ἐκ προθέσεως ἢ βαρείας ἀμελείας παράβασις οὐσιώδους ὑποχρεώσεως συνεταίρου, ἡ ἔλλειψις ἀποδοτικότητος τῆς ἐταιρίας κλπ.

Συμφωνία, δι' ἧς περιορίζεται τό δικαίωμα τῆς καταγγελίας ἕνεκα σπουδαίου λόγου, π.χ. διά προθεσμίας, διά καθορισμοῦ ὠρισμένων λόγων ὡς σπουδαίων, εἶναι ἄκυρος (Α.Κ. 766 ἐδ. 2).

3.- Ἐάν ὁ σκοπός τῆς ἐταιρίας ἐπραγματοποιήθη ἢ κατέστη καταφανῶς, ὀλοσχερῶς καί ὀριστικῶς ἀνέφικτος (βλ. Α.Κ. 772).

4.- Διά τοῦ θανάτου ἐνός ἐταίρου, ἐφ' ὅσον δέν ἔχει συμφωνηθῆ ὅτι ἡ ἐταιρία θά ἐξακολουθήσῃ καί μετὰ τόν θάνατον ἐταίρου εἴτε μεταξύ τῶν λοιπῶν ἐταίρων, εἴτε μεταξύ τούτων καί τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποθανόντος ("ῥήτρα διαδοχῆς" κατὰ τόν BSSER). Οὗτοι ὑπαισέρχονται ἀτομικῶς δυνάμει καθολικῆς διαδοχῆς εἰς τήν ἐταιρικὴν σχέσιν. Ἡ συμφωνία αὕτη ἰσχύει καί ἐάν ὁ ἀποθανών ἐταῖρος κατέλιπεν ἀνηλίκους κλη-

ρονόμους (Α.Κ. 773, βλ. και Α.Κ. 774 περί τῆς ὑποχρέωσης τοῦ κληρονόμου νά γνωστοποιήσῃ ἄνευ ὑπαίτιου καθυστερήσεως τόν θάνατον εἰς τοὺς συνεταίρους και περί συνεχίσεως τῆς διαχειρίσεως και μετά τόν θάνατον).

Ἡ συνέχισις τῆς ἐταιρίας μεταξύ τῶν λοιπῶν ἐταίρων προϋποθέτει ὅτι οὗτοι εἶναι τοῦλάχιστον δύο.

Τά αὐτά ἰσχύουν και ἐπί ἀποπερατώσεως τῆς ἐκκαθαρίσεως νομικοῦ προσώπου, ἐταίρου μιᾶς ἀστικῆς ἐταιρίας και κηρύξεως ἐταίρου εἰς ἀφάνειαν. Ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐταιρία λύεται ἅμα τῇ δημοσιεύσει τῆς κηρυττούσεως τὴν ἀφάνειαν ἀποφάσεως, διότι ἔκτοτε ἰσχύει αὕτη ἔναντι τρίτων, τουτέστι τῆς ἐταιρίας (βλ. Α.Κ. 47).

Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἐταιρία λογίζεται ὑφισταμένη μέχρι τοῦ χρόνου καθ'ὃν οἱ λοιποὶ ἐταῖροι θά λάβουν γνῶσιν τῆς δημοσιεύσεως τῆς κηρυττούσεως τὴν ἀφάνειαν τελεσιδίκου ἀποφάσεως (βλ. Α.Κ. 774 ἐδ. 3).

Ἡ τυχόν ὑπάρχουσα ὅμως "ρήτρα διαδοχῆς" θά ἰσχύῃ ὑπὲρ τῶν κληρονόμων τοῦ ἀφάντου ἐταίρου κατά τόν καθορισθέντα ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως χρόνον ἐνάρξεως τῆς ἀφανείας (βλ. Α.Κ. 48 § 2).

Ἡ ρήτρα περί συνεχίσεως τῆς ἐταιρίας μεταξύ τῶν ἐπιζώντων ἔχει τὴν ἔννοϊαν αὐτοδικαίου ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῆς ἐταιρίας τῶν κληρονόμων τοῦ ἀποθανόντος εὐθύς ἅμα τῷ θανάτῳ του και συνεπῶς θά ἰσχύουν

ἀναλόγως τὰ ἐκτεθέντα ἀνωτέρω περί τῶν συνεπειῶν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἑταίρου.

5.- Διά τῆς δικαστικῆς ἢ νομίμου ἀπαγορεύσεως ἑνός τῶν ἑταίρων ἢ τῆς κηρύξεως αὐτοῦ εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως, ἐκτός ἐάν συνεφωνήθη νά συνεχίζεται εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἑταιρία μεταξὺ τῶν λοιπῶν ἑταίρων (Α.Κ. 775).

6.- Δι' ἐνώσεως τῶν ἑταιρικῶν μεριδίων εἰς χεῖρας ἑνός ἑταίρου.

B.- Ἐγκαθάρισις τῆς ἑταιρίας

Μετά τὴν ἐμφάνισιν λόγου λύσεως τῆς ἑταιρίας ἐπακολουθεῖ συνήθως τὸ στάδιον τῆς ἐγκαθαρίσεως, καθ' ὃ ἐξοφλοῦνται κατὰ πρῶτον τὰ κοινὰ χρέη τῶν ἑταίρων πρὸς τρίτους, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως ἀπορρέοντα καὶ ἔναντι ἀλλήλων ὑφιστάμενα καὶ κατόπιν ἀποδίδονται αἱ εἰσφοραὶ τῶν ἑταίρων. Διάφορος συμφωνία ὡς π.χ. ἄμεσος διανομὴ τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας, περιλαμβανομένων ἀπαιτήσεων καὶ χρεῶν, μεταξὺ τῶν ἑταίρων δέν ἀποκλείεται.

Ἐάν ἡ εἰσφορὰ ἑταίρου συνίσταται εἰς ἐργασίαν ἢ χρῆσιν πράγματος, δέν ἀποδίδεται μὲν οὔτε ἡ πρώτη, οὔτε ἡ δευτέρα, ἀποδίδεται ὅμως αὐτούσιον τὸ κατὰ χρῆσιν εἰσενεχθέν πρᾶγμα (Α.Κ. 779).

Ἐάν ἡ εἰσφορὰ συνίσταται εἰς χρηματικόν ποσόν, ἀποδίδεται τοῦτο. Διὰ πᾶσαν ἄλλην εἰσφορὰν καταβάλλεται ἡ κατὰ τὸν χρόνον αὐτῆς ἀξία τοῦ εἰσενεχθέντος (Α.Κ. 780).

Ἐάν τά εὐρισκόμενα εἰς χεῖρας τοῦ διαχειριστοῦ κατά τόν χρόνον διαλύσεως τῆς ἐταιρίας χρηματικά μέσα δέν ἐπαρκοῦν πρός ἐξόφλησιν τῶν ἐταιρικῶν χρεῶν καί ἀπόδοσιν τῶν εἰς χρῆμα ἀποτιμητῶν εἰσφορῶν, μετατρέπεται εἰς χρῆμα ἡ ἐταιρική περιουσία (Α.Κ. 781), τουτέστιν αἱ καταστάσαι κοιναί εἰς πάντας τούς ἐταίρους εἰσφοραί καί ἀπαιτήσεις τῶν ἐταίρων κατά τρίτων, ὡς καί πράγματα κτηθέντα ὑπό τοῦ διαχειριστοῦ ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύσει τῆς ἐταιρίας, καταστᾶντα ὡσαύτως κοινά πάντων τῶν ἐταίρων κατά λόγον τῆς ἐταιρικής μερίδος ἐκάστου (βλ. Α.Κ. 758).

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ διά τῆς ἐταιρικής περιουσίας δέν ἐννοεῖ περιουσίαν ἀνήκουσαν εἰς τήν ἐταιρίαν, ἐάν αὕτη δέν ἔχη νομικήν προσωπικότητα, ἀλλά περιουσίαν ἐξυπηρετοῦσαν τήν ἐταιρίαν καί χρησιμεύουσαν πρός πραγμάτων τοῦ ἐταιρικοῦ σκοποῦ.

Ἐάν ἡ ἐταιρική περιουσία, ὡς προσδιωρίσθη ἀνωτέρω, δέν ἀρκεῖ πρός ἐξόφλησιν τῶν χρεῶν καί ἀπόδοσιν τῶν εἰσφορῶν, εὐθύνονται οἱ ἐταῖροι διά τό ἐλλεῖπον κατά λόγον τῆς συμμετοχῆς των εἰς τās ζημίας (Α.Κ. 783).

Ἐάν ἐξοφληθοῦν τά χρέη, ἀποδοθοῦν αἱ εἰσφοραί καί ἀπομείνῃ ὑπόλοιπόν τι ἐκ τῆς ἐταιρικής περιουσίας, τοῦτο, καλούμενον προῖόν τῆς ἐκκαθαρίσεως, διανέμεται εἰς τούς ἐταίρους κατά λόγον τῆς μερίδος συμμετοχῆς ἐκάστου εἰς τά κέρδη (Α.Κ. 782).

Διά τήν ἀπρόσκοπτον διεξαγωγήν τῆς ἐκκαθαρί-

σεως θεωρείται πλασματικῶς ἡ ἔταιρία ὑφισταμένη καί μετὰ τήν λύσιν αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ὅμως ἀπαιτεῖται τοῦτο διὰ τὰς ἀνάγκας καί πρὸς τόν σκοπόν τῆς ἐκκαθαρίσεως (Α.Κ. 777). Πρὸς τοῦτο συνεχίζονται αἱ ἐκκρεμεῖς δικαιοπραξίαι καί δύνανται νά συνάπτονται νέαι. Ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἐκκαθαρίσεως ἐπιφέρει καί τό ὀριστικόν πέρασ τῆς ἔταιρίας.

Ἡ ἐκκαθάρισις τῆς ἔταιρίας διενεργεῖται ὑπό τῶν ἐκκαθαριστῶν, διότι ἀπό τῆς λύσεως αὐτῆς παύει ἡ ἐξουσία τῶν διαχειριστῶν ἐταίρων (Α.Κ. 777 ἐδ.2). Μόνον κατ' ἐξαιρέσιν καί ὑπό τούς ὅρους τοῦ νόμου ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη ἡ ἐξουσία διαχειρίσεως ὑπέρ τοῦ διαχειριστοῦ ἐταίρου, ἐφ' ὅσον οὗτος ἄνευ ὑπαιτιότητος ἀγνοεῖ τήν λύσιν τῆς ἔταιρίας (βλ. Α.Κ. 776)

Ἡ ἐκκαθάρισις ἐνεργεῖται ἀπό κοινοῦ ὑπό πάντων τῶν ἐταίρων ἢ ὑπό ἐκκαθαριστοῦ διορισθέντος δι' ὁμοφώνου ἀποφάσεως πάντων, ἐάν δέν συνεφωνήθη ἄλλο τι (Α.Κ. 778).

VI.- Κτῆσις νομικῆς προσωπικότητος ὑπό ἀστικῆς ἔταιρίας.

Ἡ ὑπό τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ῥυθμιζομένη ἔταιρία, καλουμένη ἀστική ἔταιρία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ὑπό τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου προβλεπομένας καί ῥυθμιζομένας (ἐμπορικᾶς) ἔταιρίας δέν κέκτηται νομικήν προσωπικότητα, συνεπῶς αὐτή αὕτη δέν δύναται νά εἶναι ὑποκείμενον δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων. Οὐχ ἦττον ἐάν ἡ ἀστική ἔταιρία ἐπιδιώκη οἰκονομικόν σκοπόν, δύναται νά ἀποκτήσῃ νομικήν προσωπικό-

τητα κατόπιν τηρήσεως τῶν διὰ τὰς ὁμορρύθμους ἐμπο-
ρικᾶς ἐταιρίας τασσομένων ἐν τῇ νόμῳ ὄρων δημοσιό-
τητος (Α.Κ. 784).

Ἡ ἐταιρία αὕτη θά ρυθμίζεται βάσει τῶν περί
ἐταιρίας διατάξεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἀποκλειο-
μένων μόνον ἐκείνων αἱ ὁποῖαι προϋποθέτουν ἔλλειψιν
νομικῆς προσωπικότητος. Αὐταὶ θά πρέπει νά προσαρ-
μοσθοῦν εἰς τήν ἰδιότητα τῆς ἐταιρίας ὡς νομικοῦ
προσώπου, λαμβανομένων πρὸς τοῦτο ὑπ' ὄψιν ἐπικουρι-
κῶς τῶν περί νομικῶν προσώπων διατάξεων.

Οὕτως ἡ κατ' ἄρθρον 756 Α.Κ. ἀντιπροσώπευσις
τῶν λοιπῶν ἐταίρων ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ἐκπροσωπή-
σεως τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρίας. Τοῦτο θά
καθίσταται ὑποκείμενον δικαιωμάτων καὶ ὑποχρεώσεων,
οἱ δέ διαχειρισταὶ ἀποτελοῦν τὰ ὄργανα αὐτοῦ.

Αἱ εἰσφοραὶ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ ἐπ' ὀ-
νόματι τῆς ἐταιρίας κτώμενα (βλ. Α.Κ. 758) περιέρ-
χονται εἰς τό νομικόν πρόσωπον αὐτῆς.

Αἱ ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἢ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως
τῆς ἐταιρίας ὑποχρεώσεις βαρύνουν πρωτίστως τό νο-
μικόν πρόσωπον τῆς ἐταιρίας. Δευτερευόντως ὅμως καὶ
ἐπιβοηθητικῶς εὐθύνονται καὶ οἱ ἐταῖροι κατὰ λόγον
τῆς ἐταιρικῆς μερίδος ἐκάστου, συμφώνως πρὸς τό ἄρ-
θρον 759 Α.Κ. Τοῦτο δέν εἶναι ἀσυμβίβαστον, καθ' ἐ-
αυτό, πρὸς τήν ἰδιότητα τῆς ἀστικῆς ἐταιρίας ὡς νο-
μικοῦ προσώπου, ὡς συνδυάζεται κάλλιστα βάσει ῥητῶν
διατάξεων ἢ εἰς ὀλόκληρον ἢ παράλληλος εὐθύνη ἐτέ-
ρων δι' ὀφειλὴν τοῦ κυρίως ὀφειλέτου φυσικοῦ ἢ νομι-

κοῦ προσώπου (π.χ. Α.Κ. 479, ὁμόρρυθμος ἑταῖρος).

Αὕτη αὕτη ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 784 Α.Κ. τεθεῖσα πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐμπροσώπησεως καὶ τῶν συναλλαγῶν ὑπὸ καὶ μετ' ἀστικῶν ἑταιριῶν, δέν δύναται νά θεωρηθῆ ὅτι ἀποκλείει σιωπηρῶς τήν ἐφαρμογήν τοῦ ἄρθρου 759 Α.Κ. ἐπὶ νομικοῦ προσώπου ἀστικῆς ἑταιρίας. Ἐάν ἦτο τοιαύτη ἡ πρόθεσις τοῦ νομοθέτου, θά διετυποῦτο ῥητῶς λόγῳ τῆς μεγάλης σημασίας τῆς εὐθύνης διὰ τὰς συναλλαγάς, ἰδίᾳ πρὸς προστασίαν τῶν τρίτων.

Ἡ εὐθύνη αὕτη τῶν ἑταίρων ὑφίσταται μέν κατ' ἀρχήν ἐκ παραλλήλου πρὸς τήν εὐθύνην τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἑταιρίας, δύναται ὅμως βάσει τῆς καλῆς πίστεως καὶ τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν (πρβλ. Α.Κ. 288), λαμβανομένης ὑπ' ὄφιν τῆς ἀπαγορεύσεως καταχρήσεως δικαιώματος (Α.Κ. 281), νά ἀξιοποιηθῆ, ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ῥητῶς ἢ δέν συνάγεται ἐρμηνευτικῶς (Α.Κ. 173, 200) εἰς ὀλόκληρον εὐθύνην τῆς ἑταιρίας καὶ τῶν ἑταίρων, μόνον ἐάν καὶ καθ' ἣν ἕκτασιν ἡ καταδικασθεῖσα ἑταιρία ἀδυνατῆ ἢ ἀρνήται νά καταβάλῃ τήν ὀφειλὴν τῆς.

Ζήτημα διαθέσεως τοῦ μεριδίου ἐπὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων δέν τίθεται, ἐφ' ὅσον δέν ὑφίσταται καὶ τοιοῦτο μερίδιον. Ἰσχύουν ὅμως τὰ ἐκτεθέντα ἀνωτέρω περί ἀπαγορεύσεως μεταβιβάσεως τῆς ἑταιρικῆς ἰδιότητος καὶ αἰτήσεως διανομῆς τῆς ἑταιρικῆς περιουσίας πρὸ τοῦ πέρατος τῆς ἐκκαθαρίσεως (βλ. Α.Κ. 761).

Κατά ρητήν διάταξιν, ἡ ἔταιρία διατηρεῖ τὴν νομικὴ προσωπικότητά της μέχρι πέρατος τῆς ἐκκαθάρισεως καὶ διὰ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς (Α.Κ. 784 ἐδ. 2).

Κατά τὴν ἐκκαθάρισιν ἐξοφλοῦνται τὰ χρέη τῆς ἔταιρίας πρὸς τρίτους καὶ ἔναντι τῶν ἐταίρων καὶ κατόπιν ἀποδίδονται αἱ εἰσφοραὶ (πρβλ. Α.Κ. 780 § 1).

Ἡ μετατροπὴ τῆς ἔταιρικῆς περιουσίας εἰς χρῆμα πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ἔταιρικῶν χρεῶν καὶ ἀποδοσιν τῶν εἰσφορῶν δέν θά γίνῃ κατὰ τὰς περί πωλήσεως κοινοῦ πράγματος διατάξεις (ἄλλως Α.Κ. 781 ἐδ. 2 διὰ τὴν μή κειτημένην νομικὴν προσωπικότητα ἔταιριαν), ἀλλὰ δι' ἐκποιήσεως αὐτῶν, πραγματοποιουμένης ὑπὸ τῶν ἐκκαθαριστῶν κατὰ τὸν πλέον συμφέροντα εἰς τοὺς ἐταίρους τρόπον.

VII.- Ἐνώσεις προσώπων

Ἐπὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1975 (ἄρθρ. 12) ὁρίζεται ὅτι "οἱ Ἕλληνες ἔχουν τὸ δικαίωμα ὅπως συνιστοῦν ἐνώσεις καὶ σωματεῖα μὴ κερδοσκοπικοῦ σκοποῦ". Περαιτέρω ὁρίζεται ὅτι "τὸ σωματεῖον δέν δύναται νὰ διαλυθῇ ἔνεκα παραβάσεως τοῦ νόμου ἢ οὐσιώδους διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ του, εἰμὴ μόνον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως" (§ 2) καὶ ὅτι αἱ διατάξεις τῆς παραγράφου ταύτης "ἐφαρμόζονται ἀναλόγως καὶ ἐπὶ ἐνώσεων προσώπων μὴ συνιστωσῶν σωματεῖον".

Περὶ τῶν ἐνώσεων τούτων προσώπων πρὸς ἐπιδίωξιν σκοποῦ μὴ κερδοσκοπικοῦ, αἱ ὁποῖαι δέν ἀποτελοῦν σωματεῖον, ὁρίζει ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ

(άρθρ. 107), ότι ισχύουν αί περί εταιρείας διατάξεις, ἐφ' ὅσον δέμ ὀρίζεται ἄλλο τι. Ἐντεῦθεν ὁμως δέν συνάγεται ὅτι αἱ ἐνώσεις αὐται προσώπων ἀποτελοῦν ἐταιρείας. Ὡς ἔνωσις προσώπων, τήν ὁποῖαν ἀναφέρουν τό Σύνταγμα καί ὁ Ἀστικός Κώδιξ, δύναται νά χαρακτηρισθῆ μία ἔνωσις γνωστοῦ ἢ ἀγνώστου ἀριθμοῦ προσώπων, ἐνουμένων μεταξύ των κατά τρόπον ὁπωσδήποτε μόνιμον εἰς ὠργανωμένην δραστηριότητα πρὸς προβολήν ζητημάτων κοινοῦ ἐνδιαφέροντος ἢ ἐπιβίωξιν κοινῶν μή κερδοσκοπικῶν σκοπῶν.

Ἡ ἔνωσις αὕτη προσώπων διαφέρει ἀπό κάθε ἄλλην ἐρρυθμισμένην ἔνωσιν προσώπων ἐν τοῦ ὅτι δέν παρουσιάζει τά χαρακτηριστικά γνωρίσματα ἄλλου ὑφισταμένου κατά νόμον τύπου ἐνώσεως προσώπων. Συνεπῶς ἐάν συγκεκριμένη ἔνωσις προσώπων δύναται νά ὑπαχθῆ εἰς οἰονδήποτε ἐρρυθμισμένον τύπον ἐταιρικῆς ἢ σωματειακῆς ἐνώσεως προσώπων, αὕτη δέν θά χαρακτηρισθῆ ὡς ἡ ὑπό τοῦ Συντάγματος καί τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος προβλεπομένη ἔνωσις προσώπων.

Ἡ ἔνωσις προσώπων τοῦ άρθρου 12 τοῦ Συντάγματος εἶναι μία μή ἐρρυθμισμένη ἔνωσις προσώπων ἄνευ νομικῆς προσωπικότητος. Αὕτη δύναται νά διαλυθῆ διά δικαστικῆς ἀποφάσεως ἔνεκα παραβάσεως οἰονδήποτε νόμου, εἴτε ἀφορῶντος εἰδικῶς εἰς ταύτην, εἴτε γενικῆς ἰσχύος, ἢ οὐσιώδους διατάξεως τοῦ καταστατικοῦ της.

§ 14.- Κοινωνία

I.- Όρισμός - σύστασις - μερίδια

Κοινωνία ύφίσταται όταν ἔν δικαίωμα ἀνήκη εἰς πλείονας ἀπό κοινουῦ κατ' ἰδανικά μέρη (πρβλ. Α.Κ. 785).

Τό σπουδαιότερον δικαίωμα, ὡς πρὸς τό ὁποῖον δύναται νά ὑπάρξη κοινωνία, εἶναι τό τῆς κυριότητος ἐπί πράγματος. Κοινωνία ὅμως δύναται νά συσταθῆ καί ἐπί ἐπικαρπίας, ἐνεχύρου, ἐπί δικαιώματος εὐρεσιτεχνίας κλπ. καί κατ' ἐξαίρεσιν ἐπί ἐνοχικῶν δικαιωμάτων, π.χ. ἐπί μισθώσεως.

Ἡ κοινωνία δύναται νά προέλθῃ ἐκ συμβάσεως, π.χ. πωλήσεως, δωρεᾶς, ἢ ἐκ τοῦ νόμου, π.χ. Α.Κ. 1059, 1080, 1093.

Τό κοινόν δικαίωμα δύναται νά ἀσκηθῆ εἴτε ἀπό κοινουῦ ὑφ' ὅλων τῶν κοινωνῶν, π.χ. νά διατεθῆ (Α.Κ. 793 ἐδ. β), εἴτε παρ' ἑνός ἐκάστου, κατὰ τοιοῦτον ὅμως τρόπον ὥστε νά μή παρεμποδίζεται ἡ ταυτόχρονος ἀσκήσις τούτου κατὰ τόν αὐτόν τρόπον παρ' ἑνός ἐκάστου τῶν ἐτέρων κοινωνῶν. Μία τοιαύτη ὅμως ταυτόχρονος ἀσκήσις τοῦ περιεχομένου τοῦ κοινουῦ δικαιώματος ὑφ' ἀπάντων τῶν κοινωνῶν εἶναι δυνατή εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ἐάν ἀσκηθῆται τοῦτο παρ' ἑκάστου κοινουῦ μόνον ἐν μέρει. Τό μέρος τοῦτο τοῦ ὅλου κοινουῦ δικαιώματος, τό ὁποῖον εἶναι ἀρμόδιος ν' ἀσκήσῃ ἕκαστος κοινωνός καί κατὰ τό ὁποῖον συνεπῶς οὗτος συμμετέχει ἰδανικῶς ἢ νοερῶς εἰς τό

ὅλον κοινόν δικαίωμα, ὀνομάζεται μερίδιον ἢ μερίς ἢ μέρος καί ἐκφράζεται συνήθως εἰς ἓν ἀριθμητικόν ποσοστόν (πρβλ. LARENZ), ἀποτελοῦν τό μέγεθος τῆς μερίδος.

Τά μερίδια τῶν κοινωνῶν καθορίζονται ὑπό τῆς ἐννόμου σχέσεως, ἐξ ἧς προέκυψεν ἡ κοινωνία. Ἐν ἀμφιβολίᾳ τά μερίδια ("μέρη") λογίζονται ἴσα (Α.Κ. 785).

II.- Δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις κοινωνῶν

Τά δικαιώματα καί αἱ ὑποχρεώσεις τῶν κοινωνῶν ἔναντι ἀλλήλων καί αἱ ἐξουσίαι, τὰς ὁποίας ἐνέχει τό μερίδιον ἐκάστου, καθορίζονται κατ' ἀρχήν ὑπό τῆς ἐννόμου σχέσεως, ἐκ τῆς ὁποίας προῆλθεν ἡ κοινωνία.

Βάσει τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος οἱ κοινωνοί ἔχουν τά ἐξῆς δικαιώματα καί ὑποχρεώσεις:

1.- Δικαιώματα τῶν κοινωνῶν

α) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται νά λάβῃ μέρος ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ "ἀντικειμένου" εἰς ὃ ἀφορᾷ τό κοινόν δικαίωμα, ἀνάλογον πρὸς τό μέγεθος τῆς μερίδος του (Α.Κ. 786). Πρὸς τοῦτο ἔχει οὗτος ἀπαίτησιν κατὰ τῶν λοιπῶν κοινωνῶν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ κοινωνός ἐνέχεται διὰ τά ἔξοδα συντηρήσεως κλπ. τοῦ κοινοῦ (Α.Κ. 794), τό δικαίωμά του ἐπὶ τῶν καρπῶν ἀσκεῖται ἐπὶ τοῦ καθαροῦ προϊδόντος αὐτῶν μετ' ἀφαίρεσιν τῶν δαπανῶν. Ὡς ἐκ τούτου οἱ καρποί, ἀποχωριζόμενοι, ἀνήκουν κατ' ἀρχήν

είς τήν κυριότητα ἀπάντων τῶν κοινωνῶν ὁμοῦ, οἱ δέ πολιτικοί καρποί, π.χ. μισθώματα, δύνανται νά ἀπαιτηθοῦν, ἐλλείψει διαφόρου ῥυθμίσεως, ἀπό ἅπαντας τοῦς κοινωνοῦς ὁμοῦ. Μετά τήν κάλυψιν τῶν ἐξόδων συντηρήσεως κλπ. τοῦ κοινοῦ χωρεῖ ἡ διανομή τῶν καρπῶν μεταξύ τῶν κοινωνῶν κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τῆς μερίδος ἐκάστου.

β) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν ἔχει δικαίωμα χρήσεως τοῦ "ἀντικειμένου" εἰς ὃ ἀφορᾷ τό κοινόν δικαίωμα καί παρά τήν ἐναντίωσιν τῶν συγκοινωνῶν του, ἀρκεῖ ἡ ὑπ' αὐτοῦ χρήσις νά μή παρακωλύῃ τήν σύγχρησιν ὑπό τῶν λοιπῶν (Α.Κ. 787). Τά ὅρια καί αἱ συνθήκαι τῆς χρήσεως ἐκάστου θά καθορίζωνται βάσει τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν (Α.Κ. 288, 281).

Τό δικαίωμα ἐκάστου κοινοῦ ἐπί τῶν ὠφελιμάτων (καρπῶν καί χρήσεως) τοῦ "ἀντικειμένου", εἰς ὃ ἀφορᾷ τό κοινόν δικαίωμα, δέν δύναται νά μειωθῇ ἄνευ συναινέσεώς του (Α.Κ. 792 § 2).

γ) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται νά διαθέσῃ αὐτοτελῶς τό μερίδιόν του. Διά τήν διάθεσιν ὅμως τοῦ ὅλου κοινοῦ δικαιώματος ἀπαιτεῖται ἡ σύμπραξις πάντων τῶν κοινωνῶν (Α.Κ. 793).

δ) Οἱ κοινοί ἔχουν ὑπό τοῦς ὅρους τοῦ νόμου δικαίωμα συμμετοχῆς εἰς τήν διοίκησιν τοῦ κοινοῦ (βλ. κατωτέρω ὑπό III).

ε) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται, ἐπικει-

μένου ἀντικειμενικῶς κινδύνου, νά λάβη τά ἀπαιτούμενα μέτρα πρὸς συντήρησιν τοῦ κοινοῦ, ἔστω καί ἄνευ συναίνεσεως τῶν λοιπῶν (Α.Κ. 788 § 2).

στ) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, νά ἀπαιτήσῃ τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας καί τὴν διανομὴν τοῦ κοινοῦ (βλ. κατωτ. ὑπὸ IV).

ζ) Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ κατὰ τὴν δικαστικὴν διανομὴν τοῦ κοινοῦ ἵνα αἱ ἀξιώσεις αὐτοῦ κατὰ τῶν ἄλλων κοινωνῶν ἐκ τῆς κοινωνίας, π.λ. ἐκ δαπανῶν γενομένων διὰ τὸ κοινὸν δικαίωμα, πληρωθοῦν ἐκ τοῦ μέρους τοῦ περιερχομένου διὰ τῆς διανομῆς εἰς ἕκαστον ὀφειλέτην συγκοινωνόν (Α.Κ. 802).

2.- Ὑποχρεώσεις τῶν κοινωνῶν

Ἐκαστος τῶν κοινωνῶν ὑποχρεοῦται ἔναντι τῶν λοιπῶν ἐκ τῆς σχέσεως τῆς κοινωνίας νά συμμετέχῃ κατ'ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους τῆς μερίδος του εἰς τὰ βάρη τοῦ κοινοῦ δικαιώματος καί εἰς τὰς δαπάνας συντηρήσεως, διοικήσεως καί χρησιμοποίησεως αὐτοῦ (Α.Κ. 794).

Ἡ εὐθύνη ὅμως ἐκάστου τῶν κοινωνῶν ἔναντι τῶν τρίτων (δηλ. τῶν μὴ κοινωνῶν) προσδιορίζεται ἐκ τῆς φύσεως τῆς συγκεκριμένης ὑποχρεώσεως.

III.- Διοίησις τοῦ κοινοῦ

Ὡς διοίησις τοῦ κοινοῦ νοεῖται πᾶν μέτρον, νομικόν ἢ πραγματικόν, ὅπερ λαμβάνεται συμ-

φώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ κοινοῦ δικαιώματος πρὸς ἐνάσκησιν αὐτοῦ. Εἰς ταύτην περιλαμβάνεται π.χ. ἡ ἀξιοποίησις καὶ προστασία τοῦ ἀντικειμένου εἰς ὃ ἀφορᾷ τὸ κοινὸν δικαίωμα.

Ἐφ' ὅσον δὲν ὀρίζεται ἄλλως, ἡ διοίκησις τοῦ κοινοῦ ἀνήκει εἰς πάντας ὁμοῦ τοὺς κοινωνοὺς ἀποφαινομένους ὁμοφώνως καὶ ἐνεργοῦντας ἀπὸ κοινοῦ, ἐλλείπει διαφόρου συμφωνίας ἢ διατάξεως.

Εἰδικῶς ὅμως ὁ ἀρμόζων τρόπος τακτικῆς διοικήσεως καὶ ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἀντικειμένου, εἰς ὃ ἀφορᾷ τὸ κοινὸν δικαίωμα, δύναται νὰ καθορισθῇ δι' ἀποφάσεως τῶν κοινωνῶν λαμβανομένης κατ' ἀπόλυτον πλειοψηφίαν τοῦ μεγέθους τοῦ συνόλου τῶν μερίδων (Α.Κ. 789). Συνεπῶς ἐπὶ δύο κοινωνῶν μέ ἴσας μὲν μερίδας ἀπαιτεῖται ὁμοφωνία τούτων, μέ ἀνίσους δὲ ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη τοῦ ἔχοντος πλεόν τοῦ ἡμίσεος. Θά πρέπει ὅμως νὰ ἀκουσθῇ καὶ ὁ μειοψηφῶν κοινωνός (βλ. Α.Κ. 281, 288).

Ἐφ' ὅσον ἡ διοίκησις καὶ χρησιμοποίησις τοῦ κοινοῦ δὲν καθωρίσθη ὑπὸ τῶν κοινωνῶν ὁμοφώνως ἢ κατὰ πλειοψηφίαν (ἀναλόγως τοῦ ἰσχύοντος ἐκάστοτε τρόπου διοικήσεως), ἕκαστος τῶν κοινωνῶν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ δι' ἀγωγῆς ἐγειρομένης καθ' ὅλων τῶν λοιπῶν κοινωνῶν ὅπως καθορισθῇ αὕτη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου κατὰ τὸν περισσότερον πρόσφορον καὶ συμφέροντα εἰς πάντας τοὺς κοινωνοὺς τρόπον (Α.Κ. 790).

Ἡ διάκρισις μεταξὺ διοικήσεως καὶ χρησιμο-

ποιήσεως εἶναι δυσχερής. Ὡς κριτήριον δύναται νά χρησιμεύσῃ ἡ διαπίστωσις ἐάν εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν τό ἱκανοποιούμενον συμφέρον εἶναι ἀπάντων τῶν κοινωνῶν (διοικήσις) ἢ τό ἀτομικόν ἐκάστου τούτων (χρησιμοποίησις) (ENNECCERUS - LEHMANN).

Ἡ ἀπόφασις τῶν κοινωνῶν ἢ τοῦ δικαστηρίου περί διοικήσεως τοῦ κοινοῦ ἰσχύει ὑπέρ καί κατά τῶν εἰδικῶν διαδόχων αὐτῶν (Α.Κ. 791). Προκειμένου ὅμως περί κοινοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἀπαιτεῖται συμβολαιογραφικόν ἔγγραφον διά τήν ἐν λόγῳ ἀπόφασιν καί μεταγραφή ταύτης ὡς καί μεταγραφή τῆς σχετικῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως (Α.Κ. III5).

Εἰδικώτερον διά τήν διενέργειαν οὐσιώδους μεταβολῆς τοῦ κοινοῦ ἀντικειμένου ἢ δυσαναλόγως δαπανηρᾶς προσθήκης εἰς τοῦτο ἀπαιτεῖται ὁμόφωνος ἀπόφασις πάντων τῶν κοινωνῶν (βλ. Α.Κ. 792 ἢ I). Δέν χωρεῖ ὅθεν διά ταύτην ἀπόφασιν τῶν κοινωνῶν λαμβανομένη κατά πλειοψηφίαν ἢ δικαστική τοιαύτη.

IV.- Λύσις τῆς κοινωνίας καί διανομή τοῦ κοινοῦ

Ἡ λύσις τῆς κοινωνίας καί ἡ διανομή τοῦ κοινοῦ δύναται ἐν πρώτοις νά ἀποφασισθῇ οἰκειοθελῶς ὑφ' ἀπάντων τῶν κοινωνῶν, οἱ ὅποιοι δέον ὅπως καταρτίσουν μεταξύ των μίαν ἐνοχικήν ἀμφοτεροβαρῆ σύμβασιν διανομῆς τοῦ κοινοῦ. Προκειμένου περί κοινοῦ ἐμπραγμάτου δικαιώματος ἐπὶ ἀκινήτου δέον ὅπως ἡ περί διανομῆς σύμβασις καταρτισθῇ διά συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου καί τοῦτο μεταγραφῇ.

Ἐν μὴ ἐπιτεύξει συμφωνίας περί λύσεως τῆς κοινωνίας ἕκαστος κοινωνός ἔχει τὸ αὐτοτελές ἐνοχικόν δικαίωμα κατὰ τῶν λοιπῶν συγκοινωνῶν του ὅπως ἀπαιτήση παρ' αὐτῶν, κατ' ἀρχὴν κατὰ πάντα χρόνον (πρβλ. ὅμως Α.Κ. 288, 281), ἢ ἔνεκα σπουδαίου λόγου τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας (βλ. Α.Κ. 795, 796, 797).

Ἡ λύσις τῆς κοινωνίας δύναται διὰ συμφωνίας ἀπάντων τῶν κοινωνῶν νὰ ἀποκλεισθῇ διὰ χρονικόν διάστημα μέχρι δέκα ἐτῶν (Α.Κ. 795 § 2). Ἡ ἀπαίτησις ἐτέρωθεν ἑκάστου κοινωνοῦ κατὰ τῶν συγκοινωνῶν του ὅπως συναινέσουν εἰς τὴν λύσιν τῆς κοινωνίας δέν ὑπόκειται εἰς παραγραφὴν (Α.Κ. 805).

Ἐάν δέν συμφωνοῦν πάντες οἱ κοινωνοὶ περί τοῦ τρόπου διανομῆς τοῦ κοινοῦ, ἕκαστος τούτων δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ δικαστικὴν διανομὴν αὐτοῦ (Α.Κ. 799) δι' ἀγωγῆς ἀπευθυνομένης κατὰ πάντων τῶν λοιπῶν κοινωνῶν.

Ἡ διανομὴ γίνεται, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, εἴτε αὐτουσίως εἴτε διὰ πλειστηριασμοῦ τοῦ ἀντικειμένου εἰς ὃ ἀφορᾷ τὸ κοινόν δικαίωμα καὶ διανομῆς τοῦ ἐκπλειστηριάσματος (Α.Κ. 800, 801, 804 καὶ ἔρτυρα 472 ἕως 494 τοῦ Γ. Γ. ολ. Δικ.).

Ἐμπράγματα δικαιώματα τρίτων ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου, εἰς ὃ ἀφορᾷ τὸ κοινόν δικαίωμα, δέν παραβλάπτονται ἐκ τῆς διανομῆς τούτου (Α.Κ. 803).

§ 15.- Δάνειον

Ἡ σύμβασις δανείου εἶναι ἡ ἑτεροβαρῆς σύμβασις, καθ' ἣν ὁ εἷς τῶν συμβαλλομένων (δανειστής) μεταβιβάζει εἰς τόν ἕτερον (ὀφειλέτην) τήν κυριότητα ἐπί χρημάτων ἢ ἑτέρων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ὁ δέ ὀφειλέτης ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν νά ἀποδώσῃ ἕτερα πράγματα τῆς αὐτῆς ποσότητος καί ποιότητος (A.K. 806).

Στοιχεῖον τῆς ἐννοίας τοῦ δανείου δέν ἀποτελεῖ τό τοκοφόρον τούτου, τύπος δέ διά τήν σύναψιν τῆς συμβάσεως τοῦ δανείου δέν ἀπαιτεῖται.

Οὕτως ἡ σύμβασις δανείου κατά τόν Ἀστικόν Κώδικα εἶναι μία παραδοτική σύμβασις, ἡ ὁποία δέν ὑφίσταται ἄνευ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος. Ὡς ἐκ τούτου διαφέρει αὕτη τῆς συμβάσεως, δι' ἧς ἀπλῶς ὑπόσχεται τις εἰς ἕτερον τήν παροχάν ὠρισμένου ποσοῦ χρημάτων ἢ ἑτέρων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, οὗτος δέ ὑπόσχεται τήν ἀπόδοσιν τῶν ληφθησομένων. Ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος ἀποτελεῖ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέσεως τοῦ ὑποσχομένου τήν παροχάν δανείου καί συγχρόνως προϋπόθεσιν τῆς ὑποχρέσεως τοῦ ὀφειλέτου πρὸς ἀπόδοσιν τῶν δανεισθέντων.

Ἡ σύμβασις αὕτη, δυναμένη νά κληθῇ ὑποσχετικόν δάνειον, εἶναι μία συναινετική σύμβασις (βλ. τεῦχος Β' § 7 I β). Αὕτη πάλιν διαφέρει τῆς συμφωνίας περί συνάψεως συμβάσεως δανείου, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ προσύμφωνον δανείου. Ἐάν εἰς τήν συγκεκρι-

μένην περίπτωσιν ὑφίσταται ὑποσχετικόν δάνειον ἢ προσύμφωνον δανείου, θά διαπιστωθῆ δι' ἔρμηνείας τῆς συμβάσεως. Αἱ διακρίσεις αὗται ἐλλείπουν, ὅταν γίνῃ δεκτὴ ἢ ἀντίθετος ἄποψις, καθ' ἣν τό δάνειον δέν εἶναι παραδοτική σύμβασις, ἀλλά συναινετική, δημιουργοῦσα διαρκῆ ὑποχρέωσιν τοῦ δανειστοῦ πρὸς κατάλειψιν τοῦ κεφαλαίου εἰς τόν λήπτην τούτου καί ὑποχρέωσιν αὐτοῦ πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ληφθησομένου κεφαλαίου (πρβλ. LARENZ, ESSER).

Ἡ σύμβασις δανείου δύναται νά καταρτισθῆ καί διὰ καταβολῆς τοῦ δανειζομένου οὐχί τοῖς μετρητοῖς, ἀλλ' ἄλλως πως π.χ. διὰ τῆς πιστώσεως τοῦ λογαριασμοῦ τοῦ ὀφειλέτου ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἢ τῆς Τραπεζῆς του.

Ὁ χρόνος ἀποδόσεως τοῦ δανεισθέντος δύναται νά καθορίζεται διὰ τῆς συμβάσεως δανείου ἢ νά συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἐλλείπει τοιούτου καθορισμοῦ δέον ὅπως ἀποδοθῆ τό δανεισθέν μετά παρέλευσιν μηνός ἀπό τῆς καταγγελίας ἐκ μέρους τοῦ δανειστοῦ ἢ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐάν τό δάνειον εἶναι ἄτοκον δικαιοῦται ὁ ὀφειλέτης νά ἀποδώσῃ τό δανεισθέν καί ἄνευ καταγγελίας (Α.Κ. 807), ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ἢ συνάγεται ἄλλο τι. Ὁ δανειστής ὅμως ὀφείλει καί ἐπί ἀτόκου δανείου νά προβῆ εἰς καταγγελίαν.

Ἐάν δανεισθῆ χρηματικόν ποσόν καί ὁ ὀφειλέτης καταστῆ ὑπερήμερος περί τήν ἀπόδοσιν τοῦ δανεισθέντος, ὁ δανειστής δέν δύναται νά ἀπαιτήσῃ ἄλλην ἀποζημίωσιν πλὴν τοῦ νομίμου ἢ συμβατικοῦ τόκου ὑπερημερίας. Ἀντίθετος συμφωνία εἶναι ἄκυρος (Α.Κ.

808).

"Ο ύποσχεθείς τήν παροχήν δανείου" δικαιούται, ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ἄλλως, νά ἀρνηθῆ τήν καταβολήν τοῦ δανεισθησομένου, ἐάν ὁ μέλλων ὀφειλέτης ἢ κατέστη ἀφερέγγυος μετά τήν ὑπόσχεσιν ἢ ἦτο ἀφερέγγυος κατά τήν ὑπόσχεσιν, πλὴν ὅμως ὁ ὑποσχεθείς ἠγνόει τήν ἀφερεγγυότητα ἄνευ ὑπαιτιότητός του (Α.Κ. 809). Ἡ διάταξις αὕτη ἰσχύει τόσον ἐπί ὑποσχετικοῦ δανείου, ὅσον καί ἐπί προσυμφώνου δανείου.

§ 16.- Χρησιδάνειον

Σύμβασις χρησιδανείου εἶναι ἡ σύμβασις, καθ' ἣν ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων (χρήστης) παραχωρεῖ εἰς τόν ἕτερον (χρησάμενον) τήν χρῆσιν πράγματος κινήτου ἢ ἀκινήτου ἄνευ ἀνταλλάγματος, ὁ δέ χρησάμενος ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν ἀποδόσεως τούτου μετά τήν λήξιν τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 810). Τό χρησιδάνειον, κατά ταῦτα, εἶναι ἡ ἄνευ ἀνταλλάγματος παραχώρησις τῆς χρήσεως πράγματος μέ τήν συμφωνίαν μελλοντικῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ.

Τήρησις τύπου διά τήν σύμβασιν χρησιδανείου δέν ἀπαιτεῖται.

Ἡ σύμβασις χρησιδανείου εἶναι κατά τόν Ἀστικόν Κώδικα παραδοτική σύμβασις, καταρτίζεται δηλ. ἅμα τῇ παραδόσει τοῦ πράγματος. Δέν ἀποκλείεται ὅμως καί ἡ σύναψις ἐνός προσυμφώνου χρησιδανείου ἢ ἐνός ὑποσχετικοῦ χρησιδανείου.

Ὁ χρήστης παραχωρεῖ μόνον τὴν χρῆσιν τοῦ πράγματος. Ἡ λήψις καρπῶν κατ' ἀρχὴν, ἐλλείπει διαφόρου συμφωνίας, ἀποκλείεται.

Ὁ χρήστης ὑποχρεοῦται νὰ ἐπιτρέπη καὶ νὰ μὴ διαταράτῃ τὴν χρῆσιν τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ χρησαμένου καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς συμβάσεως.

Ὁ χρήστης εὐθύνεται, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἀνταλλάγματος, μόνον διὰ δόλον καὶ βαρεῖαν ἀμέλειαν (Α.Κ. 811). Οὗτος ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ χρησαμένου μόνον διὰ πραγματικά καὶ νομικά ἐλαττώματα τοῦ πράγματος, τῶν ὁποίων ἀπεσιώπησε δολίως τὴν ὑπαρξιν (Α.Κ. 812).

Ὁ χρησάμενος ὑποχρεοῦται:

α) Νὰ καταβάλλῃ τὰς συνήθεις δαπάνας συντηρήσεως τοῦ πράγματος (Α.Κ. 813 βλ. καὶ 821 περί ἐξαμήνου προθεσμίας παραγραφῆς τῶν ἀξιώσεων διὰ δαπάνας), π.χ. συντηρήσεως χρησιδανεισθέντος ζώου.

β) Νὰ ἀσκήῃ χρῆσιν τοῦ πράγματος σύμφωνα πρὸς τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, μὴ εὐθυνόμενος ὅμως διὰ φθοράν ἢ μεταβολὰς τοῦ πράγματος, προερχομένης ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως αὐτοῦ (Α.Κ. 814, βλ. καὶ 820 περί ἐξαμήνου προθεσμίας παραγραφῆς τῆς ἀξιώσεως τοῦ χρήστου πρὸς ἀποζημίωσιν διὰ φθοράς ἢ μεταβολὰς τοῦ πράγματος, προκληθείσας ἐξ ὑπαιτιότητος τοῦ χρησαμένου.

γ) Νὰ μὴ παραχωρήσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ πράγματος εἰς τρίτον ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ χρήστου (Α.Κ. 815) καὶ

δ) Νά ἀποδώσῃ τό πρᾶγμα ἅμα τῇ λήξει τῆς συμβάσεως, ἐκτός ἐάν δικαιουῖται νά κρατήσῃ αὐτό κατ'ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τῆς ἐπισχέσεως διά δαπάνας γενομένας ἐπ'αὐτοῦ.

Ἐάν ὁ χρησάμενος παραβῆ τάς ὑποχρεώσεις του, τάς ἀφορώσας εἰς τήν προσήκουσαν προσωπικήν χρῆσιν τοῦ πράγματος, δικαιουῖται ὁ χρήστης νά ἀπαιτήσῃ τό πρᾶγμα καί πρό τῆς λήξεως τῆς συμβάσεως (Α.Κ. 817). Ἀξίωσις ἀποζημιώσεως δι'ὑπαίτιον παράβασιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων δέν ἀποκλείεται.

Ἡ σύμβασις χρησιδανείου λήγει διά τῆς παρελεύσεως τῆς συμπεφωνημένης διαρκείας χρήσεως τοῦ πράγματος καί, ἐν ἐλλείψει τοιαύτης, εὐθύς ὡς ὁ χρησάμενος κάμῃ χρῆσιν τοῦ πράγματος ἢ παρέλθῃ ὁ χρόνος καθ'ὃν ἠδύνατο ἀντικειμενικῶς καί εὐλόγως νά κάμῃ χρῆσιν τούτου (Α.Κ. 816) συμφώνως πρός τόν σκοπόν δι'ὃν παρεχωρήθη αὕτη.

Λήγει ἐπίσης ἡ σύμβασις χρησιδανείου ἐάν ὁ χρήστης ἀναλάβῃ τό πρᾶγμα εἰς τάς ὑπό τοῦ νόμου καθοριζομένας περιπτώσεις (Α.Κ. 817), ἐάν ἀποθάνῃ ὁ χρησάμενος (Α.Κ. 818), ὡς καί ἐάν οὗτος ἀποδώσῃ τό πρᾶγμα, δυνάμενος νά πράξῃ τούτο κατ'ἀρχήν, ὅποτε-δήποτε, ἐντός τῶν πλαισίων τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν.

§ 17.- Παρακαταθήκη

I.- Όρισμός - Χαρακτήρ συμβάσεως

Σύμβασις παρακαταθήκης εἶναι ἡ σύμβασις διὰ τῆς ὁποίας ὁ εἷς τῶν συμβαλλομένων (θεματοφύλαξ) παραλαμβάνει παρά τοῦ ἑτέρου (παρακαταθέτου) κινή- τόν πρᾶγμα καί ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν νά τό φυλάττη καί νά τό παραδώσῃ ὅταν ζητηθῇ (Α.Κ. 822).

Βάσει τοῦ ὁρισμοῦ τούτου ἡ σύμβασις παρακα- ταθήκης εἶναι ἑτεροβαρῆς (μῆ ἀμειβομένη παρακατα- θήκη). Ἐάν ὅμως ὁ παρακαταθέτης ἔχη ὑποχρέωσιν καταβολῆς ἀμοιβῆς, τότε ἡ σύμβασις καθίσταται ἀφο- τεροβαρῆς. Τοιαύτη ὑποχρέωσις ὑφίσταται, εἴτε ἐάν συνεφωνήθῃ ρητῶς ἢ σιωπηρῶς, εἴτε ἐάν συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων ἢ καταβολή ἀμοιβῆς (ἀμειβομένη πα- ρακαταθήκη).

Ἡ ὑπό τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ρυθμιζομένη σύμ- βασις παρακαταθήκης εἶναι, ὡς αἱ συμβάσεις δανείου καί χρησιδανείου, παραδοτική, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖται παράδοσις τοῦ πράγματος, δηλ. κατ' ἀρχήν τῆς κατοχῆς του, εἰς τόν θεματοφύλακα διὰ τήν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀντικειμενικῆς ὑποστάσεως αὐτῆς. Οὐδόλως ὅμως ἀπο- κλείεται ἡ κατάρτισις ἑνός προσυμφώνου παρακαταθή- κης ἢ μιᾶς ὑποσχετικῆς παρακαταθήκης (βλ. HEDEMANN).

Βάσει τῆς συμβάσεως παρακαταθήκης δύναται νά δοθοῦν πρὸς φύλαξιν μόνον κινήτᾶ πράγματα. Ἡ φύλα- ξις ἀκινήτου δύναται νά ἀποτελῇ τό περιεχόμενον μιᾶς μισθώσεως ἐργασίας ἢ ἔργου ἢ ἐντολῆς.

Τύπος διὰ τήν κατάρτισιν τῆς συμβάσεως παρα-

καταθήκης δέν απαιτεῖται. Αὕτη δύναται νά καταρτισθῆ καί σιωπηρῶς, π.χ. διά παραδόσεως τῶν ἐπανωφορίων εἰς τό ἱματιοφυλάκιον θεάτρου.

II.- Ἵποχρεώσεις συμβαλλομένων

Οἱ συμβαλλόμενοι ἔχουν κατ' ἀρχήν τάς γενικάς ἐξ ἑτεροβαροῦς ἢ ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως διαρκείας ἀπορροεύσας ὑποχρεώσεις. Εἰδικώτερον καθορίζονται ὑπό τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ κάτωθι ὑποχρεώσεις:

1.- Ἵποχρεώσεις θεματοφύλακος

Ὁ θεματοφύλαξ ἔχει τάς ἐξῆς ὑποχρεώσεις:

α) Ἵποχρεοῦται νά φυλάττη τό πρᾶγμα κατὰ τό εἰδικώτερον περιεχόμενον τῆς συμβάσεως, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἠθῶν (βλ. Α.Κ. 288). Ἡ "φύλαξις" περιλαμβάνει πᾶσαν δραστηριότητα ἀπαιτουμένην πρὸς ἐξασφάλισιν καί προστασίαν τοῦ πράγματος, π.χ. ἔναντι κλοπῆς ἢ βλάβης αὐτοῦ.

Ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῆς ὑποχρεώσεώς του ταύτης εὐθύνεται διά τήν ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιμέλειαν, ἐκτός ἐάν δικαιοῦται νά λάβῃ ἀμοιβήν, ὅτε εὐθύνεται διά πᾶν πταῖσμα (Α.Κ. 823), π.χ. διά τήν βλάβην τοῦ πράγματος ἢ τήν ἀδυναμίαν πρὸς ἀπόδοσιν αὐτοῦ.

β) Ἵποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ τό πρᾶγμα, ὅταν τό ἀπαιτήσῃ ὁ παρακαταθέτης ἔστω καί ἐάν δέν παρήλθεν ἡ συμφωνηθεῖσα προθεσμία πρὸς φύλαξιν αὐτοῦ (Α.Κ. 827).

Ὁ θεματοφύλαξ δικαιοῦται νά ἐπιστρέψῃ τό

πρᾶγμα ὁποτεδήποτε μὲν ἔάν δέν ἐτάχθη προθεσμία πρὸς φύλαξιν, ἐξαιρετικῶς δέ καί μόνον εἰς τὰς ἐν τῷ νόμῳ καθοριζόμενας περιπτώσεις, ἔάν ἐτάχθη προθεσμία (Α.Κ. 828).

Ἐφ' ὅσον δέν συνεφωνήθη ἄλλως, ἀποδίδεται τό πρᾶγμα εἰς τόν κατά τήν σύμβασιν ἢ ὑπό τῶν περιστάσεων ἐνδεικνυόμενον τόπον φυλάξεως αὐτοῦ (Α.Κ. 829).

γ) Ὁ θεματοφύλαξ ὑποχρεοῦται νά μή μεταχειρίζεται τό πρᾶγμα ἄνευ ἀδείας τοῦ παρακαταθέτου καί νά μή καταθέσῃ αὐτό εἰς τρίτον πρὸς φύλαξιν, εἰ μή μόνον ἔάν συντρέχουν αἱ ἐν τῷ νόμῳ καθοριζόμεναι περιστάσεις (Α.Κ. 824, βλ. καί 825 περί τῆς εὐθύνης του ἐν περιπτώσει καταθέσεως τοῦ πράγματος παρά τρίτῳ). Κατά ῥητήν δέ διάταξιν ὁ θεματοφύλαξ χρεωγράφων δέν δικαιοῦται νά διαθέτῃ ταῦτα ἄνευ ἐγγράφου καί ῥητῆς ἀδείας τοῦ παρακαταθέτου (Α.Κ. 830 § 2).

Ἐάν ὁ θεματοφύλαξ θά δικαιοῦται νά προσλάβῃ βοηθόν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεώς του πρὸς φύλαξιν τοῦ πράγματος, θά κριθῇ ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς συμβάσεως καί τοῦ σκοποῦ τῆς παρακαταθήκης.

2.- Ἐπιχρεώσεις τοῦ παρακαταθέτου

Ἐάν ἡ σύμβασις παρακαταθήκης εἶναι ἀμφοτεροβαρῆς ἀμειβομένη, ὁ παρακαταθέτης ἔχει τήν κυρίαν ὑποχρέωσιν νά καταβάλῃ τήν συμφωνηθεῖσαν ἢ εἰθισμένην ἀμοιβήν κατά τόν συμφωνηθέντα ἢ εἰθιζόμενον χρόνον.

Τόν παρακαταθέτην βαρύνουν προσέτι, εἰς πᾶν εἶδος παρακαταθήκης (ἀμειβομένη καί μή ἀμειβομένη),

αί δευτερεύουσαι υποχρεώσεις:

α) Νά αποδώση εἰς τόν θεματοφύλακα τάς γενο-
μένας παρ' αὐτοῦ δαπάνας διὰ τήν κανονικήν φύλαξιν
τοῦ πράγματος καί

β) Νά ἀποκαταστήσῃ εἰς αὐτόν πᾶσαν ζημίαν,
τήν ὁποίαν ὑπέστη ἐκ τῆς παρακαταθήκης (Α.Κ. 826)
ἐκ πταίσματος τοῦ παρακαταθέτου. Ἐάν ὑπαίτιος τῆς
ζημίας εἶναι καί ὁ θεματοφύλαξ θά ἰσχύσῃ τό ἄρθρον
300 Α.Κ.

III.- Ἄνωμαλος παρακαταθήκη

Ἡ σύμβασις ἀνωμάλου παρακαταθήκης εἶναι ἡ
σύμβασις καθ' ἣν ὁ θεματοφύλαξ-ἄφειλέτης παραλαμβάνει
πρός φύλαξιν χρήματα ἢ ἄλλα ἀντικαταστατά πρά-
γματα, τά ὅποια ἔχει τήν ἐξουσίαν νά χρησιμοποιοῖ,
καί ἀναλαμβάνει τήν υποχρέωσιν νά ἀποδώσῃ ἕτερα
πράγματα τῆς αὐτῆς ποιότητος καί ποσότητος.

Ἡ σύμβασις αὕτη φέρει τά χαρακτηριστικά γνω-
ρίσματα τῆς παρακαταθήκης καί τοῦ δανείου.

Καίτοι, ὡς ἐκ τούτου, ἡ σύμβασις ἀνωμάλου πα-
ρακαταθήκης εἶναι μικτή σύμβασις δανείου καί παρα-
καταθήκης, ὁ Ἄστικὸς Κώδιξ χαρακτηρίζει αὐτήν ἐν
ἀμφιβολίᾳ ὡς δάνειον. Οὐχ ἦττον, πάλιν ἐν ἀμφιβο-
λίᾳ, ὁ χρόνος καί ὁ τόπος τῆς ἀποδόσεως καθορίζεται
βάσει τῶν ἐκτεθεισῶν ἀνωτέρω διατάξεων περί παρα-
καταθήκης (Α.Κ. 830).

IV.- Μεσεγγύησις

Σύμβασις μεσεγγυήσεως εἶναι ἡ σύμβασις, καθ' ἣν δύο ἢ πλείονες (παρακαταθῆται) παραδίδουν εἰς τὸν ἐτέρωθεν συμβαλλόμενον (θεματοφύλακα-μεσεγγυοῦχον) πρᾶγμα κινήτῳ ἢ ἀκίνητῳ, οὗτος δὲ ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν πρὸς φύλαξιν ἐπὶ σκοπῷ ἐξασφαλίσεως τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀμφισβητουμένων ἢ ἀβεβαίων δικαιωμάτων των καὶ ἀπόδοσιν αὐτοῦ μόνον τῇ συναινέσει πάντων τῶν καταθετῶν ἢ μετὰ δικαστικὴν ἀπόφασιν (Α.Κ. 831).

Οὕτως ἡ μεσεγγύησις ἀποτελεῖ ἰδιαίτερον εἶδος παρακαταθήκης, ὃ δὲ μεσεγγυοῦχος ἔχει τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις παντός θεματοφύλακος, ἐφ' ὅσον δέν ᾤρισθη ἄλλως ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων (ἐκουσία ἢ συμβατική μεσεγγύησις) ἢ τοῦ διορίσαντος αὐτόν δικαστηρίου (δικαστικὴ μεσεγγύησις) (Α.Κ. 832).

Ὁ μεσεγγυοῦχος δέν δύναται νά προβαίη εἰς πράξεις διαχειρίσεως τοῦ ὑπὸ μεσεγγύησιν πράγματος, π.χ. εἰς συλλογὴν καρπῶν αὐτοῦ, ἐκτός ἐάν ἡ διαχειριστικὴ πρᾶξις ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς φύσεως τούτου, ὅτε ὑποχρεοῦται εἰς διενέργειαν τοιούτων πράξεων. Κατὰ τὴν διαχείρισιν ταύτην θά ἔχη τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἐντολοδόχου (Α.Κ. 833 § I) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰς τοῦ μεσεγγυοῦχου.

Ἡ διαχείρισις δέν περιλαμβάνει τὴν ἐκποίησην τοῦ ὑπὸ μεσεγγύησιν πράγματος εἰμὴ μόνον κατ' ἐξαίρεσιν εἰς τὰς ἐν τῷ νόμῳ ἀναφερομένας περιπτώσεις (Α.Κ. 833 § 2).

§ 18.- Εὐθύνη ξενοδόχων

Κατά τόν Ἀστικόν Κώδικα ὁ ξενοδόχος εὐθύνεται κατ'ἀρχήν διὰ πᾶσαν βλάβην, καταστροφήν ἢ ἀφαίρεσιν τῶν εἰσκομισθέντων εἰς τό ξενοδοχεῖον ὑπό τῶν πελατῶν πραγμάτων. Τῆς ἀνυπαίτιου ταύτης εὐθύνης ("εὐθύνη διὰ τυχηρά") ἀπαλλάσσεται ὁ ξενοδόχος ὑπό τὰς ἐν τῷ νόμῳ προϋποθέσεις, π.χ. ἐάν ἡ ζημία ὀφείλεται εἰς τόν ἴδιον τόν πελάτην ἢ εἰς ἐπισκέπτην ἢ συνοδόν αὐτοῦ ἢ εἰς πρόσωπον παρέχον τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τόν πελάτην ἢ εἰς ἀνωτέραν βίαν (Α.Κ. 834).

Ἡ εὐθύνη τοῦ ξενοδόχου εἶναι εὐθύνη ἐπιβαλλομένη εἰς αὐτόν ὑπό τοῦ νόμου εὐθύς ὡς εἰσκομισθοῦν τά πράγματα ὑπό τοῦ πελάτου εἰς τό ξενοδοχεῖον. Ἀρκεῖ συνεπῶς τό πραγματικόν περιστατικόν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν πραγμάτων ἐντός τοῦ χώρου (τῆς "περιοχῆς ὀργανώσεως") τοῦ ξενοδοχείου ὑπό προσώπου χαρακτηριζομένου κατὰ τήν ἀντίληψιν τῶν συναλλαγῶν ὡς πελάτου. Δύναται δέ οὗτος νά εἶναι καί ἀνίκανος πρός δικαιοπραξίαν. Ἡ κατάρτισις ὅθεν ἐγκύρου συμβάσεως "ξενοδοχίας" δέν ἀπαιτεῖται, ἀλλ' ἀρκεῖ ἀπλή σχέσις "ξενοδοχίας".

Ἡ εὐθύνη τοῦ ξενοδόχου διαρκεῖ καθ' ὅσον χρόνον ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη ἡ σχέσις "ξενοδοχίας" καί ὅσον ἀπαιτεῖται μετὰ τήν λῆξιν αὐτῆς, κατὰ τήν ἀντίληψιν τῶν συναλλαγῶν, διὰ τήν παραλαβήν τῶν πραγμάτων ὑπό τοῦ πελάτου ἐκ τοῦ ξενοδοχείου.

Ἡ εὐθύνη βαρύνει τόν κατά τήν ἀντίληψιν τῶν συναλλαγῶν χαρακτηριζόμενον ὡς ξενοδόχον. Ἡ αὐτή εὐθύνη ὅμως κατά ῥητήν διάταξιν τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος βαρύνει καί τούς διατηροῦντας οἰκοτροφεῖα, κλινικάς, κλιναμάξας, ἀεροσκάφη, σταύλους, ἀμαξοστάσια, ἀεροδρόμια κλπ. (βλ. Α.Κ. 834 § 2, 839).

Ἡ εὐθύνη τοῦ ξενοδόχου δύναται νά περιορισθῇ διά συμβάσεως μετὰ τοῦ πελάτου. Μονομερῆς δήλωσις ὅμως τοῦ ξενοδόχου περί ἀποκλεισμοῦ ἢ περιορισμοῦ τῆς εὐθύνης του εἶναι ἄκυρος (Α.Κ. 837).

Κατά κανόνα ὁ ξενοδόχος ὑποχρεοῦται νά ἀποκαταστήσῃ τήν πραγματικήν ἀξίαν τοῦ εἰσκομισθέντος πράγματος, τό ὁποῖον ἐβλάβη, κατεστράφη ἢ ἀφηρέθη.

Κατ' ἐξαίρεσιν ἡ εὐθύνη τοῦ ξενοδόχου περιορίζεται εἰς τό ποσόν τῶν 30.000 δραχμῶν κατά πελάτην διά χρήματα, χρεώγραφα ἢ τιμαλφῆ. Οὐχ ἦττον καί διά τά πράγματα ταῦτα δύναται νά ἰσχύσῃ ὁ ὡς ἄνω γενικός κανών τῆς ἀπεριορίστου εὐθύνης εἰς τάς ὑπό τοῦ νόμου ὀριζομένας περιπτώσεις, π.χ. ἐάν ἡ ζημία προῆλθεν ἐκ παισίματος τοῦ ξενοδόχου κλπ. (βλ. Α.Κ. 835).

Ἐπί τῆς ἀπαιτήσεως ἀποζημιώσεως ἰσχύει ἡ γενική εἰκοσαετῆς παραγραφή.

Ἐπί ὧρισμένας προϋποθέσεις ἀδικοιολογήτου βραδύτητος ἀναγγελίας τῆς ζημίας εἰς τόν ξενοδόχον δύναται νά ἀποσβεσθῇ ἡ ἀξίωσις τοῦ πελάτου κατ' αὐτοῦ πρός ἀποζημίωσιν (βλ. Α.Κ. 836).

Ὁ ξενοδόχος ἔχει ἐνέχυρον ἐκ τοῦ νόμου ἐ-

πί τῶν εἰσκομισθέντων ὑπό τοῦ πελάτου πραγμάτων του πρὸς ἀσφάλειαν ὠρισμένων ἀπαιτήσεων τοῦ ξενοδόχου κατ' αὐτοῦ (βλ. Α.Κ. 838), ὡς καὶ δικαίωμα παρακρα-
τήσεως τῶν πραγμάτων τοῦ πελάτου διὰ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις τοῦ ξενοδόχου ἐκ τῆς διαμονῆς ἐν τῷ ξε-
νοδοχείῳ (ν.5205/1931 "περὶ εὐθύνης καὶ προστασίας
τῶν ξενοδόχων").

§ 19.- Ἰσόβιος πρόσοδος

Ἰσόβιος πρόσοδος εἶναι ἡ κανονικῶς ἐπαναλαμ-
βανομένη λήψις χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντικαταστατῶν πρα-
γμάτων καθ' ὠρισμένας περιοδικὰς δόσεις ἐφ' ὅρου ζω-
ῆς προσώπου τινός.

Τό πρόσωπον, ἐφ' ὅρου ζωῆς τοῦ ὁποίου ὀφείλε-
ται ἡ ἰσόβιος πρόσοδος, δύναται νά εἶναι ὁ δικαιοῦ-
χος, ὁ ὀφειλέτης ἢ τρίτος. Ἐν ἀμφιβολίᾳ θεωρεῖται
ὅτι εἶναι ὁ δικαιοῦχος (Α.Κ. 840 § 1).

Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἰσόβιον πρόσοδον δύναται
νά ἀπορρέῃ ἐκ συμβάσεως (σύμβασις περὶ ἰσοβίου προ-
σόδου), ἐκ μονομεροῦς δικαιοπραξίας (π.χ. προκηρύ-
ξεως), ἐκ διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ἢ ἐκ τοῦ
νόμου (ἄλλως Ρόκας). Εἰδικῶς ἡ σύμβασις περὶ ἰσο-
βίου προσόδου δέον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νά καταρ-
τισθῇ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου (Α.Κ. 842).

Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἰσόβιον πρόσοδον εἶναι ἐ-
νιαία. Ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουν αἱ ἐπὶ μέρους ἀπαιτή-
σεις δι' ἐκάστην δόσιν. Ἡ βασική ὑποχρέωσις δύνα-
ται νά συνδέεται μετὰ τινος ἐτέρας συμβάσεως, π.χ.
πωλήσεως, δωρεᾶς, ἢ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν αἰτίαν αὐ-

τῆς. Δύναται ὅμως ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἰσόβιον πρόσ-
δον νά ἀναληφθῆ αὐτοτελῶς καὶ ἀνεξαρτήτως ἐτέρας
ὑποχρεώσεως ἀπορροούσης ἐκ τινος ἄλλης συμβάσεως,
δηλ. δι' ἑνός "αὐτοτελοῦς νομίμου τίτλου" (ESSER).
Οὔτως ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἰσόβιον πρόσδοτον δύναται
νά εἶναι ἀφηρημένη ἢ αἰτιώδης (FIKENTSCHER, LARENZ,
Βάλληνδας, ἄλλως ESSER) (πρβλ. Α.Κ. 843 § 2).

Τό διά τήν πρόσδοτον καθορισθέν ποσόν προκα-
ταβάλλεται (Α.Κ. 841 § 1) καί δῆ, ἐν ἀμφιβολίᾳ,
ἐτησίως (Α.Κ. 840 § 2). Ἡ προκαταβλητέα δόσις πε-
ριόδου τινός ὀφείλεται ὀλόκληρος ἔστω καί ἐάν ὁ
δικαιοῦχος ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ τέλους τῆς περιόδου ταύ-
της (Α.Κ. 841 § 2). Οὗτος δύναται νά ἐκχωρήσῃ τὰ ἐ-
πί τῆς ἰσοβίου προσόδου δικαιώματά του, ἐάν δέν ὡ-
ρίσθῃ ἄλλως (Α.Κ. 843).

§ 20.- Παίγνιον, στοίχημα, λαχεῖον

Παίγνιον ὑφίσταται ὅταν δύο ἢ περισσότερα
πρόσωπα ὑπόσχονται ἀμοιβαίως παροχὴν ὑπὸ ἀντιτιθε-
μένας αἰρέσεις χάριν διασκεδάσεως ἢ κέρδους. Ἐκ
τῆς πληρώσεως ἢ μὴ τῶν αἰρέσεων τούτων θά ἐξαρτη-
θῆ ἐάν καὶ πόση παροχὴ θά καταβληθῆ εἰς τόν θεωρού-
μενον ὡς κερδήσαντα συμβαλλόμενον.

Στοιχίημα ὑφίσταται ὅταν δύο ἢ περισσότερα
πρόσωπα πρὸς ἐνίσχυσιν ἰσχυρισμοῦ των ὑπόσχονται
ἀμοιβαίως παροχάς, αἱ ὁποῖαι θά καταβληθοῦν εἰς πε-
ρίπτωσιν ἀληθείας ἢ ἀναληθείας τοῦ ἰσχυρισμοῦ (EN-
NECCERUS-LEHMANN) καί δῆ συνήθως ὑπὸ τοῦ ἰσχυρι-
σθέντος τό ἀναληθές.

Κοινόν χαρακτηριστικόν γνώρισμα τοῦ παιγνίου καί τοῦ στοιχήματος εἶναι ἡ ἀβεβαιότης.

Τό παίγνιον καί τό στοιχίημα ἀποτελοῦν περιεχόμενον μιας συμβάσεως παιγνίου ἢ στοιχήματος (ἄλλως HECK), ἡ ὁποία εἶναι σύμβασις συμπτώσεως ἢ τύχης.

Ἡ σύμβασις παιγνίου ἢ στοιχήματος εἶναι μέν κατ'ἀρχήν ἔγκυρος, (ἐφ'ὅσον καθ'ἑαυτή δέν ἀντίκειται εἰς τόν νόμον ἢ τά χρηστά ἤθη), πλην ὅμως ἐξ αὐτῆς δέν γεννᾶται ἀπαίτησις, τουτέστιν ἀγώγιμος καί ἐξαναγκαστή ἐνοχή. Τοῦτο ἰσχύει τόσο ἐπί μιας τοιαύτης ῥητῆς συμβάσεως, ὅσον καί ἐπί ἀφηρημένης ὑποσχέσεως ἢ ἀναγνωρίσεως ὀφειλῆς προερχομένης ἐκ παιγνίου ἢ στοιχήματος καί ἐπί ἐκδόσεως συναλλαγματικῆς ἢ ἄλλου χρεωστικοῦ ὁμολόγου περί ὀφειλῆς ἐκ παιγνίου ἢ στοιχήματος (Α.Κ. 844). Τό αὐτό ἰσχύει καί διὰ τό δάνειον, εἰς τό ὁποῖον μετεβλήθη ἡ ὀφειλή ἐκ παιγνίου ἢ στοιχήματος.

Χρέος ὅμως προερχόμενον ἐκ τῶν συμβάσεων ἢ ὁμολόγων τούτων, καταβληθέν ἐκουσίως καί ἄνευ δόλου ἢ ἄλλου τεχνάσματος τοῦ κερδήσαντος, δέν ἀναζητεῖται (Α.Κ. 845).

(Αἱ περί τυχηρῶν παιγνίων διατάξεις ἐκωδικοποιήθησαν ὑπό τοῦ Β.Δ. 29/1971).

Τό λαχεῖον εἶναι ἔγγραφον ἀποδεικτικόν συμβάσεως (σύμβασις λαχείου), δι' ἧς ὁ ἐκδότης τοῦ λαχείου ἀναλαμβάνει τήν ὑποχρέωσιν ὅπως, ἔναντι καταβαλλομένης εἰς αὐτόν παροχῆς, παράσχη ὄρισμένα κέρ-

δη εἰς τούς κερδίζοντας, προσδιοριζομένους διὰ κληρώσεως ἢ κατ' ἄλλον τρόπον (π.χ. διὰ τοῦ ἀποτελέσματος ἑνός ποδοσφαιρικοῦ ἀγῶνος) ἐκ τοῦ κύκλου τῶν καταβαλλόντων τήν παροχήν (ENNECCERUS-LEHMANN).

Ἀπαίτησις ἐκ συμβάσεως λαχείου γεννᾶται μόνον ἐάν ἡ ἔκδοσις τοῦ λαχείου ἐπετράπη διὰ νόμου (Α.Κ. 846), ἄλλως αὕτη κρίνεται κατὰ τάς ἐπί παιγνίων ἰσχυούσας ἀρχάς.

§ 21.- Ἑγγύησις

I.- Ὁρισμός-κατάρτισις

Ἡ σύμβασις ἐγγυήσεως εἶναι μία ἑτεροβαρῆς (κατὰ κανόνα) σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας ὁ εἰς τῶν συμβαλλομένων (ἐγγυητής) ἀναλαμβάνει τήν εὐθύνην ἕναντι τοῦ ἀντισυμβαλλομένου του, ὄντος δανειστοῦ ἐτέρου (πρωτοφειλέτου) ὅτι θά καταβληθῇ ἡ ὀφειλή τοῦ πρωτοφειλέτου (βλ. Α.Κ. 847).

Συνήθως ἡ σύμβασις ἐγγυήσεως καταρτίζεται μεταξύ ἐγγυητοῦ καί δανειστοῦ. Ἡ σύμπραξις ἢ συναίνεσις τοῦ πρωτοφειλέτου δέν εἶναι ἀπαραίτητος. Ἡ ὀφειλή ὅμως, περί τῆς ὁποίας καταρτίζεται ἡ σύμβασις τῆς ἐγγυήσεως, εἶναι συνδεδεμένη πρός τό πρόσωπον τοῦ πρωτοφειλέτου (Α.Π. 36/1970).

Διὰ τῆς συμβάσεως ἐγγυήσεως, ἡ ὁποία δημιουργεῖ δευτέρα, νέαν ἐνοχικήν σχέσιν τοῦ δανειστοῦ μετά τοῦ ἐγγυητοῦ, ἐπιδιώκεται ἡ ἐξασφάλισις ἀλλοτρίας, τῆς κυρίας, ὀφειλῆς, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἐκ τῆς ἐνοχικῆς σχέσεως τοῦ δανειστοῦ μετά τοῦ πρωτοφει-

λέτου. Διά τοῦτο ἡ σύμβασις ἐγγυήσεως χαρακτηρίζεται ὡς αἰτιώδης σύμβασις, ἔχουσα ὡς αἰτίαν τήν ἐξασφάλισιν τῆς κυρίας ὀφειλῆς (ἄλλως Λιτζερόπουλος θεωρῶν ταύτην ὡς ἀπλοῦν ἐλατήριον τῆς καταρτίσεως τῆς συμβάσεως ἐγγυήσεως).

Συγχρόνως ὅμως ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐγγυητοῦ εἶναι "παρεπομένη" τῆς κυρίας ὀφειλῆς καί ὡς ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ τήν τύχην ταύτης, τόσον ὡς πρός τήν ὑπόστασιν, ὅσον καί ὡς πρός τήν ἔκτασιν αὐτῆς. Ἐάν ὅθεν εἶναι ἄκυρος ἡ κυρία ὀφειλή, εἶναι ἄκυρος καί ἡ σύμβασις ἐγγυήσεως (Α.Κ. 850, βλ. ἐξαίρεσιν ἐπί ἐγγυήσεως δοθείσης πρός ἐξασφάλισιν ὀφειλῆς προσώπου ἀνικάνου ἢ περιωρισμένης ἰκανότητος πρός δικαιοπραξίαν).

Ἡ ἐγγύησις δύναται νά δοθῆ καί δι' ὀφειλήν μέλλουσαν ἢ ὑπό αἴρεσιν (Α.Κ. 848).

Ἡ δήλωσις τοῦ ἐγγυητοῦ πρός τόν δανειστήν περί ἀναλήψεως τῆς εὐθύνης διά τήν ὀφειλήν τοῦ πρωτοφειλέτου, καί συνεπῶς τό οὐσιῶδες περιεχόμενον τῆς συμβάσεως ἐγγυήσεως, πρέπει νά διατυπωθῆ δι' ἐγγράφου ἰδιωτικοῦ ἢ συμβολαιογραφικοῦ. Ἡ ἀποδοχή τῆς δηλώσεως ὑπό τοῦ δανειστοῦ εἶναι ἄτυπος, δυναμένη νά χωρήσῃ καί σιωπηρῶς.

Ἡ ἔλλειψις τοῦ ἐγγράφου καλύπτεται ἀναδρομικῶς, ἐάν ὁ ἐγγυητής ἐκπληρώσῃ τήν ὀφειλήν (Α.Κ. 849).

II.- Εὐθύνη - ἑνστάσεις ἐγγυητοῦ

Ὁ ἐγγυητής εὐθύνεται διὰ τὴν ἐκάστοτε ἕκτασιν τῆς κυρίας ὀφειλῆς, ἐπομένως καὶ διὰ τὰς συνεπειάς τοῦ πταίσματος ἢ τῆς ὑπερημερίας τοῦ πρωτοφειλέτου (A.K. 851), ἔστω καὶ ἐάν δι' αὐτῶν μεταβάλλεται ἢ διευρύνεται καὶ ἀυξάνεται ἡ κυρία ὀφειλὴ (βλ. καὶ A.K. 852 διὰ τὴν εὐθύνην τοῦ ἐγγυητοῦ διὰ παρεπομένης παροχάς, τουτέστι τόκους, προμηθείας, ποινικὴν ῥήτραν).

Πλείονες ἐγγυηταὶ εὐθύνονται εἰς ὀλόκληρον, ἔστω καὶ ἐάν αἱ συμβάσεις ἐγγυήσεως κατηρτίσθησαν κεχωρισμένως (A.K. 854).

Ὁ ἐγγυητής δύναται νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ δανειστοῦ ἀπάσας τὰς ἑνστάσεις τοῦ πρωτοφειλέτου, αἱ ὅποια δέν συνδέονται στενῶς μετὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ (προσωποπαγεῖς), ἔστω καὶ ἐάν ὁ πρωτοφειλέτης παρητήθη αὐτῶν μετὰ τὴν συνομολόγησιν τῆς ἐγγυήσεως (A.K. 853). Οὕτως ὁ ἐγγυητής δύναται νὰ ἀντιτάξῃ τὴν ἑνστασιν τῆς παραγραφῆς τῆς κυρίας ὀφειλῆς, τὴν ἑνστασιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συναλλάγματος, τὴν τῆς χορηγήσεως παρατάσεως προθεσμίας ἐκπληρώσεως κλπ. Δέν δύναται ὅμως ὁ ἐγγυητής νὰ ἀντιτάξῃ π.χ. τὴν ἑνστασιν τῆς ἀπορίας τοῦ πρωτοφειλέτου δωρητοῦ (A.K. 501).

Ὁ Ἀστικὸς Κῶδιξ παρέχει εἰς τὸν ἐγγυητὴν εἰδικὴν ἀναβλητικὴν ἑνστασιν, τὴν ἑνστασιν τῆς διζήσεως, βάσει τῆς ὁποίας ὁ ἐγγυητής, ἐναγόμενος πρὸς καταβολὴν τῆς ὀφειλῆς τοῦ πρωτοφειλέτου, δι-

καλιούται νά ἀρνηθῆ τήν καταβολήν αὐτῆς, μέχρις ὅτου ὁ δανειστής προβῆ εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου καί αὕτη ἀποβῆ ἀτελεσφόρητος (Α.Κ. 855). Ἡ ἔνστασις τῆς διζήσεως καθιστᾷ τήν εὐθύνην τοῦ ἐγγυητοῦ δευτερεύουσαν, βοηθητικὴν ἐν σχέσει πρὸς τήν εὐθύνην τοῦ πρωτοφειλέτου, ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρωτεύουσα.

Ὁ ἐγγυητής δέν δύναται νά ἀντιτάξῃ τήν ἔνστασιν τῆς διζήσεως εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὀριζομένας περιπτώσεις (Α.Κ. 857), π.χ. ἐάν παρητήθῃ αὐτῆς ἐγγράφως καί ἰδίᾳ ἐάν ἡγγυήθῃ ὡς αὐτοφειλέτης. Οὕτως ἡ συνέπεια τῆς εὐθύνης τοῦ ἐγγυητοῦ ὡς "αὐτοφειλέτου" εἶναι ὅτι στερεῖται οὗτος τῆς ἐνστάσεως τῆς διζήσεως, χωρὶς ὅμως καί νά εὐθύνεται εἰς ὀλόκληρον μετὰ τοῦ πρωτοφειλέτου.

III.- Σχέσις ἐγγυητοῦ καί πρωτοφειλέτου

Ἡ σχέσις ἐγγυητοῦ καί πρωτοφειλέτου δύναται νά ρυθμίζεται διὰ μιᾶς "ἐσωτερικῆς συμφωνίας" (HECK), π.χ. ἐντολῆς, μισθώσεως ἢ ἄλλης ἐννόμου σχέσεως, ὡς διοικήσεως ἀλλοτρίων.

Ἐκ τῆς μεταξὺ ἐγγυητοῦ καί πρωτοφειλέτου "ἐσωτερικῆς" σχέσεως θά κριθῆ ἐάν ὁ ἐγγυητής ἔχῃ δικαίωμα νά ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τόν πρωτοφειλέτην, ὅ,τι κατέβαλεν εἰς τόν δανειστήν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἀπαιτήσεώς του κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου (δικαίωμα ἀναγωγῆς).

Ἐάν ὁ ἐγγυητής ἔχῃ τοιοῦτον δικαίωμα ἀναγωγῆς καί ἱκανοποίησε καθ' οἷονδήποτε τρόπον τόν

δανειστήν, μεταβιβάζονται κατ'ἀρχήν εἰς τόν ἐγγυητήν αὐτοδικαίως ἅπαντα τὰ δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου (εἶδος νομίμου ἐκχωρήσεως) (Α.Κ. 858, βλ. 859 καθορίζον περίπτωσιν στερήσεως τοῦ δικαιώματος ἀναγωγῆς καί 860 ἀφορῶν εἰς τήν ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστοῦ ὑπό τινος τῶν συνεγγυητῶν).

Ὁ ἐγγυητής δικαιούται νά ἀπαιτήσῃ ἀπό τόν πρωτοφειλέτην ἀσφάλειαν εἰς τάς ὑπό τοῦ νόμου ὀριζομένας περιπτώσεις "διακινδυνεύσεως" τῶν συμφερόντων του, ἔστω καί ἐάν δέν κατέστη ἀπαιτητή ἡ κυρία ὀφειλή (Α.Κ. 861).

IV.- Ἀπόσβεσις ἐγγυήσεως

Ἡ σύμβασις ἐγγυήσεως λύεται κατὰ τοὺς γενικοὺς τρόπους λύσεως μιᾶς συμβάσεως καί ἐπί πλέον διά τοὺς ἐξῆς εἰδικούς λόγους:

1.- Ὁ ἐγγυητής ἀπαλλάσσεται τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως ἐγγυήσεως ἐνοχῆς, ἐάν ἐκ πταίσματος τοῦ δανειστοῦ κατέστη ἀδύνατος ἡ ὑπό τοῦ πρωτοφειλέτου ἱκανοποίησις αὐτοῦ (Α.Κ. 862).

2.- Ὁ ἐγγυητής ἐλευθεροῦται, ἐάν ὁ δανειστής, ἐπί ζημίᾳ τοῦ ἐγγυητοῦ, παρητήθη ἐμπραγμάτου ἢ προσωπικῆς ἀσφαλείας ὑφισταμένης ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (Α.Κ. 863).

3.- Ἡ καθ'οἴουδήποτε τρόπον ἀπόσβεσις τῆς κυρίας ὀφειλῆς ἐπιφέρει κατ'ἀρχήν τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἐγγυητοῦ (Α.Κ. 864).

Ἡ σύμπτωσις εἰς τό αὐτό πρόσωπον τῆς ἰδιό-

τητος τοῦ πρωτοφειλέτου καί τοῦ ἐγγυητοῦ δέν παραβλάπτει τά δικαιώματα τοῦ δανειστοῦ (Α.Κ. 865), ὁ ὁποῖος θά δύναται νά ἀσκήσῃ ἐφεξῆς κατά τοῦ νέου ὑποχρέου τά δικαιώματα τά ὁποῖα εἶχε τόσον κατά τοῦ πρωτοφειλέτου ὅσον καί κατά τοῦ ἐγγυητοῦ. Τοῦτο ἔχει ἰδίᾳ σημασίαν διὰ τὰς προσωποπαγεῖς ἐνστάσεις τοῦ πρωτοφειλέτου, τὰς ὁποίας δέν ἡδύνατο νά ἀντιτάξῃ κατά τοῦ δανειστοῦ ὁ ἐγγυητής (Α.Κ. 853) ἢ διὰ μίαν ἐγγύησιν ὑφισταμένην πρός ἀσφάλειαν τῆς ἐγγυήσεως (μετεγγύησις) ἢ διὰ τήν ἐμπράγματον ἀσφάλειαν αὐτῆς, ἡ ὁποία ὡσαύτως διατηρεῖται.

Ἡ σύγχυσις τῆς ιδιότητος τοῦ δανειστοῦ καί ἐγγυητοῦ ἐπιφέρει μὲν ἀπόσβεσιν τῆς ἐγγυήσεως οὐχί ὅμως καί τῆς κυρίας ὀφειλῆς.

4.- Ὁ ἐγγυητής ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης, ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ νόμου, ἐάν ὁ δανειστής ὀλιγορήσῃ εἰς τήν δικαστικὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀπαιτήσεώς του κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου (Α.Κ. 866-868, βλ. ἄρθρ. 869 καθορίζον εἰδικὴν περὶπτωσιν ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐγγυηθέντος ὑπὲρ ἐκμισθωτοῦ ἐργασίας ἢ ἐργολάβου).

V.- Ἐντολὴ πρὸς πίστωσιν τρίτου
("πιστωτικὴ ἐντολὴ")

Ἐντολὴ πρὸς πίστωσιν τρίτου ὑφίσταται ὅταν ὁ ἐντολεύς διδῇ ἐντολὴν εἰς τὸν ἐντολοδόχον ὅπως οὗτος (ἐντολοδόχος) ἰδίᾳ ὀνόματι καί δι' ἴδιον λογαριασμόν πιστώσῃ τρίτον, ἀνοίγων, διευρύνων ἢ παραπερίων πίστωσιν πρὸς αὐτόν.

Ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐντολῆς πρὸς πίστωσιν τρί-

του ὁ ἐντολεύς εὐθύνεται διὰ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ τρίτου (πιστωθέντος) ἐκ τῆς χορηγηθείσης εἰς αὐτόν πιστώσεως.

Ἡ δὴλωσις τοῦ ἐντολέως πρέπει νὰ διατυπωθῇ ἐγγράφως. Ἡ ἔλλειψις ὅμως τοῦ ἐγγράφου καλύπτεται, ἐάν ὁ ἐντολεύς-ἐγγυητής ἱκανοποίησε τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἐντολοδόχου-δανειστοῦ κατὰ τοῦ πιστωθέντος τρίτου (Α.Κ. 870 ἐν συνδ. μὲ ἄρθρον 849).

Δεδομένου ὅτι ἡ ἐντολή πρὸς πίστωσιν τρίτου "ἰσχύει ὡς ἐγγύησις", θὰ πρέπει νὰ γίνῃ δεκτόν, ὅτι, ἐάν ὁ ἐντολεύς ἱκανοποίησε τὸν ἐντολοδόχον-δανειστήν καὶ ἔχη δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τοῦ πιστωθέντος τρίτου, ὑποκαθίσταται εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἐντολοδόχου-δανειστοῦ κατὰ τοῦ τρίτου (Α.Κ. 858).

§ 22.- Συμβιβασμός

Ἡ σύμβασις τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι μία ἐνοχική σύμβασις, διὰ τῆς ὁποίας οἱ συμβαλλόμενοι δι' ἀμοιβαίων ὑποχωρήσεων εἴτε διαλύουν ἔριδα αὐτῶν ἢ ἀβεβαιότητα περὶ τινος ἐννόμου σχέσεως, εἴτε καθορίζουν τὸν τρόπον διακανονισμοῦ καὶ ἐξοφλήσεως ἐπισηφαλοῦς ἀπαιτήσεως (βλ. Α.Κ. 871).

Ὁ συμβιβασμός δέν δημιουργεῖ αὐτοτελεῆ ἐννομον σχέσιν, ἀποκλείουσιν τὴν ἀναδρομὴν εἰς τὴν ἀμφισβητουμένην ἢ ἀβεβαίαν προγενεστέραν (οὕτως ENNECCERUS-LEHMANN κ.ἄ.), ἀλλ' αἴρει ἀβεβαιότητα ἢ ἔριδα περὶ ταύτην, εἰς τρόπον ὥστε αὕτη νὰ δύναται νὰ παράγῃ ἀκωλύτως τὰ ἐννομά της ἀποτελέσματα

(βλ. LARENZ). Περαιτέρω είναι θέμα ἑρμηνείας τῆς συμβάσεως συμβιβασμοῦ ἢ διαπίστωσης ἐάν αὕτη περιέχῃ καί συμφωνίαν ἢ περισσοτέρας τοιαύτας προσαρμογῆς τῆς "βασικῆς ἐννόμου σχέσεως" πρὸς τὰ διὰ τῆς συμβάσεως συμβιβασμοῦ συμφωνούμενα ἢ ἐάν θά ὅσπαιτη-θοῦν πρὸς τοῦτο καί ἕτεροι κεχωρισμένοι δικαιοπρακτικαί δηλώσεις βουλήσεως ἢ συμβάσεως. Π.χ. θά διαπιστωθῇ ἑρμηνευτικῶς ἐάν ὁ συμβιβασμός περιέχῃ καί ἄφεςιν χρέους ἢ ἀναγνώρισιν ὀφειλῆς ἢ τροποποιήσιν τῆς "βασικῆς συμβάσεως".

Οὕτως ὁ συμβιβασμός δέν ἀποτελεῖ μὲν θεσμόν τοῦ γενικοῦ μέρους τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου, ἀλλ' εἶναι ἴδιος συμβατικός τύπος (πρβλ. Α.Κ. 871), ὁ ὁποῖος ὅμως ἀποτελεῖ βοηθητικόν ἢ παρεπόμενον τοιοῦτον (βλ. Ζέπον) μιᾶς ἐτέρας ἐννόμου σχέσεως ἢ συμβάσεως, ἢ ὁποῖα εἶναι ἡ κυρία ἢ βασική τοιαύτη.

Ἡ ἔννομος σχέσις, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφορᾷ ὁ συμβιβασμός (βασική), δύναται νά εἶναι οἰασδῆποτε φύσεως, οἷον ἐνοχική, ἐμπράγματος, οἰκογενειακή, κληρονομική. Πρέπει ὅμως αὕτη νά μή εἶναι ἐξηρημένη διαθέσεως ὑπὸ τῶν μερῶν, ὡς π.χ. ἡ ὑπαρξίς ἢ μή γάμου, ἢ διατροφή διὰ τό μέλλον κλπ., διότι ἄλλως ὁ συμβιβασμός θά ἔχῃ ὡς περιεχόμενον ἀδύνατον παροχὴν (LEONHARD).

Προϋπόθεσις τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι πάσης φύσεως ὑποχώρησις ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Αὕτη δύναται νά σχετίζεται εἴτε μέ ἀμφισβήτησιν ἢ μέ προβολὴν ἀντιτιθεμένων ἰσχυρισμῶν ὡς πρὸς τὴν ὑπαρξίν, τό περιεχόμενον ἢ τὴν ἔκτασιν ἐννόμου σχέσεως, δηλ.

μέ ἔριδα, εἴτε μέ ἀμφιβολίαν περί τοῦ δικαιοῦχου δικαιώματός τινος, τουτέστι μέ ἀβεβαιότητα αὐτοῦ, εἴτε μέ ἀμφιβολίαν περί τοῦ ἐάν ἡ ἀπαίτησις θά ἰκανοποιηθῇ, ὅποτε αὕτη χαρακτηρίζεται ὡς ἐπισφαλής.

Τό χαρακτηριστικόν τῆς ἀμοιβαιότητος τῶν ὑποχωρήσεων προσεγγίζει καί, ἀπό τινος ἀπόφως, ἔξομοιοῖ τόν συμβιβασμόν πρός τάς ἀμφοτεροβαρεῖς συμβάσεις.

Κατ' ἀρχήν ἡ σύμβασις τοῦ συμβιβασμοῦ καταρτίζεται ἀτύπως. Ὄταν ὅμως ἡ ἔννομος σχέσις, ἡ ὁποία διευθετεῖται διά τοῦ συμβιβασμοῦ ἀφορᾷ εἰς τήν σύστασιν ὑποχρέωσης, δι' ἣν ἀπαιτεῖται ὠρισμένος τύπος, οὗτος θά πρέπει νά τηρηθῇ καί διά τήν σύμβασιν τοῦ συμβιβασμοῦ, ἐφ' ὅσον ἐκ τῆς ἐρμηνείας τῆς σχετικῆς διατάξεως συνάγεται ὅτι ὁ δι' αὐτῆς ἐπιβαλλόμενος τύπος ἀπαιτεῖται καί διά πᾶσαν ἑτέραν συμφωνίαν ἢ σύμβασιν συναφῆ ἢ παρεπομένην πρός τήν κυρίαν ἢ βασικῆν, εἰς ἣν ἀφορᾷ ἡ περί τύπου διάταξις. Π.χ. ἐάν ὁ συμβιβασμός "παραπέμπη" (LEONHARD) εἰς σύμβασιν μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἀκινήτου, πρέπει νά καταρτισθῇ καί οὗτος διά συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου.

Ὁ συμβιβασμός δύναται νά ἀκυρωθῇ καί ἔνεκα πλάνης περί τὰ παραγωγικά αἴτια, τά ὁποῖα ἀπετέλεσαν διά τούς συμβαλλομένους τό δικαιοπρακτικόν θεμέλιον αὐτοῦ (βλ. Α.Κ. 872).

§ 23.- Ἀφρημένη ὑπόσχεσις ἢ ἀναγνώρισις χρέους

Ἡ δικαιοπραξία δύναται νά ἐξαρτηθῆ κατὰ τό περιεχόμενον της ἢ κατὰ νόμον ἕκ τινος αἰτίας, ὅτε αὕτη εἶναι αἰτιώδης, π.χ. ἡ μεταβίβασις τῆς κυριότητος ἀκινήτου, ἢ νά εἶναι ἀνεξάρτητος παντός νομικοῦ αἰτίου ἢ "τυπικοῦ συναλλακτικοῦ σκοποῦ" (LARENZ), ὅτε καλεῖται ἀφρημένη, π.χ. ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως, ἄφεισις χρέους, μεταβίβασις τῆς κυριότητος κινήτου κλπ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ νομική αἰτία ἢ ὁ τυπικός συναλλακτικός σκοπός τῆς ἐνοχῆς δέν ἀποτελεῖ περιεχόμενον τῆς συμβάσεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἀπορρέει ἡ ἐνοχή, ἀλλ' εἶναι κεχωρισμένη, ἀνεξάρτητος ἀπ' αὐτῆς.

Εἰδικώτερον ὑφίσταται ἀφρημένη ὑπόσχεσις ἢ ἀναγνώρισις χρέους ὅταν τις διὰ συμβάσεως ὑπόσχεται οἷανδήποτε παροχὴν ἢ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπαρξίν ὀφισμένου χρέους του ἀνεξαρτήτως τῆς νομικῆς αἰτίας τῆς διὰ τῆς συμβατικῆς ταύτης ὑποσχέσεως ἢ ἀναγνωρίσεως δημιουργουμένης ἐνοχῆς (βλ. Α.Κ. 873). Τοιαύτη αἰτία δύναται νά εἶναι ἡ "ἐξυπηρέτησις" (Εὐρυγένης) ὀφειλῆς ἀπορρεούσης ἐξ οἷασδήποτε ἐνοχῆς, ὄχι μόνον συμβατικῆς ἀλλὰ καὶ κληρονομικῆς ἢ οἰκογενειακῆς (ἄλλως Βάλληνδας).

Ἡ πρακτικὴ σημασία (ἀπὸ ἀπόφους οὐσιαστικοῦ δικαίου) τῆς ἀφρημένης ὑποσχέσεως ἢ ἀναγνωρίσεως χρέους ἔγκειται εἰς τό ὅτι τό κῦρος της δέν ἐξαρτᾶται κατὰ κανόνα ἐκ τοῦ κύρους νομικῆς δέν ἐξαρτᾶται κατὰ κανόνα ἐκ τοῦ κύρους νομικῆς τινος αἰτίας, δηλ. τῆς αἰτίας δι' ἣν ἀνελήφθη τό χρέος. Ἐλλειπούσης ὅμως ἐγκύρου ἢ θεμιτῆς αἰτί-

ας, έχει ο καταβαλών όφειλέτης, κατά την κρατούσαν άποψιν, τό δικαίωμα όπως απαιτήση την άπαλλαγήν του έν τής, έγνύρου πάντως, άφηρημένης ένοχής ή άπόδοσιν τοῦ καταβληθέντος κατά τάς περί άδικαιολογήτου πλουτισμοῦ διατάξεις (Τριανταφυλλόπουλος).

Ο Αστικός Κώδιξ θέτει τόν έρμηνευτικόν κανόνα, καθ'όν ή έγγραφος υπόσχεσις ή δήλωσις περί άναγνωρίσεως χρέους, εις την όποιαν δέν άναφέρεται ή αίτία τοῦ χρέους, θεωρεΐται έν άμφιβολία ότι είναι άνεξάρτητος αὐτής, δηλ. "άφηρημένη" (άρθρ. 873 έδ. 2).

Η άφηρημένη υπόσχεσις ή περί άναγνωρίσεως χρέους δήλωσις δέον επί ποινη άκυρότητος τής σχετικής συμβάσεως νά γίνη δι'έγγράφου (Α.Κ. 873) ιδιωτικοῦ ή δημοσίου (συμβολαιογραφικοῦ ή πρακτικοῦ δικαστηρίου) (βλ. Α.Π. 23/1969). Η άποδοχή τής δηλώσεως δύναται νά γίνη καθ'οιονδήποτε τρόπον, έστω και προφορικῶς ή σιωπηρῶς. Η άποδοχή δέ αύτη πρέπει νά "περιέλθῃ" εις τόν δηλοῦντα, ίνα καταρτισθῇ ή σύμβασις. Τοῦτο ισχύει και διά δήλωσιν γενομένην εις τά πρακτικά συνεδριάσεως δικαστηρίου, διότι άνευ άποδοχής τής δηλώσεως και περιελεύσεως εις τόν δηλοῦντα θά πρόκειται ίσως περί "δικαστηρικής άναγνωρίσεως", ή όποία είναι μονομερής διαδικαστική πράξις (ΒΡΟΧ) και διαφέρει τής έν τῷ Αστικῷ Κώδικι ρυθμιζομένης άφηρημένης άναγνωρίσεως χρέους (Εύρυγένης, ΕSSER).

Από τοῦ κανόνος τούτου ύφίστανται παρεκκλίσεις. Ούτω δέν απαιτεΐται έγγραφον εάν ή υπόσχεσις

ἢ ἀναγνώρισις ἀφορᾷ εἰς ὑπόλοιπον κλεισθέντος ἀλληλοχρέου λογαριασμοῦ (Α.Κ. 874). Ἀντιθέτως ἐάν ὁ νόμος ἀπαιτῆ ὠρισμένον τύπον διὰ τὴν σύστασιν ἐνοχικῆς τινος σχέσεως, οὗτος πρέπει νά τηρηθῆ καί διὰ τὴν περιέχουσαν ὑπόσχεσιν ἢ ἀναγνώρισιν χρέους σύμβασιν, διὰ τῆς ὁποίας "ἐξυπηρετεῖται" τοιαύτη ἐνοχική σχέσις (Α.Κ. 875). Π.χ. ἀφηρημένη ὑπόσχεσις ἢ ἀναγνώρισις χρέους, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ δωρεάν διὰ τὸν ἀντισυμβαλλόμενον, πρέπει νά καταρτισθῆ διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου (βλ. Α.Κ. 498).

§ 24.- Ἑκταξις

I.- Ἐννοια - σύστασις

Ἡ ἑκταξις εἶναι μία ἔγγραφος δήλωσις βουλήσεως ἑνὸς προσώπου (ἐκτάσσωντος) διὰ τῆς ὁποίας τοῦτο ἐξουσιοδοτεῖ ἀφηρημένως (ἀναιτιωδῶς) ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸν λαμβάνοντα (λήπτην) τὸ ἔγγραφον τῆς δηλώσεώς του (ἐκτάσσωντος) νά εἰσπράξῃ ἐδίψ ὀνόματι ἀπὸ τρίτον (ἐκτάσσόμενον) παροχὴν ἐκ χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, ἀφ' ἑτέρου δέ τὸν ἐκτασσόμενον νά καταβάλῃ τὴν παροχὴν ταύτην εἰς τὸν λήπτην διὰ λογαριασμόν τοῦ ἐκτάσσωντος (Α.Κ. 876). Οὕτως ἡ ἑκταξις δύναται νά διατυπωθῆ ὡς ἐξῆς: "Πρὸς τὸν κ.Α. "Σᾶς ἐξουσιοδοτῶ διὰ τῆς παρούσης νά εἰσπράξῃτε ἐπ' ὀνόματί σας δραχμᾶς 1.000 παρά τοῦ Ε, ὃν ἐξουσιοδοτῶ ἐπίσης νά καταβάλῃ ταύτας εἰς ὑμᾶς διὰ λογαριασμόν μου. Ὁ ἐξου-

σιοδοτῶν (ἢ ἐκτάσσεων) Α" (ὑπογραφή)¹.

Ἡ ἔκταξις οὐδένα μὲν ὑποχρεοῖ, περιέχει ὅμως δύο ἐξουσιοδοτήσεις τοῦ ἐκτάσσοντος: μίαν πρὸς τὸν ἐκτασσόμενον καὶ μίαν πρὸς τὸν λήπτην. Δημιουργεῖ ὅθεν αὕτη κατ' ἀρχὴν δύο σχέσεις μεταξύ τῶν συμμετεχόντων αὐτῆς τριῶν προσώπων. Τὴν σχέσιν μεταξύ ἐκτάσσοντος καὶ ἐκτασσομένου, ἡ ὁποία καλεῖται σχέσις ἢ αἰτία π ρ ο β λ έ ψ ε ω ς ἢ κ α λ ύ ψ ε ω ς καὶ τὴν σχέσιν μεταξύ ἐκτάσσοντος καὶ λήπτου, ἡ ὁποία ὀνομάζεται σχέσις ἢ αἰτία ἀ ξ ί α ς. Ἀμφότεραι αἱ σχέσεις αὗται δύνανται νὰ ἀποβλέπουν εἰς ἐξόφλησιν χρέους, κτήσιν δικαιώματος ἢ δωρεάν.

Μετά τὴν ἀποδοχὴν τῆς ἐκτάξεως ὑπὸ τοῦ ἐκτασσομένου δημιουργεῖται καὶ μία τρίτη σχέσις, μεταξύ ἐκτασσομένου καὶ λήπτου, καλουμένη σχέσις ἐ κ τ ε λ έ σ ε ω ς ἢ ἀποδοχῆς ἢ ἀποπληρωμῆς, ἀνεξάρτητος τῶν δύο ἄλλων, συνεπῶς ἀφηρημένη (Τριανταφυλλόπουλος). Ὡς ἐκ τούτου ὁ ἐκτασσόμενος δέν δικαιουῖται νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν λήπτην ἐνστάσεις οὔτε ἐκ τῆς ἀχέσεώς

I.- Συνήθης, ἰδίως εἰς τὰς συναλλαγὰς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, εἶναι ἡ τραπεζιτικὴ πίστωσις ἐναντι παραλαβῆς φορτωτικῶν (CREDIT DOCUMENTAIRE DOKUMENTEN AKKREDITIV). Κατ' αὐτὴν ὁ εἰσαγωγεὺς δίδει εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ τὴν ἀμετάκλητον ἐντολὴν νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐξαγωγέως ὠρισμένον ποσόν, τὸ ὁποῖον θὰ καταβληθῇ εἰς τούτον, ἐφ' ὅσον ἐκπληρωθοῦν ὠρισμένοι ὅροι. Ἡ Τράπεζα ἀνοίγει τὴν πίστωσιν, δίδουσα αὕτη πλεον εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ ἐξαγωγέως τὴν ἐντολὴν νὰ καταβάλλῃ εἰς αὐτὸν διὰ λογαριασμὸν τῆς ὠρισμένον ποσόν ἐπὶ παραδόσει τῶν εἰς τὴν σχετικὴν μέ τὸ ἀνοιγμὰ τῆς πιστώσεως ἐπιστολῆν φορτωτικῶν ἐγγράφων (ESSER).

του πρὸς τὸν ἐκτάσσοντα, οὔτε ἐκ τῆς σχέσεως ἐκτάσσοντος καὶ λήπτου (Α.Κ. 877 παρ.Ι ἐδ.2). Δύναται ὅμως νὰ ἀντιτάξῃ ἐνστάσεις ἀφορώσας εἰς τὸ κῦρος τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀπορρεούσας ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκτάξεως ἢ τῆς ἀποδοχῆς ἢ ἀνηκούσας εἰς αὐτὸν ἀμέσως κατὰ τοῦ λήπτου, π.χ.συμφηφισμοῦ ἀπαιτήσεώς του κατὰ τοῦ λήπτου.

Ἰνα ἡ ἔκταξις ἐπιφέρῃ ἔννομα ἀποτελέσματα ἀπαιτεῖται, ἐκτός τῆς ἐγγράφου διατυπώσεώς της καὶ ἐ γ ῆ ρ ι σ ι ς (παράδοσις) τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως εἰς τὸν λήπτην. Βάσει αὐτοῦ νομιμοποιεῖται ὁ κάτοχος του πρὸς εἴσπραξιν τῆς παροχῆς ("νομιμοποιητικὴ λειτουργία" τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως κατὰ τὸν LARENZ).

Ἡ συναλλαγματικὴ καὶ ἡ ἐπιταγὴ περιέχουν ἔκταξιν.

II.- Λειτουργία τῆς ἐκτάξεως

Ἡ λειτουργία τῆς ἐκτάξεως ἐκδηλοῦται εἰς τὰς τρεῖς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι δημιουργοῦνται ἐξ αὐτῆς, ἥτοι εἰς τὴν σχέσιν ἐκτάσσοντος καὶ λήπτου, ἐκτάσσοντος καὶ ἐκτασσομένου, ἐκτασσομένου καὶ λήπτου.

1.- Σχέσις μεταξύ ἐκτασσομένου καὶ λήπτου

Ὁ ἐκτασσόμενος δέν ὑποχρεοῦται οὔτε ἔναντι τοῦ ἐκτάσσοντος, οὔτε ἔναντι τοῦ λήπτου νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἔκταξιν ἢ νὰ καταβάλλῃ τὴν παροχὴν, ἔστω καὶ εἴναι ὀφειλέτης τοῦ ἐκτάσσοντος (Α.Κ. 880).

Ἀφ' ἧς ἀποδεχθῇ ὅμως ὁ ἐκτασσομένος τὴν ἔκτα-

ξιν, γεννᾶται μονομερῆς, ἀφρημένη (ἀναιτιώδης) ἀπαίτησις τοῦ λήπτου ἔναντι τοῦ ἐκτασσομένου πρὸς καταβολὴν τῆς παροχῆς (βλ. Α.Κ. 877 παρ. I ἐδ. I). Καίτοι ὁ ἐκτασσομένος καταβάλλει πρὸς τὸν λήπτην, ἐν τούτοις θεωρεῖται ὅτι οὗτος μὲν καταβάλλει πρὸς τὸν ἐκτάσσοντα, ὁ δὲ ἐκτάσσω πρὸς τὸν λήπτην. Συνεπῶς ἢ ἐκ μέρους τοῦ ἐκτασσομένου καταβολὴ πρὸς τὸν λήπτην ἐξομοιοῦται νομικῶς πρὸς τὰς δύο ταύτας καταβολὰς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἢ μία παροχὴ ἐπιφέρει ἀπόσβεσιν τριῶν τυχόν ὑφισταμένων ὑποχρεώσεων: τοῦ ἐκτασσομένου πρὸς τὸν λήπτην καὶ πρὸς τὸν ἐκτάσσοντα καὶ τοῦ ἐκτάσσοντος πρὸς τὸν λήπτην. Τὸ ἀποσβεστικὸν δὲ τοῦτο ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται ἐάν ἡ ἔκταξις ἐγένετο πρὸς ἐξόφλησιν χρέους (βλ. Α.Κ. 881) ("Ἐκταξις πληρωμῆς" κατὰ Ζέπον).

Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἐκτάξεως δέον νά γίνη ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως (Α.Κ. 877 παρ. 2). Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ἐκτάξεως ἔχει τὴν ἔννοιαν μονομεροῦς δηλώσεως τοῦ ἐκτασσομένου, ὅτι θέλει νά καταβάλῃ τὴν ἐν τῇ ἐκτάξει ἀναφερομένην παροχὴν.

Ἡ ἀπαίτησις τοῦ λήπτου κατὰ τοῦ ἐκτασσομένου, ἢ ὁποῖα γεννᾶται, ὡς ἐλέχθη, διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐκτάξεως ὑπὸ τοῦ ἐκτασσομένου, παραγράφεται μετὰ τριετίαν (Α.Κ. 879) κατ' ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἀποδοχῆς. Ἐάν ὅμως ἡ ἀποδοχὴ ἐχώρησε πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως εἰς τὸν λήπτην, ἡ παραγραφὴ ἄρχεται ἀπὸ τῆς παραδόσεως.

Ὁ ἐκτασσομένος δέν ὑποχρεοῦται νά καταβάλῃ τὴν παροχὴν, ἐάν ὁ λήπτης δέν τοῦ παραδίδῃ τὸ ἔγ-

γραφον τῆς ἐκτάξεως (βλ. Α.Κ. 878).

Ὁ ἐκτασσόμενος δύναται νά ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ λήπτου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, μόνον ὠρισμένας ἐνστάσεις.

2.-Σχέσις μεταξύ ἐκτάσσοντος καί λήπτου

Ὁ λήπτης ὀφείλει νά εἰδοποιήσῃ τόν ἐκτάσσοντα ἄνευ ὑπαιτίου καθυστερήσεως ἐάν δέν θέλῃ ἢ δέν δύναται νά κάμῃ χρῆσιν τῆς ἐκτάξεως ἢ ἐάν ὁ ἐκτασσόμενος ἀρνηθῆι νά ἀποδεχθῆ τήν ἔκταξιν ἢ νά καταβάλλῃ τήν παροχήν (Α.Κ. 882). Ἐάν ὁ λήπτης παραβῆ τήν ὑποχρέωσίν του ταύτην, θά ὑποχρεωθῆ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ἐκτάσσοντος. Πάντως ὁ λήπτης δέν ὑποχρεοῦται κατ' ἀρχήν νά εἰσπράξῃ τήν παροχήν παρά τοῦ ἐκτασσόμενου ἐκτός ἐάν ὑπάρχῃ εἰδική συμφωνία μετὰ τοῦ ἐκτάσσοντος.

3.-Σχέσις μεταξύ ἐκτάσσοντος καί ἐκτασσομένου

Ὁ ἐκτασσόμενος δέν ὑποχρεοῦται κατ' ἀρχήν ἔναντι τοῦ ἐκτάσσοντος νά ἀποδεχθῆ τήν ἔκταξιν καί νά καταβάλλῃ τήν παροχήν, ἐκτός ἐάν ὑφίσταται εἰδική πρὸς τοῦτο συμφωνία μεταξύ των, π.χ. σύμβασις ἐντολῆς. Ἐν τῆς συμφωνίας ταύτης ὅμως δέν ἀντλεῖ δικαίωμα ὁ λήπτης, εἰμὴ μόνον ἐάν θεωρηθῆ αὕτη ὡς σύμβασις ὑπὲρ τρίτου, δηλ. ὑπὲρ τοῦ λήπτου, ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ περί συμβάσεως ὑπὲρ τρίτου διατάξεις.

Ὁ ἐκτάσσων δύναται νά ἀνακαλέσῃ τήν ἔκταξιν διὰ μονομεροῦς δηλώσεως πρὸς τόν ἐκτασσόμενον. Ἡ ἀνάκλησις ἀποκλείεται ἐάν ὁ ἐκτασσόμενος ἀπεδέχθη τήν ἔκταξιν ἔναντι τοῦ λήπτου ἢ κατέβαλε τήν παρο-

χήν. Ὡς ἀνάκλησις λογίζεται καί ἡ πτώχευσις τοῦ ἐκτάσσοντος πρό τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐκτάξεως (Α.Κ. 883).

III.- Ἀποσβεσις καὶ μεταβίβασις τῆς ἐκτάξεως

Ἡ ἔκταξις ἀποσβέννυται δι' ἀνακλήσεως, διὰ καταστροφῆς τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως καὶ διὰ καταβολῆς τῆς παροχῆς. Δέν ἀποσβέννυται ὅμως αὕτη διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς ἐπελθούσης ἀνικανότητος πρός δικαιοπραξίαν οἰουδήποτε τῶν συμμετεχόντων εἰς ταύτην προσώπων (Α.Κ. 884).

Ὁ λήπτης δικαιοῦται νά μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλον τὴν ἔκταξιν δι' ἀφηρημένης (ἀναιτιώδους) συμβάσεως μετ' αὐτοῦ (Α.Κ. 885 παρ. I), εἴτε πρό τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐκτάξεως ὑπὸ τοῦ ἐκτασσομένου εἴτε μετ' αὐτῆν. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ παρά τοῦ λήπτου λαβῶν τὴν ἔκταξιν. Ὡς μεταβίβασις τῆς ἐκτάξεως νοεῖται κατ' οὐσίαν ἡ μεταβίβασις τῆς νομικῆς θέσεως τοῦ λήπτου, τὴν ὁποίαν οὗτος ἔχει ἐκ τῆς ἐκτάξεως.

Διὰ τὴν ἔγκυρον μεταβίβασιν τῆς ἐκτάξεως ἀπαιτεῖται ἔγγραφον μόνον διὰ τὴν περί μεταβιβάσεως δήλωσιν (οὐχὶ καὶ διὰ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῆς) καὶ παράδοσις τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως εἰς τὸν νέον λήπτην. Ἡ περί μεταβιβάσεως δήλωσις δύναται νά γίνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐκτάξεως (Α.Κ. 886).

Ὁ ἐκτάσσων δύναται νά ἀποκλείσῃ τὴν μεταβίβασιν τῆς ἐκτάξεως. Ὁ ἀποκλεισμός οὗτος ἰσχύει ἐναντι τοῦ ἐκτασσομένου ὑπὸ ὠρισμένους περιορισμούς (Α.Κ. 885 παρ. 2).

Ἐάν ὁ ἐκτασσόμενος ἀποδεχθῆ τὴν ἔκταξιν ἔναντι τοῦ νέου ἐκ τῆς μεταβιβάσεως λήπτου, δὲν δικαιούται νὰ ἀντιτάξῃ κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις ἐκ τῆς σχέσεώς του μετὰ τοῦ προηγουμένου λήπτου (Α.Κ. 887 παρ. I), διότι ὁ νέος λήπτης ἀποκτᾷ αὐτοτελές δικαίωμα, ἀνεξάρτητον τοῦ δικαιώματος τοῦ προηγουμένου λήπτου. Δικαιούται ὅμως ὁ ἐκτασσόμενος, εἴαν εἶχεν ἀποδεχθῆ τὴν ἔκταξιν ἔναντι τοῦ προηγουμένου λήπτου, νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ νέου λήπτου τὰς ἐνστάσεις τὰς ὁποίας εἶχε κατὰ τοῦ παλαιοῦ μέχρι τῆς ἀναγγελίας τῆς μεταβιβάσεως (βλ. Α.Κ. 887 § 2).

§ 25.- Ἀνώνυμα χρεώγραφα - Τοκομερίδια - Ἐτεροι τίτλοι ἢ σύμβολα

I.- Ἀνώνυμα χρεώγραφα

Τὸ ἀνώνυμον χρεώγραφον εἶναι ἓν ἔγγραφον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἐκδότης του ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν πρὸς παροχὴν εἰς τὸν κομιστὴν τοῦ ἐγγράφου (βλ. Α.Κ. 888).

Ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τούτου προκύπτει, ὅτι:

α) τὸ ἀνώνυμον χρεώγραφον εἶναι ἓν ἔγγραφον τὸ ὁποῖον περιέχει ὑπόσχεσιν τοῦ ὑπογράφαντος τοῦτο περί παροχῆς οἴουδήποτε εἴδους, συνήθως ὅμως χρημάτων καί

β) ἡ ὑπόσχεσις τῆς παροχῆς γίνεται πρὸς τὸν κομιστὴν τοῦ ἐγγράφου. Κομιστὴς εἶναι κατ' ἀρχὴν ὁ ἔχων πραγματικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δύναται νὰ τὸ ἐμφανίσῃ ὁποτεδήποτε.

Ἐν τούτοις δανειστής ἐκ τοῦ ἐγγράφου εἶναι

ὁ δικαιούμενος εἰς διάθεσιν τοῦ τίτλου (βλ. Α.Κ. 888), ὁ ὁποῖος εἶναι βασικῶς ὁ κύριος τοῦ τίτλου. Πάντως ἡ κατοχή τοῦ ἐγγράφου δημιουργεῖ τεκμήριον (φαινόμενον δικαίου), ὅτι ὁ κάτοχος τοῦ ἐγγράφου εἶναι καί δανειστής ἐξ αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ ὀφειλέτης ἐλευθεροῦται καταβάλλον καί εἰς κομιστήν μὴ δικαιούμενον εἰς διάθεσιν τοῦ τίτλου, ἐκτός ἐάν διὰ τῆς πληρωμῆς ἐνήργησεν ἐναντίον τῆς καλῆς πίστεως καί τῶν συναλλακτικῶν ἡθῶν (Α.Κ. 889).

Παραδείγματα ἀνωνύμου χρεωγράφου αποτελοῦν αἱ ὁμολογίαι ἐθνικῶν δανείων, τῆς ΔΕΗ, Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν κλπ. Δέν εἶναι ἀνώνυμα χρεώγραφα αἱ μετοχαί ἀνωνύμων ἐταιριῶν, διότι αὗται ἐνσωματώνουν τό ἐταιρικόν δικαίωμα καί οὐχί ἀπλῆν ἐνοχικὴν ἀπαίτησιν (ἄλλως Βάλληνας).

Κόνη κατ' ἀρχὴν ἡ ὑπογραφή ἐγκύρου ἀνωνύμου χρεωγράφου, τεθέντος καθ' οἷονδῆποτε τρόπον εἰς κυκλοφορίαν, καθιστᾷ τὸν ὑπογράφοντα ὀφειλέτην ἐξ αὐτοῦ ἐναντι τοῦ καλοπίστου κομιστοῦ τούτου, ἔστω καί ἐάν ὁ τίτλος (τουτέστι τό ἀνώνυμον χρεώγραφον) διέφυγεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ὑπογράφαντος διὰ κλοπῆς ἢ ἀπωλείας ἢ ἐτέθη ἄλλως εἰς κυκλοφορίαν ἄνευ τῆς θελήσεως αὐτοῦ (Α.Κ. 890).

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ θέτει περιορισμούς εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀνωνύμων χρεωγράφων περιεχόντων ὑπόσχεσιν πληρωμῆς ὠρισμένου χρηματικοῦ ποσοῦ (βλ. Α.Κ. 891).

Ἡ ἀπαίτησις συνδέεται μετὰ τῆς κυριότητος

ἐπὶ τοῦ τίτλου. Οὕτω τὸ δικαίωμα ἐκ τοῦ τίτλου, δηλ. ἡ ἀπαίτησις τοῦ κομιστοῦ κατὰ τοῦ ὑπογράφαντος πρὸς καταβολὴν τῆς παροχῆς, ἔπεται τοῦ δικαιώματος ἐπὶ τοῦ τίτλου, τουτέστι τῆς κυριότητος ἐπ' αὐτοῦ. Κατ' ἀκολουθίαν τούτου ὁ κομιστής τοῦ τίτλου δικαιούται νά μεταβιβάσῃ τοῦτον περαιτέρω κατὰ τὰς γενικὰς διατάξεις περὶ μεταβιβάσεως κυριότητος ἐπὶ κινητοῦ πράγματος. Συνέπεια δὲ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἐπὶ τοῦ τίτλου εἶναι καὶ ἡ μεταβίβασις τῆς ἀπαίτησεως ἐκ τοῦ τίτλου εἰς τὸν νέον κομιστήν. Οὗτος ἀποκτᾷ μίαν αὐτοτελεῆ ἀπαίτησιν, ἀνεξάρτητον τῆς ἐννόμου θέσεως τοῦ προκατόχου του (βλ. ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοῦ κανόνος τούτου ἄρθρ. 2 ν.δ. 17 'Ιουλ./13 Αὐγ. 1923).

Χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα τοῦ ἀνωνύμου χρεωγράφου, ἀποβλέπον εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς κυκλοφοριακῆς ἰκανότητος τοῦ τίτλου, εἶναι ὁ περιορισμὸς τῶν ἐνστάσεων, τὰς ὁποίας δύναται νά ἀντιτάξῃ ὁ ὀφειλέτης κατὰ τοῦ κομιστοῦ. Αἱ δυνάμεναι νά προταθοῦν ἐνστάσεις κατὰ τοῦ μεταγενεστέρου συμβατικοῦ κομιστοῦ εἶναι αἱ ἐξῆς:

α) περὶ ἀκυρότητος τοῦ τίτλου, π.χ. λόγῳ μὴ τηρήσεως τῶν ὄρων τοῦ νόμου (βλ. Α.Κ. 891)

β) προκύπτουσαι ἐξ αὐτοῦ τοῦ τίτλου, π.χ. αἰρέσεις, προθεσμία

γ) προσήκουσαι εἰς τὸν ὀφειλέτην κατ' αὐτοῦ τούτου τοῦ κομιστοῦ (Α.Κ. 892), π.χ. ἐκ τῆς σχέσεως μεταξὺ των, ὡς συμφηφισμός, προθεσμία πρὸς ἐκπλήρωσιν κλπ.

Ἡ καταβολή τῆς παροχῆς γίνεται μόνον ἐπί παραδόσει (ἐγχειρίσει) τοῦ τίτλου. Ἐπί μερικῆς καταβολῆς δύναται ὁ ὀφειλέτης νά ἀπαιτήσῃ τήν σύνταξιν ἀντιστοίχου ἀποδείξεως εἰσπράξεως ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τίτλου. Ἀπό τῆς παραδόσεως τοῦ ἐξοφλουμένου τίτλου εἰς τόν καταβάλλοντα ὀφειλέτην ἀποκτᾶ οὗτος αὐτοδικαίως κυριότητα ἐπί τοῦ τίτλου, ἔστω καί ἐάν ὁ νομιστής δέν ἐδικαιοῦτο εἰς διάθεσιν τοῦ τίτλου (Α.Κ. 893).

Ὁ Ἀστικός Κώδιξ περιέχει εἰδικάς διατάξεις διά τήν ἔκδοσιν νέου τίτλου ἐν περιπτώσει φθορᾶς ἢ ἀλλοιώσεως τοῦ ἐκδοθέντος (ἄρθρ. 894), ὡς καί διά τήν κήρυξιν ἀνισχύρου τοῦ τίτλου καί ἔκδοσιν νέου συνεπείᾳ κλοπῆς, ἀπώλειας ἢ καταστροφῆς τοῦ ἐκδοθέντος (ἄρθρα 895, 896 καί ἄρθρα 850 ἕως 860 τοῦ Κώδ. Πολ. Δικονομίας)¹.

Ὁ ὀφειλέτης δύναται, ἀλλά δέν ὑποχρεοῦται νά μετατρέψῃ τό ἀνώνυμον χρεώγραφον εἰς ὀνομαστικόν ὑπέρ ὠρισμένου δικαίουχου (Α.Κ. 900). Ἡ μετατροπή γίνεται διά σημειώσεως ἐπί τοῦ τίτλου.

Ὁ ὀνομαστικός τίτλος δύναται ἐπίσης κατόπιν συμφωνίας ὀφειλέτου καί νομιστοῦ νά μετατραπῇ

1.- Κλοπή, ἀπώλεια, καταστροφή τῶν ἀνωνύμων χρεωγράφων ἀποτελοῦν τά μειονεκτήματά των, τά ὅποια συμβαδίζουν μέ τό πλεονέκτημα αὐτῶν ὅτι καθίστουσιν "ὄρατόν τό ἀόρατον δικαίωμα". Ὅπως λέγεται χαρακτηριστικῶς "τό βιολογικόν καθῆκον τῶν ἀξιόγραφων εἶναι ἡ καταπολέμησις τῶν μειονεκτημάτων, τά ὅποια φέρει μεθ' ἑαυτῆς ἡ μή ὀρατότης τοῦ δικαιώματος" (HECK).

ἐκ νέου εἰς ἀνώνυμον.

Ἡ ἐκ τοῦ ἀνωνύμου χρεωγράφου ἀξίωσις παραγράφεται μετὰ παρέλευσιν εἴκοσι ἐτῶν (βλ. Α.Κ. 249) ἀφ' ἧς ἐγεννήθη τό πρῶτον ἢ ἐξ αὐτοῦ ἀπαίτησις καί κατέστη δυνατή ἡ δικαστική ἐπιδίωξις αὐτῆς (βλ. Α.Κ. 251). Τό χρονικόν τοῦτο σημεῖον, συνδεόμενον μετ' αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐγγράφου, ἰσχύει καί ἐπί μεταγενεστέρας κτήσεως τούτου ὑπό νέου κομιστοῦ, διότι ἡ ἔνστασις τῆς παραγραφῆς δέον ὅπως θεωρηθῆ ὡς ἔνστασις προκύπτουσα ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ τίτλου (βλ. Α.Κ. 892) (ἄλλως Κανκᾶς ὑπάγων τήν ἔνστασιν τῆς παραγραφῆς εἰς τήν κατηγορίαν τῶν ἐνστάσεων περί ἀκυρότητος τοῦ τίτλου, βλ. Δελούκαν Ἐρμ. Α.Κ. ἄρθρ. 892 ἄρ. 13). Ἡ ἀντίθετος ἄποψις, δεχομένη ὅτι ἐν περιπτώσει μεταβιβάσεως τοῦ ἀνωνύμου χρεωγράφου ἄρχεται νέα παραγραφή ἀπό τῆς κτήσεως τοῦ τίτλου ὑπό τοῦ νέου κυρίου (Κανκᾶς, Δελούκας), δύναται νά ὀδηγήσῃ εἰς τό ἀπαράγραπτον τῆς ἐκ τοῦ ἀνωνύμου χρεωγράφου ἀπαιτήσεως, ὅταν τοῦτο μεταβιβάζεται πρό τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς εἰς νέον κύριον, προκειμένου νά παρεμποδισθῆ ἢ ματαιωθῆ ἡ συμπλήρωσις τοῦ χρόνου τῆς παραγραφῆς.

II.- Τοκομερίδια

Τά τοκομερίδια ἔχουν κατά κανόνα τήν μορφήν ἀνωνύμου χρεωγράφου.

Τά τοκομερίδια ἀνωνύμου χρεωγράφου, ἐλλείψει διαφόρου ὀρισμοῦ ἐν αὐτοῖς, ἐξακολουθοῦν ἰσχύοντα, ἔστω καί ἐάν ἔχη ἀποσβεσθῆ ἢ ἐκ τοῦ ἀνωτύμου χρεωγράφου ἀπαίτησις ἢ ἀρθῆ ἢ μεταβληθῆ ἢ

πρός πληρωμήν τόκου ὑποχρέωσις (Α.Κ. 897 § I), παρ' ὄλον ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις τῶν τόκων εἶναι παρεπόμεναι.

Κανονικῶς τὰ μὴ λήξαντα τοκομερίδια πρέπει νά ἀποδίδωνται κατὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ κυρίου τίτλου, εἰς τὸν ὁποῖον ἦσαν προσηρτημένα. Ἐάν δέν συμβῆ τοῦτο, δικαιούται ὁ ὀφειλέτης νά παρακρατήσῃ ἐκ τοῦ ἀποδιδόμενου κεφαλαίου τὸ ἀντιστοιχοῦν ποσόν εἰς τὰ μὴ παραδιδόμενα τοκομερίδια μελλοντικῆς λήξεως μέχρι παρελεύσεως τοῦ χρόνου παραγραφῆς τῆς ἀπαιτήσεως ἐκ τούτων (Α.Κ. 897 § 2), ἐκτός ἐάν ὁ κομιστής παράσῃ ἐμπράγματον ἀσφάλειαν (βλ. Α.Κ. 328).

Τέλος ὁ Ἀστικός Κῶδιξ περιέχει εἰδικὰς διατάξεις περί πληρωμῆς κλαπέντων, ἀπολεσθέντων ἢ καταστραφέντων τοκομεριδίων ἢ μερισματογράφων (ἄρθρ. 898) καί περί τοῦ προσώπου εἰς ὃ παραδίδονται τὰ ἐκδιδόμενα νέα τοκομερίδια ἀνωνύμου χρεωγράφου ἢ μερισματογράφου (ἄρθρ. 899).

Ἡ ἐκ τόκομεριδίου ἀξίωσις παράγρᾶφεται μετὰ 5 ἔτη ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους καθ' ὃ ἐγεννήθη ἢ ἐξ αὐτοῦ ἀπαίτησις καί κατέστη δυνατὴ ἢ δικαστικὴ ἐπίδιωξις αὐτῆς (βλ. Α.Κ. 250 ἄρ. 15, 253).

III.-Τίτλοι καί σύμβολα νομιμοποιήσεως ἢ μαρτυρίας

Ἀπὸ τῶν ἀνωνύμων χρεωγράφων διαφέρουν οἱ τίτλοι νομιμοποιήσεως. Οὗτοι εἶναι ἔγγραφα βάσει τῶν ὁποίων ὁ ὀφειλέτης δικαιούται νά ἀπαλλαγῇ τῆς ἀναφερομένης εἰς αὐτὰ ὀφειλῆς διὰ καταβολῆς εἰς τὸν κατονομαζόμενον εἰς τὸ ἔγγραφον δανειστήν ἢ τὸν κομι-

στήν τούτου. Τοιαῦτα ἔγγραφα εἶναι κυρίως τὰ στελέχη ἀνανεώσεως τοκομεριδίων ἢ μερισματογράφων, τὰ βιβλιάρια καταθέσεων Ταμειυτηρίου (ἄλλως Δελούσιας), ὑπό τινα ἔποφιν δέ καί τὰ εἰσιτήρια θεάτρου, κινήματογράφου, μεταφορικῶν μέσων κλπ. Ταῦτα ὀνομάζονται ὑπό τινων "σύμβολα παροχῆς εἰς τόν νομιστήν" (βλ. Ζέπον).

Ὁ τίτλος νομιμοποιήσεως ἐνεργεῖ ὑπέρ τοῦ ὀφειλέτου, ὁ ὁποῖος δύναται νά ἀπαλλαγῇ κατ' ἀρχήν καταβάλλον εἰς τόν νομιστήν τοῦ ἔγγραφου. Δέν ἐνεργεῖ ὑπέρ τοῦ δανειστοῦ, ὅστις ὀφείλει νά ἀποδείξῃ τόν τρόπον καθ' ὃν κατέστη δανειστής, ἐάν δέν κατονομάζεται εἰς τό ἔγγραφον.

Ὁ ὀφειλέτης δέν ὑποχρεοῦται κατ' ἀρχήν νά καταβάλλῃ ἄνευ παραδόσεως τοῦ τίτλου νομιμοποιήσεως.

Διὰ τήν μεταβίβασιν τῆς ἀξιώσεως ἀπαιτεῖται ἐκχώρησις τοῦ δικαιώματος ἐκ τοῦ τίτλου. Δέν εἶναι ἀναγκαῖα παράδοσις τούτου, διότι τό δικαίωμα ἐπί τοῦ τίτλου ἔπεται τοῦ δικαιώματος ἐκ τοῦ τίτλου.

§ 26.- Ἐπίδειξις πράγματος

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ χορηγεῖ ὑπό ὀρισμένας προϋποθέσεις ἀπαίτησιν πρός ἐπίδειξιν πράγματος (ἄρθρ. 901) καί ἔγγραφου (Α.Κ. 902) εὕρισκομένου εἰς τήν κατοχήν ἄλλου.

Ὡς ἐπίδειξις νοεῖται ἡ ὑπό τὰ ὄμματα κυρίως ἀλλά καί τὰς λοιπὰς αἰσθήσεις τοῦ δικαιούχου ὑλική τοποθέτησις τοῦ πράγματος ἢ ἔγγραφου, εἰς τρό-

πον ὥστε οὗτος νά δύναται νά σχηματίσῃ ἀντίληψιν περί τῆς ὑπάρξεως, φύσεως καί ποιότητος τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἐγγράφου ἢ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου, χωρίς νά παραβλάπτεται ἡ οὐσία καί ἡ ὑπόστασις αὐτοῦ (βλ. Βάλληνδαν, Ράμμον).

Ἡ ἀπαίτησις πρὸς ἐπίδειξιν ἀποβλέπει εἰς τό νά παρασχεθῇ εἰς τόν ἔχοντα ἀξίωσιν ἢ ἔννομον συμφέρον δικαιοῦχον ἢ δυνατότης νά ἐπιθεωρήσῃ τό πρᾶγμα ἢ νά ἐξετάσῃ τό ἔγγραφο.

Τό σῶμα ζῶντος ἀνθρώπου δέν εἶναι πρᾶγμα. Συνεπῶς δέν δύναται νά θεμελιωθῇ ἐπί τῶν περί ἐπίδειξεως πράγματος διατάξεων τοῦ Κώδικος ἀπαίτησις πρὸς ἰατρικήν ἐξέτασιν ἢ αἱματοληψίαν.

Κατ' ἀρχήν ἡ ἐπίδειξις τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἐγγράφου γίνεται εἰς τόν τόπον ὅπου εὕρισκεται τοῦτο κατὰ τόν χρόνον τῆς αἰτήσεως. Ὁ ἀξιῶν τήν ἐπίδειξιν εὐθύνεται διά τήν τυχαίαν ἀπώλειαν, καταστροφήν καί βλάβην τοῦ ἐπιδειχθέντος, τήν ὁποίαν ὑπέστη τοῦτο ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιδείξεως. Οὗτος φέρει καί τάς δαπάνας τῆς ἐπιδείξεως. Ὁ κάτοχος ἐτέρωθεν δικαιούται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις νά ἀρνηθῇ τήν ἐπίδειξιν (βλ. Α.Κ. 903).

Ἡ πρὸς ἐπίδειξιν τοῦ πράγματος ἀπαίτησις δέν ὑπόκειται εἰς παραγραφήν.

§ 27.- Ἄδικαιολόγητος πλουτισμός

I.- Περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ-
προϋποθέσεις ἀπαιτήσεως ἐξ αὐτοῦ

1.- Γενικός κανών

Ἡ ἐν Ἑλλάδι κρατοῦσα ἔννομος τάξις, τουτέστι τό σύνολον τῶν ἰσχυόντων κανόνων δικαίου, ὅσον ἀφορᾷ εἰς περιουσιακᾶς σχέσεις καί στοιχεῖα, ἐπιδιώκει τήν ἐξασφάλισιν τῆς διακινήσεως τῶν περιουσιακῶν ἀξιῶν κατά τρόπον δίκαιον καί ἐπιεικῆ. Πᾶσα τοιαύτη διακίνησις ὅθεν μή σύμφωνος πρός τό δίκαιον ὡς ἰδέαν καί τήν ἐπιείκειαν - τό "ὀρθόν δίκαιον" - ἀποκρούεται ὑπό τοῦ θετοῦ δικαίου ὡς ἀσυμβίβαστος πρός τόν τελικόν σκοπόν, τό "αἴτιον" αὐτοῦ. Αὕτη θεωρεῖται ὡς "ἄνευ νομίμου αἰτίας", ὡς "ἀδικαιολόγητος" καί ὡς ἐκ τούτου ἐπιβάλλεται ἡ ἀποκατάστασις τῶν περιουσιακῶν σχέσεων, ὡς ἀπαιτεῖ τό δίκαιον καί ἡ ἐπιείκεια.

Ὁ Ἀστικός Κώδιξ θέτει συναφῶς τόν γενικόν κανόνα καθ' ὃν "ὁ καταστάς πλουσιώτερος ἄνευ νομίμου αἰτίας ἐκ τῆς περιουσίας ἄλλου ἢ ἐπί ζημίᾳ τούτου, ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῆς ὠφελείας" (ἄρθρ. 904 παρ. I ἐδ. α).

Ἐκ παραλλήλου πρός τόν γενικόν τοῦτον κανόνα προσδιορίζονται ἐνδεικτικῶς ὑπό τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος καί ὠρισμέναι περιπτώσεις τοιαύτης ὑποχρεώσεως ἀποδόσεως ἀδικαιολογήτου ὠφελείας. Αἱ περιπτώσεις αὗται προκύπτουν "συνεπεῖα παροχῆς ἀχρεωστήτου ἢ παροχῆς δι' αἰτίαν μή ἐπακολουθήσασαν

ἢ λήξασαν ἢ παράνομον ἢ ἀνήθικον" (ἄρθρ. 904 ἐδ. β).

2.- Προϋποθέσεις ἀπαιτήσεως ἐξ ἀδικοιολογήτου πλουτισμοῦ

Αἱ προϋποθέσεις τῆς γενικῆς ὑποχρεώσεως πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ ἀδικοιολογήτου πλουτισμοῦ εἶναι αἱ ἑξῆς:

A.- Πλουτισμός τοῦ λήπτου

Πλουτισμός ὑφίσταται ὅταν τὸ σύνολον τῶν κτηθέντων ὑπὸ τοῦ λήπτου δημιουργεῖ εἰς αὐτόν περιουσιακόν ὄφελος, λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν δαπανηθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τοῦτο ἀξιῶν καὶ τῶν ἐπιβληθέντων ἐπὶ τῆς περιουσίας του βαρῶν (Ehnescegius-Lenmann). Ὁ πλουτισμός ὅθεν ἀποτελεῖ μίαν περιουσιακὴν αὐξήσιν, μίαν βελτίωσιν τῆς περιουσιακῆς καταστάσεως ἐπερχομένην καθ' οἷονδῆποτε τρόπον.

Εἰδικώτερον ἀποτελοῦν πλουτισμόν ἡ κτήσις δικαιώματος, π.χ. τῆς κυριότητος, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ὑποχρεώσεως^I) ἢ ἐμπραγμάτου βάρους, ἡ διὰ συμβάσεως ἀναγνώρισις τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ὑπάρξεως χρέους (A.K. 904 § 2), ἡ κτήσις τῆς νομῆς, ἡ ἀποφυγὴ δαπανῶν, αἱ ὁποῖαι ἄλλως θὰ ἐγίνοντο ἀσφαλῶς, π.χ. διὰ τὴν χρησιμοποίησιν ἀλλοτρίου πράγματος ἢ τῆς ἐργασίας ἑτέρου κλπ.

Ὁ πλουτισμός πρέπει νὰ ἐκτήθη ἐκ τῆς περιουσίας ἄλλου ἢ ἐπὶ ζημίᾳ τούτου. Συνεπῶς τὸ περιουσιακόν ὄφελος τοῦ ἑνός πρέπει νὰ συνιστᾷ περιουσιακὴν ἀπώλειαν διὰ τὸν ἕτερον ἢ ματαίωσιν τῆς αὐ-

I) Ἡ Ἐφ. Ἀθ. 3639/71, ΕΒΕΔ 31, 283, ὀνομάζει "ἀρνητικόν ἀδικοιολογήτον πλουτισμόν" τὸν τοῦ κατασκευαστοῦ πολυκατοικίας ἔναντι δευτέρου θυρωροῦ.

ξήσεως τῆς περιουσίας του.

Δέν εἶναι μὲν ἀπαραίτητον ὅπως τὸ ὄφελος τοῦ ἐνὸς ἀντιστοιχῇ κατ'ἀντικείμενον καί ἔκτασιν πρὸς τὸ περιουσιακόν μειονέκτημα τοῦ ἑτέρου.

Πρέπει ὅμως ἔν καί τὸ αὐτὸ περιστατικόν νά προεκάλεσε τὸ ὄφελος εἰς τὸν ἕνα καί τὴν περιουσιακὴν ἀπώλειαν ἢ τὴν μὴ περιουσιακὴν αὐξήσιν εἰς τὸν ἕτερον. Οὕτως ἡ περιουσιακὴ μετατόπισις πρέπει νά εἶναι ἄμεσος μεταξὺ δανειστοῦ καί ὀφειλέτου τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ. Πρέπει δηλ. τὸ ὄφελος τοῦ ἐνὸς καί ἡ ἀπώλεια τοῦ ἑτέρου νά τελοῦν εἰς ἄμεσον αἰτιώδη συνάφειαν.

B.- "Ἐλλειψις νομίμου αἰτίας ἐκ τοῦ πλουτισμοῦ"

Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀπόδοσιν τῆς ὠφελείας ὑφίσταται μόνον ἐφ'ὅσον ὁ πλουτισμὸς ἐπῆλθεν ἄνευ νομίμου αἰτίας, "ἀδικαιολογήτως", δηλ. ἄνευ ἐννόμου τινὸς σχέσεως, ἐξ ἧς νά προκύπτῃ ὅτι ὁ πλουτισμὸς ἀνήκει εἰς τὸν λήπτην (πρβλ. ESSER).

"Ἐλλειψις νομίμου αἰτίας ὑφίσταται, ἐκτὸς ἄλλων, εἰς τὰς ἐξῆς περιπτώσεις (βλ. ENNECCERUS-LEHMANN):

α) Ἐάν ὁ σκοπὸς, διὰ τὸν ὁποῖου ἐγένετο ἡ παροχή, δέν ἔχη καθορισθῆ ἐγκύρως, π.χ. διότι ἡ ἀποδοχὴ τῆς παροχῆς προσκρούει εἰς τὸν νόμον ἢ τὰ χρηστά ἦθη ἢ διότι ἡ παροχὴ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει συμβάσεως ἀκύρου λόγῳ μὴ τηρήσεως νομίμου τύπου.

β) Ἐάν δέν ἐπιτευχθῆ ὁ σκοπὸς, δι'ὃν κατηρτίσθη ἡ σύμβασις, π.χ. συναλλαγματικῆ, γενομένη ἀ-

ποδεκτή πρὸς κάλυψιν τιμήματος πωλήσεως, δύναται νά ἀναζητηθῆ ἵνα ἐπιστραφῆ εἰς τὸν ἀποδέκτην, ἐάν ματαιωθῆ ἢ πώλησις.

γ) Ἐάν ἐπετεύχθη μὲν ὁ σκοπός, ἀκολούθως ὅμως οὗτος ἔληξε. Π.χ. κατόπιν τῆς ἐκτελέσεως τῆς συμβάσεως πρέπει νά ἀποδοθῆ ὁ δοθεὶς ἀρραβών ἢ κατόπιν τῆς ἀνακλήσεως τῆς δωρεᾶς πρέπει νά ἀποδοθῆ τὸ δωρηθέν.

δ) Ἐάν ὁ πλουτισμός ἐπῆλθεν ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ ζημιωθέντος ἢ ἐκ πλάνης, π.χ. ἐπὶ διαθέσεως παρὰ μὴ δικαίουχου, ἐπὶ καταβολῆς ἐκ νέου ἤδη ἐξοφληθέντος χρέους, ἐπὶ πλουτισμοῦ βασιζομένου ἐπὶ ἀδικοπραξίας κλπ.

II.- Ἐκτασις τῆς εὐθύνης τοῦ λήπτου

Ὁ λήπτης ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῆς ἀδικαιολογήτου ὠφελείας (Α.Κ. 904 § I).

Οὕτως ὁ καταστάς πλουσιώτερος (λήπτης) ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ πᾶν ὅ,τι ἀπέκτησεν ἀδικαιολογήτως ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, καθὼς ἐπίσης καὶ τοὺς καρπούς, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται ὅμως εἰσέτι ὁ πλουτισμός κατὰ τὸν χρόνον ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς (κανονικὴ εὐθύνη κατὰ BROX). Ἡ εὐθύνη αὕτη ἐπιτείνεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις κυρίως μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς (Α.Κ. 908-912) (ηῦξημένη εὐθύνη). Εἰδικώτερον ὁ λήπτης ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ:

1.- Τὸ ληφθέν "πρᾶγμα" ἢ τὸ ἐξ αὐτοῦ ἀντάλλαγμα. Συνεπῶς ὑποχρεοῦται νά ἐπαναμεταβιβάσῃ π.χ.

μεταβιβασθέντα εἰς αὐτόν δικαιώματα, ὡς τό τῆς κυριότητος, νά ἀποδώσῃ τήν νομήν ληφθέντος ἀκινήτου ἢ νά ἀποδώσῃ τυχόν εἰσπραχθεῖσαν ἀποζημίωσιν διὰ τήν καταστροφήν, βλάβην κλπ. τοῦ πράγματος.

2.- Τοῦς συλλεγέντας καρπούς, φυσικοῦς ἢ πολιτικοῦς, ἀφαιρουμένων τῶν πρὸς παραγωγὴν τῶν καρπῶν γενομένων δαπανῶν, ὡς καὶ πᾶν ἐκ τοῦ πράγματος ὠφέλημα, π.χ. τό κέρδος ληφθέντος ἀδικαιολογήτως λαχείου.

3.- Πᾶν ὅ,τι ἀπέκτησεν ἐκ τοῦ ληφθέντος, π.χ. ὅ,τι ἔλαβεν ἐκ τῆς εἰσπράξεως ἀδικαιολογήτως μεταβιβασθείσης εἰς αὐτόν ἀπαιτήσεως.

Ἐάν ὅμως ὁ λήπτης μετεβίβασε τό κτηθέν εἰς τρίτον διὰ συμβάσεως, τότε δέν ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ τυχόν ποσόν ληφθέν πέραν τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος, ἀλλά θά ἀποδώσῃ τήν πραγματικὴν (ἀντικειμενικὴν) του ἀξίαν. Ἐάν δέ οὗτος τό ἐπώλησεν εἰς μικροτέραν τιμὴν, θά ἀποδώσῃ τό ληφθέν ποσόν.

Ἐάν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ληφθέντος ἢ ἐξ ἄλλου λόγου δέν εἶναι δυνατὴ ἡ αὐτουσία ἀπόδοσις τούτου, ὑφίσταται δηλ. ἀντικειμενικὴ ἢ ὑποκειμενικὴ ἀδυναμία ἀποδόσεως αὐτοῦ, θά καταβληθῇ ἡ ἀξία, τήν ὁποίαν τοῦτο εἶχε γενικῶς εἰς τὰς συναλλαγὰς (συναλλακτικὴ ἀξία) κατὰ τόν χρόνον τῆς παραγωγῆς. Π.χ. ἐπὶ ἀκυρότητος τῆς συμβάσεως ἐργασίας θά καταβληθῇ εἰς τόν ἐργασθέντα ἢ "ἀνάλογος" ἀμοιβή, τήν ὁποίαν οὗτος θά ἐλάμβανε, ἐάν ἡ σύμβασις ἦτο ἔγκυρος, δηλ. ἐν ἀμφιβολίᾳ ἢ τυχόν συμφωνηθεῖσα (LARENZ κλπ.).

Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀπόδοσιν ὑφίσταται, καθ' ἣν ἔκτασιν ὁ λήπτης κατέστη πλουσιώτερος καὶ ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πλουτισμός.

Ἡ ὑποχρέωσις ὅθεν πρὸς ἀπόδοσιν ἀποσβέννυται, ἐφ' ὅσον ὁ λήπτης δέν εἶναι πλέον πλουσιώτερος κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς (A.K. 909), διότι π.χ. τό ληφθέν ἐκλάπη ἢ ἐχάθη ἢ ἐδωρήθη ἢ κατηναλώθη ἄνευ ἐναπομεινάσης ὠφελείας, ἐκτός ἐάν ὁ λήπτης ἐξοικονόμησε κάτι πρὸς ὄφελος τῆς περιουσίας του, π.χ. δαπάνας, εἰς τὰς ὁποίας θά προέβαινεν ὁπωσδήποτε.

Κατ' ἐφαρμογὴν τούτων, ἐάν ὁ λήπτης προσεπόρισεν εἰς τρίτον διὰ χαριστικῆς πράξεως (π.χ. δωρεᾶς, κληροδοσίας) τό εἰς αὐτόν ἄνευ αἰτίας περιελθόν, δύναται ὁ δούς νά ἀναζητήσῃ ἀπὸ τόν τρίτον τό εἰς αὐτόν περιελθόν (A.K. 913). Τοῦτο ἰσχύει ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν, ὅτι ὁ λήπτης ἔχει ἀπαλλαγὴ τῆς υποχρέωσης πρὸς ἀπόδοσιν συνεπεῖα τῆς χαριστικῆς διαθέσεως τοῦ ληφθέντος εἰς τόν τρίτον.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων συνάγεται ὅτι διὰ τῆς ἀπαιτήσεως ἐκ τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ τοῦ ἑτέρου δύναται νά ζητηθῆ μόνον ἐκεῖνο τό ὁποῖον ὑφίσταται ἀκόμη εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ λήπτου εἴτε αὐτούσιον ("ἀντικειμενικῶς" κατὰ BSSER), εἴτε ὡς οἰκονομικὴ ἀξία κατὰ τόν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς.

Μετά τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὠρισμένας δέ εἰδικὰς περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ, ὡς ἀχρεωστήτου, καὶ πρό αὐτῆς, ἡ εὐθύνη τοῦ

λήπτου είναι ηύξημένη (Α.Κ. 910 έως 912). Εύθύνεται δηλ. ούτος διά τήν καταβολήν νομίμων τόκων καί αποζημιώσεως (βλ. Α.Κ. 910 έν συνδ. μέ άρθρα 346 καί 348).

Ἡ ἀπαίτησις πρός ἀπόδοσιν τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ στρέφεται κατά τοῦ καταστάντος πλουσιωτέρου (λήπτου) ἢ τῶν κληρονόμων του. Ἐάν εἶναι πλείονες οἱ λήπται, ἕκαστος εὐθύνεται διά τό εἰς αὐτόν περιελθόν καί οὐχί εἰς ὀλόκληρον.

Ἡ ἀπαίτησις ἐκ τοῦ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ ὑπόκειται κατά κανόνα εἰς τήν γενικήν εἰκοσαετῆ παραγραφῆν (Α.Π. 67/1969).

Αἱ διατάξεις περί ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ ἐφαρμόζονται καί ἐπί σχέσεων δημοσίου δικαίου.

III. - Εἰδικαί περιπτώσεις ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ.

Οἱ ἐκτεθέντες γενικοί κανόνες περί τῶν προϋποθέσεων γενέσεως τῆς ἀπαιτήσεως ἐξ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ ἰσχύουν μέν κατ' ἀρχήν καί διά τάς εἰδικάς περιπτώσεις αὐτοῦ ὑπό τινας ὅμως τροποποιήσεις. Οὕτω:

α) Ἡ ἀπαίτησις ἀχρεωσθήτου ἀποκλείεται, ἐάν ὁ λαβών τήν παροχήν, τήν ὁποίαν δέν ἐδικαιοῦτο νά λάβῃ (ἀχρεώστητον), ἀποδείξῃ ὅτι ὁ καταβαλὼν ἐγνώριζε κατά τόν χρόνον τῆς καταβολῆς ὅτι δέν ὑφίσταται χρέος (Α.Κ. 905 § I). Συνεπῶς δικαιοῦται ὁ καταβαλὼν νά ἀναζητήσῃ τό καταβληθέν (π.χ. πρός ἀπόσβεσιν ἀνυπάρκτου ὑποχρέωσεως), ἐάν ἐτέλει έν

οιαδήποτε κλάνη περί τήν ύπαρξιν τοῦ χρέους του ἢ εἴαν κατέβαλεν "ὑπό ἐπιφύλαξιν".

Ἐπίσης ἀποκλείεται ἡ ἀπαίτησις τοῦ καταβληθέντος καί μή ὀφειλομένου (ἀχρεωστήτου), εἴαν ἡ καταβολή τούτου ἐγένετο ἕνεκεν ἰδιαιτέρου ἠθικοῦ καθήκοντος ἢ ἐκ λόγων εὐπρεπείας (Α.Κ. 906), π.χ. καταβολή εἰς ἐνδεῆ συγγενῆ μή ὀφειλομένης διατροφῆς ἐπί τῇ πεπλανημένῃ ἐντυπώσει ὅτι ὀφείλεται τοιαύτη κατὰ νόμον.

β) Χρέος καταβληθέν πρό τῆς λήξεως δέν ἀναζητεῖται. Ἐπίσης δέν ἀναζητοῦνται οἱ καρποί τοῦ ἐνδιαμέσου χρόνου μεταξύ καταβολῆς καί λήξεως τοῦ χρέους (Α.Κ. 905 § 2).

γ) Παροχή γενομένη δι' ἀνήθικον αἰτίαν δέν ἀναζητεῖται, εἴαν ἡ ἀνήθικος αἰτία τῆς παροχῆς ἀφορᾷ καί εἰς τόν δόντα ἢ μόνον εἰς αὐτόν, π.χ. τό καταβληθέν ὡς δωροδοκία, εἰς γυναῖκα ἐλευθερίων ἠθῶν κλπ. Ἐν προκειμένῳ ὁ δίδων προσκρούει διά τῆς παροχῆς του εἰς τά χρηστά ἦθη.

Δύναται ὅμως νά ζητηθῇ ἀπαλλαγὴ ἀπό ὑποχρέωσης, ἀναληφθείσης δι' ἀνήθικον αἰτίαν, π.χ. ἀποδοχῆ συναλλαγματικῆς, ἔστω καί εἴαν ἡ ἀνήθικος αἰτία ἀφώρα καί εἰς τόν δόντα. Ἀλλά τό πρός ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρέωσης ταύτης δοθέν δέν ἀναζητεῖται (Α.Κ. 907).

Ὁ κανὼν οὗτος δέν ἰσχύει ἐπί παροχῆς γενομένης διὰ παράνομον αἰτίαν. Συνεπῶς αὕτη ἀναζητεῖται ἀπεριορίστως ὑπό τούς γενικούς ὅρους τοῦ νόμου.

§ 28.- Ἀδικοπραξία

I.- Ἔννοια

Ἀδικοπραξία εἶναι κατ'ἀρχὴν ὑπαίτιος ζημιόγυος συμπεριφορὰ ἀντικειμενικῶς παράνομος, μεθ'ἧς ἡ ἔννομος τάξις συνδέει αὐτοτελῆ (πρωτογενῆ) ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν (πρβλ. Α.Κ. 914).

Εἰς τὴν ἔννοιαν ταύτην τῆς ἀδικοπραξίας πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι περιλαμβάνεται καὶ ἡ προσβολὴ τῶν χρηστῶν ἡθῶν, καθ'ὅσον αὕτη εἶναι παράνομος (βλ. Α.Κ. 281). Οὐχ ἦττον ὁ Ἀστικός Κῶδιξ ἐπέβαλε διὰ ῥητῆς διατάξεως τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν μόνον εἰς τὸν ἐκ προθέσεως ζημιοῦντα ἄλλον κατὰ τρόπον ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστὰ ἦθη (ἄρθρ. 919).

Ἡ ὡς ἔνω ἔννοια τῆς ἀδικοπραξίας θεμελιούται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπαιτιότητος (ὑποκειμενικόν ἀδίκημα). Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιπτώσεις εὐθύνης ἀνεξαρτήτως ὑπαιτιότητος, τουτέστιν ἀνυπαίτιου εὐθύνης ἐξ ἀντικειμενικῶς ἀδίκου πράξεως^I). Αἱ περιπτώσεις αὗται βασίζονται κυρίως ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κινδύνου, ἡ ὁποία ἐπιδιώκει νὰ ἀποτρέφῃ ὠρισμένους ἀναγκαίους κινδύνους τῶν συναλλαγῶν καὶ ἐν γένει τῆς κοινωνικῆς συμβιώσεως ἀπὸ ἐκεῖνον ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται οὗτοι καὶ ὁ ὁποῖος ὠφελεῖται ἐξ αὐτῶν. Διὰ

I.- Οἱ ὅροι τῆς ὑποκειμενικῆς εὐθύνης πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς ἐπὶ τοῦ πταίσματος θεμελιουμένης εὐθύνης καὶ τῆς ἀντικειμενικῆς εὐθύνης πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς εὐθύνης ἀνεξαρτήτως ὑπαιτιότητος, παρ' ὅλον ὅτι ἔχουν καθιερωθῆ, δέν εἶναι ἀκριβεῖς. Προτιμῶμεν ὅθεν τοὺς ὅρους τῆς ὑπαιτίου καὶ ἀνυπαίτιου εὐθύνης ἀντιστοίχως.

τοῦτο οὗτος φέρει "ἠύξημένην κοινωνικὴν εὐθύνην δι' ὠρισμένον τομέα κινδύνων" (LARENZ), π.χ. εὐθύνη τοῦ κυρίου αὐτοκινήτου. ("Ὅστις δημιουργεῖ τὸν κίνδυνον, φέρει καὶ τὰς συνεπείας αὐτοῦ" Τριανταφυλλόπουλος).

"Ἴσως εἶναι ὅμως ὀρθότερον νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι γενικὴ αἰτιολογικὴ βάση καθιερώσεως τῆς ἀνυπαίτιου εὐθύνης εἶναι μᾶλλον ἡ ἐπιείκεια καὶ συνεπῶς ὅτι ἡ ἀνυπαίτιος εὐθύνη πρέπει νὰ θεωρηθῇ κατ' ἀρχὴν ὡς εὐθύνη ἐξ ἐπιεικειᾶς (πρβλ. Α.Κ. 918).

Ἐποστηρίζεται ὅτι καὶ αἱ περιπτώσεις αὗται εὐθύνης ἄνευ ὑπαιτιότητος καὶ δὴ κυρίως ἐκ διακινδυνεύσεως ὑπάγονται εἰς τὰς ἀδικοπραξίας "ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ" (LEONHARD κλπ.). Ἡ ἀποφίς αὕτη εἶναι ὀρθή, διότι οὕτω δύνανται νὰ τύχουν ἐφαρμογῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικοπραξιῶν τούτων ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ αἱ διατάξεις περὶ εὐθύνης πλειόνων, περὶ χρηματικῆς ἱκανοποιήσεως λόγῳ ἠθικῆς βλάβης καὶ περὶ παραγραφῆς ἀπαιτήσεως ἐξ ἀδικοπραξίας, οὐχὶ ὅμως καὶ αἱ διατάξεις περὶ ἱκανότητος πρὸς καταλογισμόν, διότι αὗται προϋποθέτουν παῖσμα, μεθ' οὗ συναρτᾶται ἡ ἱκανότης πρὸς καταλογισμόν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, αἱ διατάξεις περὶ ἱκανότητος πρὸς καταλογισμόν εἶναι ἀσυμβίβαστοι πρὸς τὴν φύσιν, τὸν σκοπὸν καὶ τὸν λόγον καθιερώσεως τῆς ἀνυπαίτιου εὐθύνης.

Ἡ ὡς ἄνω εὐθύνη ἐξ ἀδικοπραξίας ἀποκλείεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ὡς εἶναι ἡ σύμβασις περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς εὐθύνης, ὁ σιωπηρὸς ἀποκλεισμός τῆς εὐθύνης διὰ ζημίας ἐξ ἀμελείας, ὁ ἀπό-

κλεισμός του παρανόμου χαρακτήρος τῆς πράξεως εἰς τὴν συγχεκρίμενην περίπτωσιν (π.χ. δικαίωμα τοῦ γονέως πρὸς σωφρονισμόν τοῦ τέκνου του), ἢ συναίνεσις τοῦ παθόντος, ἢ ἐπέμβασις κατὰ τὸ καλῶς νοούμενον συμφέρον τοῦ παθόντος, λαμβανομένης ὑπ' ὄφιν τῆς πραγματικῆς ἢ τεκμαιρομένης θελήσεως αὐτοῦ.

II.- Γενικοὶ κανόνες εὐθύνης ἐξ ἀδικοπραξίας

Ἐν σχέσει πρὸς τὴν εὐθύνην ἐξ ἀδικοπραξίας, τὴν θεμελιουμένην ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ὑπαιτιότητος, ὁ Ἀστικός Κώδιξ θέτει δύο γενικοὺς κανόνας:

α) "Ὁ παρά τὸν νόμον ζημιώσας ἄλλον ὑπαίτιως ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν" (ἄρθρ. 914).

β) "Ὅστις ἐν προθέσεως ἐζημίωσιν ἄλλον κατὰ τρόπον ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστά ἤθη ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν" (ἄρθρ. 919).

Ἀναλυτικώτερον ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω δύο γενικῶν κανόνων εὐθύνης ἐξ ἀδικοπραξίας (χαρακτηριζομένων ὡς "κανόνων συμπεριφορᾶς", βλ. PLANIOL-RIPERT) παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς:

A.- Εὐθύνη ἐν παρανόμου συμπεριφορᾶς

Αἱ προϋποθέσεις ἐφαρμογῆς τοῦ πρώτου κανόνος εἶναι τέσσαρες:

α) Συμπεριφορὰ (πρᾶξις ἢ παράλειψις), ἡ ὁποία ἐγένετο πρόξενος ζημίας εἰς ἕτερον (ζημιόγονον γεγονός).

β) Ζημία προκληθεῖσα εἰς ἕτερον, τελοῦσα εἰς

αἰτιώδη συνάφειαν πρὸς τὸ ζημιογόνον γεγονός, τουτέστι τὴν πράξιν ἢ παράλειψιν.

γ) Ἄδικος χαρακτήρ τῆς συμπεριφορᾶς.

δ) Ὑπαιτιότης τοῦ ζημιώσαντος.

Αἱ δύο πρῶται προϋποθέσεις, δηλ. τὸ ζημιογόνον γεγονός καὶ ἡ τελοῦσα εἰς αἰτιώδη συνάφειαν μετ' αὐτοῦ ζημία, ἀποτελοῦν τὴν ἀντικειμενικὴν ὑπόστασιν τῆς ἀδικοπραξίας, ἡ ὁποία προκύπτει ἐκ παρανόμου συμπεριφορᾶς.

Ἐπὶ τῶν προϋποθέσεων τούτων ἰσχύουν εἰδικώτερον τὰ ἑξῆς:

1.- Παράνομος συμπεριφορᾶ

Ἡ συμπεριφορᾶ (πράξις ἢ ἡ παράλειψις) εἶναι παράνομος, εἴαν προσκρούῃ εἰς ἀπαγόρευσιν ἢ ἐπιταγὴν τοῦ νόμου, ἀντιτίθεται δηλ. εἰς κανόνα τῆς ἐννόμου τάξεως ἢ εἴαν προκαλῆ κατὰ τρόπον "ἀντικειμενικῶς καταλογιστόν" εἰς τὸν πράττοντα ἢ παραλείποντα ἀποτέλεσμα ἀποδοκιμαζόμενον ὑπὸ τῆς ἐννόμου τάξεως, κατὰ τοῦ ὁποίου παρέχει αὕτη εἰς τὸν θιγόμενον ὠρισμένα "δικαιώματα παρεμποδίσεως" (LARENZ).

Συγκεκριμένως αἱ πράξεις, τουτέστιν αἱ ἐκδηλώσεις, αἱ ἐξωτερικεύσεις τοῦ προσώπου, αἱ ἐνέχουσαι ἢ προκαλοῦσαι "κίνησιν" ("ρόήν") εἰς τὸν αἰσθητόν κόσμον, εἶναι παράνομοι, ὅταν προσβάλλουν ἀλλότρια δικαιώματα ἢ τὰ ἔννομα ἀγαθὰ τοῦ προσώπου, ὡς ζωὴν, ὑγείαν, σωματικὴν ἀκεραιότητα, τιμὴν, κλπ. ἑτέρου ἢ ἀπλοῦν ἐνδιαφέρον τοῦ προσώπου εἰδικῶς ὑπὸ τῆς ἐννόμου τάξεως προστατευόμενον.

Ὁ παράνομος χαρακτήρ αἴρεται εἰς ὠρισμένας περιπτώσεις, ὡς π.χ. ἐπὶ αὐτοδικίας, ἀμύνης καὶ καταστάσεως ἀνάγκης, συναινέσεως τοῦ παθόντος κλπ.

Αἱ παραλείψεις, τουτέστιν αἱ ἀποχαί τοῦ προσώπου ἀπὸ τῆς προκλήσεως μιᾶς "κινήσεως" ("ρόης") εἰς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, εἶναι παράνομοι, ἐὰν ὑφίσταται ὑποχρέωσις πρὸς πρᾶξιν ἐν τῇ ὡς ἄνω ἐννοίᾳ, π.χ. ὑποχρέωσις τοῦ πατρὸς πρὸς ἐπιμέλειαν τοῦ προσώπου τοῦ τέκνου του (Α.Κ. 1501). Αἱ ὑποχρέωσις αὗται δύνανται νὰ ἀπορρέουν ἐκ δικαιοπραξίας, ἐκ τοῦ νόμου, ἐκ συγκεκριμένων βιοτικῶν σχέσεων κλπ. (βλ. FIKENTSCHER).

2.- Ζημία

Περὶ αὐτῆς ἐγένετο λόγος εἰς τὸ Γενικὸν Μέρος τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου (§ 2 V), εἰς ὃ ἐλέχθη ὅτι ζημία εἶναι ἡ χειροτέρευσις τῆς καταστάσεως τῶν ἐννόμων ἀγαθῶν τοῦ προσώπου. Αὐτόθι ἀνεπτύχθη καὶ τὸ θέμα τῆς αἰτιώδους συναφείας ζημιογόνου γεγονότος καὶ ζημίας, ἡ ὁποία αἰτιώδης συνάφεια πρέπει νὰ ὑφίσταται καὶ ἐπὶ ἐνοχῆς ἐξ ἀδικοπραξίας.

3.- Ὑπαιτιότης

Ὑπαιτιότης ὑφίσταται ὅταν ὁ ζημιώσας ἄλλον ἐτέλει ἐν πταίσματι, ἥτοι ἐν δόλῳ ἢ ἀμελείᾳ, καὶ ἦτο ἱκανὸς πρὸς καταλογισμόν. Ἄρνεϊ καὶ ἐλαφρά ἀμέλεια.

Ὁ δόλος ἢ ἡ ἀμέλεια τοῦ δράστου ἄρνεϊ νὰ ἀφορᾷ εἰς μόνην τὴν ζημιογόνον πρᾶξιν ἢ παράλειψιν. Δέν ἀπαιτεῖται νὰ καλύπτῃ καὶ τὰς περαιτέρω

συνεπείας αὐτῆς καί τήν προκληθεῖσαν ζημίαν. Π.χ. ἄρκεῖ ὁ τραυματισμός ἑτέρου ἐκ δόλου ἢ ἀμελείας, Δέν ἀπαιτεῖται νά ἐπιδιώκη ὁ δράστης ἢ νά προβλέπη τόν θάνατον τοῦ τραυματισθέντος. Οὗτος θά θεωρηθῆ ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ τραυματισμοῦ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς αἰτιώδους συναφείας.

Ἡ εὐθύνη ἐκ τῆς παρανόμου συμπεριφορᾶς ἀποκλείεται εἰς τὰς περιπτώσεις μὴ καταλογισμοῦ ταύτης εἰς τόν δράστην, αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἑξῆς:

α) Ἐλλειψις συνειδήσεως τῶν πραττομένων ἢ στέρησις τῆς χρήσεως τοῦ λογικοῦ ἕνεκα πνευματικῆς νόσου κατά τόν χρόνον τῆς παρανόμου συμπεριφορᾶς.

Ὁ δράστης ὅμως εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν, ἐάν ἡ ἔλλειψις τῆς συνειδήσεως τῶν πραττομένων προεκλήθη διά τῆς χρήσεως ὑπ' αὐτοῦ πνευματωδῶν ποτῶν ἢ ἄλλων παραπλησίων μέσων κατά τήν ἐπαγωγὴν τῆς ζημίας, ἐκτός ἐάν ἄνευ ὑπαιτιότητός του περιέστη εἰς τήν κατάστασιν ταύτην (Α.Κ. 915).

β) Μὴ συμπλήρωσις τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας (Α.Κ. 916).

γ) Ἐάν ὁ συμπληρώσας τό δέκατον, ἀλλ' οὐχί καί τό δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἢ ὁ κωφάλαλος ἐνήργησαν ἄνευ διακρίσεως (Α.Κ. 917), τουτέστιν ἐάν δέν εἶχαν τήν ἀπαιτουμένην πνευματικὴν ὠριμότητα καί ἀνάπτυξιν πρὸς διάγνωσιν τοῦ παρανόμου χαρακτῆρος τῆς συμπεριφορᾶς των καί τῆς δημιουργουμένης ἐκ ταύτης εὐθύνης των.

Ἐφ' ὅσον δέν ὑφίσταται ἰκανότης πρὸς καταλογισμόν, δέν δύναται νά γίνη λόγος περί πταίσματος.

Εἰς τὰς ὡς ἄνω περιπτώσεις μή καταλογισμοῦ καί ἀπαλλαγῆς ὡς ἐκ τούτου τοῦ δράστου ἀπό τῆς εὐθύνης, δύναται παρά ταῦτα τό δικαστήριον νά ἐπιδικάσῃ ἐκ λόγων ἐπιεικειᾶς εἰς τόν παθόντα εὐλογον ἀποζημίωσιν, ἐάν ἡ ζημία δέν δύναται νά καλυφθῆ ἄλλοθεν (Λ.Κ. 918) (εὐθύνη ἐξ ἐπιεικειᾶς).

Β.- Προσβολή τῶν χρηστῶν ἠθῶν

Ἐκ τῶν κανόνων τοῦ ἄρθρου 919 ("βασιλικὸς κανὼν" κατὰ τόν HEDELMANN), ἀπαγορεύων συμπεριφορὰν ἀντιβαίνουσαν εἰς τὰ χρηστά ἠθῆ, συνιστᾷ νομικὴν κατοχύρωσιν τῶν ἐνυπαρχουσῶν εἰς τὴν ἔννομον τάξιν καί γενικῶς παραδεκτῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καί ἀξιῶν. Ἀποτελεῖ τό μέσον ἠθικοποιήσεως τῆς κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς τῶν προσώπων καί καθιστᾷ τὴν ἀνήθικον συμπεριφορὰν γενικῶς παράνομον.

Δι' προϋποθέσεις ὑποχρέωσιν πρὸς ἀποζημίωσιν συνεπείᾳ ζημίας προκληθείσης κατὰ τρόπον ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστά ἠθῆ εἶναι αἱ ἑξῆς τρεῖς:

α) Συμπεριφορὰ (πρᾶξις ἢ παράλειψις) προκαλέσασα ζημίαν εἰς ἕτερον, τελούσα εἰς αἰτιώδη συνάφειαν μετ' αὐτῆς. Ἡ ζημία δύναται νά ἀφορᾷ εἰς οἶονδήποτε περιουσιακόν ἀγαθόν, συμπεριλαμβανομένων καί ἀπαιτήσεων ἐξ ἔνοχῶν.

β) Ἡ ζημία νά προειλήθη κατὰ τρόπον ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστά ἠθῆ. Ὁ ὀρισμὸς αὐτῶν ἐδόθη εἰς τὰς Γενικὰς Ἀρχάς.

Ἡ πρόκλησις τῆς ζημίας ἀντιβαίνει εἰς τὰ χρηστά ἢθη ἕνεκα τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ ἢ τοῦ χρησιμοποιηθέντος μέσου ἢ συνεπεῖρα τοῦ ἐκδηλωθέντος κατὰ τὴν συμπεριφορὰν φρονήματος (LARENZ) ἢ ὡς ἐκ τῆς δυσαναλογίας μεταξύ μέσου καὶ σκοποῦ (ESSER). Π.χ. προσκρούει εἰς τὰ χρηστά ἢθη ἡ ἀδικαιολόγητος ἄρνησις πωλήσεως ἄρτου πρὸς τινα ὑπὸ τοῦ μοναδικοῦ ἀρτοποιείου ἀπομεμακρυσμένης πολίχνης.

γ) Πρόθεσις προκλήσεως τῆς ζημίας εἰς ἕτερον.

Ἐνταῦθα δέν ἀρκεῖ δηλ. ἀμέλεια, ἀλλ' ἀπαιτεῖται δόλος, ἔστω καὶ ἐνδεχόμενος. Ὁ δόλος πρέπει νά περιλαμβάνη τὴν συμπεριφορὰν καὶ τὴν ζημίαν, νά κατευθύνεται δηλ. ἡ βούλησις τοῦ δράστου εἰς ὠρισμένην πρᾶξιν ἢ παράλειψιν καὶ εἰς τὴν πρόκλησιν ὑπ' αὐτῆς τῆς ζημίας ἢ νά προβλέπη ὁ ζημιώσας ὅτι ἡ συμπεριφορὰ του δύναται νά προκαλέσῃ ζημίαν καὶ παρά ταῦτα νά προβαίνη εἰς τὴν ζημιογόνον πρᾶξιν ἢ παράλειψιν.

Ἰνα τύχη ἐφαρμογῆς τὸ ἄρθρον 919, ἀπαιτεῖται προηγουμένη ἐκτίμησις τῆς ὅλης καταστάσεως τῆς συγκεκριμένης περιπτώσεως. Δέν θά πρέπει δηλ. νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μεμονωμένως ἡ ζημιογόνος συμπεριφορὰ, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νά συνεντιμηθοῦν τὸ φρόνημα, τὰ ἐλατήρια τοῦ ζημιώσαντος, ἡ φύσις τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, ἡ ἀξία ἢ ἀπαξία τοῦ χρησιμοποιηθέντος μέσου κλπ.

Αἱ περιπτώσεις τοιούτων ἀπαιτήσεων ἀποζημι-

ώσεως, αἱ ὁποῖαι ἀπησχόλησαν τὰ δικαστήρια εἶναι πολυάριθμοι. Ἐνδεικτικῶς δύνανται νά ἀναφερθοῦν ὡς παραδείγματα περιπτώσεων ζημίας προκληθείσης κατὰ τρόπον ἀντιβαίνοντα εἰς τὰ χρηστά ἥθη ἢ κτησίς δικαιώματος δι' ἀνηθίκου μέσου ἢ πρὸς ἀνήθικον σκοπόν, ἢ καταχρηστική ἐπίκλησις ἢ ἄσκησις δικαιώματος, ἢ ἱκανοποιήσις ἰδίου συμφέροντος εἰς τὰς συναλλαγάς, παραγνωριζομένης τῆς διακινδυνεύσεως τῶν συμφερόντων ἐτέρων διὰ χρήσεως ἀνηθίκων μέσων ἢ δι' ἐπιδιώξεως ἀνηθίκων σκοπῶν, ἢ ἐκμετάλλευσις μόνοπωλιακῆς θέσεως κλπ.

III.- Εἰδικαὶ διατάξεις περί εὐθύνης ἐξ ἀδιοπραξιῶν.

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ περιέχει ἐντός τῶν ἀναπτυχθέντων δύο γενικῶν κανόνων εὐθύνης ἐξ ἀδιοπραξίας καὶ τινὰς εἰδικὰς διατάξεις, δι' ὧν καθιεροῦται εὐθύνη εἴτε ἐξ (ὑποκειμενικοῦ) ἀδικήματος, εἴτε ἐξ ἀπλῶς ἀδίκου πράξεως ἢ ἐκ διακινδυνεύσεως. Αἱ περιπτώσεις αὗται εἶναι αἱ ἑξῆς:

1.- Δυσφημητικαὶ διαδόσεις

Ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ὅστις ὑποστηρίζει ἢ διαδίδει ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, ὀφειλομένην εἰς ἀμέλειάν του, "εἰδήσεις" ἀντικειμενικῶς ἀναληθεῖς, αἱ ὁποῖαι ἐκθέτουν εἰς κίνδυνον τὴν πίστιν, τὸ ἐπάγγελμα ἢ τὸ μέλλον ἄλλου (βλ. Α.Κ. 920). Π.χ. ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ὁ ἰσχυριζόμενος ἀναληθῶς, ὅτι τις στερεῖται περιουσίας, ἐφ' ὅσον ἐκ τοῦ ἰσχυρισμοῦ τούτου προεκλήθη ζημία εἰς

τόν αίτουόντα άποζημίωσιν

Ώς "είδήσεις" θεωροῦνται ίσχυρισμοί άναφερόμενοι είς άντικειμενικῶς προσδιοριζόμενα συμβάντα καί καταστάσεις καί ούχί είς άξιολογήσεις.

2.- Προσβολή τῆς τιμῆς γυναικός

Άδικοπραξίαν συνιστᾷ ἡ προσβολή τῆς τιμῆς γυναικός (ὑπάνδρου ἢ άνυπάνδρου, οίασδήποτε ἡλικίας) διά σαρκικῆς μετ'αὐτῆς συναφείας, εάν πρός ἔξαναγκασμόν, παρακίνησιν ἢ άνοχήν της είς ταύτην ὁ δράστης διέπραξεν άξιόποινον. πρᾶξιν ἢ μετῆλθεν άπειλάς (π.χ. γνωστοποιήσεως είς τήν άρχήν άξιοποίησης πράξεως τῆς γυναικός) ἢ ἔχρησιμοποίησεν άπατηλάς ὑποσχέσεις (π.χ. γάμου άνευ άληθοῦς προθέσεως δι'αὐτόν) ἢ ἔξεμεταλλεύθη οίανδήποτε πραγματικῆν ἢ νομικῆν ἔξάρτησιν τῆς γυναικός άπ'αὐτοῦ, π.χ. μαθητρίας άπό διδασιάλου, ἔργαζομένης άπό ἔργοδότη, άσθενοῦς άπό ίατροῦ κλπ. (βλ. Α.Κ. 921).

Είς τήν περίπτωσιν τῆς είδικῆς ταύτης άδικοπραξίας ἡ ὀφειλομένη άποζημίωσις συνίσταται είς τήν καταβολήν άναλόγου, κατά τήν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου, χρηματικοῦ ποσοῦ πρός άποκατάστασιν αὐτῆς καθ'οίονδήποτε τρόπον (ούχί συνεπῶς άποκλειστικῶς διά γάμου) ἐκ τῆς ὑλικῆς κυρίως ζημίας, ἣν ὑπέστη αὐτή. Ώς πρός τήν ἠθικῆν της βλάβην ίσχύει τό ἄρθρον 932 Α.Κ.

3.- Εὐθύνη προστήσαντος

Ὁ κύριος ἢ ὁ "προστήσας" ἕτερον είς ἐκτέ-

λεσιν "ύπηρεσίας" τινός εϋθύνεται διά τήν ζημίαν, τήν όποιαν"ό ύπρέτης ή ό προστηθείς έν τή ύπηρεσία" προϋξένησε παρανόμως είς τρίτον (Α.Κ. 922). 'Η εϋθύνη όθεν τοϋ προστήσαντος εΐναι άνυπαίτιος.

Αί προϋποθέσεις τής εϋθύνης τοϋ προστήσαντος εΐναι αί έξής:

α) "Υπαρξίς σχέσεως ύπηρεσίας ή προστήσεως.

β) Ζημία προκληθεΐσα είς τρίτον κατά τήν έντέλεσιν τής ύπηρεσίας.

γ) Παράνομος πρόκλησις τής ζημίας.

'Η "ύπηρεσία" εΐναι είτε μεμονωμένη πράξις, είτε διαρκής δραστηριότης, πραγματικής,οϊκονομικής ή νομικής φύσεως, τής όποιας ή πραγματοποίησις άνατίθεται είς τίνα, π.χ. ύπάλληλον, έργάτην, βοηθόν, δικηγόρον κλπ., πρός ίδιον συμφέρον τοϋ άναθέτοντος και ύπό τήν καθοδήγησιν και τόν έλεγχον τούτου.

"Πρόστησις επί τινος ύπηρεσίας" εΐναι πάσα δήλωσις βουλήσεως, δι'ής άνατίθεται είς τίνα "ύπηρεσία" έν τή ώς άνω έννοία.

'Η ζημία πρέπει νά προεκληθή παρανόμως κατά τήν έντέλεσιν τής "ύπηρεσίας"και οϋχι έξ άφορμής ή έπ'εϋκαιρία αύτης. Νά τελοϋν δηλ. ζημιογόνος πράξις και "ύπηρεσία" είς αίτιώδη συνάφειαν. Έπομένως ή ζημιογόνος πράξις πρέπει νά περιλαμβάνεται είς τόν κύκλον τών δραστηριοτήτων, αί όποϊαι άναπτύσσονται πρός τόν σκοπόν έντελέσεως τής ύπηρεσίας και νά μή έξετελέσθη άπλως επί τή

εύκαιρίᾳ αὐτῆς. Π.χ. ἐάν ἀναλάβῃ ὑδραυλικός τις ἐπισκευὴν τῆς παροχετεύσεως ὕδατος ἐντός μιᾶς οἰκίας καί ἐπὶ τῇ εύκαιρίᾳ ταύτῃ κλέψῃ ἐν κόσμημα ὀβοηθός τοῦ ὑδραυλικοῦ, δέν θά εὐθύνεται ὁ ὑδραυλικός διά τήν ὑπό τοῦ βοηθοῦ του γενομένην κλοπὴν.

Ἰκανότης πρὸς καταλογισμόν τοῦ προστηθέντος δέν ἀπαιτεῖται. Ἀρκεῖ ἡ πρᾶξις ἢ ἡ δραστηριότης του νά προεκάλεσε ζημίαν εἰς τρίτον κατά τρόπον ἀντικειμενικῶς παράνομον. Ἐάν ὅμως ἡ πρᾶξις ἢ ἡ δραστηριότης τοῦ προστηθέντος προεκάλεσε τὴν ζημίαν εἰς τρίτον κατά τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νά συντρέχουν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ προστηθέντος ἅπαντα τὰ στοιχεῖα εὐθύνης ἐξ ἀδικοπραξίας, τότε εὐθύνεται καί οὗτος, εἰς ὀλόκληρον μετὰ τοῦ προστήσαντος (βλ. Ἄρ. Π. 72/1969).

Συναφῆ πρὸς τό ἄρθρον 922 Α.Κ. εἶναι τὰ ἄρθρα 105 καί 106 τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Νόμου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἅτινα ρυθμίζουν "εἰδικὴν ἀδικοπραξίαν δημοσίου δικαίου". Βάσει τῶν διατάξεων τούτων εὐθύνεται τό δημόσιον εἰς ἀποζημίωσιν ἔνεκα παρανόμων πράξεων ἢ παραλείψεων τῶν ὀργάνων του, λαβουσῶν χώραν κατά τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀνατεθειμένης εἰς ταῦτα δημοσίας ἐξουσίας. Τὴν αὐτὴν εὐθύνην ὑπέχουν δῆμοι, κοινότητες ἢ ἄλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου ἔνεκα παρανόμων πράξεων ἢ παραλείψεων τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των τελούντων ὀργάνων. Ὅργανα τοῦ δημοσίου κλπ. θεωροῦνται οἱ προσληφθέντες εἰς νενομοθετημένην θέσιν.

Τό δημόσιον, οἱ δῆμοι κλπ. ἀπαλλάσσονται

τῆς ἐν λόγῳ εὐθύνης, ἐάν ἡ πρᾶξις ἢ ἡ παράλειψις ἐγένετο κατὰ παράβασιν διατάξεως κειμένης ἀποκλειστικῶς καί μόνον χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος. Ἐπομένως ἡ εὐθύνη τούτων ὑφίσταται κυρίως ἐάν παρεβιάσθη διάταξις τεθειμένη ὑπέρ ἀτομικοῦ ἐνδιαφέροντος, θεσπίζουσα δηλ. ἐν ἀτομικόν δικαίωμα. Ἐάν ἡ παραβιασθεῖσα διάταξις, ἐκτός τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, π.χ. τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου ἢ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀποβλέπη ἐν παραλλήλου καί εἰς προστασίαν ἀμέσου ἀτομικοῦ ἐνδιαφέροντος, καθοριζομένην ὑπό τῆς ἐν λόγῳ διατάξεως, τότε διατηρεῖται ἡ εὐθύνη τοῦ δημοσίου, δήμων κλπ.

Ἐάν ἡ παράνομος πρᾶξις ἢ παράλειψις ἐγένετο ὑπό τοῦ ὀργάνου ὑπαιτιῶς, εὐθύνεται καί τοῦτο εἰς ὀλόκληρον μετά τοῦ δημοσίου κλπ., ἐπιφυλάσσομένων εἰδικῶν διατάξεων, π.χ. περί εὐθύνης ὑπουργῶν, δημοσίων ὑπαλλήλων κλπ.

4.- Εὐθύνη τοῦ ἐποπτεύοντος ἄλλον καί τοῦ κατέχοντος ζῶον.

Ὁ Ἀστικός Κῶδιξ καθιεροῖ ἐν πρώτοις εὐθύνην τοῦ ἔχοντος κατὰ νόμον τήν ἐποπτείαν ἐπί ἀνηλίκου (π.χ. τοῦ πατρός κλπ.) ἢ ἐπί προσώπου τελούντος ὑπό ἀπαγόρευσιν (νόμιμον ἢ δικαστικὴν), καθὼς ἐπίσης καί εὐθύνην τοῦ δυνάμει συμβάσεως ἀσχοῦντος τήν ἐποπτείαν (π.χ. παιδαγωγοῦ) διὰ τήν ζημίαν, τήν ὁποίαν οἱ ὑπό ἐποπτείαν τελούντες προξενοῦν παρανόμως εἰς τρίτον (ἄρθρ. 923). Ἐάν οὗτοι ἐνήργησαν ὑπαιτιῶς καί εὐθύνωνται προσωπικῶς, ἡ εὐθύνη ἀμφοτέρων (ἐποπτεύοντος καί ἐποπτευομέ-

νου) εἶναι εἰς ὀλόκληρον (βλ. Α.Κ. 926).

Ὅμοίως εὐθύνην ὑπέχει καὶ ὁ κάτοχος ζῴου διὰ τὴν προξενηθεῖσαν ζημίαν εἰς τὸ πρόσωπον ἢ τὴν περιουσίαν τρίτου (Α.Κ. 924) ὑπὸ τοῦ ζῴου ὡς ἐκ τῆς ζωϊκῆς του φύσεως, τουτέστι κυρίως ἐξ "ἐνστικτώδους ἀντιδράσεως" τούτου (ESSER).

Ὑπὸ ὠρισμένας προϋποθέσεις, τὰ ὡς ἄνω πρόσωπα ἀπαλλάσσονται τῆς εὐθύνης (βλ. ἄρθρα 923 καὶ 924).

5.- Εὐθύνη ἐκ τῆς πτώσεως κτίσματος ἢ ἄλλου ἔργου.

Ὁ κύριος ἢ νομεύς κτίσματος ἢ ἄλλου ἔργου συνεχομένου μετὰ τοῦ ἐδάφους (π.χ. φράκτου, στύλου φωτιστικοῦ σώματος, ἀνελκυστῆρος κλπ.) εὐθύνεται διὰ τὴν ζημίαν, ἡ ὁποία προὔξενήθη εἰς τρίτον ἔνεκα πτώσεως αὐτοῦ ὀλικῆς ἢ μερικῆς, π.χ. δι' ἀποσπάσεως τμημάτων αὐτοῦ. Τῆς εὐθύνης ταύτης ἀπαλλάσσεται οὗτος ἐάν ἀποδείξη, ὅτι ἡ πτῶσις δέν ὀφείλεται εἰς ἐλαττωματικὴν κατασκευὴν ἢ πλημμελεῖ συντήρησιν τοῦ κτίσματος ἢ ἔργου (Α.Κ. 925).

Ἡ παροῦσα εὐθύνη καθιεροῦται βάσει ἐνὸς τεκμηρίου εἰδικοῦ πταίσματος, ἀφορῶντος εἰς τὴν κατασκευὴν ἢ συντήρησιν τοῦ κτίσματος ἢ ἄλλου ἔργου. Τὸ τεκμήριον τοῦτο ὅμως δύναται νὰ ἀνατραπῇ ἐάν ὁ ὑπόχρεως πρὸς ἀποζημίωσιν ἀποδείξη τὴν συνδρομὴν μιᾶς ἐκ τῶν ὡς ἄνω προϋποθέσεων ἀπαλλαγῆς του ἀπὸ τῆς εὐθύνης.

IV.- Ἐννομοὶ συνέπειαι τῆς ἀδικοπραξίας

Ἐννομος συνέπεια τῆς ἀδικοπραξίας εἶναι ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀποζημίωσιν (βλ. Α.Κ. 914, 919) καὶ τὸ ἀντίστοιχον πρὸς αὐτὴν δικαίωμα. Δεδομένου δέ ὅτι τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ἀποζημίωσιν ἐμφανίζονται ἐν τῷ πλασιῖφ μιᾶς ἐνοχικῆς σχέσεως, ἡ ὁποία συνιστᾶται ὅταν συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις τῆς ἀδικοπραξίας (ἐνοχή ἐξ ἀδικοπραξίας), τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀποζημίωσιν, ἥτοι ἔννοια καὶ στοιχεῖα αὐτῆς, ἔκτασις τῆς πρὸς ἀποκατάστασιν ζημίας, εἶδος τῆς ἀποζημιώσεως καὶ συνυπαιτιότης τοῦ παθόντος, κρίνονται κατὰ τάς ἐκτεθείσας εἰς τὸ Γενικὸν μέρος τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου βασικῆς ἀρχᾶς περὶ ἀποζημιώσεως (§ 2 V). Ὑφίστανται ὅμως καὶ ὠρισμένα ἐιδικαί διατάξεις, ὡς αἱ ἰσχύουσαι ἐπὶ θανάτῳ προσώπου (Α.Κ. 928), ἐπὶ βλάβῃ τοῦ σώματος ἢ τῆς ὑγείας προσώπου (Α.Κ. 929), ἐπὶ παρανόμου ἀφαιρέσεως πράγματος (Α.Κ. 934, 935) κλπ.

Ἐάν ἡ ὀφειλομένη ἀποζημίωσις ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, καταβάλλεται κατ'ἀρχὴν εἰς χρηματικὰς δόσεις κατὰ μῆνα, προκαταβολικῶς. Μόνον ἔνεκα σπουδαίου λόγου (π.χ. ὅταν πρόκειται ὁ ὑπόχρεως νὰ μεταναστεύσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν) δύναται νὰ ἐπιδικασθῇ αὕτη εἰς κεφάλαιον ἐφ'ἅπαξ (Α.Κ. 930 § I) ἢ νὰ συνδυασθῇ χρηματικὴ δόσις καὶ ἐπιδικασίς εἰς κεφάλαιον (LEONHARD).

Ὁ ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ ταύτην, ἔστω καὶ ἐάν ἄλλος ὑποχρεοῦται εἰς ἀποζημίωσιν ἢ διατροφὴν τοῦ παθόντος (Α.Κ. 930 § 3),

π.χ. ασφαλιστική εταιρία, πατήρ κλπ.

Ὁ ὀφείλων ἀποζημιώσιν ἐξ ἀδικοπραξίας ὑποχρεοῦται νά ἀποδώσῃ, κατὰ τὰς περί ἀδικοπραξίης πλουτισμοῦ διατάξεις, πᾶν ὅ,τι περιῆλθεν εἰς αὐτόν ἐκ τῆς ἀδικοπραξίης εἰς βάρος τοῦ παθόντος, ἔστω καί ἐάν παρεγράφη ἡ ἀπαίτησις ἀποζημιώσεως ἐκ τῆς ἀδικοπραξίης (Α.Κ. 938).

Συμβατική παράιτησις ἀπό τῆς ἀπαιτήσεως ἀποζημιώσεως ἐξ ἀδικοπραξίης ἐπιφέρει ἀπόσβεσιν τῆς ἀπαιτήσεως ταύτης.

Κατ' ἀρχήν δικαιούχος ἀποζημιώσεως εἶναι ὁ ἀμέσως ἐκ τῆς ἀδικοπραξίης ζημιωθείς, π.χ. ὁ τραυματισθείς κλπ.

Κατ' ἐξαιρέσιν ὁ νόμος παρέχει αὐτοτελές δικαίωμα ἀποζημιώσεως εἰς τρίτον καί δὴ ἐπί θανατώσεως (βλ. Α.Κ. 928 ἐδ. 2) καί ἐπί βλάβης τοῦ σώματος ἢ τῆς ὑγείας προσώπου (Α.Κ. 929 ἐδ. 2), π.χ. εἰς τόν πατέρα ὡς δικαιούμενον ἐκ τοῦ νόμου νά ἀπαιτήσῃ τήν παροχήν πρὸς αὐτόν ὑπηρεσιῶν ἐκ μέρους τοῦ θύματος ἢ τοῦ παθόντος. (κατὰ Ζέπον δικαιούται ἀποζημιώσεως "καί πᾶς τρίτος ὁποσδήποτε ζημιωθείς ἐκ τοῦ ἀδικήματος").

Πλείονες εὐθύνονται εἰς ὀλόκληρον ἐάν

α) προεκάλεσαν τήν ζημίαν διά κοινῆς πράξεως, θεμελιουμένης εἴτε ἐπί ἠθελημένης συμπράξεως τῶν πλειόνων, εἴτε ἐπί ἀντικειμενικῶς κοινῆς πράξεως τούτων διαπραττομένης ἐξ ἀμελείας ἢ ὑπό τινων ἐκ δόλου καί ἄλλων ἐξ ἀμελείας, π.χ. ἐάν κατέρριψαν

ἅπαντες ὁμοῦ ἔν κτίσμα καί ἐτραυματίσαν τυχαίως δι-
ερχόμενον ἢ

β) εὐθύνωνται ἐκ παραλλήλου διὰ τήν αὐτήν ζη-
μίαν, π.χ. δράστης, ἐποπτεύων καί ἀσφαλιστική ἐ-
ταιρία ἢ ὁ κύριος αὐτοκινήτου καί ὁ ὀδηγῶν τοῦτο
κλπ.

γ) ἐνήργησαν συγχρόνως ἢ διαδοχικῶς, προκαλέ-
σαντες ζημίαν, δέν δύναται ὅμως νά ἐξακριβωθῇ τίνος
ἡ πρᾶξις τήν ἐπέφερε (Α.Κ. 926). Π.χ. συνεπλάκησαν
πλείονες καί εἷς ἐξ αὐτῶν ἐτραυματίσθη. Ἐνταῦθα ὑ-
φίσταται ἔν "ἐνιαῖον τοπικῶς καί χρονικῶς γεγονός,
ὅπερ συντίθεται ἐκ πλειόνων αὐτοτελῶν ἀδικοπραξιῶν"
(Γερμ. Ἀκυρ.).

Εἷς τὰς περιπτώσεις ταύτας ὁ καταβαλὼν ὀλόκλη-
ρον τήν ἀποζημίωσιν ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν
λοιπῶν. Τό ποσοστόν εὐθύνης ἐκάστου προσδιορίζεται
ὑπό τοῦ δικαστηρίου, ἀναλόγως πρὸς τόν βαθμόν τοῦ
πταίσματος αὐτοῦ. Ἐάν ὅμως καθίσταται ἀδύνατος ἡ
ἐξακρίβωσις τοῦ βαθμοῦ τοῦ πταίσματος ἐκάστου, κατα-
νέμεται ἡ ζημία μεταξύ ὅλων κατ' ἴσα μέρη (Α.Κ. 927).

Ὁ κανὼν οὗτος τοῦ ἐπιμερισμοῦ τῆς ἀποζημιώσε-
ως κατ' ἴσα μέρη δύναται νά τύχη ἀναλόγου ἐφαρμογῆς,
εἰς τήν συγκεκριμένην περίπτωσιν ἐκ λόγων ἐπιεικει-
ας, καί ἐπί συνδρομῆς ἀνυπαιτίου (κυρίως ἐκ διακιν-
δυνεύσεως) καί ὑπαιτίου εὐθύνης, π.χ. τοῦ κυρίου αὐ-
τοκινήτου καί τοῦ ὀδηγοῦντος τοῦτο, τοῦ προστήσαν-
τος καί τοῦ ὑπαιτίως ἐνεργήσαντος προστηθέντος (Α.Κ.
922) (πρβλ. Α.Κ. 487 § I).

V.- Ίκανοποιήσεις ἠθικῆς βλάβης

Μία ἀδικοπραξία δύναται νά προκαλέσῃ, ἐκτός τῆς περιουσιακῆς ζημίας, καί ἠθικὴν βλάβην εἰς τόν ἀδικηθέντα, ἐφ' ὅσον θίγει αὐτὴ τὴν προσωπικότητά του ὡς ἠθικὴν, πνευματικὴν ἢ ψυχοσωματικὴν ὄντοτητα. Ποιαύτη ἠθικὴ βλάβη δύναται νά προέλθῃ ἰδίᾳ ἐκ τῆς προσβολῆς τῆς ὑγείας, τῆς τιμῆς ἢ τῆς ἀγνείας ἢ ἐκ τῆς στερήσεως τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὑμοίως ἡ θανάτωσίς τινος προκαλεῖ, κατὰ κανόνα, ψυχικὴν ὀδύνην εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του, π.χ. σύζυγον, τέκνα, γονεῖς.

Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τῆς ἠθικῆς βλάβης ἢ ψυχικῆς ὀδύνης τοῦ ἀνθρώπου συνεπεῖα ἀδικοπραξίας δύναται τὸ δικαστήριον, ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποζημιώσεως διὰ τὴν περιουσιακὴν ζημίαν, νά ἐπιδικάσῃ εὐλόγον, κατὰ τὴν κρίσιν του, χρηματικὴν ἱκανοποίησιν εἰς τόν ἀδικηθέντα ἢ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ θανατωθέντος (Α.Κ. 932, βλ. καί 933). Κατὰ τόν προσδιορισμὸν αὐτῆς λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ σύνολον τῶν μετὰ τῆς ἀδικοπραξίας, τοῦ δράστου καί τοῦ δικαιούχου συνδεομένων περιστάσεων, π.χ. οἱ πόνοι καί ἡ ἠθικὴ μείωσις τοῦ παθόντος, ὡς καί ὁ βαθμὸς τοῦ πταίσματος τοῦ δράστου, εἰς τρόπον ὥστε διὰ τοῦ καταβαλλομένου χρηματικοῦ ποσοῦ ἀφ' ἑνὸς μὲν νά ἐπέρχεται δι' ὑλικῶν μέσων κάποια ἐξίσωσις τῆς εὐζωΐας ἢ ψυχικῆς εὐφορίας τοῦ προσβληθέντος, ἡ ὁποία ἐθίγει ἢ ἀπωλέσθῃ συνεπεῖα τῆς ἀδικοπραξίας καί ἀφ' ἑτέρου νά ἱκανοποιῆται οὗτος κατὰ τὸ δυνατόν πληρέστερον.

VI.- Παραγραφή

Ἡ ἀπαίτησις ἀποζημιώσεως καί ἱκανοποιήσεως ἠθικῆς βλάβης ἐξ ἀδικοπραξίας παραγράφεται κατ' ἀρχὴν μετὰ πενταετίαν, ἐφ' ὅτου ὁ παθὼν ἢ δικαιούχος ἔλαβε γνῶσιν τῆς ζημίας καί τοῦ πρὸς ἀποζημιώσιν ὑποχρέου. Ἀδιαφόρως ὅμως τῆς γνώσεως τούτων ἡ ἀπαίτησις παραγράφεται ἐν πάσῃ περιπτώσει μετὰ πάροδον εἴκοσι ἐτῶν ἀπὸ τῆς πράξεως (Α.Κ. 937), τουτέστιν ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ αἰτίου, ὅπερ προεκάλεσε τὴν ζημίαν καί οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐπελεύσεως αὐτῆς.

§ 29.- Καταδολίευσις τῶν δανειστῶν

I.- Ἐννοια - ἀπαλλοτριώσις

Δεδομένου ὅτι πᾶσα συναλλαγή βασιίζεται ὄχι μόνον ἢ τόσον εἰς τὴν προσωπικὴν πίστιν τοῦ ὀφειλέτου, ὅσον κυρίως εἰς τὴν περιουσίαν του, δι' ἧς οὗτος εὐθύνεται διὰ τὰς ὑποχρεώσεις του, τό δίκαιον δέν ἀνέχεται μετατόπισιν περιουσιακῶν ἀξιῶν τοῦ ὀφειλέτου, γενομένων πρὸς τὸν σκοπὸν βλάβης τῶν δανειστῶν του. Ἡ βλάβη τούτων προκύπτει ἐκ τῆς διαθέσεως ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου περιουσιακῶν του στοιχείων, ἐφ' ὅσον ἡ ἐναπομένουσα περιουσία δέν ἐπαρκεῖ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν δανειστῶν του.

Κατ' ἐφαρμογὴν τῶν βασικῶν τούτων ἀπόψεων ὁ Ἀστικός Κῶδιξ παρέχει εἰς τοὺς δανειστάς δικαίωμα ὅπως, τηρουμένων τῶν νομίμων ὄρων, ἀπαιτήσουν τὴν διάρρηξιν πάσης "ἀπαλλοτριώσεως" γενομένης ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου πρὸς βλάβην των, ἐφ' ὅσον ἡ ὑπολειπομένη μετὰ τὴν "ἀπαλλοτριώσιν" περιουσία δέν ἀρκεῖ πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀπαιτήσεών των (ἄρθρ. 939).

Ούτως ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης προκύπτει ὅτι καταδολίευσις τῶν δανειστῶν ὑφίσταται ὅταν ὁ ὀφειλέτης ἀπαλλοτριοῖ περιουσιανὰ τοῦ στοιχεῖα πρὸς τὸν σκοπὸν βλάβης τῶν δανειστῶν του, ἥτις καὶ ἐπέ-
χεται πράγματι, ἐφ' ὅσον ἡ ἐναπομένουσα περιουσία του εἶναι ἀνεπαρκῆς πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀπαιτήσε-
ων αὐτῶν.

Ἡ "ἀπαλλοτρίωσις" νοεῖται ἐνταῦθα ἐν τῇ εὐ-
ρεΐᾳ ἐννοίᾳ τῆς διαθέσεως, περιλαμβάνει δηλ. πᾶσαν
μεταβίβασιν, ἐπιβάρυνσιν, τροποποίησιν ἢ ἀπώλειαν
κεκτημένου δικαιώματος, γενομένην διὰ δικαιοπραξί-
ας (ἐκποιητικῆς) (βλ. Γενικὰς Ἀρχὰς § 2 IV Γ, σελ.
25) ἢ δι' ἄλλων ἐνεργειῶν τοῦ ὀφειλέτου, π.χ. ἐν δί-
κῃ (Ζέπος).

Κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, δέν
ἀποτελεῖ ἀπαλλοτρίωσιν ἡ ἀποποίησης κληρονομίας ἢ
κληροδοσίας, οὔτε θεωρεῖται ἀπαλλοτρίωσις ἡ καταβο-
λὴ ληξιπροθέσμου χρέους. Εἶναι ὅμως ἀπαλλοτρίωσις
ἡ δόσις ἀντὶ καταβολῆς (ἄρθρ. 940).

Ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς καταβολῆς πρέπει νά περι-
ληφθῇ καὶ ἡ δημοσία κατάθεσις. Ἀντιθέτως οἰοσδή-
ποτε ἕτερος τρόπος ἀποσβέσεως τῆς ἐνοχῆς ἐκ ληξι-
προθέσμου χρέους, π.χ. συμφηφισμὸς προτεινόμενος
ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου, ἀνανέωσις κλπ., πρέπει νά θεωρη-
θῇ ὅτι ἀποτελεῖ "ἀπαλλοτρίωσιν".

II.- Ὅροι διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως

Οἱ δανεισταὶ δικαιοῦνται νά ἀπαιτήσουν τὴν
διάρρηξιν ἀπαλλοτριώσεως, ἐν τῇ ἐπιτεθείσῃ ἐννοίᾳ,

γενομένης υπό τοῦ ὀφειλέτου, ἐφ' ὅσον συντρέχουν οἱ
κάτωθι ὅροι:

α) Δόλος τοῦ ὀφειλέτου.

β) Γνωσις υπό τοῦ τρίτου τοῦ δόλου τοῦ ὀφει-
λέτου.

γ) Ἀφαιρεγγυότης τοῦ ὀφειλέτου.

Ἐπί τῶν ὁρων τούτων παρατηροῦνται τὰ ἑξῆς:

1.- Δόλος τοῦ ὀφειλέτου

Ὁ ὀφειλέτης πρέπει νά ἐπεδίωκε διά τῆς ἀ-
παλλοτριώσεως ὅπως προκαλέσῃ βλάβην εἰς τοὺς δα-
νειστάς του, ἥτοι μείωσιν τῆς περιουσίας του, ἥ-
τις θά ἦτο ἀκολούθως ἀνεπαρκῆς πρὸς ἱκανοποίησιν
αὐτῶν (ὑποκειμενικόν, ἠθικόν στοιχεῖον κατὰ Λιτσε-
ρόπουλον).

Ἡ πρόθεσις αὕτη, ἣν ὀφείλει νά ἀποδείξῃ ὁ
ἐπιδιώκων τὴν διάρρηξιν δανειστής, πρέπει νά ὑφί-
στατο κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαλλοτριώσεως. Ἄρκει
πάντως ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ ὀφειλέτης ἐγνώριζεν ἀφ'
ἐνός μὲν τό ὕψος τῶν χρεῶν του καί ἀφ' ἑτέρου ὅτι
συνεπεῖα τῆς ἀπαλλοτριώσεως θά καθίστατο ἀνέφι-
κτος ἢ ἐξόφλησις αὐτῶν.

2.- Γνωσις τοῦ ὑπέρ οὗ ἢ ἀπαλλοτριώσεως (τρί- του).

Ὁ ἐπιδιώκων τὴν διάρρηξιν ἀπαλλοτριώσεως,
γενομένης ἐξ ἐπαχθοῦς αἰτίας, δανειστής δέον ὅ-
πως ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ὑπέρ οὗ ἢ ἀπαλλοτριώσεως (τρί-
τος) ἐγνώριζε κατὰ τὸν χρόνον τῆς κτήσεως τὸν δό-

λον τοῦ ὀφειλέτου, τουτέστιν ὅτι οὗτος ἀπαλλοτριοῖ πρὸς βλάβην τῶν δανειστῶν του (Α.Κ. 941 παράγρ. Ι).

Ἡ γνῶσις αὕτη τοῦ τρίτου δέν ἀπαιτεῖται ἐάν ἡ ἀπαλλοτριώσις ἐγένετο ἐκ χαριστικῆς αἰτίας (Α.Κ. 942).

Ὁ δανειστής, ἐγείρων ἀγωγὴν κατὰ τρίτου ἐντός ἔτους ἀπὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἀπαλλάσσεται τῆς ὑποχρέωσεως ὅπως ἀποδείξη τὴν γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεως ἐξ ἐπαχθοῦς αἰτίας, ἐάν ὁ τρίτος εἶναι κατὰ τὴν ἀπαλλοτριώσιν σύζυγος ἢ συγγενῆς τοῦ ὀφειλέτου, τελῶν πρὸς αὐτόν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου καθοριζομένην στενὴν συγγενικὴν σχέσιν. Οὗτος τεκμαίρεται ὅτι γνωρίζει τὴν πρόθεσιν τοῦ ὀφειλέτου (Α.Κ. 941 παρ. 2).

Τὸ τεκμήριον τοῦτο δέον ὅπως θεωρηθῆ ὅτι ἰσχύει καὶ ἐπὶ μικτῆς συμβατικῆς ἀπαλλοτριώσεως, τοιαύτης δηλ. συνδυαζούσης τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα ἐπαχθοῦς καὶ χαριστικῆς συμβάσεως, π.χ. μικτῆς δωρεᾶς. Τοῦτο δέ ἰσχύει, διότι ἡ μικτὴ ἀπαλλοτριώσις, ἐνέχουσα τὰ στοιχεῖα μιᾶς μικτῆς συμβάσεως, θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῆ βάσει τῶν ἐπ' αὐτῶν ἰσχυουσῶν ἀρχῶν καὶ δὴ τῆς θεωρουμένης, καθ' ἡμᾶς, ὡς ὀρθοτέρας ἀρχῆς τῆς ἀνευρέσεως καὶ προσαρμογῆς τοῦ δικαίου. Ἐφ' ὅσον, κατ' ἐφαρμογὴν αὐτῆς, διαπιστοῦται ὅτι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 941 παρ. 2 ἀφορᾷ εἰς τὸ χαριστικὸν μέρος τῆς μικτῆς ἀπαλλοτριώσεως, δέον ὅπως ἰσχύσῃ αὕτη καὶ διὰ τὴν ὅλην, ἐνιαίαν μικτὴν συμβατικὴν ἀπαλλοτριώσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν προσαρμόζεται κάλλιστα, ἀπαρτί-

ζουσα, μετά τῶν λοιπῶν ἰσχυουσῶν ἐπ' αὐτῆς διατάξεων, τό "σύνθετον" νομικόν καθεστῶς αὐτῆς.

3) Ἀφερεγγυότης τοῦ ὀφειλέτου

Στοιχεῖον τῆς ὡς ἄνω ἐννοίας τῆς καταδολιεύσεως καί προϋπόθεσις τῆς διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως εἶναι ἡ συνεπεία ταύτης ἐπερχομένη ἢ ἐπιτεινομένη ἀφερεγγυότης τοῦ ὀφειλέτου (ἀντικειμενικόν στοιχεῖον κατὰ Λιτζερόπουλον). Αὕτη ὑφίσταται ὅταν τό ἐμφανές ἐνεργητικόν τῆς περιουσίας του, μετά τήν ἀπαλλοτριώσιν, ὑπολείπεται τοῦ παθητικοῦ. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ βλάβη τῶν δανειστῶν.

Μεταξύ τῆς ἀπαλλοτριώσεως καί τῆς ἀφερεγγυότητος τοῦ ὀφειλέτου πρέπει νά ὑπάρχη αἰτιώδης συνάφεια. Ἡ ἀφερεγγυότης δηλ. πρέπει νά εἶναι τό ἄμεσον ἀποτέλεσμα τῆς ἀπαλλοτριώσεως.

III.- Διάρρηξις τῆς ἀπαλλοτριώσεως

Ἐφ' ὅσον συντρέχουν οἱ ἐκτεθέντες ὅροι τῆς διαρρήξεως καταδολιευτικῆς ἀπαλλοτριώσεως, πᾶς ἐξ αὐτῆς βλαπτόμενος δανειστής δύναται νά ἐγείρῃ ἀγωγὴν καί νά ἀπαιτήσῃ δι' αὐτῆς ὅπως ὁ τρίτος "ἀποκαταστήσῃ τὰ πράγματα εἰς ἣν ἦσαν κατάστασιν" πρό τῆς ἀπαλλοτριώσεως (Α.Κ. 943). Αὕτη εἶναι ἡ ἐννοία τῆς διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἡ ὁποία ἔχει κατὰ ταῦτα ἀποτέλεσμα ὡς πρός τόν προσβαλόντα τήν ἀπαλλοτριώσιν δανειστήν ὅτι θεωρεῖται, ἅμα τῇ τελεσιδικίᾳ τῆς ἀποφάσεως, ἡ μὲν ἀπαλλοτριώσις ὡς μή γενομένη, τό δέ ἀπαλλοτριωθέν δικαίωμα ὡς ἀνήκον εἰς τήν περιουσίαν τοῦ ἀπαλλοτριώσαντος ὀφει-

λέτου.

Ὁ δανειστής ὅθεν, ὅστις ἤγειρε τὴν ἀγωγὴν διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως, δύναται νὰ ἀσκήσῃ ἐφεξῆς κατὰ τοῦ ἀπαλλοτριωθέντος δικαιώματος ἢ περιουσιακοῦ στοιχείου ἅπαντα τὰ δικαιώματα ἅτινα εἶχε κατὰ τοῦ ὀφειλέτου πρὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως καὶ δὴ νὰ κατὰσχη καὶ ἐκθέσῃ εἰς πλειστηριασμόν τὸ ἐν λόγῳ περιουσιακόν στοιχεῖον.

Κατ'ἐξαίρεσιν ἀπὸ τοῦ κανόντος τούτου, ἐπὶ ἀπαλλοτριώσεως ἐκ χαριστικῆς αἰτίας, ὁ ἀποκτήσας τρίτος εὐθύνεται μόνον κατὰ τὰς διατάξεις περὶ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ, ἐὰν ἦτο καλῆς πίστεως κατὰ τὸν χρόνον τῆς κτήσεως (Α.Κ. 943 § 2).

Ἡ περὶ διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀγωγή ἐγείρεται ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀπαλλοτριώσεως δανειστοῦ κατ'ἀρχὴν κατὰ τοῦ τρίτου. Δύνανται ὅμως αὕτη νὰ ἐγερθῇ καὶ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἢ τούτου καὶ τοῦ τρίτου, ὡς καὶ κατὰ τῶν καθολικῶν διαδόχων αὐτῶν. Ὑπὸ ὠρισμένας μάλιστα προϋποθέσεις δύναται ἡ περὶ διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀγωγή νὰ ἐγερθῇ καὶ κατὰ τοῦ εἰδικοῦ διαδόχου τοῦ τρίτου (βλ. Α.Κ. 944 καὶ 945), ἐφ'ὅσον ὑπέκειτο εἰς διάρρηξιν καὶ ἡ ἀρχικὴ διάθεσις, ὡς καὶ τοῦ εἰδικοῦ διαδόχου τούτου κ.ο.κ. (Λιτζερόπουλος).

Μετὰ τὴν διάρρηξιν τῆς ἀπαλλοτριώσεως ὁ τρίτος, ὅστις συνεπεῖρα ταύτης "ἀπέδωσε" τὸ ληφθέν εἰς τὸν ὀφειλέτην, δικαιούται νὰ στραφῇ κατ'αὐτοῦ καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ αὐτοῦ, κατὰ τὰς περὶ ἀδικαιολογήτου πλουτισμοῦ διατάξεις, πᾶν ὅ,τι κατέβαλεν

εἰς τοῦτον διὰ τὴν κτῆσιν τοῦ ἀποδοθέντος.

Ἡ ἀγωγή περὶ διαρρήξεως τῆς ἀπαλλοτριώσεως παραγράφεται μετὰ παρέλευσιν πέντε ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀπαλλοτριώσεως (Α.Κ. 946)¹⁾.

1) Βιβλιογραφία: Χάριν ἀπλουστερίας ἐμφανίσεως τοῦ ἡμιμένου δὲν ἐγένοντο κανονικαί παραπομπαί εἰς συγγράμματα ἢ μονογραφίας, αἵτινες ἐλήφθησαν ὑπ' ὄφιν κατὰ τὴν συγγραφὴν τῶν παρόντων Στοιχείων. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δι' εὐρυτέραν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνά χειρὸς Εἰδικοῦ Μέρους τοῦ Ἐνοχικοῦ Δικαίου ἢ τῶν κατ' ἰδίαν κεφαλαίων αὐτοῦ δύνανται νὰ προσφύγουν κυρίως εἰς τὰ ἑξῆς, ἐνδεικτικῶς ἀναφερόμενα, γενικά συγγράμματα:

I.- Ἐκ τῆς ἐλληνικῆς βιβλιογραφίας:

- 1) Γ. Βάλληνοῦ, Ἀστικός Κώδιξ καὶ Εἰσαγωγικός Νόμος, Ἑρμηνεῖα κατ' ἄρθρον, τόμ. II, Ἐνοχικόν Δίκαιον (Εἰδικόν Μέρος).
- 2) Ἑρμ. Α.Κ.: Ἑρμηνεῖα τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος.
- 3) Π. Ζέπου, Ἐνοχικόν Δίκαιον, Β' Μέρος Εἰδικόν.
- 4) Κ. Καυκᾶ, Ἐνοχικόν Δίκαιον (Ἑρμηνεῖα κατ' ἄρθρον).
- 5) Α. Λιτζεροπούλου, Στοιχεῖα Ἐνοχικοῦ Δικαίου.
- 6) Κ. Τριανταφυλλοπούλου, Αἰτιολογική Ἑκθεσις ἐπὶ τοῦ Προσχεδίου τοῦ Δικαίου Ἐνοχῶν.
- 7) Κ. Φουρμιώτη, Στοιχεῖα Ἀστικοῦ Δικαίου, II Ἐνοχικόν Δίκαιον.

II.- 'Εκ τῆς γαλλικῆς βιβλιογραφίας

1) L. Julliot de la Morandière: Droit Civil (Précis Dalloz), Tom. II.

2) Planiol - Ripert - Boulanger: Traité Élémentaire de Droit Civil, tom. II.

III.- 'Εκ τῆς γερμανικῆς βιβλιογραφίας

1) H. Brox, Besonderes Schuldrecht.

2) Enneccerus-Lehmann, Recht der Schuldverhältnisse.

3) J. Esser, Schuldrecht, Bd. II: Besonderer Teil.

4) W. Fikentscher, Das Schuldrecht.

5) P. Heck, Grundriss des Schuldrechts.

6) J.W.Hedemann, Schuldrecht des Bürgerlichen Gesetzbuches.

7) K.Larenz, Lehrbuch des Schuldrechts, Bd. II: Besonderer Teil.

8) Fr. Leonhard, Besonderes Schuldrecht des BGB.

IV.- 'Εκ τῆς ἐλβετικῆς βιβλιογραφίας

T.Guhl, Das Schweizerische Obligationenrecht.

ΣΥΝΤΕΤΜΗΜΕΝΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

A.Π. = "Αρειος Πάγος,

E.E.Δ. = "Επιθεώρησις, Εργατικοῦ Δικαίου